

BOLIGSOCIALE INDSATSERS BIDRAG TIL AT FOREBYGGE KRIMINALITET I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

EVALUERING AF LANDSBYGGEFONDENS BOLIGSOCIALE INDSATSER FINANSIERET AF 2011-14-MIDLERNE

Gunvor Christensen, Vibeke Jakobsen, Morten Holm Enemark, Cecilie Lykke Stabell, Christopher Dehn Søgaard & Hanne Nielsen

*Boligsociale indsatsers bidrag til at forebygge kriminalitet i udsatte bolig-
områder – Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser fi-
nansieret af 2011-14-midlerne*

© VIVE og forfatterne, 2019

ISBN: 978-87-7119-681-8

e-ISBN: 978-87-7119-682-5

Forsidefoto: Ole Bo Jensen/VIVE

Tryk: Rosendahls

Oplag: 150

Projekt: 100080

Følgegruppemedlemmer: Michael Lynnerup Kristensen, Iben Ørum
Rasmussen, Bent Madsen, Birgitte Mazanti, Ulla Schärfe, Jens Løkke
Møller

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Landsbyggefonden har i perioden 2011-14 uddelt 1,76 mia. kr. til udsatte boligområder, hvor midlerne er gået til boligsociale indsatser og huslejestøtte. Uddelingen af midler er sket på baggrund af en boligaftale, der blev indgået i 2010 mellem Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre. Formålet med boligaftalen var dels at styrke indsatsen i de udsatte boligområder for at forbedre de sociale vilkår i de almene boligområder, dels at forebygge en negativ udviklingsspiral i boligområderne.

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, Rambøll Management Consulting og Naboskaber står for evalueringen af Landsbyggefondens 2011-14-midler. Evalueringen blev igangsat i sommeren 2014 og afsluttes i 2020. Evalueringen har til formål at tilvejebringe viden om boligsociale aktiviteterets virkning inden for følgende fire temaer:

- Forbedret skolegang og uddannelse
- Forøget beskæftigelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet
- Kriminalitetsforebyggelse
- Forbedrede forældrekompetencer og forøgelse af børns trivsel.

Herudover evalueres betydningen af huslejenedsættelse for beboernes livssituation og for boligområdet flyttemønstre.

Som et led i evalueringen indgår denne rapport, der er en afrapportering af betydningen af boligsociale aktiviteter målrettet at forebygge kriminalitet blandt børn og unge i udsatte boligområder. Rapporten behandler endvidere forskellige organisatoriske forhold, der kan bidrage til at forstærke, at indsatserne har en positiv virkning. I 2020 følger en rapport, der på tværs af de fire temaer samler op på de boligsociale aktiviteterets virkning.

Vi vil gerne rette en stor tak til boligsociale projektledere og medarbejdere samt øvrige aktører på området for at stille op til indsamling af deltageroplysninger, interview samt deltagelse i spørgeskemaundersøgelsen.

Rapporten er udarbejdet af Gunvor Christensen (VIVE), Vibeke Jacobsen (VIVE), Morten Holm Enemark (VIVE), Hanne Nielsen (Rambøll), Christopher Dehn Søgaard (Rambøll) og Cecilie Lykke Stabell (Rambøll).

Evalueringen er finansieret af Landsbyggefonden og har været fulgt og diskuteret af en intern følgegruppe. Louise Glerup Aner og Britt Østergaard Larsen har bidraget til forskningsmæssig kvalitetssikring. Vi takker for gode og konstruktive kommentarer.

Lisbeth Pedersen
Forsknings- og analysechef
VIVE Arbejde og Ældre
2019

Line Dybdal
Business Manager
Rambøll

Indhold

1	Indledning, sammenfatning og konklusion	6
1.1	Formål	7
1.2	Sammenfatning og konklusion	9
1.3	Det boligsociale bidrag til en lokal velfærdsmæssig løsning	14
1.4	Anbefalinger	16
1.5	Rapportens struktur	16
2	Tilrettelæggelse af evalueringen	18
2.1	Fase 1: Systematisering af viden	20
2.2	Fase 2: Udfordringer, virkninger og implementering	21
2.3	Fase 3: Viden og evidens	25
3	Teoretisk rammesætning	27
3.1	Risiko- og beskyttelsesfaktorer	27
3.2	Indsatser til at forebygge kriminalitet	30
4	Boligsociale indsatser fra 2011-14-midlerne til udsatte boligområder	34
4.1	Hvilke boligsociale indsatser undersøger vi?	34
4.2	Fordeling, finansiering og medfinansiering af de boligsociale indsatser	36
4.3	Boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse	38
5	Kriminel aktivitet blandt børn og unge i udsatte boligområder	46
5.1	Udviklingen i kriminalitet	48
5.2	Forældres og søskendes erfaring med kriminel aktivitet	60
5.3	Sammenhænge mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer og unges risiko for kriminel aktivitet	66
6	Deltagere i udvalgte aktiviteter rettet mod forebyggelse af kriminalitet	73
6.1	Erfaring med kriminel aktivitet	74
6.2	Deltagernes baggrund	75
6.3	Psykisk sygdom blandt børn og unge	76
6.4	Skolegang og uddannelse	77
6.5	Kriminalitet blandt forældre og søskende	81
6.6	Forældrenes baggrund	82
7	Oplevede virkninger af arbejdsmetoder og af de boligsociale indsatser	85
7.1	Tematisk forandringsteori	86
7.2	Oplevede virkninger af den boligsociale indsats rettet mod kriminalitetsforebyggelse hos målgruppen	90
8	Oplevede virkninger af indsatsen for kriminalitetsforebyggelse i forhold til organisering, samarbejde og faglighed	97
8.1	Organisering af de boligsociale indsatser	98
8.2	Oplevet virkning i forhold til organisering og samarbejdet	101
8.3	Oplevede virkninger for faglige tilgange og kompetencer	106

9	Boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse	110
9.1	Lommepengeprojekt	110
9.2	Fritidsjob.....	117
9.3	Mentorforløb.....	126
9.4	Brandkadet.....	135
9.5	Projekt- og eventforløb.....	141
9.6	Kreativ læring	147
	Litteratur	154
Bilag 1	Beskrivelse af registerdata	159
Bilag 2	Indsamling af deltageroplysninger	166
Bilag 3	Metodebeskrivelse for interessent-surveyen.....	168
Bilag 4	Metodebeskrivelse for casebesøg	171
Bilag 5	Baggrundskarakteristika: 10-20-årige og deres forældre	174
Bilag 6	Figurer og supplerende analyser til kapitel 6.....	198
Bilag 7	Tabeller til kapitel 7 og 8.....	205

1 Indledning, sammenfatning og konklusion

Jeg har tre drenge. Den ældste er startet på universitetet, og de to andre går i skole. Vi bor i et udsat boligområde, og vi har indvandrerbaggrund. Jeg er konstant efter mine drenge med, at de skal opføre sig ordentligt. Der må ikke være noget, andre kan pege på. De har aldrig været sigtet for noget – aldrig taget for noget. Jeg tænker nogle gange, at jeg er alt for hård ved dem med, at de skal opføre sig ordentligt. Men jeg føler, at vi er i et samfund, hvor alles øjnes er på indvandrerdrengene, og rigtig mange tror, at indvandrerdrengene laver ballade og kriminalitet og særligt, når vi bor i et udsat boligområde. Og selvom både mine drenge og jeg er født i Danmark, så føler jeg, at vi skal gøre os ekstra umage. (En beboer)

Der er en stor samfundsmæssig bevågenhed rettet på kriminalitet og utryghed i udsatte boligområder. Det har der været gennem flere årtier, og i disse år er der endvidere fra politisk side kommet en række specifikke tiltag, der har fokus på at nedbringe kriminaliteten i de udsatte boligområder. Eksempelvis parallelsamfundspakken fra 2018 og den nationale strategi, der kom i 2019, for øget politiindsats i de 23 særligt udsatte boligområder (SUB-områder).

Kriminalitet er en lovovertrædende adfærd (Michael & Adler, 1933) og dermed udtryk for en adfærd, der afviger fra samfundets normer og værdier. Hvis der er meget kriminalitet eller tegn på kriminalitet, så ud over at kriminalitet skaber utryghed, så risikerer et boligområde også at få et dårligt ry. Et dårligt ry eller omdømme bidrager i sig selv til at øge utrygheden og bekymringen for kriminalitet. Det er en negativ og uhensigtsmæssig spiral at komme ind i for et boligområde og for dets beboere, og spiralen er svær at komme ud af igen.

Kriminalitet, utryghed og et områdes omdømme hænger uløseligt sammen. Forekomsten af kriminalitet – det vil sige det, som reelt bliver begået – samt forestillingen om eller oplevelsen af kriminalitet er væsentlige årsager til, at der opstår utryghed i vores by- og boligområder. Som en del af oplevet utryghed spiller fortællinger om kriminalitet, og hvem som begår kriminalitet, en stor rolle (Balvig, Holmberg & Soei, 2017). Der er undersøgelser, der viser, at der er store forskelle på den objektive begåede kriminalitet – det, som anmeldes og den subjektive kriminalitet – beboeres vurdering af omfanget af kriminalitet. Selvom man i boligområder ser, at der kun begås lidt kriminalitet, kan den subjektive opfattelse godt være, at der begås meget kriminalitet, og at utrygheden er stor. Den subjektive opfattelse og utrygheden påvirkes både af det, som man er vidne til, hører om eller ser tegn på, som fx graffiti, smadrede vinduer, cykellig og afbrændte biler. Men det kan også påvirkes af tilstedeværelsen af bestemte typer af beboere, der opholder sig i boligområdet, og selvom de ikke begår noget kriminelt, kan omgivelserne opfatte deres ophold og adfærd som utryghedsskabende.

Boligsocialt er der en lang tradition for at arbejde med at forebygge, at børn og unge indleder en kriminel løbebane, og med at øge trygheden i boligområdet. Landsbyggefonden, der uddeler midler til boligsociale indsatser, afgrænser det boligsociale arbejde fra at arbejde decideret og indgående med at løse kriminalitetsproblemer. Det er ud fra en vurdering af, at myndighedsopgaven for at håndtere kriminalitet ligger hos politi og kommune. Derfor har de boligsociale indsatser primært fokus på at arbejde med børn og unge, der kan være i risiko, og altså dermed foregribe en kriminel løbebane, blandt andet ved at igangsætte fritidsaktiviteter, lommepengeprojekter, fritidsjob og brandkadetprojekter. Disse aktiviteter kan endvidere have afledte effekter i form af at øge trygheden i boligområdet.

Denne rapport beskriver, hvordan boligsociale indsatser finansieret af Landsbyggefondens 2011-14-midler bidrager til kriminalitetsforebyggelse blandt børn og unge i udsatte boligområder. 2011-

14-midlerne er en udmøntning af Boligaftalen fra 2010, der blev indgået af Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre, hvor aftalepartierne besluttede, at Landsbyggefonden skulle uddele 1,76 mia. kr. til boligsociale indsatser og huslejenedsættelser. I perioden 2011-14 kunne 220 mio. kr. årligt uddeles til boligsociale indsatser og op til 220 mio. kr. til huslejenedsættelse. Der blev uddelt 880 mio. kr. til boligsociale indsatser, og resten af midlerne blev anvendt til huslejenedsættelser.

Boligaftalen 2010 har som overordnet mål, at antallet af udsatte boligområder skal halveres, og at de udsatte boligområder skal forandres, så de bliver attraktive boligområder, der er fuldt integreret i det øvrige samfund. For at nå dette mål er der afsat midler til både fysiske renoveringer, infrastrukturelle ændringer, nedrivninger og boligsociale indsatser (Socialministeriet, 2010). Konkret i forhold til de boligsociale indsatser har formålet været at fastholde en betydelig og langsigtet boligsocial indsats for at forbedre de sociale vilkår i de almene boligområder – både i udsatte boligområder og i boligområder, hvor der er risiko for en negativ udviklingsspiral. Indsatserne skulle have fokus på at fremme (Socialministeriet, 2010):

- Trygge og stimulerende opvækstvilkår for børn og unge
- Beskæftigelses- og erhvervsmuligheder
- Kultur- og fritidstilbud i områderne.

Med 2011-14-midlerne er der således tale om en videreførelse af de boligsociale indsatser, der blev uddelt med Landsbyggefondens 2006-10-midler. Boligaftalen definerer, at de boligsociale indsatser og huslejestøtte gives til "udsatte almene boligområder, hvor der er konstateret væsentlige problemer af økonomisk, social eller anden karakter, herunder høj husleje, høj flyttefrekvens, stor andel af boligtagere med sociale problemer, vold, hærværk eller nedslidning af bygninger og friarealer." (Landsbyggefonden, 2010). 2011-14-midlerne er med en ny boligaftale i 2014 blevet videreført med de såkaldte 2015-18-midler.

1.1 Formål

Formålet med denne rapport, der er en del af den samlede evaluering af Landsbyggefondens 2011-14-midler, er at øge den eksisterende viden om, hvordan og hvorfor boligsociale indsatser rettet mod kriminalitetsforebyggelse virker, samt hvordan forskellige typer af aktiviteter virker for forskellige målgrupper.

De forskningsspørgsmål, der behandles i denne rapport, er:

- Hvilke aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse iværksættes til børn og unge?
- Hvordan er forekomsten af faktorer, der øger risikoen og sårbarheden i forhold til kriminalitet, blandt børn og unge?
- Hvem er deltagerne i konkrete aktiviteter, og hvordan afspejler de de øvrige børn og unge i boligområderne?
- Hvordan arbejdes der med børn og unge i de konkrete aktiviteter, samt hvilken organisering og hvilket samarbejde er der mellem de centrale aktører i forhold til kriminalitetsforebyggelse?
- Hvilke virkninger har udvalgte aktiviteter i forhold til at forebygge kriminalitet blandt børn og unge?
- Hvilken betydning har organisering og samarbejde for aktiviteterens virkninger?

Datagrundlaget består i de almene boligafdelinger, der har modtaget støtte fra Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14 midlerne. For disse boligafdelinger har vi oplysninger fra helhedsplanerne om aktiviteter, samarbejde og organisering, registerdata, der beskriver karakteristika ved børn og unge samt deres forældre i forhold til erfaringer med kriminalitet, samt kvantitative data for et udvalg af børn og unge, der har deltaget i seks udvalgte aktiviteter: lommepengeprojekt, fritidsjob, mentorforløb, brandkadet, projekt- og eventforløb og kreativ læring. Det er aktiviteter, der foregriber, at børn og unge får erfaring med kriminel aktivitet. Derudover består data i kvalitative data indsamlet i casestudier i 14 boligområder, der dækker de seks udvalgte aktiviteter. Der er gennemført interview med 49 boligsociale projektledere og medarbejdere, 55 samarbejdspartnere og 76 beboere, der deltager i boligsociale aktiviteter, der har fokus på kriminalitetsforebyggelse. Endelig er der spørgeskemadata til 82 centrale aktører, der arbejder med kriminalitetsforebyggelse.

1.1.1 Afgrænsning og definition

I denne undersøgelse er kriminalitet afgrænset til at være sigtelser og domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Vi inkluderer *ikke* sigtelser efter færdselsloven. I forhold til afgørelser medtager vi alle afgørelser om betinget eller ubetinget fængselsstraf for overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Vi inkluderer *ikke* bødestrafte, uanset lovovertrædelse, og heller ikke betingede eller ubetingede fængselsstraffe som følge af overtrædelser af færdselsloven.

Vi undersøger således udelukkende den form for kriminalitet, der anmeldes. Formentligt begås der kriminel aktivitet, der ikke opdages eller anmeldes, og omfanget af det er uvist.

Vi kigger specifikt på 10-20-årige børn og unge, fordi de er den aldersgruppe, der er i fokus, når de boligsociale indsatser arbejder med at forebygge kriminalitet. Når børn og unge er under den kriminelle lavalder, kan de ikke sigtes. Derfor, hvis de laver en handling, som, hvis de var over den kriminelle lavalder, ville medføre en sigtelse, omtales denne handling som en mistanke eller en registrering. Deres sag går ikke videre i retssystemet, og derfor skal de ikke møde i retten og kan ikke få en dom. Deres sag registreres heller ikke på deres straffeattest. Politiet underretter dog de sociale myndigheder, forældre orienteres, og afhængig af alvoren og hyppigheden i mistankerne iværksættes en handleplan med indsatser beskrevet i serviceloven, og børn ned til 12-årsalderen (10 år med dispensation) kan anbringes på en sikret institution. Børn og unge over den kriminelle lavalder får prøvet deres sag ved retten og kan idømmes ubetingede og betingede domme samt ungdomssanktion og bøder.

I forhold til aktiviteter, der har til formål at forebygge kriminalitet, sonderer vi mellem boligsociale aktiviteter, der arbejder ud fra en opbyggende og ressourceorienteret tilgang, hvor fokus er på at fremme en positiv udvikling i børn og unges adfærd ud fra tilgange, der er forebyggende og problemorienterede, og hvor fokus er på at håndtere eller modvirke en negativ udvikling i adfærd hos børn og unge. Det er en sondring, som Det Kriminalpræventive Råd har udviklet (2009). Sondringen kan bruges til at beskrive den boligsociale indsats' helhedsorienterede syn på kriminalitetsforebyggelse, hvor kriminalitetsforebyggelse er en samlet betegnelse for tryghedsfremmende og opbyggende indsatser samt forebyggende og deciderede kriminalitetsforebyggende indsatser. Målgruppen for tryghedsskabende indsatser er alle beboere i et boligområde, mens opbyggende indsatser er målrettet børn og unge, der ikke har erfaring med kriminel aktivitet, og forebyggende og kriminalitetsforebyggende indsatser er målrettet børn og unge med erfaring med kriminel aktivitet.

1.2 Sammenfatning og konklusion

Hovedkonklusionen i denne forskningsrapport er:

- Der er en højere forekomst af kriminel aktivitet blandt børn og unge i udsatte boligområder end i befolkningen generelt. I perioden 2011-17 er der i de udsatte områder sket et fald fra 15 mistanker pr. 1.000 10-14-årige til 11 mistanker pr. 10-14-årige, mens antallet i befolkningen er på ca. 4 mistanker pr. 1.000 10-14-årige i hele perioden. For de 10-14-årige sker der således et betydeligt fald i de udsatte områder, mens niveauet er uændret lavt i befolkningen.
- Der er udsving i forekomsten af kriminalitet for 15-20-årige i de udsatte boligområder i perioden 2011-17. Der sker en stigning fra 2011 til 2013, hvorefter der sker et fald igen. I 2013 er der 175 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige, og i 2017 er der 151 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige. I befolkningen sker der et fald fra 2011 til 2017. I 2011 er 56 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige, og i 2017 var der 47 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige.
- Tilbagefaldsprocenten for de 10-14-årige i perioden 2005-15 reduceres, mens tilbagefaldsprocenten for de 15-20-årige er uændret i samme periode. Samtidig stiger debutalderen for kriminel aktivitet i perioden 2011-17 både i de udsatte boligområder og i befolkningen.
- Der er tale om en særlig positiv udvikling i kriminel aktivitet blandt 10-14-årige i de udsatte boligområder. Det kan skyldes, at de boligsociale indsatser har et stærkt fokus på at arbejde med at foregribe, at børn stifter bekendtskab med kriminalitet, og på, at børn og unge støttes ved hjælp af blandt andet boligsociale aktiviteter til at vælge en anden vej end en kriminel løbebane.
- Boligsociale indsatser har generelt gode erfaringer med at lave tidlig forebyggelse af kriminalitet i form af aktiviteter, der opbygger børn og unges sociale, personlige og faglige kompetencer. Det er forhold, som vi ved fra forskningslitteraturen, at hvis der ikke bliver arbejdet med dem, er der en større risiko for kriminel aktivitet. Det drejer sig eksempelvis om selvværd, motivation, tilhørsforhold, fællesskaber, trivsel og fritidsliv. Centrale samarbejdspartnere med den boligsociale helhedsplan vurderer, at de boligsociale indsatser har en positiv virkning for, at børn og unge i boligsociale aktiviteter får flere positive sociale relationer og positive fritidsaktiviteter.
- Forældres kriminelle adfærd har betydning for, om børn og unge også udvikler kriminel adfærd. Derudover har forældres udsathed i form af ustabile familieforhold, lav uddannelsesgrad, svag tilknytning til arbejdsmarkedet, lav indkomst, misbrug og psykisk sygdom en betydning for, om børn og unge har en kriminel aktivitet.
- Der er skolemæssige tegn på, at børn og unge kan være i risiko for kriminel aktivitet. Elever med højt fravær og lav grad af trivsel i skolen har større risiko for også at have erfaringer med kriminel aktivitet.
- De risikofaktorer, som forældres kriminelle adfærd og udsathed, skolemæssige og trivselsforhold, der har betydning for, at børn og unge i de udsatte boligområder har en kriminel aktivitet, er de samme risikofaktorer, som de, der har betydning for, at børn og unge generelt har en kriminel aktivitet. Der er *ikke* noget, der tyder på, at bestemte risikofaktorer i de udsatte boligområder har en særlig betydning, som de ikke også har i befolkningen.
- De boligsociale indsatser arbejder helhedsorienteret med kriminalitet. De boligsociale medarbejdere iværksætter aktiviteter fortrinsvis med fokus på børn og unge, som er i risiko for at udvikle en kriminel adfærd, og som endnu ikke har den store erfaring med kriminalitet. I forhold til unge, der har erfaring med kriminalitet, adresserer de boligsociale indsatser denne målgruppe på det organisatoriske plan. De boligsociale indsatser udgør en platform for, at kriminalitetsproblemer adresseres, og at løsninger koordineres mellem boligorganisationer, kommune og politi. Der er en agilitet i den boligsociale indsats, der skaber mulighed for at samle relevante faglig-

heder til en hurtig problemløsning og problemløsning, hvis der sker en opblusning af kriminel aktivitet i et område, eller hvis nye grupperinger, der begår kriminalitet, viser sig i et område. Agiliteten er således både en styrke og en forudsætning for hurtig problemløsning

- Centrale aktører på området for kriminalitetsforebyggelse vurderer, at de boligsociale indsatser har en positiv virkning på at øge trygheden blandt beboere i de støttede boligområder. Det sker både gennem deciderede tryghedsskabende indsatser og gennem at foregribe, at børn og unge har kriminel aktivitet.

1.2.1 Kriminel aktivitet blandt 10-20-årige børn og unge

Generelt er den registrerede kriminelle aktivitet mere udbredt blandt 10-20-årige i udsatte boligområder end i befolkningen. Ligeledes gælder det generelt, at mistanker blandt 10-14-årige er en sjælden begivenhed, og ydermere ser vi, at der sker et fald i perioden fra 2011 til 2017. Det falder fra 15 til 11 mistanker pr. 1.000 10-14-årige i udsatte boligområder, mens antallet i befolkningen på ca. 4 mistanker pr. 1.000 10-14-årige i hele perioden. For 15-20-årige var der i 2011 153 sigtelser pr. 1.000 i de udsatte boligområder med flest i 2013 med 175 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige. I 2017 er der 151 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige. I befolkningen er der i 2011 56 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige, og i 2017 var der 47 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige. Vi kan således spore et fald både i de udsatte boligområder og i befolkningen.

Vi finder en lang række forskellige faktorer, der øger børn og unges risiko for kriminel aktivitet. Risikofaktorer skal forstås som faktorer, der senere i et barn og en ungs liv kan medføre, at de begår kriminalitet (Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005). Det er således *ikke* faktorer, der er årsagsforklarende.

En vægtig risikofaktor for, at børn og unge stifter bekendtskab med at begå kriminalitet, er forældres kriminelle adfærd. Når der ikke tages højde for andre forhold, som fx socioøkonomisk baggrund, har børn og unge af forældre med kriminel erfaring 2,5 gange større risiko for også at begå kriminalitet. Når vi tager højde for en lang række af andre bagvedliggende risikofaktorer, har børn og unge med kriminelle forældre stadig 1,5 gange større risiko for også at begå kriminalitet. Denne sammenhæng mellem forældres og børns kriminelle aktivitet genfindes i den internationale forskningslitteratur, hvor den omtales som intergenerationel transmission. Oversigtsstudier finder i lighed med denne evaluering, at der er 2,4 gange større risiko for børns kriminelle aktivitet, hvis forældrene har kriminel aktivitet, og 1,8 gange større risiko, når der tages højde for demografiske og socioøkonomiske forhold (Besemer et al., 2017).

De andre bagvedliggende risikofaktorer er etnisk minoritetsbaggrund, forældres svage tilknytning til uddannelse og arbejdsmarkedet, lav indkomst, ustabile familieforhold, forældres misbrug og psykisk sygdom, den unges psykiske velbefindende og trivsel. Det er vigtigt at understrege, at risikofaktorer *ikke* er det samme som årsagsforklaringer. Risikofaktorer er udelukkende faktorer, der øger risikoen for en kriminel aktivitet, og ikke faktorer, der forårsager kriminel aktivitet.

I analyserne af børns og unges erfaring med kriminel aktivitet, finder vi, at der er en mere udbredt kriminel aktivitet for ikke-vestlige unge end for etnisk danske unge. Blandt 18-20-årige med ikke-vestlig oprindelse har 9 pct. i de udsatte boligområder og 7 pct. i befolkningen fået en sigtelse i 2017. Blandt 18-20-årige med dansk oprindelse er de tilsvarende andele 5 pct. og 4 pct. Vi ser endvidere, at gennemsnitsalderen for debut har været støt stigende for ikke-vestlige unge i de udsatte boligområder i perioden 2011 til 2017 fra 16,5 år i 2011 til 17 år i 2017. For etnisk danske unge er debutalderen gået både op og ned. Fra 2015 til 2016 faldt den gennemsnitlige debutalder fra 17,3 til 16,9 og i 2017 til 17 år. Jo senere debutalder, jo mindre risiko for at fastholde en kriminel aktivitet. Det er derfor et positivt tegn, at debutalderen for kriminel aktivitet stiger.

Der er relativt flere ikke-vestlige drenge end etnisk danske drenge, der har erfaring med kriminalitet. Omvendt forholder det sig med pigerne. Vi finder, at der er relativt flere etnisk danske piger end ikke-vestlige piger i de udsatte boligområder, der har erfaring med kriminel aktivitet. I de udsatte områder har 13 pct. af drengene med ikke-vestlig oprindelse og 1,8 pct. af pigerne med ikke-vestlig oprindelse fået en sigtelse i 2017. I de samme områder har 7 pct. af drengene med dansk oprindelse og 2,1 pct. af pigerne med dansk oprindelse fået en sigtelse i 2017.

Endelig fremgår det af analyserne af kriminel aktivitet, at den er koncentreret til en mindre gruppe af børn og unge. 25 pct. af 10-14-årige, der har fået registreret en mistanke, står for halvdelen af mistankerne, og 10 pct. af de 10-14-årige med mistanker har 30 pct. af alle mistanker. 20 pct. af de sigtede 15-20-årige står for 60 pct. af alle sigtelser, og 10 pct. af de sigtede 15-20-årige står for 40 pct. af alle sigtelser. Det er et kendt fænomen, at det ofte er en mindre gruppe, der står for hovedparten af kriminalitet. En undersøgelse af Pedersen og Jørgensen (2017) viser, at 1 pct. af en ungdomsårgang står for 44 pct. af årgangens kriminalitet.

Disse resultater giver anledning til en differentieret og målrettet indsats. Den største gruppe af børn og unge har lille erfaring med kriminel aktivitet og vil forventeligt derfor lettere kunne finde en vej væk fra kriminalitet med positive skub fra familie, skole, kommune og i det boligsociale regi. Den mindre gruppe, der står for hovedparten af mistanker og sigtelser, har sandsynligvis behov for en mere intens ivindsats fra kommune og politi i forhold til, at de bryder med en kriminel erfaringsramme.

1.2.2 Deltagere i boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse

I denne evaluering er der – modsat tidligere evalueringer af boligsociale indsatser – indsamlet oplysninger om, hvem der har deltaget i udvalgte aktiviteter på tværs af samtlige helhedsplaner. Det har givet mulighed for at opnå en detaljeret viden om, hvilke børn og unge der deltager i de boligsociale indsatser, og om der er grupper, der ikke er særligt repræsenteret i aktiviteterne. Denne viden er nyttig i forhold til fremadrettet at skabe større klarhed over, hvem målgruppen for forskellige aktiviteter er, og for på sigt at sikre bedst mulig sammenhæng mellem aktivitetens indhold og måde at arbejde med deltagerne på. I forhold til kriminalitetsforebyggelse er der indsamlet data for deltagere i lommepegejob, fritidsjob, mentorforløb, brandkadetprojekter, kreativ læring og projekt- og eventforløb.

Der er en tendens til, at deltagerne i de udvalgte aktiviteter i højere grad har ikke-vestlig baggrund end dansk/vestlig baggrund. 80 pct. af deltagerne har ikke-vestlig oprindelse, og til sammenligning er andelen af børn og unge med ikke-vestlig oprindelse i boligområderne 61 pct. Der er ligeledes en overrepræsentation af drenge og unge mænd. Denne større hyppighed blandt børn og unge med ikke-vestlig baggrund og af drenge/unge mænd kan være udtryk for, at de har en større motivation for at deltage i aktiviteter, eller at de typisk opholder sig mere på boligområdetets fællesarealer og dermed er mere synlige for de boligsociale medarbejdere.

På baggrund af deltageroplysningerne tegner der sig et billede af, at deltagerne i de udvalgte aktiviteter kommer fra mere socialt udsatte familier end jævnaldrende i boligområderne. Samtidig har deltagerne en væsentlig bedre tilknytning til uddannelsessystemet end deres jævnaldrende, der ikke deltager i de pågældende aktiviteter i boligområderne. For 17-20-årige med ikke-vestlig oprindelse er 91 pct. af deltagerne og 78 pct. af de øvrige unge under uddannelse. For 17-20-årige med dansk oprindelse er der ikke forskel på deltagerne, om de er under uddannelse eller ikke.

Vi finder ligeledes, at der blandt 15-16-årige unge er relativt flere deltagere, der stadig er i gang med grundskolen eller ungdomsuddannelse. Blandt de 17-20-årige er 20 pct. af deltagere ikke i gang med en uddannelse, mens den tilsvarende andel blandt øvrige er højere, nemlig 35 pct. Disse resultater kan være udtryk for, at de boligsociale indsatser bidrager til at understøtte børn og unges skolegang

og uddannelse. Resultaterne kan også være udtryk for, at de børn og unge, som deltager i boligsociale aktiviteter generelt, er mere motiveret end deres jævnaldrende for at skabe forandringer i deres liv.

Andelen med en mistanke/sigtelse er omtrent den samme blandt deltagere som blandt jævnaldrende. Andelen af 15-20-årige med en sigtelse er omkring 10 pct., uanset oprindelse og deltagelse i aktiviteter. Det understreger præmissen i det boligsociale arbejde om, at der boligsocialt ikke skal ske en decideret rekruttering af børn og unge med kriminel aktivitet, og at der ikke skal arbejdes isoleret set med exit fra kriminalitet. Omvendt skal de boligsociale medarbejdere heller ikke afvise børn og unge, der har erfaring med kriminel aktivitet, fra at deltage i boligsociale aktiviteter, så længe at de kan rummes i aktiviteterne.

Blandt børn og unge med dansk oprindelse har 14 pct. af deltagerne mod 9 pct. af de øvrige børn og unge en forælder, som har fået en betinget eller ubetinget dom på et tidspunkt. For ikke-vestlige børn og unge har 30 pct. af deltagerne og 19 pct. af de øvrige børn og unge mindst en søskende med en sigtelse, mens det samme gælder for 13 pct. af deltagerne og 10 pct. af de øvrige børn og unge med dansk/vestlig oprindelse. Det vil sige, at der blandt deltagerne relativt set er flere, der har forældre og søskende med kriminel aktivitet.

1.2.3 Aktiviteter og arbejdsmetoder

Den kriminalitetsforebyggende indsats er en samlet betegnelse for en tryghedsskabende og opbyggende indsats (den tidlige forebyggelse) og den mere forebyggende og kriminalitetsforebyggende indsats, som er målrettet beboere i særlig risiko for at havne i kriminalitet, eller som har begået kriminalitet. Den tryghedsskabende og opbyggende del har fokus på børn og unge, der ikke har erfaring med kriminel aktivitet, og arbejder med børn og unges ressourcer ud fra en antagelse om, at ressourcer på sigt forebygger en mulig kriminel aktivitet. Den kriminalitetsforebyggende indsats har fokus på unge, der har erfaring med en kriminel aktivitet, og på, at der er problemer blandt andet relateret til netop kriminalitet, der skal adresseres og håndteres.

Evalueringen tegner overordnet et billede af, at kriminalitetsforebyggelse i den boligsociale indsats især beskæftiger sig med den tidlige forebyggelse i form af opbygning og tryghed i boligområderne. Der er dermed et mindre fokus på den forebyggende og kriminalitetsforebyggende indsats over for beboere, som er kriminalitetstruede eller involveret i kriminalitet. De aktiviteter, vi har undersøgt nærmere, er aktiviteter, der handler om meget tidlig forebyggelse; ofte inden børn og unge overhovedet stifter bekendtskab med at udføre kriminelle handlinger. Aktiviteterne er lommepengejob, fritidsjob, mentorforløb, brandkadetprojekter, kreativ læring og projekt- og eventforløb. Disse aktiviteter har fokus på at øge børn og unges personlige, sociale og faglige kompetencer, med henblik på at de ikke bliver tiltrukket af en kriminel adgang. Det er ligeledes aktiviteter, der har fokus på at arbejde med børn og unges identitet og livsmestring. Det er aktiviteter, der i høj grad bygger på tilgange, der er faciliterende, empowerment-orienteret, styrkebaseret og anerkendende.

Aktiviteterne er typisk organiseret ved at skabe praksisnære læringsituationer, hvor børn og unge lærer forskellige færdigheder, som fx brandmandsfærdigheder eller færdigheder i forhold til at arrangere og afholde events. Idéen er, at børn og unge i aktiviteter lærer nye sider af sig selv at kende og lærer at udfolde sig i nogle roller, som de typisk ikke udfolder sig i. Desuden er det aktiviteter, hvor der ofte er nogle veldefinerede strukturer og rutiner, der skaber en genkendelighed og forudsigelighed hos børnene og de unge.

Inden for de boligsociale aktiviteter med fokus på kriminalitetsforebyggelse er særligt arbejdsmetoden *praksisnær læring* fremtrædende, mens *gruppebaseret læring*, *individuel brobygning* samt *udvikling gennem samskabelse* anvendes i andre aktiviteter. Derfor kan det være vanskeligt at opstille

generelle retningslinjer for nødvendige kompetencer i det boligsociale arbejde rettet mod kriminalitetsforebyggelse. Relevansen af forskellige medarbejderkompetencer afhænger dels af målgruppe og formål, dels af de valgte aktivitetstyper og arbejdsmetoder. Vi kan dog se tendenser på tværs af aktivitetstyper og arbejdsmetoder, hvor fire former for kompetencer er af stor betydning for det boligsociale arbejdes virkninger. Det er i den sammenhæng vigtigt at påpege, at den enkelte medarbejder ikke nødvendigvis kan eller skal besidde alle kompetencer, men at der er tale om kompetencer, som er til stede blandt medarbejderstaben samlet set.

For det første øges metodebevidsthed, metodestringens og teoretisk fundering i de boligsociale aktiviteter og arbejdsmetoder, når de udførende boligsociale medarbejdere eller kommunale samarbejdspartnere har en pædagogisk, socialfaglig eller lignende baggrund. Det gør sig særligt gældende i forhold til arbejdsmetoderne individuel brobygning og gruppebaseret læring.

For det andet er det i arbejdsmetoden praksisnær læring særlig relevant, at medarbejdere, frivillige eller andre samarbejdspartnere i aktiviteten har faglige kompetencer eller færdigheder, som er specifikt rettet mod omdrejningspunktet i aktiviteten, fx at der i brandkadetaktiviteten er medarbejdere, der har faglige kompetencer i forhold til brandslukning m.v.

For det tredje er det erfaringen, at aktiviteterne opleves som særligt virksomme, hvis medarbejdere eller frivillige i aktiviteten er dygtige til at skabe relationer. Her drejer det sig dels om at kunne arbejde ud fra en anerkendende og rummelig tilgang og at møde målgruppen som en ligeværdig part, dels drejer det sig om medarbejderens personlige og sociale kompetencer.

For det fjerde er det vigtigt, at der er medarbejdere involveret i aktiviteten, som har strategiske kompetencer. Det vil sige kompetencer til at styre efter aktivitetens strategiske mål og konkrete succeskriterier, kompetencer til at skabe samspil mellem aktiviteter samt kompetencer til at inddrage relevante samarbejdspartnere.

Endelig er der en klar tendens til, at teoretisk fundering, metodeanvendelse og den metodiske bevidsthed blandt medarbejderne er stærk i de helhedsplaner, hvor projektlederen prioriterer at afsætte tid og at skabe rammer for metodisk refleksion.

1.2.4 Oplevede virkninger for de 10-20-årige i aktiviteterne

Den boligsociale helhedsplans samarbejdsaktører oplever generelt, at indsatserne har haft en positiv virkning hos de børn og unge, som har deltaget i aktiviteterne. Det kommer til udtryk på både det faglige, personlige og sociale plan. 90 pct. af de adspurgte samarbejdsaktører oplever, at de boligsociale indsatser har en positiv eller meget positiv indvirkning i forhold til at forebygge kriminalitet. De typiske samarbejdsaktører er SSP-medarbejdere, politi og ansatte i lokale institutioner.

Halvdelen af de adspurgte samarbejdsaktører oplever i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats bidrager til, at målgruppen får flere positive sociale relationer med andre jævnaldrende og rollemodeller. Samtidig oplever 66 pct. af de adspurgte samarbejdsaktører, at indsatserne i høj eller meget høj grad bidrager til, at målgruppen styrker deres deltagelse i positive faglige og sociale fritidsaktiviteter. Kun 17 pct. af de adspurgte samarbejdsaktører oplever i høj eller meget høj grad, at indsatserne bidrager til, at unge og voksne, der tidligere har begået kriminalitet, ikke genoptager den kriminelle adfærd.

56 pct. af de adspurgte samarbejdsaktører vurderer i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats bidrager til, at beboerne oplever, at det er mere trygt at færdes i området. Hertil oplever halvdelen af de adspurgte samarbejdsaktører i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats bidrager til, at målgruppen udviser mindre utryghedsskabende adfærd.

Disse resultater peger samlet set på, at den boligsociale indsats vurderes til at have en betydning for tidlig forebyggelse og tryghedsfremme og i væsentlig mindre grad på decideret kriminalitetsforebyggelse, der har fokus på unge med kriminel aktivitet.

1.2.5 Oplevede virkninger på organisatorisk niveau

For at skabe positive forandringer hos børn og unge er det afgørende, at de aktører, der har berøring med målgruppen, samarbejder og arbejder i samme retning. Grundlæggende er samarbejdet og organiseringen karakteriseret af et forholdsvis agilt og fleksibelt samarbejde mellem den boligsociale indsats og andre aktører på området. Der er således flere eksempler på, at samarbejdet på kriminalitetsforebyggende område hurtigt kan aktiveres. Dette bliver set som en central styrke af de forskellige aktører.

Hvor den boligsociale indsats i sig selv har en vigtig rolle i den opbyggende indsats, er det især gennem det tværgående samarbejde, at den boligsociale indsats bidrager til den forebyggende og kriminalitetsforebyggende indsats. Det gode samarbejde kræver ofte, at der er en klar og tydelig fordeling af ansvar og roller mellem de involverede aktører. Evalueringen af de boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse viser, at 60 pct. af de centrale aktører og interessenter på det forebyggende i høj grad oplever, at den boligsociale indsats bidrager til en god rolle- og ansvarsfordeling mellem aktørerne på området. 65 pct. oplever i høj grad, at den boligsociale indsats har bidraget til et styrket tværsektorielt samarbejde under 2011-14-midlerne, og 62 pct. oplever, at samarbejdet om kriminalitetsforebyggelse er blevet mere helhedsorienteret. En central drivkraft for det styrkede samarbejde er blandt andet den formelle organisering af samarbejdet i styre- og koordinationsgrupper samt faste aftaler, som alle parter har forpligtiget sig på, og at samarbejdspartnerne har et strategisk blik for hinandens strategier og visioner.

Ligeledes er der tegn på, at den boligsociale helhedsplan bidrager til en styrket opsporing og fastholdelse af målgruppen i aktiviteter. Halvdelen af de adspurgte samarbejdsaktører oplever i høj grad et styrket samarbejde om opsporing og fastholdelse af målgruppen. En væsentlig forudsætning for opsporing er, at der er en vidensdeling mellem samarbejdspartnerne og boligsociale medarbejdere.

Vurderingen blandt samarbejdsaktører er endvidere, at den boligsociale helhedsplan bidrager til at styrke den faglige indsigt i målgruppen. 50 pct. af samarbejdsaktører oplever i høj grad, at de har fået nye perspektiver på arbejdet med at forebygge kriminalitet, og godt 60 pct. oplever i høj grad, at de har fået større viden om målgruppens behov og udfordringer. Netop netværksmøder mellem helhedsplanen og samarbejdsaktører er vigtig for at vidensdele faglige indsigter og tilgange. 71 pct. af samarbejdsaktørerne vurderer, at de med helhedsplanen i høj grad har fået muligheder for at trække på personer, som har en anden viden og kompetencer i forhold til kriminalitetsforebyggelse.

1.3 Det boligsociale bidrag til en lokal velfærdsmæssig løsning

Forebyggelse af kriminalitet er et centralt indsatsområde, der både ligger tæt op ad de tryghedsskabende indsatser i de udsatte boligområder og ligger tæt op ad boligsociale indsatser målrettet skole og uddannelse samt børns trivsel og forældrekompetencer. Det er et boligsocialt indsatsområde, hvor grænsen mellem, hvad der er en boligsocial opgave, og hvad der er en myndighedsopgave, er klar og tydelig. I den sammenhæng er Landsbyggefonden tydelig om, at det boligsociale arbejde skal have fokus på opbyggende og tryghedsskabende indsatser, mens arbejdet med unge, der har kriminalitetserfaringer, ligger hos politi og kommune.

Tryghedsskabende og opbyggende indsatser tager afsæt i en ressourcebaseret tilgang, hvor fokus er på at arbejde med børn og unges ressourcer og muligheder. Når indsatser har et kriminalitetsforebyggende element, er tilgangen problemorienteret, og fokus er på at løse konkrete problemer, der leder til kriminel adfærd og aktivitet. Både boligsociale medarbejdere og samarbejdsaktører fremhæver, at konkrete boligsociale aktiviteter helt overvejende har sin styrke i at være opbyggende frem for kriminalitetsforebyggende. Det er ud fra en vurdering af, at decideret kriminalitetsforebyggelse kræver intensive indsatser med politimæssige kompetencer.

De boligsociale aktiviteter har ud fra en kriminalitetsforebyggelses tilgang et stort opbyggende element i sig, og mange boligsociale aktiviteter har eller kunne have et langsigtet mål om at forebygge kriminalitet. De kortsigtede mål, og det, som primært arbejdes med, er at styrke selvværd, motivation, trivslen i skolen, mindske fraværet samt de mellemlange mål som, at de unge afslutter grundskolen, kommer i gang med en ungdomsuddannelse og fastholder et fritidsjob.

Den form, for at foregribe, at børn og unge får en kriminel aktivitet i det boligsociale arbejde, afspejler generelt en erkendelse af, at der er en række komplekse årsager til at begå kriminalitet. Derfor afgrænser indsatserne sig heller ikke kun til den enkelte unge, men har et helhedsorienteret fokus på de unges livsomstændigheder og hverdag, og på, hvordan de unges ressourcer kan understøttes og udvikles i en retning, der vælger kriminel aktivitet fra. Der er således fokus på arenaer som uddannelse, beskæftigelse og civilsamfundsarbejde, og det stiller krav til tværgående samarbejde og organisering på tværs af faggrænser og sektorer. I dette tværgående samarbejde kan den boligsociale indsats være den fællesnævner, der binder de forskellige arenaer og fagligheder sammen, og som kan tilbyde et fora for at skabe fælles problemforståelse og problemløsning.

Det boligsociale bidrag til at forebygge kriminalitet består således af to lige vigtige dele.

Den ene del er, at det boligsociale arbejdes bidrag består i at fungere som en tidlig forebyggende indsats, i form af at de boligsociale aktiviteter er opbyggende for de børn og unge, der deltager i aktiviteter. Der er et stærkt fokus på kapacitetsopbygning af børn og unge ud fra et medborger-skabsperspektiv, idet børn og unges personlige, sociale og faglige kompetencer styrkes. En styrkelse af disse kompetencer og en styrkelse af barnets/den unges identitet og tro på sig selv kan bidrage til, at kriminelle aktiviteter på sigt fravælges. De boligsociale aktiviteter er ofte implementeret, således at de fungerer som praksisnære læringsituationer, hvor fokus er på ressourcer og på at udvikle disse ressourcer mest muligt.

Den anden del er, at den boligsociale helhedsplan udgør en platform for samarbejde mellem lokale velfærdsaktører som blandt andet dagtilbud, skole, SSP og politi, og denne platform giver mulighed for vidensdeling og aktivering af beredskab, hvis der er en u hensigtsmæssig udvikling i et kriminelt miljø under opsejling. De strategiske boligsociale bestyrelser (igangsat med Landsbyggefondens 15-18-midler) er det formelle og forpligtende fora for at bringe viden om områdeforhold ind i arbejdet, således at politi og SSP kan håndtere den begående kriminalitet.

Samlet set er det en styrke ved det boligsociale arbejde, at det er områdebaseret, og at medarbejderne har et stort kendskab til børn og unge i boligområderne og således både kan være opbyggende og vidensdelende med henblik på forebyggende indsatser i andre regi end kun i helhedsplanens regi. Samtidig er det en styrke, at når der boligsocialt arbejdes med grupper, der er i risiko for kriminel aktivitet, kan en afledt positiv virkning være, at trygheden i området styrkes. Både som følge af, at øvrige beboere konkret kan se, at de unge har noget at tage sig til i fremtiden, og at de unge ændrer syn på sig selv og deres omgivelser. Som følge heraf kan de boligsociale medarbejdere nuancere fortællingerne om kriminalitet og utryghed i boligområdet, ved at de er agile, når der sker

kriminell aktivitet både ved at inddrage de nødvendige faglige ressourcer i løsninger og ved at bremse, at historier løber løbsk og er ude af trit med, hvad der reelt er sket.

1.4 anbefalinger

På baggrund af de analytiske resultater, der er fremkommet i denne undersøgelse af boligsociale aktiviteter, der har fokus på kriminalitetsforebyggelse, præsenterer vi fire anbefalinger til den fremadrettede indsats for at styrke forebyggelse af kriminalitet.

1.4.1 Fastholde og udvikle de boligsociale bestyrelses agilitet i forhold til kriminell aktivitet

Denne anbefaling er målrettet både kommuner, politi og de boligsociale projektledere og rettet mod at styrke det boligsociale bidrag til kriminalitetsforebyggelse ved at sikre politirepræsentation i bestyrelserne, øge rettidig vidensdeling samt aktivering af beredskab til at handle på tegn på kriminell aktivitet mellem de forskellige aktører. Det anbefales således, at der ud over bestyrelsesniveau også i styregrupper/koordinationsgrupper samt følgegrupper er politi repræsenteret, således at der både er 'tæt på praksis' og 'tæt på strategiske prioriteringer' til stede. Hensigten er at mindske forekomsten af kriminalitet.

1.4.2 Styrke samarbejdet mellem de boligsociale helhedsplaner, skoler og SSP

Denne anbefaling er målrettet både skoler, SSP og de boligsociale projektledere og rettet mod at styrke samarbejdet mellem skoledelen og den boligsociale helhedsplan. Der er en stærk sammenhæng mellem børn og unges skolefravær og trivsel og deres erfaring med kriminell aktivitet. Fravær og lav grad af trivsel kan således være tegn på begyndende kriminell adfærd. Ved at styrke samarbejdet mellem skoler, SSP og helhedsplaner kan en helhedsorienteret indsats iværksættes.

1.4.3 Opsporing af børn og unge i risiko for kriminell aktivitet

Denne anbefaling er målrettet både skoler, SSP og de boligsociale medarbejdere, og anbefalingen er at styrke opmærksomheden på de tegn på adfærd, der optræder hos børn og unge, der kan have erfaring med kriminell aktivitet med henblik på en helhedsorienteret identifikation af behov samt en helhedsorienteret tidlig indsats og tidlig forebyggelse. Det er eksempelvis tegn som højt fravær og lav grad af trivsel i skolen.

1.4.4 Opmærksomhed på forankring af deltagernes positive forandringer

Denne anbefaling er målrettet de boligsociale medarbejdere, og anbefalingen er, at de boligsociale aktører har en opmærksomhed på, at der tænkes i og skabes overgange for deltagere i en aktivitet til en anden; både for at fastholde og dermed forankre den opnåede positive progression og for at skabe yderligere progression og mindske risikoen for, at børn og unge falder tilbage i gamle vaner, rutiner og relationer.

1.5 Rapportens struktur

Rapporten er struktureret således, at der efter dette indledende kapitel følger en beskrivelse af, hvordan evalueringen er tilrettelagt, og hvordan vi bruger forskellige datakilder til at belyse de for-

skellige forskningsmæssige spørgsmål. Derefter følger kapitel 3, der udgør en teoretisk rammesætning for evalueringen. Kapitel 4 beskriver de boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne, hvor fordelingen af midler til boligområderne beskrives, og de forskellige uddannelsesrettede aktiviteter, der finder sted i helhedsplanerne, kort beskrives. Herefter følger fem analysekapitler, hvor kapitel 5 beskriver børn og unges baggrund samt risiko-og beskyttelsesfaktorer i de boligområder, hvor der er foregået en boligsocial indsats. Kapitel 6 beskriver deltagerne i de udvalgte aktiviteter. Kapitel 7 beskriver aktørers oplevede virkninger af de boligsociale indsatser. Kapitel 8 beskriver organisering og samarbejde om den boligsociale indsats, og kapitel 9 beskriver de udvalgte kriminalitetsforebyggende aktiviteter.

2 Tilrettelæggelse af evalueringen

Evalueringen skal bidrage med viden om, hvordan boligsociale indsatser bidrager til at forebygge kriminalitet. Vi undersøger bidraget ved at spørge til, hvordan målgruppen og de aktører, der beskæftiger sig med boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse, oplever, at aktiviteterne har en positiv betydning for målgruppen, samarbejdet og organiseringen. Derudover skal evalueringen bidrage med viden om, hvordan udvalgte aktiviteter er målrettet forskellige målgrupper af børn og unge, og hvordan der i aktiviteterne konkret arbejdes med, at børn og unge ikke vælger en kriminel løbebane. Endelig skal evalueringen bidrage med viden om, hvordan de forskellige aktører samarbejder og er organiseret om den del af den boligsociale indsats, der har fokus på kriminalitetsforebyggelse. Således skal denne evaluering samlet set bidrage til et bedre vidensgrundlag i det boligsociale arbejde.

I evalueringen anvender vi tre centrale begreber: boligsocial indsats, aktivitet og arbejdsmetode.

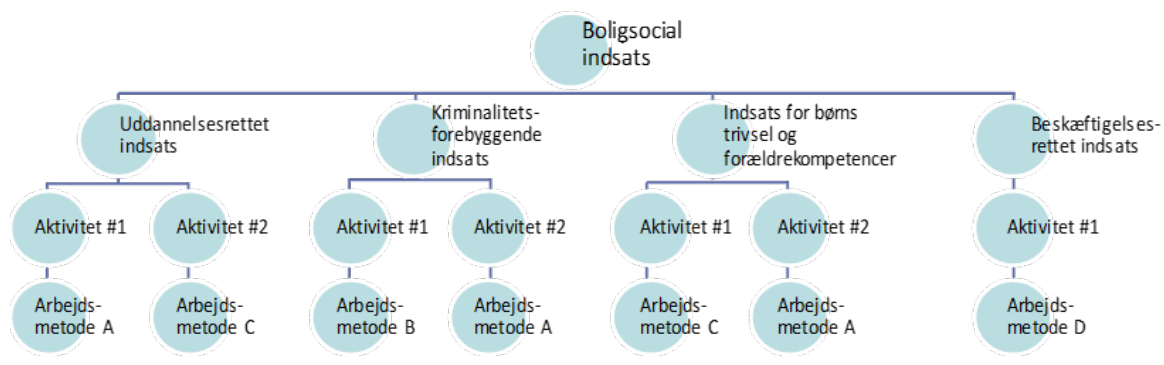
Boligsociale indsatser er sociale interventioner i et afgrænset boligområde; deri ligger, at indsatserne er områdebaserede (i den internationale forskningslitteratur omtales de som *area-based interventions*). Det betyder, at de beboere, der bor i det pågældende boligområde, har mulighed for at blive påvirket af de igangsatte indsatser. De boligsociale indsatser er, som det vil blive uddybet undervejs i rapporten, kendetegnet ved at være tværfaglige, tværsektorielle og dermed arbejder på tværs af boligorganisationer, beboere, kommuner, frivillige organisationer m.m.

Aktiviteter er konkrete handlinger, som udgør de boligsociale indsatser. Det vil sige, at boligsociale indsatser til børn og unge kan bestå af aktiviteter som fx lommepengeprojekt, rollespilsprojekter eller lektiecafé. Aktiviteterne kan være små eller store; kortvarige eller langvarige.

Arbejdsmetoder er de metoder, der anvendes i udførelsen af aktiviteter. Det vil sige, det er den måde, som aktiviteten gennemføres på, og de konkrete værktøjer, der anvendes i aktiviteten. Aktiviteten kan både have en enkelt arbejdsmetode som sit omdrejningspunkt, og aktiviteten kan være sammensat af flere arbejdsmetoder. Eksempelvis vejledning, undervisning, peer to peer sparring, håndholdt metode, opsøgende, øvelser og rollespil. En arbejdsmetode kan skrues op og ned i intensitet, det vil sige hyppighed og omfang.

Boligsociale indsatser, aktiviteter og arbejdsmetoder er således alle begreber, der er udtryk for en intervention, men befinder sig på hvert sit niveau. Boligsociale indsatser er det mest generelle, mens aktiviteter er mere præcise, og arbejdsmetoder er helt konkrete. Jo mere detaljeret viden, der findes om interventionen og målgruppen, jo bedre kan vi undersøge, hvad der skaber virkninger og hvordan.

Figur 2.1 Indsats, aktivitet og arbejdsmetode.

Når evalueringen skal bidrage til at øge vidensgrundlaget i det boligsociale arbejde, handler det både om at opnå mere viden om virkningerne af boligsociale indsatser og om at tydeliggøre, i hvor høj grad der eksisterer dokumenteret viden om forandringsteori og implementering af aktivitetstyper og arbejdsmetoder. I forhold til konkrete aktivitetstyper vurderer vi graden af viden ud fra to overordnede parametre:

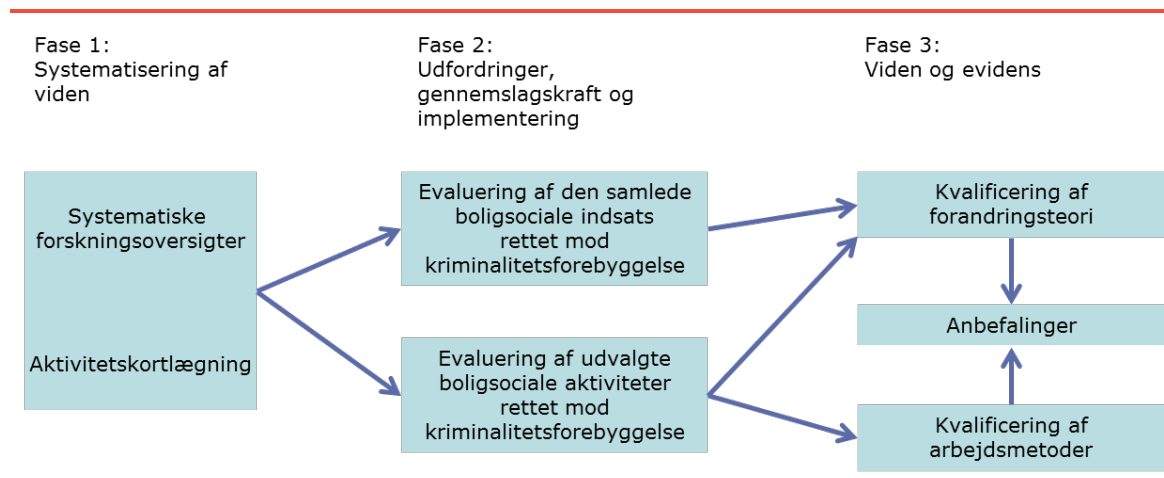
- hvor velbeskrevet aktiviteten, målgruppen, implementering og forandringsteorien er
- i hvilken grad der eksisterer viden om virkningen af aktiviteten, og om der foreligger systematiske data, der kan anvendes til effektmåling af aktiviteten.

Evalueringen er, som det fremgår af figur 2.2, tilrettelagt således, at der er tre analysefelter:

1. Systematisering af viden
2. Udfordringer, virkninger og implementering
3. Viden og evidens.

Hvert felt uddybes nedenfor.

Figur 2.2 Evalueringens analysestrategi.

2.1 Fase 1: Systematisering af viden

Formålet med at systematisere viden om boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse er dels at opnå grundig viden fra forskningslitteraturen om effekter af kriminalitetsforebyggende aktiviteter, dels at opnå et overblik over, hvilke typer af aktiviteter der foregår i praksis og variationen af disse aktiviteter.

2.1.1 Systematiske forskningsoversigter

Den systematiske kortlægning har til formål at bidrage med viden om evidensbaserede aktiviteter og indsatser, der kan forebygge kriminalitet blandt børn og unge. Eftersom formålet med forskningsoversigten er at identificere indsatser, der har en virkning i boligområder, er kun de indsatser medtaget i kortlægningen, hvor der er dokumenteret en effekt. Forskningsoversigten er baseret på en systematisk søgning efter studier, der ved hjælp af et kontrolgruppedesign estimerer en effekt i forhold til de relevante målgrupper eller ved hjælp af en før- og eftermåling uden kontrolgruppe. Søgningen er gennemført i internationale databaser, i såkaldt "grå" litteratur og i referencesøgninger (også kaldt "snowball"-søgning). Forskningsoversigtens søgeprofil er udviklet på baggrund af et samarbejde med Landsbyggefonden og fagspecialister på VIVE (den tidligere SFI-del af VIVE). I forskningsoversigten er der medtaget studier, som er fra år 2000 og frem. Geografisk er der medtaget studier af indsatser gennemført i OECD-lande. Forskningsoversigten af kriminalitetsforebyggende indsatser er selvstændigt afrapporteret i *"Effektfulde indsatser i boligområder til forebyggelse af kriminalitet. En systematisk forskningsoversigt nr. 1 af 4"* (Mehlsen et al., 2015).

2.1.2 Kortlægning af aktiviteter, der har til formål at forebygge kriminalitet blandt børn og unge

Kortlægningen af kriminalitetsforebyggende aktiviteter er på baggrund af helhedsplanernes elektroniske indrapporteringer om aktiviteter til Landsbyggefonden samt gennemlæsning af helhedsplanerne. Udtræk af oplysninger og gennemlæsning har bidraget til et overblik over dels variationen i aktiviteter, dels i udbredelsen af de forskellige aktiviteter. Med kortlægningen er generiske aktivitetstyper således beskrevet. For at kvalitetssikre kortlægningen er den suppleret med en telefon-survey til samtlige projektledere for de boligsociale helhedsplaner. Rundringningen er foregået i perioden oktober 2015 til august 2016.

I det omfang, det har været muligt på baggrund af informationer om aktiviteterne, er de generiske aktivitetstyper beskrevet i forhold til følgende elementer:

- Formål med aktiviteten
- Målgruppe(r) for indsatsen
- Forventning til virkning
- Organisering
- Udførelse og hyppighed.

I praksis finder vi, at aktivitetstyperne kan være gennemført på forskellige måder, og således kan den generiske beskrivelse ikke nødvendigvis genfindes i praksis, men versioner af den findes. Endvidere foregår de boligsociale aktiviteter ofte i tæt samspil med hinanden, og derfor optræder typerne ikke altid så analytisk adskilt, som beskrivelsen kan indikere.

2.2 Fase 2: Udfordringer, virkninger og implementering

I denne analysefase har vi overordnet fokus på den samlede boligsociale indsats rettet mod kriminalitetsforebyggelse, og vi har fokus på udvalgte aktiviteter, som vi går i dybden med i forhold til at beskrive omfanget og karakteren af de udfordringer, som børn og unge i de udsatte boligområder har, beskrive målgruppen i udvalgte aktiviteter, evaluere virkningen af den boligsociale indsats, udvikle forandringsteori samt evaluere implementering og arbejdsmetoder.

2.2.1 Udvikling i kriminalitet og risiko- og beskyttelsesfaktorer blandt børn og unge

Vi beskriver med udgangspunkt i registerdata udviklingen i kriminalitet blandt børn og unge, og hvilke risiko- og beskyttelsesfaktorer de bærer med sig, som kan påvirke deres risiko for at komme ind i en kriminel løbebane. Eksempler på risikofaktorer er kriminalitet hos forældrene. Vi sammenligner børn og unge i de udsatte boligområder med befolkningen generelt både for at få viden om eventuelle niveauforskelle og for at få viden om, hvorvidt kriminalitet blandt børn og unge i de udsatte boligområder udvikler sig på samme måde eller forskelligt i forhold til kriminalitet blandt børn og unge i befolkningen.

De udsatte boligområder afgrænses som almene boligområder, der er omfattet af en boligsocial indsats fra Landsbyggefondens 2011-14-midler. Vi bruger registerdata fra Danmarks Statistik til at beskrive beboerne i de udsatte boligområder og hele befolkningen. Vi har oplysninger om, hvorvidt børn og deres forældre er registreret og/eller sigtet/dømt for kriminel aktivitet. Derudover har vi oplysninger om en række demografiske, socioøkonomiske og helbredsmæssige forhold, fx familieforhold, køn, alder og etnicitet, uddannelse, beskæftigelse, indkomst, behandling for misbrugsproblemer og psykisk sygdom. Samtlige variabler, hvor vi har oplysninger om beboerne, fremgår af bilag 1. Vi har data for perioden 1980-2017, men fokuserer i analyserne på de seneste år i perioden.

2.2.2 Oplevede virkninger

Vi undersøger de oplevede virkninger af den samlede indsats rettet mod kriminalitetsforebyggelse i helhedsplanerne i forhold til:

- Det oplevede udbytte, som den boligsociale indsats har skabt for målgruppen
- Det oplevede faglige udbytte hos aktører af at samarbejde med de boligsociale medarbejdere
- Det oplevede organisatoriske udbytte af arbejdet med de boligsociale helhedsplaner.

Vi anvender en interessent-survey til at afdække de oplevede virkninger, der er skabt på indsatsniveau, på tværs af aktiviteter inden for det enkelte boligområde. Surveyen har således fokus på at afdække, hvordan aktører involveret i den boligsociale indsats oplever, at den boligsociale helhedsplan har betydning for målgruppen, samarbejdet og organiseringen.

Spørgsmålene i surveyen er udviklet med udgangspunkt i evalueringens øvrige datakilder, herunder især de kvalitative casestudier samt forskningsoversigterne. Spørgsmålene afspejler både forskningsmæssige og politiske forventninger til de boligsociale indsatser.

Interessent-surveyen er gennemført som en telefonisk survey blandt aktører, der samarbejder med de boligsociale indsatser. I bilag 3 er en uddybende beskrivelse af interessent-surveyen.

En interessent forstås i denne sammenhæng som en aktør, der har kendskab til formålet og arbejdet med de boligsociale indsatser. Samtidig skal personen kunne udtale sig om både de organisatoriske og faglige virkninger af det boligsociale arbejde samt virkningerne for målgruppen. Det kan både

være kommunale samarbejdspartnere, samarbejdspartnere fra boligorganisationer, fra private organisationer og NGO'er. For at en person kan indgå som en interessent (og ikke en medarbejder i selve den boligsociale indsats), må vedkommendes arbejdstid ikke være 100 pct. finansieret af helhedsplanen. Surveyen er gennemført med i alt 82 interessenter involveret i indsatser rettet mod at forebygge kriminalitet blandt børn, unge og unge voksne. I tabel 2.1 fremgår, hvordan de adspurgte aktører, der har arbejdet inden for temaet, har samarbejdet med helhedsplanen, og i tabel 2.2 fremgår deres organisatoriske tilhørsforhold.

Tabel 2.1 Samarbejde med helhedsplanen*.

Samarbejde med helhedsplanen	Pct.
Udførende i én udvalgt aktivitet	17
Udførende i flere aktiviteter	38
Deltager i arbejdsgruppe, styregruppe eller følgegruppe	57
Deltager i styregruppe/bestyrelse for helhedsplanen	9
Sparringspartner ifm. en aktivitet	27
Sparringspartner ifm. flere aktiviteter	38
Rekrutteringskanal til udvalgte aktiviteter	20
Andet	11

Anm: *Da flere interessenter har samarbejdet med helhedsplanen om flere ting, summerer procenterne sammen til over 100 pct.
Kilde: Interessent-survey.

Tabel 2.2 Organisatorisk tilhørsforhold.

Organisatorisk tilhørsforhold	Pct.
Ansæt i kommunal forvaltning (centralt placeret)	15
Ansæt i kommunal forvaltning (udgående)	29
Ansæt i kommunal institution i lokalområdet	28
Ansæt i boligorganisation	5
Tilknyttet en frivillig organisation	5
Ansæt i privat virksomhed	1
Andet	17

Kilde: Interessent-survey.

Tabel 2.1 og 2.2 viser, at 28 pct. af de adspurgte interessenter i forhold til temaet kriminalitetsforebyggelse er ansat i en kommunal institution i lokalområdet. Hertil er i alt 44 pct. af de adspurgte interessenter ansat i en kommunal forvaltning enten centralt placeret eller som udgående. Samtidig har en stor del af interessenterne samarbejdet med helhedsplanen om flere ting; eksempelvis både været udførende i én eller flere aktiviteter og/eller siddet med i en arbejdsgruppe eller styregruppe for helhedsplanen.

Ud over interessent-surveyen foretages der casestudier, hvor formålet er at opnå viden om de mekanismer, som skaber forandringer hos beboerne, samt at opnå viden om, hvordan rammen, muligheder og konteksten er for at skabe disse forandringer. I forbindelse med evalueringen af boligsociale aktiviteter vil forandringer være udtryk for de virkninger, som aktiviteterne har eller ikke har.

Der er gennemført casestudier i 14 udvalgte boligområder. 49 boligsociale medarbejdere, 58 samarbejdspartnere og 76 deltagere er interviewet. Boligområderne er udvalgt på baggrund af den indledende kortlægning af aktivitetstyper på tværs af boligområderne i landet.

Ved udvælgelse af de konkrete caseaktiviteter har vi arbejdet ud fra følgende kriterier:

- Geografisk spredning samt center/periferi, det vil sige cases fra forskellige dele af Danmark samt centreret i midten af en by og i periferien af en by
- Variation i helhedsplanernes størrelse, vurderet på baggrund af budget og antal boligområder, som helhedsplanen dækker
- Variation i målgruppe
- Igangsættelse af helhedsplan, således at der var mulighed for besøg og et senere genbesøg i området
- Interesse/motivation for deltagelse hos både projektleder, projektmedarbejdere samt samarbejdspartnere
- Variation i både gode eksempel cases og afvigende cases.

Casestudierne bidrager således med nuanceret viden om, hvad der virker for hvem under hvilke omstændigheder. Der er gennemført interview med målgruppen og centrale aktører for den kriminalitetsforebyggende indsats, mens indsatserne pågår. Der er ligeledes foretaget genbesøg med henblik på at kvalificere tidligere iagttagelser af både kvalitativ og kvantitativ karakter. I bilag 4 er en uddybende beskrivelse af, hvor mange og hvilke typer af informanter der er interviewet i de forskellige cases.

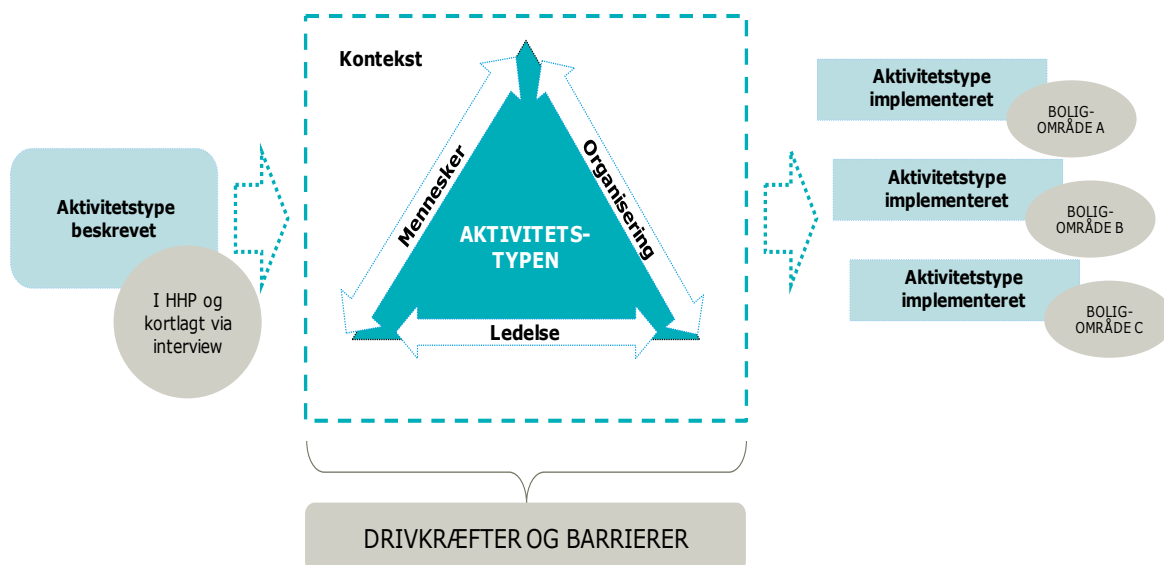
2.2.3 Implementeringsanalysen

Som led i evalueringen foretager vi en implementeringsanalyse, der er gennemført i tæt samspil med de kvantitative analyser og analysen af de oplevede virkninger. Formålet med implementeringsanalysen er tostrengt:

1. At afdække, i hvor høj grad aktivitetstyperne implementeres, som det var tiltænkt
2. At tilvejebringe viden om henholdsvis *drivkræfter* og *barrierer* i implementeringen i praksis.

Overordnet set har implementeringsanalysen haft som formål at afdække *hvordan, hvorfor og under hvilke omstændigheder*, de udvalgte aktivitetstyper har en virkning. Først og fremmest har vi haft fokus på *aktivitetstyperne i praksis*, forstået som en afdækning af, hvorvidt og hvordan aktiviteterne er implementeret i overensstemmelse med de indledningsvise kortlagte aktivitetstyper. Dernæst har vi haft fokus på *drivkræfter og barrierer for implementeringen*, det vil sige de forhold i implementeringsmiljø og -proces, som henholdsvis kan fremme eller hæmme, at aktiviteten har de ønskværdige virkninger for målgruppen. I figur 2.3 har vi illustreret den analytiske tilgang.

Figur 2.3 Analytisk tilgang i implementeringsanalysen.

Kilde: Fixsen et al., 2005.

Som figur 2.3 viser, undersøger vi blandt andet, hvordan aktivitetstyperne implementeres i praksis med afsæt i den indledningsvise kortlægning af og dertilhørende viden om aktivitetstyperne på tværs af alle helhedsplanerne (fase 1). I analysen af aktivitetstypen i praksis ser vi især på aktivitetstypernes formål, målgruppe, organisering og indhold, herunder intensitet og varighed. Der vil typisk være en lokal tilpasning af aktiviteten til den konkrete kontekst (boligområder), hvilket betyder, at der i implementeringen af en aktivitet som regel sker justeringer, således at aktiviteten kan implementeres i det specifikke område til den specifikke målgruppe. En vis grad af uoverensstemmelse mellem den implementerede og beskrevne aktivitet er derfor at forvente, og på tværs af områderne kan sådanne forskelle bidrage til at tydeliggøre *drivkræfter* og *barrierer* i implementeringen.

2.2.3.1 Drivkræfter og barrierer i implementeringen

I implementeringsanalysen læner vi os op ad Dean Fixsens tilgang (Durlak & Dupre, 2008; Fixsen et al., 2005). Fixsens model kan illustreres som en trekant, som illustreret i figur 2.3. Trekanten har tre hoveddimensioner: *Organisering*, *mennesker* og *ledelse*. Fixsen opererer desuden med den lokale *kontekst* som endnu en dimension, mens *indsatsen (aktivitetstypen)* selv udgør en femte dimension. De fem dimensioner udfoldes i boks 2.1.

Boks 2.1 De fem dimensioner

- *Organisering* omhandler bl.a. indsatsens (aktivitetens) tilrettelæggelse, koordinering, samarbejder og dertilhørende rollefordeling; herunder graden af systematik og sammenhæng.
- *Ledelse* handler om det ledelsesmæssige fokus, opbakning og prioritering af indsatsen (aktiviteten), herunder om der fx er fastlagte procedurer, målsætning og ressourcer.
- Med dimensionen *mennesker* er fokus på både medarbejderne, der skal arbejde med indsatsen (aktiviteten), samt de borgere, der skal modtage indsatsen. Herunder om målgruppen er motiveret og i stand til at indgå i aktiviteten, samt om medarbejderne har de rette kompetencer, muligheder og fleksibilitet for at facilitere aktiviteten.
- *Kontekst* handler om de politiske dagsordener, love og paradigmer, der gør sig gældende, og som indsatsen (aktiviteten) skal implementeres under.
- Endelig handler dimensionen *indsats* om, hvorvidt indsatsen (aktiviteten) accepteres af medarbejdere og borgere: Det er afgørende, at både medarbejdere og borgere forstår rationale bag indsatsen, de forventede resultater heraf samt de principper og krav, der stilles til indsatsen.

Med afsæt i de fem dimensioner analyseres de centrale implementeringsforhold, der gør sig gældende for de udvalgte aktiviteter med henblik på at identificere implementeringsforudsætningerne for de forskellige aktivitetstyper samt mulige årsager til aktiviteternes virkninger.

2.3 Fase 3: Viden og evidens

På baggrund af fase 1 og fase 2, hvor vi dels har kortlagt de boligsociale indsatser forskningsmæssigt og i praksis, dels har undersøgt beboernes udvikling og implementering af aktiviteter, kvalificerer vi en forandringsteori for aktiviteterne samt viden om arbejdsmetoder i de udvalgte aktiviteter. Endelig udleder vi anbefalinger til det fortsatte arbejde med boligsociale indsatser rettet mod at øge børns trivsel og forældres kompetencer.

2.3.1 Kvalificering af forandringsteori

En forandringsteori er en teori om, hvordan en udvalgt aktivitet (indsats) skaber den ønskede virkning for aktivitetens (indsatsens) målgruppe. Forandringsteorien er altså en måde at opstille en række årsags-virkningskæder for, hvordan de langsigtede effekter nås, og hvilke leverancer der skal til for at opnå disse effekter. Forandringsteorien er således med til at skabe en klar systematik i tilgangen til målgruppen for den aktivitet, som forandringsteorien er baseret på.

De udviklede forandringsteorier, der fremgår for hver aktivitetstype (kapitel 9), bygger på kvalitative og analytisk udledte antagelser om, hvordan indsatsen virker over for den pågældende målgruppe. Arbejdet med at kvalificere forandringsteorien bidrager til at præcisere det vidensgrundlag, hver aktivitetstype er baseret på, og i vurderingen af dette vidensgrundlag lader vi os inspirere af fem centrale videnstyper, der fremgår af tabel 2.3.

Tabel 2.3 Videnstyper til vurdering af aktivitetstyper.

Videnstype	
Målgruppe	Er målgruppen for aktiviteten klart beskrevet? Er virkningsfulde rekrutterings-, motivations- og fastholdelsesstrategier beskrevet? Er det beskrevet, hvilket behov hos målgruppen, aktiviteten skal opfylde og løse?
Metode	Er der udarbejdet en systematisk forandringsteori for aktiviteten? Er det tydeligt beskrevet, hvilke effekter aktiviteten tilstræber? Bygger aktiviteten på aktuell bedste viden? Er aktivitetens forløb og kernekomponenter beskrevet? Er relevante redskaber til at understøtte aktivitetsstringens i implementeringen beskrevet? Er det beskrevet, hvilken faglig baggrund medarbejdere, der arbejder med aktiviteten, bør have, samt hvilken organisering aktiviteten forudsætter?
Implementering	Hvor moden er aktiviteten i en dansk kontekst? Er det beskrevet, hvilken administrativ organisering aktiviteten forudsætter? Er væsentlige drivkræfter og barrierer for indsatsen beskrevet? Er væsentlige kontekstuelle forudsætninger for aktivitetens succes kendte og beskrevet?
Effekt	Foreligger der viden, der underbygger, at aktiviteten har en positiv effekt? Hvilke typer studier indgår i vurderingen af effekt? Er positive og negative sideeffekter af aktiviteten dokumenteret og beskrevet?
Økonomi	Er det beskrevet, hvilke typer ressourcer aktiviteten kræver? Er det undersøgt, hvilke omkostninger der knytter sig til aktiviteten? Er der gennemført en systematisk økonomisk evaluering af aktiviteten? Og er denne også gennemført i dansk kontekst?

Anm.: De fem videnstyper anvendes også i Socialstyrelsens systematiske arbejde med vidensdeklarering af sociale indsatser og metoder.

Kilde: Socialstyrelsen, 2017.

2.3.2 Kvalificering af arbejdsmetoder

I casestudierne af de udvalgte aktiviteter inden for temaet kriminalitetsforebyggelse og på tværs af de øvrige temaer i evalueringen (forøget beskæftigelse og aktiviteter, der flytter ledige tættere på arbejdsmarkedet, forbedrede forældrekompetencer og børns trivsel, samt skole og uddannelse) har fokus været på at identificere forskellige typer af arbejdsmetoder. Det vil sige forskellige metoder, som medarbejdere i de konkrete aktiviteter arbejder ud fra i deres kontakt med de beboere, der deltager i aktiviteter. Arbejdsmetoderne afrapporteres som selvstændige publikationer¹. I kapitel 7 beskrives de forskellige arbejdsmetoder, der anvendes i de forskellige aktiviteter.

I de selvstændige efterfølgende afrapporteringer er der grundige beskrivelser af arbejdsmetoderne i forhold til deres kendetegn, anvendelse, implementering og betydning i forhold til indsatsernes virkninger. Dermed bidrager disse afrapporteringer til en fortsat kvalificering og videreudvikling af boligsociale indsatser og aktiviteter.

¹ Publikationer kan downloades: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/boligsociale-indsatser-til-smaa-boerns-familier-i-udsatte-boligomraader-10828/>

3 Teoretisk rammesætning

Kriminel aktivitet kan defineres som "lovovertredende adfærd" (Michael & Adler, 1933). Den form for lovovertredende adfærd, som vi tager udgangspunkt i i denne evaluering, er defineret som overtrædelser af straffeloven, våbenloven og loven om euforiserende stoffer. Vi har endvidere fokus på kriminel aktivitet blandt 10-20-årige. Den kriminelle lavalder i Danmark er 15 år og er udtryk for den aldersmæssige grænse for børns strafferetlige ansvar. Under denne alder kan et barn i Danmark ikke idømmes straf for en lovovertredelse, uanset hvor grov den end måtte være. Heller ikke betinget dom, bøde eller tiltalefrafald kan anvendes. Deres sag går således ikke videre i retssystemet, og den registreres heller ikke på deres straffeattest. Politiet underretter dog de sociale myndigheder, forældre orienteres, og afhængig af alvoren og hyppigheden i mistanker iværksættes en handleplan med indsatser beskrevet i serviceloven, og børn ned til 12-årsalderen (10 år med dispensation) kan anbringes på en sikret institution.

Baggrunden for denne aldersgrænse er primært funderet i børns manglende modenhed og forståelse for deres handlingers konsekvenser og i, at der er skadelige virkninger relateret til en ubetinget frihedsstraf. Politiet foretager en registrering af den handling, som et barn under 15 år har gjort, såfremt denne handling ville være en lovovertredelse, hvis personen var over 15 år. I perioden 1. juli 2010 blev den kriminelle lavalder sat til 14 år, men blev ændret til 15 år igen 1. marts 2012.

I dette kapitel gennemgår vi risiko- og beskyttelsesfaktorer for, at børn og unge begår en kriminel aktivitet. Vi gennemgår ligeledes, hvordan indsatser kan bidrage til at foregribe og forebygge kriminalitet.

3.1 Risiko- og beskyttelsesfaktorer

Særligt internationalt forskes der meget i at afdække faktorer, der øger børn og unges risiko for kriminel aktivitet, samt faktorer, der beskytter eller reducerer risikoen for kriminel aktivitet, med henblik på at vi som samfund både kan blive bedre til at opdage risikoadfærd og til at forebygge, at kriminalitet sker. En oversigt over risiko- og beskyttelsesfaktorer baseret på empiriske studier fremgår af tabel 3.1.

Risikofaktorer skal forstås som faktorer, der senere i et barn og en ungs liv kan medføre, at de begår kriminalitet (Kraemer, Lowe & Kupfer, 2005). Det er således ikke faktorer, der er årsagsforklarende. Beskyttelsesfaktorer kan ses som det modsatte af risikofaktorer og er dermed forhold, hvor der er en lille grad af chance for at begå kriminalitet. På den måde kan man sige, at risiko- og beskyttelsesfaktorer er udtryk for samme forhold. Der er meget få studier, der peger på deciderede beskyttelsesfaktorer (Lösel & Bender, 2003). Jo flere risikofaktorer, jo større er risikoen for kriminalitet, og modsat jo flere beskyttelsesfaktorer, jo mindre risiko for kriminel aktivitet (Turner et al., 2007).

En lang række studier peger på, at forældres baggrund spiller en væsentlig rolle, særligt at forældre selv har kriminel aktivitet. Der er en selvstændig betydning af forældres kriminelle adfærd uanset øvrige karakteristika ved forældrene (Besemer et al., 2017). I den internationale forskningslitteratur omtales den "videregivelses"-mekanisme fra forældre til børn som intergenerational transmission. Der er udarbejdet en systematisk forskningsoversigt baseret på 25 studier, hvor 23 studier finder belæg for intergenerational transmission. Når der ikke tages højde for forklarende baggrundsforhold som forældres socioøkonomiske situation, har børn en risiko, der er 2,4 gange større for, at de har kriminel adfærd, hvis deres forældre også har en kriminel adfærd. Når der tages højde for baggrundsforhold, er risikoen 1,8 gange større. Studier viser, at den største overførsel sker fra mor til

datter. Det hænger sammen med, at det typisk er manden, der udviser asocial og kriminel adfærd, men i de tilfælde, hvor det er kvinden, er kvinden typisk meget asocial og har en langt større afvigende karakter og dermed også en større påvirkning. Derudover spiller det ind, at børn oftere vokser op med mor end med far (Glaze & Maruschak, 2008).

Årsagerne til denne overførelse fra forældre til børn er vanskelige empirisk at pege på. Kriminalitet er ofte et af flere tegn på anti-social adfærd og udsathed, der kan videregives fra forældre til børn. Ud over forældres kriminelle erfaringer er der også en række andre risikofaktorer for børn og unge i forhold til kriminel aktivitet. Der er risikofaktorer, der optræder, selvom forældre ikke selv har en kriminel aktivitet. Hvis forældre – særlig mor – er teenager, når hun får barnet (Coyne et al., 2013), og forældrene ikke har en uddannelse og tilknytning til arbejdsmarkedet (Christoffersen & Soothill, 2003), eller de har lav indkomst (Farrington & Welsh, 2007), psykisk sygdom, misbrug (Farrington & Welsh, 2007), og der er skilsmisse eller dødsfald blandt forældrene (Farrington & Welsh, 2007; Wright & Wright, 1993), øger det børns risiko for at udvikle kriminel aktivitet i deres ungdom. Forældres opdragelse af deres børn, samt deres følelsesmæssige involvering i deres børns liv, har ligeledes stor betydning for børns risiko for kriminalitet. Uregelmæssig opdragelse og grænsesætning, mindre kærlighed mellem voksen og barn (Farrington, 1997) og manglende følelsesmæssig involvering medfører en øget risiko, mens høj grad af opdragelse og forudsigelighed samt høj grad af følelsesmæssig involvering er en beskyttelse mod kriminel aktivitet (Hart 2008; Perry, 2013).

Der er endvidere øvrige forhold ved barnet, der øger risikoen. En række forhold vil være påvirket af barnets opvækst og forældrenes kompetencer og adfærd. Der er studier, der peger på, at drenge er mere påvirkelige af voldsomme begivenheder, end piger er, og at de derfor i højere grad får en adfærd, der er asocial og udadreagerende (Capaldi et al., 2002). Etniske minoritetsunge har desuden højere risiko for kriminel aktivitet (Nielsen et al., 2019), muligvis som følge af større socioøkonomisk udsathed, lav grad af følelse af at være inkluderet i samfundet eller følelse af ikke at miste noget. Der er dog også studier, der peger på, at stempning og diskrimination er medvirkende forklaringer på, at der er grupper, der begår kriminalitet (Becker, 1963; Goffmann, 1963). Det fremhæves eksempelvis, at uddannelsessystem og arbejdsmarked, myndigheder og almene borgere kan have bestemte syn på unge, fx etniske minoritetsunge, og at en anderledes behandling af og syn på disse grupper kan medføre, at disse grupper tager en negativ identitet på sig og udvikler en adfærd, der samsvarer med omgivelsernes syn og vurderinger af dem (Besemer et al., 2017; Murray et al., 2014). Disse forklaringer peger også på, at der er mulige skævheder i straffesystemet, hvor børn af forældre med kriminalitetserfaringer oftere dømmes, på grund af at familien stemples som kriminel (Besemer et al., 2017).

Børn, der har eller har haft forebyggende foranstaltninger eller er/har været anbragt, har også en større risiko. Foranstaltninger og anbringelse vil være udtryk for mistrivsel i opvækst og dermed udtryk for, at der er forhold i barnets hverdag, der er problematiske. Foranstaltninger og anbringelse er ikke årsag til kriminel aktivitet, men symptom for mistrivsel og omsorgssvigt, der kan øge børns og unges risiko. Ligeledes er der forhold som psykiske og fysiske overgreb, der kan øge risikoen. Der kan være tale om, at grænser for adfærd rykkes som følge af sådanne overgreb, og at de ændrede grænser har negative konsekvenser for børn og unge (Wright & Wright, 1993).

Lavt selvværd hos børn, få prosociale værdier samt høj grad af impulsivitet, aggression og lav grad af empati er de forhold, som øger børns og unges risiko for kriminel aktivitet. Hvis børn og unge mistrives i skolen (Rutter, Giller & Hagell, 1998), klarer sig fagligt mindre godt og har flere skoleskift bag sig, er risikoen ligeledes større for kriminel aktivitet. Modsat kan høj grad af trivsel, god faglighed og stabilitet i skolen bidrage til at hæmme risikoen.

Unge, der mangler fritidsinteresser og fritidsjob, har også større risiko for kriminel aktivitet, end de, der har fritidsinteresser og fritidsjob (Ottosen et al., 2014). Endvidere øger det risikoen, hvis unge har få eller ingen venner eller føler sig uden for en social sammenhæng (Farrington & Welsh, 2007). Hvis et barn eller en ung har venner med kriminel aktivitet eller venner med et misbrug, kan det også øge deres risiko (Wright & Wright, 1993). Et nyt forskningsstudie peger på, at unge, der boligplaces dør om dør med narkokriminelle, har en øget risiko for selv at begå kriminel aktivitet (Rotger & Galster, 2018).

Endelig har unge også en større risiko for kriminel aktivitet, hvis de ikke kommer i gang med en ungdomsuddannelse og modtager offentlig forsørgelse. Øvrige studier peger på, at unge, særligt mænd, er mere tilbøjelige til at udvikle en kriminel adfærd blandt andet som følge af, at de job, som unge mænd uden uddannelsesmæssige kvalifikationer kan få, er lavindkomst job. Udsigten til et lavindkomst job kan gøre, at det virker økonomisk tiltrækkende at begå kriminalitet, der har et godt økonomisk afkast (Grogger, 1995). Denne sammenhæng er undersøgt af Beauchamp og Chan, der finder, at der er en klar sammenhæng mellem stigning i lavindkomst job og en stigning i kriminalitetsrater (Beauchamp & Chan, 2014).

Tablet 3.1 Risiko- og beskyttelsesfaktorer, der øger og reducerer børn og unges risici for kriminel aktivitet.

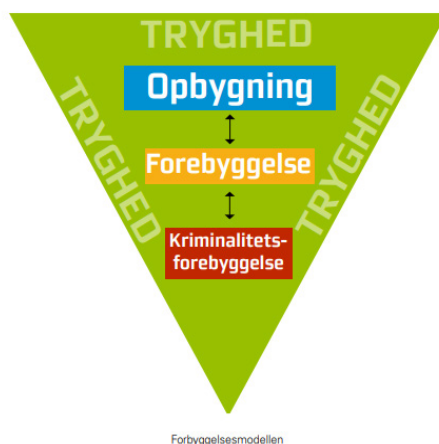
	Risikofaktor	Beskyttelsesfaktor
Forældreforhold	Teenagemor under 20 år	Mor over 20 år
	Forældrene har grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse	Forældrene har videregående uddannelse som højeste fuldførte uddannelse
	Forældrene har lav indkomst (fx nederste kvartil) igennem barnets/den unges opvækst	Forældre har indkomst højere end lav
	Skilsmisse	Forældre bor sammen
	Dødsfald	Har begge forældre
	Forældrene har kriminalitetserfaring	
	Psykiatriske problemer: Forældrene har diagnoser eller medicineres for psykiske udfordringer	
	Forældrene har et misbrug af hash, medicin, alkohol eller hårdere stoffer	
	Forældres mangelfulde opdragelse, omsorg og ømhed	Forældre viser nærvær, omsorg og følelsesmæssig involvering
	Konflikter og anspændthed i forældre-barnrelationen	
Forhold ved barnet/den unge	Dreng/unge mænd	Piger/unge kvinder
	Etnisk minoritet	Etnisk majoritet
	Forebyggende foranstaltninger	
	Anbringelser	
	Lavt selvværd og depressive træk	Passende selvværd
	Fysiske og psykiske overgreb	
	Højt fravær i grundskoleårene	Har lavt fravær
	Hyppige skift (mere end fire gange)	Stabilt skoleforløb
	Barnet/den unge viser tegn på manglende deltagelse, mobning mv. eller lav selvoplevet trivsel i trivselsmålinger	Høj grad af trivsel
	Barnet/den unge klarer sig dårligt i undervisningen fagligt	Klarer sig fagligt godt

Risikofaktor	Beskyttelsesfaktor
Barnet/den unge går på et lavere klassetrin, end alderen tilsiger, eller har ikke gennemført afgangseksamen	Barnet er alderssvarende
Kommer ikke i gang med uddannelse eller falder fra uddannelse	I gang og fuldfører uddannelse
Har ingen fritidsbeskæftigelse og/eller fritidsaktiviteter	Har fritidsjob og fritidsinteresser
Barnet/den unge har søskende/venner med erfaring med kriminalitet, ulovlige rusmidler og eventuelt misbrug	Har venner uden erfaring med kriminalitet og misbrug
Opholder sig som oftest på gaden med venner og relationer	
Føler sig uden for samfund, skole eller arbejdsliv og gider ikke rigtigt at være en del af det	Føler sig som en del af samfundet, skolen og/eller arbejdsliv
Har svag skamfølelse, aggressivitet, høj impulsivitet, lav empati, manglende konfliktløsnings-evner	
Misbrug af hash eller hårdere stoffer	
Den unge modtager offentlig forsørgelse i længere perioder efter det fyldte 18. år	

3.2 Indsatser til at forebygge kriminalitet

Når vi kigger på indsatser, der har betydning for at reducere kriminel aktivitet, er det meningsfuldt at sondre mellem indsatser, der arbejder ud fra en *opbyggende* og *ressourceorienteret* tilgang, hvor fokus er på at fremme en positiv udvikling i adfærd og ud fra tilgange, der er *forebyggende* og *problemorienterede*, og hvor fokus er på at håndtere eller modvirke en negativ udvikling i adfærd. Vi beskriver indsatser ud fra en *forebyggelsesmodel*, som Det Kriminalpræventive Råd har udviklet (2009). Forebyggelsesmodellen lægger op til at anlægge et helhedsorienteret syn på kriminalitetsforebyggelse. Der er de såkaldte tryghedsfremmende indsatser, opbyggende og forebyggende indsatser, samt decideret kriminalitetsforebyggelse. Modellen fremgår af figur 3.1.

Figur 3.1 Det Kriminalpræventive Råds "Forebyggelsesmodel".

Kilde: Det Kriminalpræventive Råd, 2009.

Erfaringer med at forebygge kriminalitet peger på, at effektive indsatser går på tværs af fagområder og sektorer og inddrager både kommunale aktører, politi, boligorganisationer og civilsamfundet. Erfaringerne er, at de forskellige aktører deler viden, kompetencer og ressourcer, og derved tilsammen kan skabe en fælles forståelse af, hvori problemet består, og hvordan det skal løses. Det forekommer at være afgørende, at der er fælles forståelse af problemidentifikation og problemløsning for at lykkes med at forebygge kriminalitet (Choi & Choi, 2012: s. 230; Torfing, Krogh & Ejrnæs, 2017: s. 12).

Nedenfor beskriver vi udvalgte indsatser til henholdsvis at øge trygheden og opbygge børn og unge samt til at forebygge kriminelle aktiviteter. Udvælgelsen af aktiviteter er baseret på dels forskningsoversigten af Mehlsen et al. (2015), dels kendskab til øvrige indsatser, der foregår eller kan foregå i en boligsocial kontekst.

3.2.1 Tryghedsfremmende indsatser

Tryghedsindsatser har ofte karakter af både at arbejde med alle beboere i boligområdet med henblik på at øge trygheden og at påvirke unges adfærd, når de opholder sig i et område. Derudover afstedkommer en lang række indsatser formentlig tryghedsskabende effekter ved, at der målrettet bliver arbejdet med grupper af unge, der kan have en adfærd, der giver anledning til utryghed for øvrige beboere.

Natteravnene er en tryghedsfremmende indsats, der har til formål at påvirke unge positivt i nattelivet. Natteravnene er evalueret af Larsen, Ladenburg & Olsen (2013) og konkluderer, at både forældre og de unge tillægger Natteravnene en tryghedsskabende effekt; forældre i højere grad end de unge, og pigerne i højere grad end drengene. Positive relationer og tillid til Natteravnene øger endvidere den tryghedsskabende effekt, mens mere risikovillige unge tillægger Natteravnene mindre betydning. I forhold til udviklingen i kriminalitet i områder med og uden natteravne er der ingen sammenhæng. Således kan der ikke aflæses effekt af indsatsen på forekomsten af kriminalitet (Larsen, Ladenburg & Olsen, 2013).

Tryghedsfremmende indsatser kan også have en bredere beredskabskarakter som Community-oriented policing (samfundsorienteret politiarbejde), hvor formålet er at inddrage lokalsamfundet i politiets arbejde med at håndtere kriminalitetsproblemer. Målet er at opnå et tættere samarbejde mellem politi og beboere. Adams, Rohe & Arcury (2005) finder, at denne form for indsats bidrager til at øge beboeres oplevelse af selvbeskyttelse, mindsker deres frygt for kriminalitet samt styrker deres oplevelse af tilknytning til lokalområdet. Beboernes viden om, at der foregår en indsats, bidrager i sig selv positivt til deres tilfredshed med deres boligområde og med politiet og i forhold til deres vurdering af at kunne beskytte sig selv. Der er dog ikke indikationer af, at kriminalitetsraten falder (Gill et al., 2014).

I en dansk sammenhæng er der positive erfaringer med lignende indsatser. CFBU har foretaget en undersøgelse af samarbejdet mellem politi, sociale myndigheder og personer med kontakt til unge i den kriminelle risikozone i Gellerup/Toveshøj. Dette samarbejde med involvering af boligområdets foreninger, institutioner og erhvervsliv har vist sig at have store præventive gevinster. Samarbejdet består af et såkaldt beredskab, der er en lille enhed med deltagelse af centrale beslutningstagere i forhold til unge i den kriminelle risikozone, og et såkaldt Samvirke, der er et forum for alle i boligområdet, der vil bidrage med viden og informere beboerne om det kriminalpræventive samarbejde. Disse to enheder sikrer en hurtig reaktion, hvis der er kriminelle aktiviteter under opsejling. Beredskabet har fokus på og handler på specifikke hændelser, mens Samvirket har fokus på en langsigtet forebyggelse af kriminalitet. Her koordineres indsatser i forhold til unge i den kriminelle risikozone og problemramte familier.

En central forudsætning for, at dette samarbejde kan fungere og handle på mistanker om kriminel aktivitet, er, at der mellem parterne sker en udveksling af information og viden. Det er ligeledes en forudsætning, at de deltagende indbyrdes har skabt en tillid og fortrolighed, der får den nødvendige viden på bordet og gør det muligt i fællesskab at reagere hurtigt i en akut situation. Endelig er det centralt, at politiet er synligt og genkendeligt, således at områdets beboere genkender politiet, når de færdes i området. Det er afgørende, at der opbygges et kendskab blandt børn og unge til betjentene, idet politiets vurdering er, at det bidrager til at skabe en forståelse for politiets arbejde og funktion. Det er derfor centralt for strategien, at det er de samme betjente, som patruljerer i boligområdet og vedligeholder kontakten til beboerne (Bjørn & Avlund, 2010).

Mobilisering af et lokalt beredskab er der også erfaringer med at arbejde med i udlandet, og beboerne trænes i at intervenere og handle, når de ser adfærd, der afviger fra de gængse accepterede normer og værdier. Indsatsen bidrager til, at flere beboere oplever, at de tør gribe ind og på den måde bidrager til at øge den uformelle, positive sociale kontrol i området (Ohmer, Warner & Beck, 2010).

3.2.2 Opbyggende og foregribende indsatser

Opbyggende og foregribende indsatser har i højere grad fokus på de målgrupper, der er i risiko for at kunne lave noget kriminelt. Der er eksempelvis indsatser, der har fokus på at arbejde med børn og unges selvkontrol, således at deres risiko for at lade sig provokere eller selv provokere andre, og at det kan ende i en voldelig konflikt, mindskes. Der er indsatser, der har fokus på at arbejde med børn og unges følelser, social problemløsning og sociale færdigheder. Lochman et al. (2013) finder, at denne form for indsats har en positiv effekt på børnenes adfærd og deres faglige præstationer i skolen, og særlig stor er effekten for børn og unge i udsatte boligområder.

Der findes tilsvarende indsatser i en dansk boligsocial kontekst som rollespilsaktiviteter, hvor fokus er på at arbejde med de unges kompetencer til at undgå konfliktsituationer. Betydningen af disse aktiviteter er dog ikke blevet dokumenteret endnu.

Herudover er der aktiviteter som fritidsjob (summer jobs), der har en positiv betydning for de unges sociale kompetencer, adfærd og forventninger til fremtiden. Ligeledes er der også en positiv betydning i forhold til emotionelle kompetencer, der har betydning for deres risiko for at blive involveret i konflikter (Modestino, 2017). Tilsvarende er der øvrige indsatser, der i højere grad arbejder med andre kompetencer og øger børn og unges deltagelse i fritidsaktiviteter og skole, og det kan indirekte være med til at forebygge en kriminel adfærd.

3.2.3 Forebyggende indsatser

For unge, der ofte risikerer, at konfliktsituationer ender i slåskampe og brug af vold, er der gode erfaringer med at anvende rollespil og viden baseret på social-kognitiv teori, hvor deltagerne træner og øver konkrete kompetencer til at undgå brug af vold. Et effektstudie viser, at efter at have deltaget i indsatsen angiver deltagerne, at de har deltaget i færre slåskampe. Ligeledes er deltagerens intentioner om at anvende vold i konfliktsituationer reduceret efter deltagelse i indsatsen (Durant, Barkin & Krowchuk, 2001).

Andre forebyggende indsatser er eksempelvis Gadeplansprojekterne, der går ud på at være opsøgende i forhold til unge, der opholder sig bestemte steder og har en adfærd, der er utryghedsskabende for andre. Projekterne er mangeartede, og der bliver igangsat forskellige typer af aktiviteter afstemt efter den lokale konteksts problemer og muligheder. Erfaringer med projekterne er, at gadeplansindsatsen bedst virker på unge under 18 år, og at det er en fordel at sætte ind så tidligt som muligt. Øvrige unge har ofte mere vanskelige problemstillinger og kan forekomme at være mindre motiveret for at

ændre adfærd. Det er dog afgørende, at indsatsen ikke stopper, når de unge er 18 år, men derimod fortsætter, fordi risikoen for en kriminel løbebane stadig kan være til stede (Kjeldsen et al., 2015).

3.2.4 Kriminalitetsforebyggende

I en dansk kontekst er den såkaldte hotspot-indsats blevet evalueret. Hotspot er kriminalitetskoncentrerede områder. Evalueringen viser, at antallet af sigtede under 18 år i hotspot-områderne er faldet med en tredjedel fra 2009 til 2013. Det er et større fald end i sammenlignelige områder og i landet som helhed. Faldet er sket blandt unge under 18 år, mens der ikke er noget fald at spore for de 19-25-årige, som står for godt halvdelen af den samlede ungdomskriminalitet. Derudover ser hotspot-indsatsen ud til at have styrket den kriminalpræventive indsats ved at igangsætte nye aktiviteter som supplement til den eksisterende indsats på området. Som en del af hotspot er der lavet opsøgende gadeplansindsats med henblik på at opbygge tillidsfulde relationer til unge, der er inde i kriminalitet og unge i risiko for kriminalitet, og som en kommune ofte kan have svært ved at få skabt kontakt til. Hotspot har også medvirket til at skabe alternativer til en gadeorienteret livsstil ved at få de unge ind i eksisterende fritids- og foreningstilbud og aktiviteter rettet mod beskæftigelse og uddannelse. Derudover ser det ud til, at hotspot har bidraget til at styrke koordineringen af den kriminalpræventive indsats i hotspot-områderne, og at kendskabet mellem de kriminalpræventive aktører i boligområderne er øget (Avlund, 2015).

Justitsministeriets forskningskontor har tilsvarende gennemført en evaluering af hotspot. Der er gennemført 71 indsatser i de 15 udpegede forsøgsområder. Indsatserne varierer i forhold til fokus, omfang og tidspunkt for igangsættelse. En effektmåling viser, at der ikke har kunnet måles en generel kriminalpræventiv effekt af de gennemførte indsatser. Det betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at hotspot-indsatser ikke er en effektiv strategi til at forebygge kriminalitet i de udpegede områder (Attermann, 2017).

4 Boligsociale indsatser fra 2011-14-midlerne til udsatte boligområder

I dette kapitel redegør vi for udmøntningen af boligaftalen 2010 i 2011-14-midlerne, og vi beskriver, hvordan de boligsociale indsatser er fordelt økonomisk og geografisk. Ligeledes beskriver vi, hvilke typer af boligsociale aktiviteter der er rettet mod børn og unge i udsatte boligområder med henblik på at forebygge kriminalitet blandt børn og unge, og vi perspektiverer med viden fra de systematiske forskningsoversigter.

4.1 Hvilke boligsociale indsatser undersøger vi?

Med boligaftalen i 2010 besluttede Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre, at Landsbyggefonden skulle uddele 1,76 mia. kr. til boligsociale indsatser og huslejenedsættelser i perioden 2011-14. 220 mio. kr. kunne årligt anvendes i perioden 2011-14 til boligsociale indsatser, og op til 220 mio. kr. kunne årligt anvendes til nedsættelse af huslejenedsættelse.

De boligsociale indsatser og huslejestøtte gives til "udsatte almene boligområder, hvor der er konstateret væsentlige problemer af økonomisk, social eller anden karakter, herunder høj husleje, høj flyttefrekvens, stor andel af boligtagere med sociale problemer, vold, hærværk eller nedslidning af bygninger og friarealer" (Landsbyggefonden, 2010). Midlerne er en videreførelse af 2006-10-midlerne og er med boligaftalen i 2014 blevet videreført med nye midler, de såkaldte 2015-18-midler.

Boligaftalen 2010 har som overordnet mål, at antallet af udsatte boligområder skal halveres, og at boligområderne skal forandres, så de bliver attraktive boligområder, der er fuldt integreret i det øvrige samfund. Konkret i forhold til de boligsociale indsatser har formålet været at fastholde en betydelig og langsigtet boligsocial indsats for at forbedre de sociale vilkår i de almene boligområder – både i ghettoområder og i områder, hvor der er risiko for en negativ udviklingsspiral. Forventningen til indsatserne er, at de fremmer trygge og stimulerende opvækstvilkår for børn og unge, beskæftigelses- og erhvervsmuligheder samt kultur- og fritidstilbud i områderne (Socialministeriet, 2010).

I Landsbyggefondens vejledning til at ansøge om boligsociale indsatser blev følgende syv indsatsområder defineret:

- Børn, unge og familie
- Uddannelse, beskæftigelse og erhverv
- Beboernetværk, inddragelse og demokrati
- Sundhed
- Udsatte grupper
- Kultur og fritid
- Image og kommunikation.

Med boligaftalen i 2010 blev ansøgningsproceduren fra tidligere uddeling af indsatser ændret således, at Landsbyggefonden kan uddele midlerne løbende i hele perioden 2011-14 på baggrund af først en prækvalificering af boligområderne og herefter en detaljeret udarbejdelse af en helhedsplan.

For at blive prækvalificeret har boligorganisationen indsendt en kortfattet beskrivelse på max fem sider, et udfyldt ansøgningsskema for hver af de deltagende afdelinger, et overslagsbudget og statistiske nøgletal for boligområdet (KÅS-tal) samt en kommunal anbefaling.

Den kortfattede beskrivelse skal indeholde overordnede oplysninger om afdelingens/boligområdets problemkompleks, de indsatser, der ud fra en lokal vurdering bør iværksættes for at gennemføre en boligsocial indsats i boligområdet, organiseringen af indsatsen og det påtænkte forbrug af medarbejderressourcer.

De påtænkte aktiviteter skulle holde sig inden for nedenstående indsatsområder:

- Børn, unge og familie
- Uddannelse, beskæftigelse og erhverv
- Beboernetværk, inddragelse og demokrati
- Sundhed
- Udsatte grupper
- Kultur og fritid
- Image og kommunikation.

På baggrund af den indsendte prækvalificering har Landsbyggerfonden foretaget en vurdering af hver enkelt ansøgning på baggrund af socioøkonomiske nøgletal for boligafdelingen/boligområdet og en faglig vurdering af de påtænkte indsatser og af, hvordan de indsatser forventes at være i stand til at løse områdets problemer og behov. Derudover har det indgået i Landsbyggerfondens vurdering, hvorvidt den foreslåede organisering vil kunne sikre en gennemførelse af indsatserne.

Helhedsplanen har som minimum skullet indeholde:

- En beskrivelse af afdelingens/områdets særlige problemstillinger
- En beskrivelse af organisering og styring af helhedsplanen
- En beskrivelse af de indsatser og underliggende aktiviteter, der ønskes iværksat
- Opstilling af klare mål og målbare succeskriterier for hver enkelt indsats og aktivitet
- En milepælsplan
- Et detaljeret budget med fordeling på aktiviteter
- Forpligtigende samarbejdsaftale/partnerskabsaftale med helhedsplanens parter
- Udarbejdelse af målopfyldelseskemaer for alle aktiviteter inden for de valgte indsatsområder til brug for årlig indberetning af resultater til Landsbyggerfonden.

Landsbyggerfondens konsulenter inddrages i fornødent omfang i arbejdet med at udforme helhedsplanen. Omfanget af Landsbyggerfondens deltagelse vil variere afhængig af det lokale behov og fondens vurdering. Det er dog til enhver tid boligorganisationen, der skal tage initiativet til og ansvaret for helhedsplanens udformning. Landsbyggerfondens konsulenter kan bidrage med vejledning med udgangspunkt i fondens generelle erfaring på området.

Både ansøgningen om prækvalificering og helhedsplanen skal indsendes til Landsbyggerfonden gennem kommunalbestyrelsen i afdelingens/boligområdets beliggenhedskommune. Ansøgningen skal være anbefalet af beliggenhedskommunen, således at kommunen anbefaler den løsning af en boligafdelings problemer, der angives i ansøgningen. Den færdige helhedsplan skal desuden være godkendt af kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen. Endelig er der krav om, at en helhedsplan har minimum 25 pct. lokal medfinansiering af den samlede økonomi for indsatsen.

4.2 Fordeling, finansiering og medfinansiering af de boligsociale indsatser

Midlerne til de boligsociale indsatser er gået til 89 helhedsplaner fordelt på 395 boligafdelinger og 215.300 beboere (opgjort for 2011). I tabel 4.1 fremgår, hvordan de boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne i gennemsnit er fordelt pr. helhedsplan, boligafdeling samt beboer. Vi ser, at der i gennemsnit er anvendt 9,65 mio. kr. pr. helhedsplan, mens der i gennemsnit er anvendt 2,1 mio. kr. pr. boligafdeling. Det svarer til, at der i gennemsnit er anvendt ca. 4.000 kr. pr. beboer i et boligområde, der i 2011 var omfattet af en boligsocial helhedsplan.

Tabel 4.1 2011-14-midlerne fordelt på helhedsplan, boligafdeling, bolig og beboer.

	Indsats
Kr. i alt	858.903.000
Kr. i gennemsnit pr. helhedsplan	9.650.820
Kr. i gennemsnit pr. boligafdeling	2.174.489
Kr. i gennemsnit pr. beboer	3.990

Anm.: Det er beboertallet i 2011, der ligger til grund for beboergennemsnittet.

Note: Der har i alt været afsat 880 mio. kr. Ud over at de 880 mio. kr. er anvendt til boligsociale indsatser og huslejestøtte, er der anvendt midler til driften af Center for Boligsocial Udvikling og evaluering af Landsbyggefondens 2011-14-midler.

Kilde: Landsbyggefondens driftsstøttesystem og Danmarks Statistik.

I tabel 4.2 fremgår, hvordan den boligsociale indsats er fordelt på områder/regioner. Det fremgår, at næsten en fjerdedel af midlerne er gået til helhedsplaner i København og Frederiksberg fordelt på 17 helhedsplaner. Der er henholdsvis syv og otte helhedsplaner i Odense og Aarhus og tre i Aalborg svarende til i alt godt 20 pct. af de samlede midler.

Tabel 4.2 Støtte til boligsocial indsats fra Landsbyggefondens 2011-14-midler fordelt på områder og regioner.

Område/region	Antal helhedsplaner	Samlet beløb i tusind kr.	Procentvis andel
København og Frederiksberg	17	198.408	23,1
Øvrige Region Hovedstaden	16	150.127	17,5
Region Sjælland	14	117.784	13,7
Odense	7	44.110	5,1
Øvrige Region Syddanmark	13	126.365	14,7
Aarhus	8	89.889	10,5
Øvrige Region Midtjylland	9	87.753	10,2
Aalborg	3	31.304	3,7
Øvrige Region Nordjylland	2	13.163	1,5
I alt	89	858.903	100,0

Kilde: Landsbyggefondens årsberetning, 2015.

Med midlerne fra Landsbyggefonden følger et krav om lokal finansiering på minimum 25 pct. I tabel 4.3 fremgår den lokale finansiering fra boligorganisationer og kommuner til helhedsplanerne. Det fremgår af tabellen, at der er helhedsplaner i fem kommuner, hvor den lokale medfinansiering er 25 pct. I resten af helhedsplanerne i øvrige kommuner er der i gennemsnit en større lokal medfinansiering end det, minimumskravet er på. Der er stor lokal variation i, hvor meget boligorganisationer og kommuner medfinansierer. Lokalmedfinansieringer fra øvrige kilder forekommer kun i mindre udstrækning.

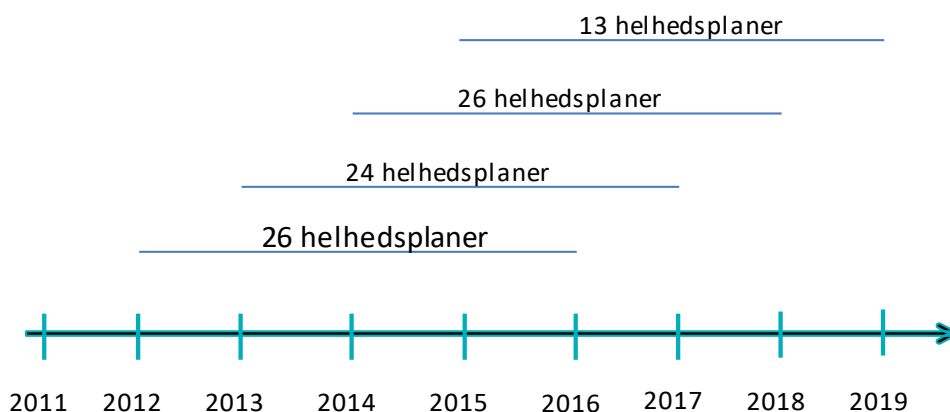
Tabel 4.3 Oversigt over lokal medfinansiering til de boligsociale helhedsplaner. Procent.

	Medfinansiering fra boligorganisation	Medfinansiering fra kommune	Medfinansiering fra anden lokal kilde	Samlet lokal medfinansiering
Kolding	14	11		25
Struer	14	11		25
Sønderborg	5	20		25
Odense	14	11		25
Holstebro	15	10		25
København	14	12		26
Brønderslev	12	15		27
Silkeborg	12	15		27
Svendborg	14	14		27
Thisted	20	8		27
Randers	7	21		28
Haderslev	15	14		28
Esbjerg	9	20		29
Aalborg	16	13		30
Brøndby	13	17		30
Gladsaxe	11	19	0,02	30
Halsnæs	10	20		30
Høje Taastrup	19	11		30
Lolland	6	24		30
Fredensborg	8	23		31
Vejle	13	19		31
Varde	16	16		32
Horsens	7	25		32
Ikast-Brande	20	13		33
Albertslund	17	17		34
Åbenrå	20	13		34
Faxe	16	19		35
Herning	21	14		36
Greve	14	22		36
Køge	20	15		36
Ishøj	26	10		36
Fredericia	10	28		38
Helsingør	17	22		39
Slagelse	21	15	4	40
Guldborgssund	15	27		41
Holbæk	18	20	2	41
Aarhus	18	22	3	42
Skanderborg	20	26		45
Frederiksberg	11	36		47
Viborg	23	26		49
Roskilde	28	27		55
Nyborg	8	47		55

Kilde: Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

I figur 4.1 fremgår en oversigt over, hvornår de 89 helhedsplaner har modtaget tilsagn om midler fra Landsbyggefondens 2011-14-midler og forventes afsluttet. Vi ser, at de første 26 helhedsplaner fik tilsagn i 2012 og løb indtil 2016. Tilsvarende fik henholdsvis 24 og 26 helhedsplaner tilsagn i 2013 og 2014, mens 13 helhedsplaner fik tilsagn i løbet af 2015.

Figur 4.1 Oversigt over, hvornår helhedsplaner finansieret af 2011-14-midlerne har fået tilsagn og forventes afsluttet.

Anm.: Der er taget udgangspunkt i de oprindelige tilsagn, hvis en helhedsplan er forlænget, fremgår det ikke af figuren.
Kilde: Landsbyggefondens Driftsstøttesystem.

4.3 Boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse

Indsatser rettet mod kriminalitet er målrettet børn og unge i alderen 10-20 år. Indsatserne har samlet set til formål at styrke børn og unges kompetencer til at fravælge en kriminel løbebane. Indsatserne har endvidere til formål at foregribe og forebygge, at børn og unge begår kriminalitet, og i samspil med kommune og politi sætte socialt ind over for unge, der er uroskabende, kriminalitetstruede eller allerede har begået kriminalitet. Landsbyggefonden stiller som krav til de boligsociale helhedsplaner, at de arbejder med at opbygge ressourcerne hos børn og unge til at fravælge kriminalitet, frem for at de arbejder med decideret kriminalitetsforebyggelse, når børn og unge har erfaringer med kriminel aktivitet.

Mange af indsatserne i boligområderne har til formål at ændre sociale netværk og relationer og bygger på en antagelse om, at risiko for kriminalitet er knyttet til opvækstvilkår i et bestemt lokalområde, herunder vennekreds, sammenhængskraft og social kontrol (Coren et al., 2013). De boligsociale indsatser, der retter sig mod kriminalitetstruede, har da også stort fokus på at skabe kontakt til disse unge med henblik på at styrke deres sociale kompetencer og netværk og deres uddannelses- og jobmuligheder, fx gennem forskellige fritidsaktiviteter eller jobrettede initiativer, opsøgende indsatser eller indsatser som mentor eller rollemodel, der støtter kriminalitetstruede. Aktiviteterne er gennemgående kendetegnet ved at tage udgangspunkt i det enkelte barn eller den enkelte unge i form af at afklare behov, finde individuelle løsninger og forløb. Klub og væresteder er tilbud om at få et socialt tilhørsforhold, og klubber og væresteder bliver også ofte rammen om de mere individuelt målrettede tilbud.

Aktiviteterne grupperer sig overordnet i tre grupper:

- Tryghedsskabende indsatser
- Opbyggende indsatser
- Forebyggende indsatser.

I figur 4.2 fremgår grupperingen af aktiviteter inden for kriminalitetsforebyggelse. Nedenfor beskriver vi aktivitetsgrupperingerne kort. Beskrivelserne er baseret på den viden, der kan udtrækkes fra helhedsplanerne, og har dannet udgangspunkt for udvælgelsen af aktiviteter til casestudier og analyser af aktiviteternes virkning. I evalueringen af aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse har vi særligt fokus på: lommepegeprojekt, fritidsjobindsats, brandkadetindsats, mentorforløb, projekt- og eventforløb og kreativ læring.

Figur 4.2 Gruppering af boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse.

Færre børn og unge, der begår kriminalitet		
Tryghedsskabende	Opbyggende	Forebyggende
Styrke socialt netværk og social kapital i lokalområdet	Styrke personlige og faglige kompetencer. Styrke samfundsdeltagelse	Styrke kontakt og indsats over for kriminalitetstruede eller kriminelle børn/unge
Tryghedsvandring	Demokrati og ungeråd	Gademægling
Nabohjælp	Lommepegejob	Forældrenetværk
Natteravnene	Fritidsjob	
Nultolerance over for graffiti	Job- og uddannelsesvejledning	
	Praktikpladser	
	Kreativ læring	
	Projekt- og eventforløb	
	Idræts- og sportsaktiviteter	
	Idrætsafprøvning	
	Ferieaktiviteter	
	Boligsociale klubber	
	Rollemodel	
	Brandkadetter	
	Værested for uroskabende unge	
	Opsøgende relationsarbejde	
	Mentor	

Kilde: Landsbyggefondens driftsstøttesystem og de boligsociale helhedsplaner (2011-14-midlerne).

Der er store forskelle på, hvor udbredte aktiviteterne er i de forskellige helhedsplaner. Af tabel 4.4 fremgår det, at fritidsjob, ferieaktiviteter og lommepegeprojekter er de aktiviteter, der har foregået i flest helhedsplaner. Henholdsvis i 46, 40 og 40 helhedsplaner. Dernæst er der aktiviteter som boligsociale klubber og job- og uddannelsesvejledning, der ligeledes er aktiviteter, der er meget udbredt. Omvendt er der aktiviteter som gademægling, Natteravnene og nultolerance over for graffiti, der er relativt lidt udbredt. Forekomsten af aktiviteter siger ikke noget om, hvor mange deltagere der er omfattet af aktiviteterne, eller hvor intensive aktiviteterne har været.

Tabel 4.4 Forekomsten af aktiviteter i de boligsociale helhedsplaner.

Aktivitet	Forekomst
Fritidsjob*	46
Ferieaktiviteter	40
Lommepegeaktivitet*	40
Boligsociale klubber*	36
Job- og uddannelsesvejledning*	35
Forældrenetværk*	31
Mentorindsats*	19
Opsøgende relationsarbejde	17
Praktikpladser*	17

Aktivitet	Forekomst
Idrætsafprøvning*	15
Idræts- og sportsaktiviteter	15
Rollemodeller*	13
Projekt- og eventforløb*	12
Demokrati og ungeråd*	12
Kreativ læring*	11
Væresteder*	10
Tryghedsvandringer	9
Brandkadetter*	7
Nabohjælp	7
Gademægling	5
Natteravnene	3
Nultolerance over for graffiti	1

Anm.: Der kan være forskelle på forekomsten i forhold til udtræk i driftsstøttesystemet.

Note: Aktiviteter med * angiver, at aktiviteten optræder under flere temaer end kriminalitetsforebyggelse.

Kilde: Telefonisk validering af kortlægningen (2015).

4.3.1 Tryghedsskabende aktiviteter

Tryghedsskabende aktiviteter har ofte karakter af både at mobilisere ressourcerne blandt beboerne i boligområder og af at arbejde med de historiefortællinger, der kan opstå eksempelvis i kølvandet på kriminelle aktiviteter i boligområdet. Inden for denne klynge af aktiviteter er der:

- Tryghedsvandringer
- Nabohjælp
- Natteravnene
- Nultolerance over for graffiti.

Formålet med *tryghedsvandringer* er at udpege utrygge steder, fx mørke eller uoplyste områder, stier, steder med meget affald, graffiti eller hærværk med henblik på efterfølgende at skabe en konkret forandring, der kan skabe større tryghed i området og nedbringe (muligheden for) kriminalitet. Det kan fx være at forbedre oversigtsforhold, orden og vedligeholdelse, belysning, låse, døre og vinduer, adgangsveje, trafikforhold mv. Tryghedsvandringen foregår typisk med deltagelse af en række aktører fra eksempelvis boligafdelingerne, den boligsociale indsats, politi, SSP, ejendomsfunktionær, kommune og frivillige organisationer. Til tider er ansvar for efterfølgende at konkretisere og følge op på handlingsanvisningerne ikke forankret i boligsociale regi, men varetages af fx ejendomsfunktionær eller lignende.

En anden tryghedsskabende aktivitet er *Nabohjælp*, der er et netværk mellem beboere, hvor man aftaler at holde øje med hinandens bolig og opgange for at forebygge indbrud. Der er desuden tilknyttet konkrete redskaber, der sigter mod at sætte nabohjælpen i system og formidle tiltaget i lokalområdet: For eksempel plakater eller klistermærker, der sættes op i området, en digital platform, nogle steder er der opgangsambassadører, der advokerer for, at opgangens beboere tilmelder sig. Netværket mødes gerne nogle gange om året, ligesom der afholdes oplysende arrangementer. *Nabohjælp* kan være tilknyttet koncept og kampagne ved Trygfonden og Det Kriminalpræventive Råd (se nabohjælp.dk). Den boligsociale indsats' rolle er ofte begrænset til at være opsøgende og understøttende, fx i forhold til at få beboerne til at tilmelde sig konceptet. Erfaringer fra udlandet viser,

at organiseret nabohjælp kan reducere antallet af indbrud, hærværk og fysisk vold med mellem 16 og 26 pct. (Nabohjælp)

Natteravnene er ligeledes en tryghedsskabende aktivitet, der består i, at en gruppe af ansvarlige voksne på frivillig basis gennemfører vandringer i lokalområdet på tidspunkter, hvor der kan være risiko for, at unge kommer i konflikt med hinanden. Formålet er at forebygge uro i området og at styrke tryghed gennem lokal tilstedeværelse og en snak med børn og unge. Natteravnene griber ikke ind i uro og har hverken social- eller politimæssig beføjelse, men søger at styrke ansvarligheden både blandt voksne beboere, børn og unge, herunder uroskabende unge. Det er således i høj grad det lokale sociale netværk og social kapital. Der er ofte etableret en lokalgruppe på 10-15 kerne-medlemmer, hvortil kan knyttes yderligere ad hoc-deltagere. Vandringerne sker typisk i mindre grupper på ca. 3-5 deltagere i aften-/nattetimer. Nogle lokalområder har udviklet det lokale koncept med støtte eller tilknytning til Natteravnens Landssekretariat, mens andre har udviklet aktivitetstypen lokalt, evt. med inspiration eller oplæg fra lokalpoliti.

Aktivitetstypen *Nultolerance over for graffiti* er rettet mod at tydeliggøre afdelingernes nultolerance-politik over for graffiti i forhold til beboerne og til de unge, der laver graffiti. Der kan være tale om en holdningskampagne, der indebærer, at al graffiti skal være fjernet inden for et kort tidsrum, efter at det er malet, fx et døgn. Hermed signaleres der til de unge, der maler, at graffiti ikke tolereres, og at det ikke kan betale sig for de unge at male der, da det ikke får lov at blive siddende. Der kan også være tale om, at forældre skal afregne for at få fjernet børnenes graffiti, hvis det opdages via overvågning.

Aktiviteten omtales ofte i nyhedsbreve og på hjemmesiden for den boligsociale indsats, og aktiviteten kan suppleres med oprydningsdage, hvor beboerne hjælper til med at rydde op i afdelingerne. Formålet med dette er at åbne beboernes øjne for, hvor meget affald der smides ud i afdelingerne, ligesom det skal give en følelse hos beboerne af at "løfte i flok".

Derudover kan indsatsen mod graffiti være en del af fritidsjob/lommepengeprojekt, hvor det er hensigten, at de unge, der ansættes som lommepenge- eller fritidsjobbere, er med til at fjerne graffiti og derved får større ejerskab til deres afdeling.

4.3.2 Opbyggende aktiviteter

Denne klynge dækker over aktiviteter, der styrker personlige og sociale kompetencer hos alle børn og unge, og har dermed et opbyggende fokus. Det er således aktiviteter, der har fokus på den enkeltes ressourcer og understøtter disse. I aktiviteterne kan der justeres op og ned for den kriminalpræventive dimension afhængig af målgruppens risiko for at komme i berøring med kriminalitet.

Inden for disse klynger af aktiviteter er der følgende opbyggende aktiviteter:

- Demokrati og ungeråd
- Lommepengejob
- Fritidsjob
- Job- og uddannelsesvejledning
- Praktikpladser
- Kreativ læring
- Projekt- og eventforløb
- Idrætsafprøvning
- Idræts- og sportsaktiviteter.

Aktivitetstypen *demokrati og ungeråd* sigter mod at give de unge indsigt og kompetenceopbygning i bestyrelsesarbejde og demokratiske beslutningsprocesser og institutioner i samfundet mere generelt. Det er antagelsen, at de herigennem bliver i stand til at tage større ansvar for sig selv og deres lokale område og anvende de formelle beslutningsprocesser. Et mere aktivt fritidsliv er også en del af formålet, ligesom deltagelse også styrker de unges deltagelse i uddannelse og deres selvværd og er med til at forebygge en kriminel løbebane. Både lommepengejob og fritidsjob har til formål at styrke børn og unges kendskab til og kompetencer i at begå sig i arbejdsmarkedslignende kontekst, fx adfærd i forhold til mødetider, opførelse, påklædning, sprog mv. Den unge får samtidig en positiv fritidsaktivitet, der kan bidrage til bedre selvregulering og dermed have et kriminalpræventivt sigte. Betydningen af at have et fritidsjob er også belyst i en dansk kontekst, og her konkluderes det, at fritidsjobbet har en positiv betydning for motivation og adfærd i skolen og på længere sigt for uddannelse (Aner & Toft-Jensen, 2012). I forskningskortlægningen (Mehlsen et al., 2015) indgår aktiviteten "Unge i sommerjob" (Summer Youth Employment Program), som ligger tæt op ad de danske boligsociale fritidsjob og lommepengeprojekter. I kraft af de unges sommerjob opnår deltagerne mere selvtillid og selvværd, bedre selvregulering, og deres skolefravær mindskes (Leos-Urbel, 2014).

Job- og uddannelsesvejledning har fokus på at vejlede unge i forhold til uddannelse, fritidsjob og/eller beskæftigelse efter endt uddannelse. Sigtet er sammen med de unge at afklare, hvad de gerne vil, og hvilke muligheder de har, for dernæst at støtte de unge i at forfølge det, de gerne vil. Det kan eksempelvis være at hjælpe de unge med at søge optagelse på en uddannelse, få ekstra timer til at blive bedre til bestemte fag, skrive CV eller gå til jobsamtaler. Fokus er på den enkelte unge og på at hjælpe den unge videre i sit liv, styrke hans/hendes trivsel og modvirke negativ social arv samt forebygge kriminalitet.

Praktikpladser er en aktivitet, der ud over at give konkret jobberfaring også giver en faglig kompetenceopbygning. Hensigten med aktiviteterne er at styrke deltageres selvtillid, kompetencer til at begå sig i samfundet og samfundskendskab samt forbedre deres skolegang og bidrage til afklaring i forhold til uddannelse.

Kreativ læring dækker over en bred vifte af fritidsaktiviteter for børn og unge inden for musik, teater og dans. Formålet er at skabe en mere sammenhængende hverdag for området børn og unge og skabe en alsidig udvikling, hvor det enkelte barns eller unges sociale adfærd og selvværd samt vedkommendes evne til at samarbejde styrkes. Desuden kan barnets eller den unges evne til at lære skærpes gennem aktiviteten, således at vedkommende lærer at bruge sin energi på en positiv måde.

I forskningskortlægningen (Mehlsen et al., 2015) har vi fundet aktiviteten "Kunstnerindsatsen" (Prodigy Cultural Program), som er relateret til de kreative læringsforløb, og som er målrettet unge med kriminalitetserfaringer. Aktiviteten har til formål via forskellige former for kunst, fx performance, musik eller visuel kunst, at udvikle de unges sociale og personlige færdigheder. Indsatsen har en positiv effekt på de unges evne til selvregulering, særligt for pigernes vedkommende (Rapp-Paglicci, Stewart & Rowe, 2009). I en dansk kontekst har CFBU desuden gennemført en evaluering af et alternativt undervisningsforløb, "Bakken", der har til formål at øge børn og unges trivsel, motivation og læring samt deres ansvars- og medborgerskabsfølelse. Evalueringen viser, at trivslen øges, samtidig med at ansvars- og medborgerskabsfølelsen øges (Foldgast, Sonne-Frederiksen & Mygind, 2016).

Projekt- og eventforløb har til formål at uddanne børn og unge i projektledelse og personligt lederskab. Inden forløbet går i gang, gennemføres ofte en målrettet rekruttering, hvor hensigten er at kombinere børn og unge med forskellige ressourcer og baggrund på en måde, så alle får udbytte af uddannelsen og et bredere netværk.

Endelig er der en række aktiviteter som *idrætsafprøvning* og *idræts- og sportsaktiviteter*, der guider børn og unge i retning af forskellige fritidsinteresser, hvor de kan afprøve nye aktiviteter og udfordre sig selv. Det er aktiviteter, der antages at kunne bidrage til at øge børn og unges selvværd og troen på, at de kan noget. Typisk vil det være aktiviteter, der er målrettet børn og unge, der i øvrigt ikke benytter det etablerede fritids- og foreningsliv.

Der er endvidere aktiviteter, der både har et *opbyggende* og *forebyggende* element, hvor disse to elementer kan skrues op og ned afhængig af målgruppen. Når der er tale om det opbyggende element, er der fokus på ressourcer ved den unge, mens det forebyggende ud over ressourcegangen også har et problemorienteret fokus på risikoen for kriminalitet. De aktiviteter, der har begge elementer, er:

- Ferieaktiviteter
- Boligsociale bemandede klubber
- Bemandede væresteder
- Rollemodeller
- Brandkadetter
- Opsøgende relationsarbejde
- Mentor.

Ferieaktiviteter er en aktivitetstype, der tilbydes i regi af helhedsplanen i ferieperioderne, især i sommerferien, men også ofte i skolernes efterårs- og vinterferie, påskeferie mv. Det kan være aktiviteter som sport, teater, filmaftener, cirkus, brætpil, bål, tegne, ture ud af huset osv. Nogle steder er der mulighed for at anvende faciliteter lokalt. Formålet er at sikre børn og unge et aktivitetstilbud i ferien, der giver dem gode oplevelser sammen med andre børn og styrker deres sociale netværk og trivsel, når skolerne er lukkede. Et andet formål kan være at hindre uroskabende aktiviteter i ferierne, når de unge ikke går i skole mv. Ferieaktiviteter er typisk for alle børn og unge i et boligområde, med fokus på dem, der ikke er bortrejst i ferien og ikke har andre aktivitetstilbud.

Boligsociale klubber og *væresteder* er matrikelbaserede tilbud, hvor børn og unge kan komme typisk i eftermiddagstimerne efter skole/uddannelse og deltage i forskellige aktiviteter. Klubber og væresteder bliver ofte et fysisk samlingspunkt for en lang række øvrige boligsociale aktiviteter, fx job- og uddannelsesvejledning og for rekruttering af børn og unge til andre aktiviteter, fx lommepengejob, brandkadet, fritidsjob. Klubber og væresteder er alternativer til at være hjemme eller til at opholde sig på udearealerne og er for en lang række unge den erfaring, de får med foreningslivet. Sigtet er at skabe en platform for kontakt til grupper af unge og dermed brobygge til uddannelse og job samt generelt at arbejde med de unges trivsel, sociale inklusion og adfærd. Der kan fx ske gennem "udstationerede" medarbejdere fra jobcenter eller UU-vejleder i værestedet på afgrænsede tidspunkter. I nogle tilfælde kan sigtet med værestedet også være at få de unge væk fra gaden og dermed skabe større tryghed blandt beboere og mindre hærværk i området.

Rollemodellsindsatser tager afsæt i en ung-til-ung relation og sigter mod at give børn og unge fra lokalmiljøet inspiration til uddannelse, job, positiv livsstil (fx sundhed) og at tage del i samfundet i generel forstand. Antagelsen er, at nogle unge lytter mere til unge, de kan identificere sig med, snarere end til fx lærere eller vejledere. I rollemodellernes dialog med de unge er det derfor den personlige historie, der er omdrejningspunktet. Målgruppen oplever rollemodellen som troværdig, fordi hun/han har et personligt erfaringsgrundlag at tale ud fra og en historie, deltagerne kan spejle sig i. Rollemodellen har gerne positive erfaringer i forhold til at modgå eksempelvis kriminalitet og begå sig i samfundet generelt, og rollemodellen er en engageret voksen, der skal fremstå som det gode eksempel på muligheder og strategier i tilværelsen.

Brandkadet er en aktivitetstype ofte målrettet unge, der er kriminalitetstruede eller tidligere har været involveret i uroskabende adfærd. De uddannes til såkaldte brandkadetter. Det sker gennem et kursusforløb, hvor de unge uddannes i fx førstehjælp, redning, brandslukning. Kurset indeholder både samarbejdsøvelser, teori og praksisnær afprøvning i samarbejde med beredskabet. Der kan evt. laves en samarbejdskontrakt ved opstart med brandvæsen og SSP, og efter kursets afslutning modtager de unge et diplom. Sigtet med indsatsen er at resocialisere deltagerne gennem tilegnelse af faglige kompetencer i grundlæggende brandmandsfærdigheder. Derved får de specifikke kompetencer, de kan bruge fremadrettet i jobsøgning, deres trivsel øges, den uroskabende og kriminelle adfærd reduceres, og de får øget motivation for uddannelse. Gennem de positive relationer til de voksne får de unge desuden andre værdier og et andet syn på myndigheder. For det andet har indsatsen et tryghedsorienteret sigte i lokalområdet: De unge får styrket deres relation og tillid til brandvæsenet, som derved kan arbejde i et område uden at blive mødt med mistillid og evt. aggression (fx stenkast). Hermed antages trygheden i området og blandt de øvrige beboere at blive styrket.

Opsøgende relationsarbejde er ofte for uroskabende og kriminalitetstruede unge. Fundamentet i det opsøgende arbejde er at skabe relation til de unge, der hænger ud i området, og bruge dette som platform til at styrke den unges sociale inklusion, deltagelse i fritidsaktiviteter, uddannelse eller jobrettede tiltag, og derigennem forebygge kriminalitet. Dette kan evt. ske gennem forløb med de enkelte unge rettet mod at rådgive og lede dem videre i forhold til job og uddannelse. Gennem kontakt til de unge er det også sigtet at kunne styrke trygheden i lokalområdet blandt beboerne, ligesom de opsøgende medarbejdere ofte sikrer et lokalt netværk til at forstå og håndtere uroskabende begivenheder.

Ofte er det et team af gadeplansmedarbejdere, der gennem kontinuerlig og uforpligtende kontakt søger at etablere kontakt med de unge, men den opsøgende indsats kan også være del af et bredere værestedstilbud. Den opsøgende indsats er løbende til stede i området og er typisk kombineret med tilbud om aktiviteter, sport eller andre fritidstiltag. Der kan også være tale om konflikthåndtering, hvor den opsøgende medarbejder kan virke som mægler internt mellem de unge eller mellem de unge og andre beboere. Gadeplansmedarbejderen fungerer typisk som brobygger til andre tilbud, fx relevante fritidstilbud, job eller uddannelse.

Aktivitetstypen *mentor* består i udvælgelse og uddannelse af mentorer med henblik på håndholdte en-til-en forløb af børn, unge og unge voksne med det sigte at styrke fx deres skolegang og tidlige erfaringer på arbejdsmarkedet. Aktiviteten kan også bruges målrettet i forhold til fx kriminalitetstruede unge. Mentorforløbet er struktureret omkring regelmæssige møder mellem den unge og mentoren og med løbende opfølgning på den unges handlingsplan og trivsel. Mentorforløbet er fra begge parter side baseret på frivillighed og er afgrænset til en bestemt tidsperiode. Skulle det være i den unges interesse at fastholde en mentor længere, så skal mentor og koordinator typisk vurdere mulighederne på individuel basis.

4.3.3 Forebyggende aktiviteter

Den tredje klynge er de såkaldte forebyggede aktiviteter, hvor der er fokus på de problemer, børn og unge kan have i forhold til et kriminelt miljø. Der er to forebyggende aktivitetstyper:

- Gademægling
- Forældrenetværk.

Gademægling for unge er en aktivitetstype, der kan tilbydes unge i form af konkrete redskaber i aktiv konfliktløsning gennem et afgrænset uddannelsesforløb. Sigtet er dels at styrke håndtering af egne konflikter og konfliktadfærd på konstruktiv vis, dels at kunne fungere som mægler for familie,

venner og bekendte. Sekundært kan tiltaget desuden styrke trygheden i området. Uddannelsesforløbet kan være udformet lidt forskelligt. For eksempel kan de unge gennem et konfliktværksted gennemgå oplæring i at håndtere deres egne konflikter bedre. Dette har fokus på, hvordan deltagerne kan hjælpe sig selv i konfliktsituationer. Det sker ved at udforske temaer som vrede, triggere, polarisering, fjendebilleder, ekskludering og gruppedynamik, konfliktoptrapning og roller i konfliktsituationer.

Forældrenetværk er en aktivitetstype, der sigter mod at styrke og opbygge netværk mellem familier og/eller forældre i området og anvende dette som afsæt til at styrke (forældre)kompetencer, viden og sociale aktiviteter i området. Forældrenetværk består ofte af en kerne af deltagere, hvor andre beboere deltager mere ad hoc, og aktiviteterne udbydes bredt for alle områdets familier som ad hoc-møder/tilbud.

Netværket faciliterer brobygning og netværk mellem beboere, skaber rammer for nye fællesskaber og anvendes gerne som afsæt for temaoplæg, erfaringsudveksling og kompetenceopbygning, fx omkring forældrenes evne til at støtte op om barnets og den unges risiko for en kriminel løbebane. Netværket kan også fremme det frivillige arbejde med børn og unges fritidsliv og dermed styrke forældrene i at organisere projekter og aktiviteter på græsrodsplan og styrke deres børns trivsel.

5 Kriminel aktivitet blandt børn og unge i udsatte boligområder

Formålet med dette kapitel er både at beskrive udviklingen i kriminel aktivitet i de udsatte boligområder over tid og sammenligne med udviklingen i kriminel aktivitet i befolkningen generelt. Denne viden kan bidrage med viden om, hvorvidt der kan være særlige forhold i de udsatte boligområder, som er væsentlige at være opmærksom på, når vi skal forstå og håndtere den kriminalitet, der begås af beboere i de udsatte boligområder. Vi starter derfor med at beskrive omfanget af kriminalitet blandt de 10-20-årige i udsatte områder – altså boligområder med en boligsocial helhedsplan (herefter støttede områder) – og sammenligner med befolkningen. Vi viser omfanget af sigtelser, betingede eller ubetingede fængselsdomme samt udviklingen i debutalder for kriminalitet.

Dernæst er formålet med dette kapitel at beskrive forhold, der har betydning for børn og unges kriminelle aktivitet. Vi analyserer derfor omfanget af kriminalitet blandt forældre til børn og unge i de støttede områder, og vi kigger nærmere på sammenhængen mellem forældres kriminelle aktivitet og børn og unges kriminelle aktivitet. Afslutningsvis præsenterer vi en analyse af sammenhængen mellem, om de unge i alderen 15-20 år har en sigtelse/dom og risiko- og beskyttelsesfaktorer hos den unge.²

I analyserne i dette kapitel sammenligner vi børn og unge i de støttede områder med børn og unge i befolkningen, og vi opdeler på, om de har dansk oprindelse eller ikke-vestlig oprindelse. Denne opdeling foretager vi, fordi etniske minoriteter er overrepræsenteret i de støttede områder sammenlignet med befolkningen, og fordi der blandt etniske minoriteter er en relativ større forekomst af kriminel aktivitet. Det er dog vigtigt at understrege, at når vi kigger både i forskningslitteraturen og i de analyser, vi foretager i denne evaluering, er der *ikke* noget, der tyder på, at etnicitet i sig selv er et dominerende forklaringsforhold. Derimod tyder både forskning (Nielsen et al., 2019; Qvotrup et al., 2019) og vores analyser på, at etnisk minoritetsbaggrund optræder som en risikofaktor i forhold til kriminel aktivitet, ligesom lav uddannelse, lav indkomst og ustabile familieforhold gør.

Analyserne er baseret på registerdata fra blandt andet Danmarks Statistik, som indeholder oplysninger om hele befolkningen i Danmark. Datagrundlaget er nærmere beskrevet i bilag 1. I analyserne af familiebaggrund anvender vi det såkaldt E-familiebegreb. Danmarks Statistiks E-familie består af en eller flere personer, der bor på den samme adresse og har indbyrdes relationer. En familie kan bestå af en enlig eller et par med eller uden hjemmeboende børn under 25 år. Når vi anvender E-familien, vil det gælde for et barn, der fx bor sammen med sin biologiske mor og morens ægtefælle, som ikke er barnets biologiske far, at både moren og morens ægtefælle bliver opfattet som forældre til barnet. Det vil sige, at når vi baserer analyserne på E-familien og inddrager forældrenes socioøkonomiske karakteristika, er det ikke nødvendigvis de biologiske forældres karakteristika, vi anvender, men "samboforældrenes" karakteristika. Ligeledes omtaler vi de børn, der er i E-familien, som søskende (E-familie søskende), selvom de ikke nødvendigvis er biologiske søskende.

Vi har valgt at tage udgangspunkt i E-familien ud fra en sociologisk betragtning om, at de voksne, som børn deler bopælsadresse med, forventes at have størst betydning for, hvordan det går barnet (Dunn et al., 2004; Ganong & Coleman, 2004). Forskningen om betydningen af biologiske og bonusforældre er dog sparsom, og de studier, der er foretaget, har primært set på kortsigtede implikationer.

Hovedresultater i kapitlet:

² Bilag 5 indeholder en beskrivelse af baggrundskarakteristika ved 10-20-årige i støttede boligområder og i befolkningen, herunder 10-20-åriges oprindelse, familieforhold og skolegang, forældrenes uddannelse og beskæftigelse, fattigdom i familierne, psykisk sygdom blandt de unge og deres forældre.

Tabel 5.1 Hovedresultater.

Hovedfund	Konkrete resultater
<p>Det er en sjælden begivenhed, at 10-14-årige er registreret med en mistanke, der ville medføre en sigtelse, hvis de var over den kriminelle lavalder.</p>	<p>Andelen med mistanke er under 3 pct. for 13-14-årige og under 1 pct. for 10-12-årige i perioden 2011-17.</p> <p>For de 13-14-årige med ikke-vestlig oprindelse er 1,9 pct. i de støttede områder og 1,4 pct. i befolkningen registreret med en mistanke i 2017. For de 13-14-årige med dansk oprindelse er de tilsvarende andele 1,0 pct. i de støttede områder og 0,4 pct. i befolkningen.</p>
<p>Når der <i>ikke</i> tages højde for baggrundsforhold, er kriminaliteten – sigtelser og domme – blandt børn og unge højere i de støttede områder end i befolkningen.</p> <p>Når der <i>ikke</i> tages højde for andre baggrundsforhold end etnicitet, har drenge med ikke-vestlig oprindelse en højere sigtelsesrate end drenge med dansk oprindelse i både de støttede områder og i befolkningen.</p> <p>Ligeledes når der <i>ikke</i> tages højde for andre baggrundsforhold end etnicitet, har piger med dansk oprindelse en højere sigtelsesrate end piger med ikke-vestlig oprindelse i de støttede områder. I befolkningen er der ikke forskel på piger i forhold til oprindelse.</p>	<p>For 15-17-årige børn og unge med ikke-vestlig oprindelse har 6,5 pct. i de støttede områder en sigtelse, og i befolkningen er andelen 4,7 pct. For etnisk danske børn og unge er andelen i de støttede områder 3,7 pct. og i befolkningen 1,3 pct.</p> <p>Blandt 18-20-årige med ikke-vestlig oprindelse har 8,7 pct. i de støttede områder og 6,5 pct. i befolkningen fået en sigtelse i 2017. Blandt 18-20-årige med dansk oprindelse er de tilsvarende andele 5,3 pct. og 3,7 pct.</p> <p>I de støttede områder har 13 pct. af 15-20-årige drenge/unge mænd med ikke-vestlig oprindelse og 1,8 pct. af piger/unge kvinder med ikke-vestlig oprindelse fået en sigtelse i 2017.</p> <p>7 pct. af drenge/unge mænd med dansk oprindelse og 2,1 pct. af piger/unge kvinder med dansk oprindelse har fået en sigtelse i 2017.</p>
<p>Både blandt de 10-14-årige og de 15-20-årige er hhv. mistanker og sigtelserne koncentreret til en mindre gruppe.</p> <p>Det vil sige, at det er relativt få, der står for hovedparten af mistanker og sigtelserne.</p>	<p>25 pct. af 10-14-årige (med en mistanke) står for 50 pct. af mistankerne.</p> <p>20 pct. af de sigtede 15-20-årige står for 60 pct. af alle sigtelser.</p>
<p>Debutalderen for at begå kriminalitet er lavere i de støttede områder end i befolkningen. Hovedtendensen er endvidere, at gennemsnitsalderen ved første sigtelse stiger i perioden fra 2011-2017.</p>	<p>For ikke-vestlige børn og unge i de støttede områder stiger den gennemsnitlige debutalder fra 16,5 år i 2011 til 17 år i 2017.</p>
<p>Recidivtilbøjeligheden er blevet mindre for 10-14-årige i perioden 2005-15, mens den er uændret for de 15-20-årige.</p>	<p>For de 10-14-årige, der er blevet registreret med en mistanke, er tilbagefaldsprocenten 38 pct. i 2005 og 28 pct. i 2015 i de støttede områder. I befolkningen er tilbagefaldsprocenten i samme periode faldet fra 28 pct. til 18 pct.</p> <p>For de 15-20-årige ligger andelen på ca. 25 pct. i de støttede områder og ca. 20 pct. i befolkningen i hele perioden 2005-15.</p>
<p>For børn og unge med dansk oprindelse er sigtelser blandt forældre markant højere i de støttede områder end i befolkningen.</p> <p>For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er sigtelser blandt forældre omtrent den samme i de støttede områder og i befolkningen.</p>	<p>For 15-17-årige med dansk oprindelse er andelen med en forælder, der har fået en sigtelse inden for de seneste 5 år, 7 pct. i de støttede områder og 2 pct. i befolkningen.</p> <p>For 15-17-årige med ikke-vestlig oprindelse er andelen med en forælder med en sigtelse omtrent den samme i de støttede områder og i befolkningen (8 pct.).</p>
<p>Andelen med forældre med en dom er større for børn og unge med dansk oprindelse end for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse i de støttede områder.</p>	<p>11 pct. af 10-12-årige med dansk oprindelse og 7 pct. af 10-12-årige med ikke-vestlig oprindelse har en forælder, som har fået en betinget eller ubetinget dom på et tidspunkt.</p>
<p>Der er en lang række risikofaktorer, der har indflydelse på, at børn og unge har en kriminel aktivitet. De forhold gælder både for børn og unge i de støttede boligområder og i befolkningen.</p> <p>Risikofaktorerne er oftere til stede i de støttede områder end i befolkningen.</p>	<p>Blandt risikofaktorerne er forældres udsathed og socioøkonomiske ressourcer, forældres og søskendes erfaring med kriminel aktivitet, den unges trivsel og fravær i skolen, misbrug og psykisk sygdom.</p> <p>Risikofaktorer er <i>ikke</i> udtryk for årsagsforklarende forhold, men udtryk for forhold, der optræder i sammenhæng med kriminel aktivitet.</p>

5.1 Udviklingen i kriminalitet

I dette afsnit viser vi udviklingen i kriminalitet i perioden 2011-17 for 10-20-årige børn og unge i støttede boligområder og i befolkningen som helhed. Andre studier (Balvig, 2006; Kyvsgaard, 2017) har tidligere peget på et fald i ungdomskriminalitet.

Vi ser for det første på *mistanker* for mindreårige. Mindreårige får en registrering hos politiet, hvis de er mistænkt for at have begået en kriminel handling, som ville give en sigtelse, hvis de var over den kriminelle lavalder. Vi benævner her denne registrering som en mistanke.³ Den kriminelle lavalder i Danmark er 15 år. Den blev dog sænket fra 15 år til 14 år den 1. juli 2010 og hævet igen til 15 år den 1. marts 2012. De 14-årige indgår derfor ikke i opgørelserne for mindreårige fra 1. juli 2010 til 1. marts 2012. I analyserne medtager vi mistanker for overtrædelse af straffeloven og andre særlove, herunder blandt andet lov om euforiserende stoffer og våbenloven.

For det andet ser vi på udviklingen i kriminalitet for 15-20-årige. Her ser vi både på sigtelser og afgørelser. I analyserne medtager vi sigtelser efter straffeloven og andre særlove, herunder blandt andet lov om euforiserende stoffer og våbenloven. I forhold til afgørelser medtager vi alle domme med betinget eller ubetinget fængselsstraf for overtrædelser af straffeloven og andre særlove, herunder blandt andet lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Derimod inkluderer vi ikke sigtelser og afgørelser efter færdselsloven.

Tidligere analyser viser, at kriminalitetsraten er større blandt unge med ikke-vestlig oprindelse end blandt unge med dansk oprindelse, hvilket i stort omfang kan forklares med forskelle i social baggrund (Jensen, Tamm & Tranæs, 2015; Bingenheimer, Brennan & Earls, 2005; Ellen, Lacoé & Sharygin, 2013; Nielsen et al., 2019; Sampson, Raudenbush & Earls, 1997). Analyserne i denne evaluering viser ligeledes, at børn og unge med ikke-vestlig oprindelse har en højere kriminalitetsrate end børn og unge med dansk oprindelse, men også, at kriminaliteten er højere i de støttede områder end i befolkningen uanset oprindelse.

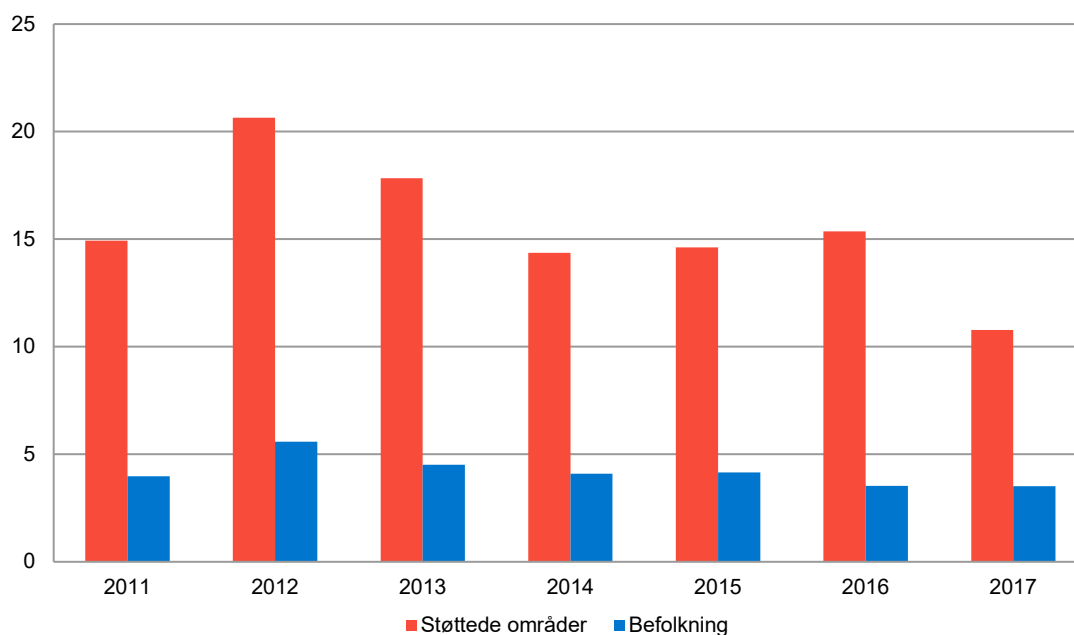
5.1.1 Mistanker, sigtelser og domme

Det er en sjælden begivenhed, at 10-14-årige begår en handling, der registreres af politiet. Det absolutte antal af registrerede mistanker blandt de 10-14-årige i støttede boligområder er faldet fra 260 i 2011 til 162 i 2017. I 2012 og 2013 var der flest registreringer af mistanker med henholdsvis 355 og 302. I befolkningen er antallet faldet fra 1.328 registreringer i 2011 til 1.160 registreringer i 2017. Disse tal fremgår af bilagsfigur 5.18.

I figur 5.1 har vi opgjort antallet af mistanker pr. 1.000 10-14-årige i henholdsvis de støttede områder og i befolkningen. Overordnet kan vi konstatere, at der er væsentlig større relativ forekomst af mistanker i de støttede områder end i befolkningen; vi ser dog også en positiv udvikling i de støttede områder. I perioden 2011-2017 er der i de støttede områder sket et fald fra 15 mistanker pr. 1.000 10-14-årige til 11 mistanker pr. 10-14-årige, mens antallet i befolkningen er på ca. 4 mistanker pr. 1.000 10-14-årige i hele perioden. Det vil således sige, at i perioden 2011 til 2017 er der sket et betydeligt fald i antallet af mistanker blandt 10-14-årige i de støttede boligområder.

³ Denne betegnelse anvendes også i publikationer fra Justitsministeriets forskningskontor, se Kyvsgaard (2017).

Figur 5.1 Antal registrerede mistanker for 10-14-årige pr. 1.000 i støttede områder og i befolkningen. 2011-2017.

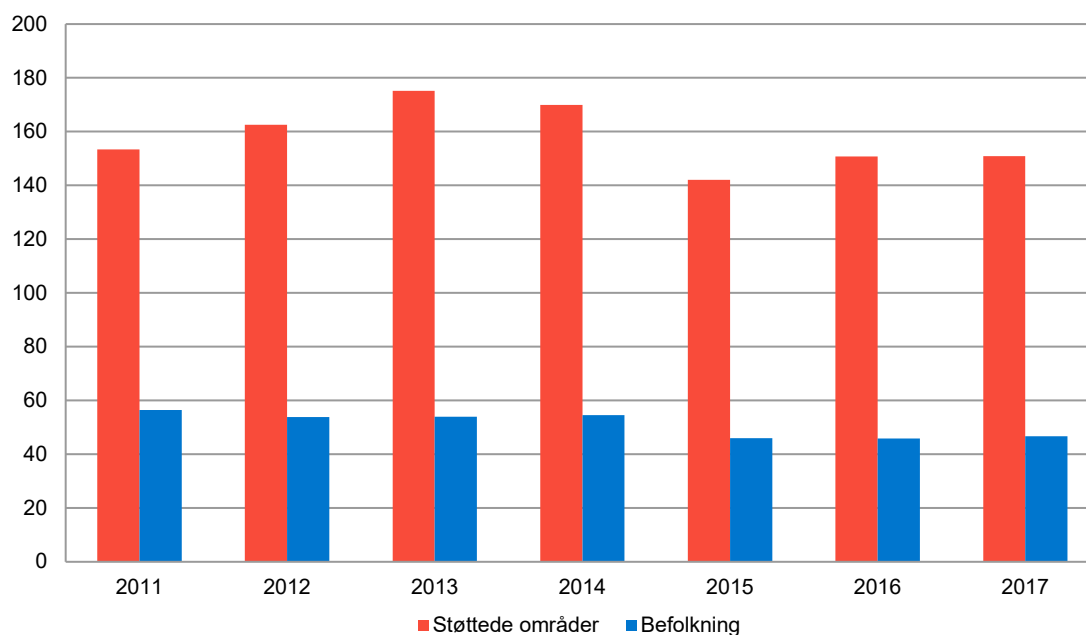
Anm: Der er 89 helhedsplaner, der dækker 395 støttede boligafdelinger.
Inkluderer registrerede mistanker efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

For de 15-20-årige ser vi absolut set også et fald i antal sigtelser – både i de støttede områder og i befolkningen generelt. I de støttede områder er antallet af sigtelser 3.155 i 2011 og 2.766 i 2017. Antal sigtelser toppede i 2012-14 med ca. 3.400 sigtelser om året. I befolkningen er antallet faldet fra 23.631 sigtelser i 2011 til 19.010 sigtelser i 2017. Disse tal fremgår af bilagsfigur 5.17.

Når vi ser på udviklingen opgjort pr. 1.000 15-20-årige, fremgår det af figur 5.2, at der i 2011 var 153 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige i de støttede områder, og at det toppe i 2013 med 175 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige, for i 2017 at være faldet til 151 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige. I befolkningen er der i 2011 56 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige, og i 2017 var der 47 sigtelser pr. 1.000 15-20-årige. Der er således en markant højere forekomst af kriminel aktivitet i de støttede områder, men der er en tendens til, at der sker et fald i kriminel aktivitet i de støttede områder.

Figur 5.2 Antal sigtelser for 15-20-årige pr. 1.000 i de støttede områder og i befolkningen. 2011-2017.

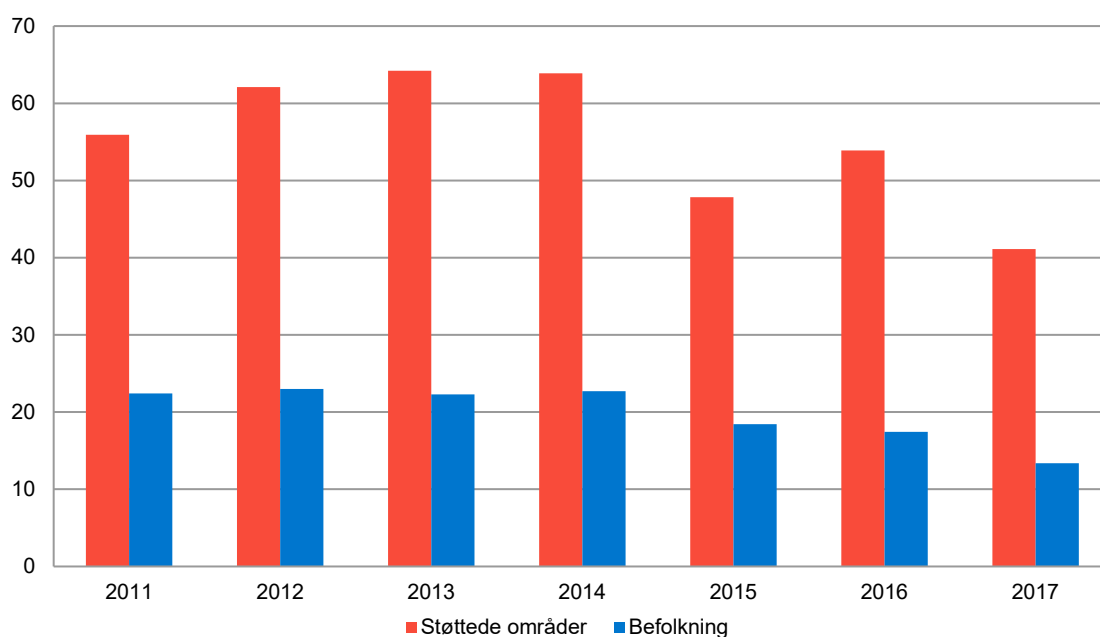
Anm.: Inkluderer sigtelser efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Når vi kigger på udviklingen i antal betingede og ubetingede domme for 15-20-årige, fremgår det af bilagsfigur 5.19, at der i perioden 2011 til 2017 er sket et stort fald i antal domme. I 2011 var der 1.151 domsfældelser, og i 2017 var der 754 domsfældelser. Der er for alle de støttede områder tale om et fald på ca. 400 domfældelser i perioden 2011-17. Særligt fra 2014 til 2015 skete der en markant reduktion på ca. 330 domfældelser. Dette fald i domme i de støttede områder er en afspejling af et samlet fald på landsplan som vist i figur 5.3. I 2011 var der 9.383 betingede og ubetingede domme, og dette antal er faldet til 5.448 domme i 2017. Ligesom for de støttede områder gælder det, at der sker en markant reduktion fra 2014 til 2015 på ca. 1.800 færre domfældelser.

Når vi opgør afgørelser pr. 1.000 15-20-årige, fremgår det af figur 5.3, at der både i de støttede områder og i befolkningen er sket et fald i antal afgørelser – domsfældelser – i perioden 2011-17 for de 15-20-årige. I 2011 var 56 afgørelser pr. 1.000 15-20-årige i de støttede områder, og i 2017 var der 41 afgørelser. I 2011 var der i befolkningen 22 afgørelser pr. 1.000 15-20-årige, og i 2017 var der 13 afgørelser pr. 1.000 15-20-årige. Der er sket et større fald i befolkningen end i de støttede områder.

Figur 5.3 Antal betingede og ubetingede domme for 15-20-årige pr. 1.000 i støttede områder og i befolkningen. 2011-2017.

Anm.: Inkluderer domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

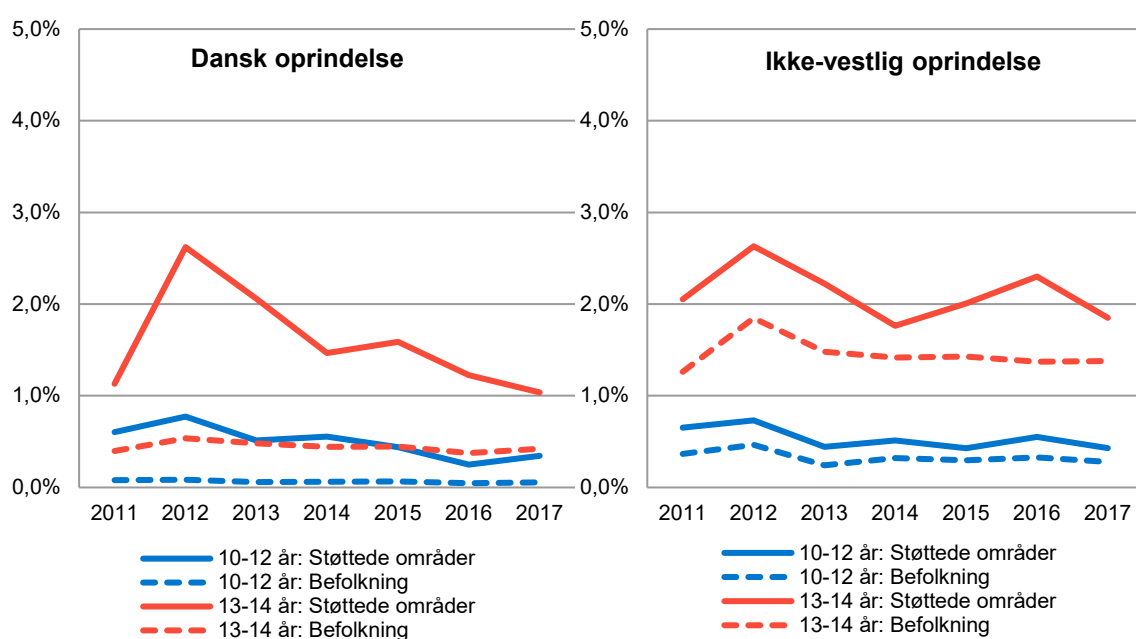
Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

5.1.2 Andel børn og unge registreret med en mistanke, sigtelse eller dom

Figur 5.4 viser andelen af 10-12-årige og andelen af 13-14-årige, der er registreret med en mistanke i perioden 2011-2017. Andelen med mistanke er under 3 pct. for 13-14-årige og under 1 pct. for 10-12-årige i alle år, så det er en sjælden hændelse, at et barn registreres med en mistanke.

Andel med en mistanke er større i de støttede områder end i befolkningen uanset oprindelse. For de 13-14-årige med ikke-vestlig oprindelse er 1,9 pct. i de støttede områder og 1,4 pct. i befolkningen registreret med en mistanke i 2017. For de 13-14-årige med dansk oprindelse er 1,0 pct. i de støttede områder og 0,4 pct. i befolkningen registreret med en mistanke i 2017. Det fremgår endvidere af disse tal, at andelen registreret med en mistanke er større for børn med ikke-vestlig oprindelse end for børn med dansk oprindelse i de støttede områder såvel som i befolkningen. Endelig fremgår det af figuren, at der er en større relativ forskel på kriminel aktivitet blandt etnisk danske børn (både 10-12-årige og 13-14-årige) i de støttede områder og i befolkningen generelt, end der er blandt børn med ikke-vestlig baggrund. Det vil sige, at etnisk danske børn i de støttede boligområder relativt set har en højere forekomst af kriminel aktivitet end etnisk danske børn i befolkningen, mens forskellen på ikke-vestlige børn er væsentlig mindre.

Figur 5.4 Andel 10-14-årige med mindst en mistanke opgjort for støttede områder og befolkningen i 2011-2017. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: Dansk oprindelse: N (Støttede områder: 10-12 år) = 3.174-3.492. N (Støttede områder: 13-14 år) = 1.929-2.212. N (Befolkning: 10-12 år) = 175.119-179.015. N (Befolkning: 13-14 år) = 116.509-121.751.

Ikke-vestlig oprindelse: N (Støttede områder: 10-12 år) = 5.814-7.052. N (Støttede områder: 13-14 år) = 4.104-4.718. N (Befolkning: 10-12 år) = 19.002-19.781. N (Befolkning: 13-14 år) = 12.994-14.083.

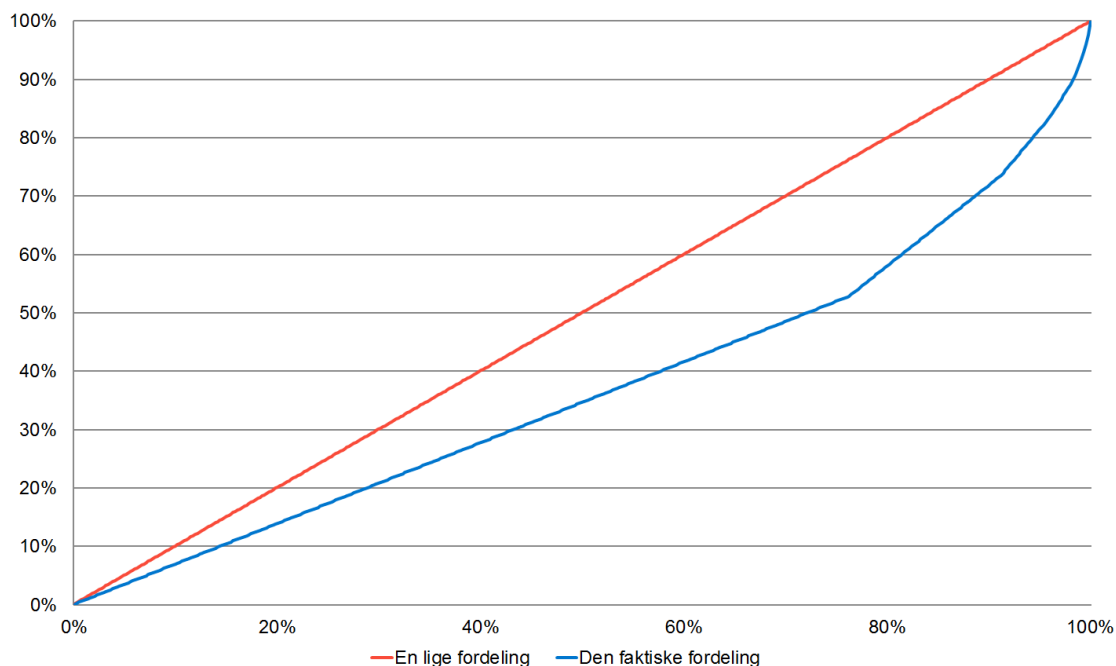
Inkluderer mistanker efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

I figur 5.5 viser vi sammenhængen mellem antal 10-14-årige, der er blevet registreret med en mistanke, og antal mistanker registreret blandt 10-14-årige i de støttede områder. Denne analyse kan bidrage til at give viden om, hvordan mistanker koncentrerer sig til en mindre gruppe eller er spredt ud på hele gruppen af 10-14-årige, der er blevet registreret med en mistanke.

I figuren refererer den røde linje til, at der er en lige fordeling; det vil sige, at hver person har samme antal mistanker. Den blå linje viser den faktiske fordeling. Det fremgår, at der er en mindre gruppe af 10-14-årige, der står for en stor del af de registrerede mistanker. 25 pct. af 10-14-årige står for halvdelen af mistankerne, og 10 pct. af de 10-14-årige står for 30 pct. af alle mistanker. Det peger på, at der er en gruppe af 10-14-årige i de støttede områder, der i særlig grad har en risikoadfærd i forhold til kriminel aktivitet, eftersom de står for en stor del, men at der samtidig er en relativ større gruppe, der har stiftet et lille bekendtskab med kriminel aktivitet. Der er således behov for boligsocialt og politimæssigt at kigge nuanceret på gruppen i forhold til at adressere deres erfaringer med handlinger, der ikke er socialt accepterede.

Figur 5.5 Sammenhængen mellem antal 10-14-årige, der er blevet registreret med en mistanke og antal mistanker i de støttede områder.

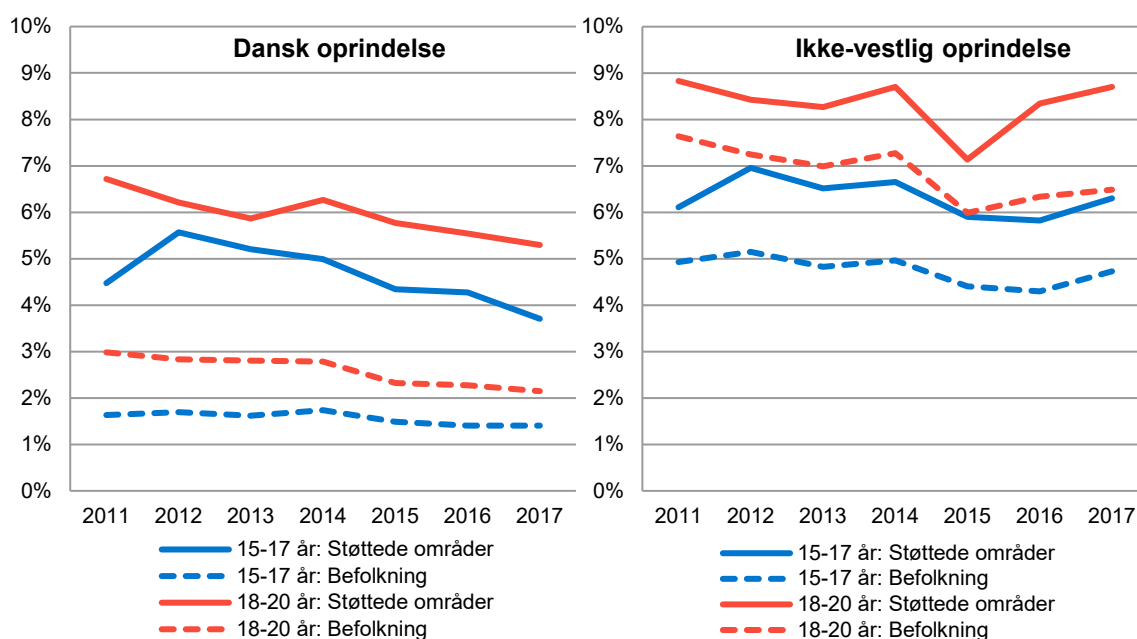

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

I figur 5.6 viser vi andelen af 15-17-årige og andelen af 18-20-årige med en sigtelse i perioden 2011-17. Andelen af 15-20-årige, der får en sigtelse, er markant højere end andelen af 10-14-årige, der bliver registreret med en mistanke. Men også for de 15-20-årige finder vi, at flere får en sigtelse i de støttede områder end i befolkningen uanset oprindelse. Blandt 18-20-årige med ikke-vestlig oprindelse har 8,7 pct. i de støttede områder og 6,5 pct. i befolkningen fået en sigtelse i 2017. Blandt 18-20-årige med dansk oprindelse er de tilsvarende andele 5,3 pct. og 3,7 pct.

Endelig fremgår det samme mønster for de 15-20-årige som for de 10-14-årige, nemlig at etnisk danske unge i de støttede boligområder relativt set har en højere forekomst af kriminel aktivitet end etnisk danske unge i befolkningen, mens forskellen på ikke-vestlige unge er væsentlig mindre mellem de støttede områder og befolkningen.

Figur 5.6 Andel 15-20-årige med mindst en sigtelse opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2011-2017. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: Dansk oprindelse: N (Støttede områder: 15-17 år) = 2.968-3.598. N (Støttede områder: 18-20 år) = 3.078-4.347. N (Befolkning: 15-17 år) = 177.808-191.919. N (Befolkning: 18-20 år) = 181.594-191.982.

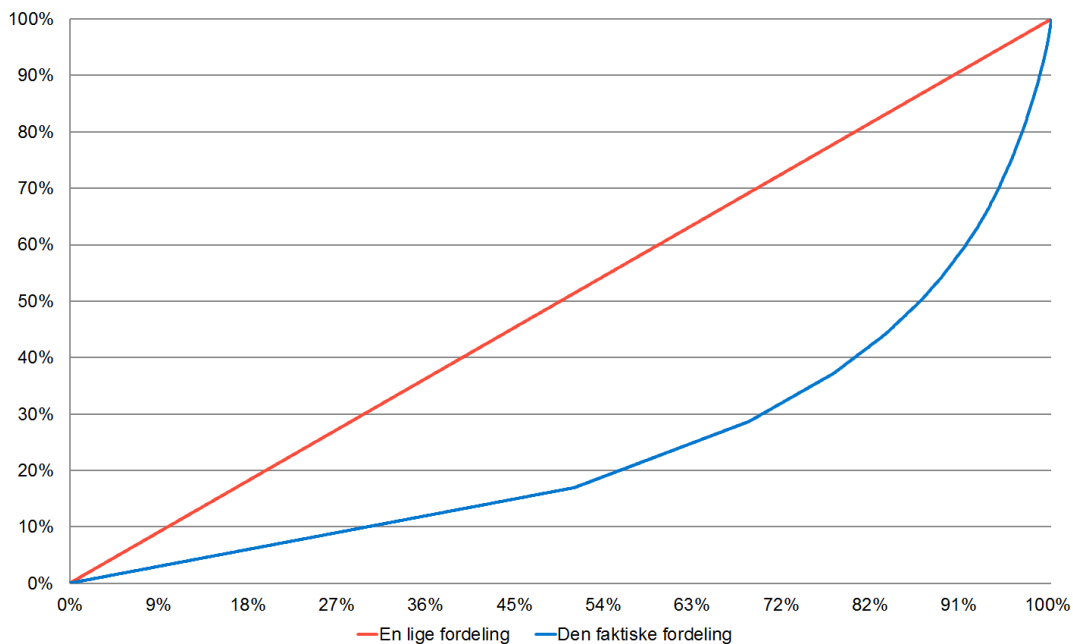
Ikke-vestlig oprindelse: N (Støttede områder: 15-17 år) = 6.789-7.117. N (Støttede områder: 18-20 år) = 5.503-5.756. N (Befolkning: 15-17 år) = 20.472-22.744. N (Befolkning: 18-20 år) = 20.527-24.671.

Inkluderer sigtelser efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

I figur 5.7 ser vi på sammenhængen mellem antal 15-20-årige, der har fået en sigtelse, og antal sigtelser blandt 15-20-årige. Den røde linje refererer til, at der er en lige fordeling; det vil sige, at hver sigtet har samme antal sigtelser. Den blå linje viser den faktiske fordeling. Som for de 10-14-årige, gælder det også for de 15-20-årige, at der er en mindre gruppe af 15-20-årige, der står for en stor del af sigtelserne. 20 pct. af de sigtede 15-20-årige står for 60 pct. af alle sigtelser, og 10 pct. står for 40 pct. af alle sigtelser.

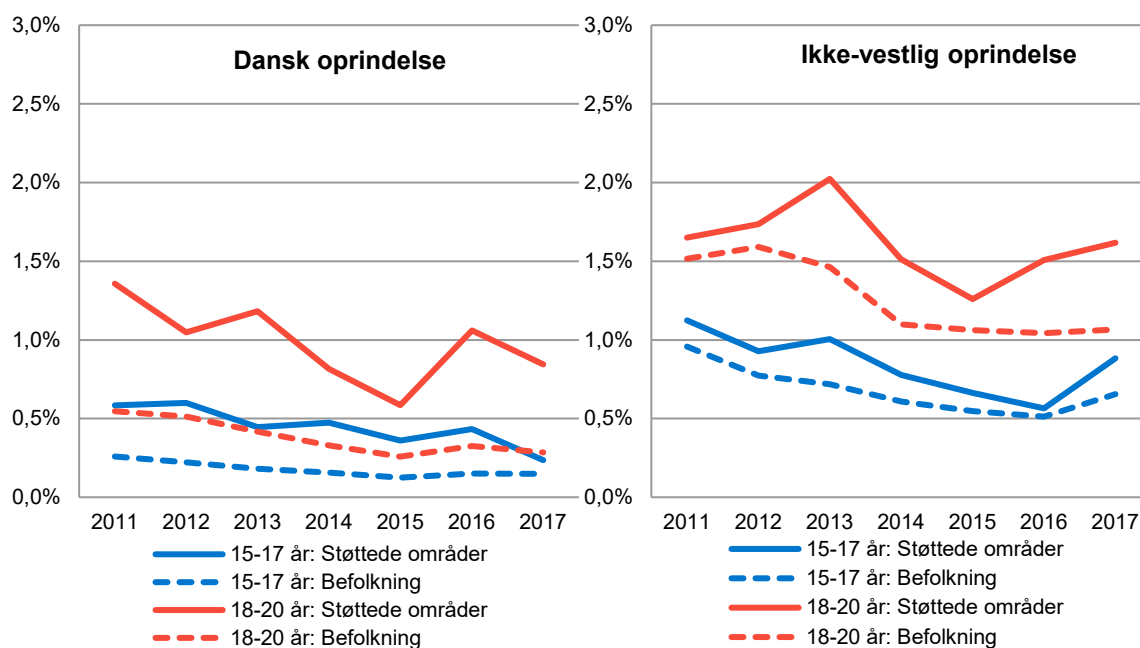
Figur 5.7 Sammenhængen mellem antal 15-20-årige, der er blevet sigtet, og antal sigtelser i de støttede områder.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Figur 5.8 viser andelen af 15-17-årige og andelen af 18-20-årige, som har fået en betinget eller ubetinget dom i perioden 2011-2017. Mønsteret er det samme som for sigtelser, men andelen med en dom er lavere end andelen med en sigtelse. Vi ser, at andelen med en dom i de støttede områder i 2017 er 1,6 pct. for 18-20-årige med ikke-vestlig oprindelse og 0,8 pct. for 18-20-årige med dansk oprindelse. I befolkningen er de tilsvarende 1,1 pct. og 0,3 pct.

Figur 5.8 Andel 15-20-årige med en betinget eller ubetinget dom opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2011-2017. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: Dansk oprindelse: N (Støttede områder: 15-17 år) = 3.269-3.851. N (Støttede områder: 18-20 år) = 3.532-4.819. N (Befolkning: 15-17 år) = 163.264-171.912. N (Befolkning: 18-20 år) = 164.018-171.284.

Ikke-vestlig oprindelse: N (Støttede områder: 15-17 år) = 6.789-7.117. N (Støttede områder: 18-20 år) = 5.503-5.756. N (Befolkning: 15-17 år) = 7.707-9.286. N (Befolkning: 18-20 år) = 9.660-12.624.

Inkluderer domme, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

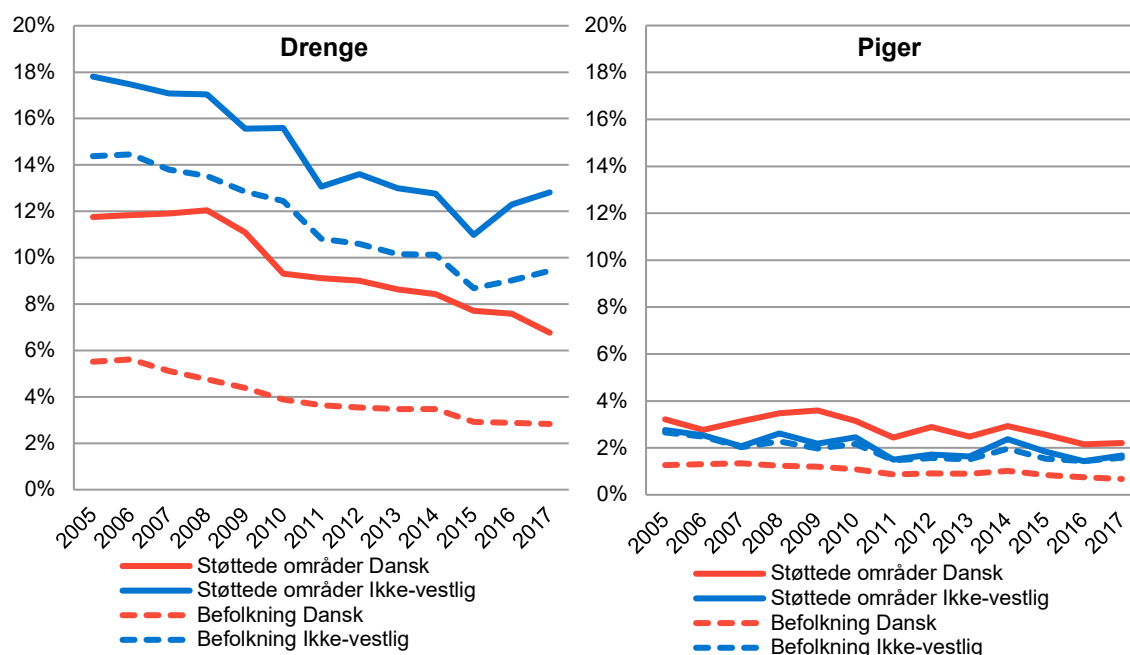
Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Generelt begår en højere andel af drenge end piger kriminalitet (Grogger, 1995). I figur 5.9 viser vi derfor andel sigtelser blandt 15-20-årige i de støttede områder og befolkningen særskilt for unge mænd og kvinder. Figuren viser i overensstemmelse med andre studier, at flere unge mænd end unge kvinder får en sigtelse i hele perioden 2011-2017. I de støttede områder har 13 pct. af unge mænd med ikke-vestlig oprindelse og 1,8 pct. af unge kvinder med ikke-vestlig oprindelse fået en sigtelse i 2017. I de samme områder har 7 pct. af unge mænd med dansk oprindelse og 2,1 pct. af unge kvinder med dansk oprindelse fået en sigtelse i 2017.

Andelen med en sigtelse i de støttede områder er marginalt højere for etnisk danske unge kvinder end for ikke-vestlige unge kvinder, mens andelen med en sigtelse er markant højere for ikke-vestlige unge mænd end for etnisk danske unge mænd.

I bilagsfigur 5.20 i bilag 5 er andelen af registrerede mistanker vist for 10-14-årige drenge og piger. Mønsteret er her det samme som i figur 5.9.

Figur 5.9 Andel 15-20-årige med mindst en sigtelse opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2011-2017. Særskilt efter oprindelse og køn. Procent.

Anm.: Drengene: N (Støttede områder: dansk) = 3.059-4.212. N (Støttede områder: ikke-vestlig) = 5.531-6.401. N (Befolkning: dansk) = 151.914-194.759. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 17.298-24.543.

Piger: N (Støttede områder: dansk) = 2.987-4.493. N (Støttede områder: ikke-vestlig) = 5.289-6.464. N (Befolkning: dansk) = 145.582-184.360. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 16.176-22.872.

Inkluderer sigtelsener efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

5.1.3 Debutalder

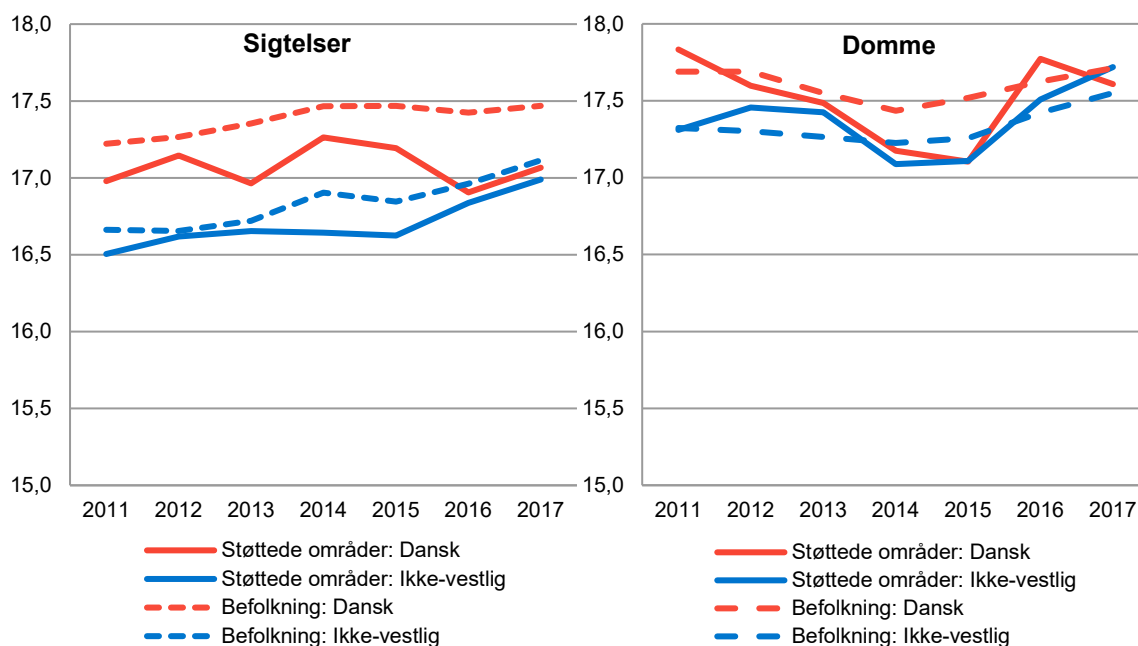
Forskningen peger på, at jo tidligere en ung debuterer med kriminel aktivitet, jo større er risikoen for, at den unge fastholder en kriminel løbebane (Balvig, 2006).

Figur 5.10 viser gennemsnitsalderen ved henholdsvis første sigtelse og første dom for 19-20-årige, som har fået en sigtelse/dom på et tidspunkt, efter at de er fyldt 15 år. Gennemsnitsalderen ved første sigtelse er lavere i de støttede områder end i befolkningen. Dog er forskellene små for unge med ikke-vestlig oprindelse. Hovedtendensen er, at gennemsnitsalderen ved første sigtelse stiger i perioden fra 2011-2017. For ikke-vestlige unge i de støttede områder stiger den gennemsnitlige debut alder fra 16,5 år i 2011 til 17 år i 2017, og for etnisk danske unge stiger debutalderen marginal fra 17 til 17,1 år. I befolkningen er debutalderen for ikke-vestlige i samme periode steget fra 16,7 til 17,1 og for etnisk danske unge fra 17,2 til 17,5. I 2017 er debutalderen i de støttede boligområder den samme uanset etnisk baggrund.

Gennemsnitsalderen ved første dom er mellem 17 og 18 år for alle grupperne vist i figuren. I de støttede områder er gennemsnitsalderen omtrent den samme for unge med dansk og ikke-vestlig oprindelse, mens gennemsnitsalderen i befolkningen er højere for unge med dansk oprindelse end for unge med ikke-vestlig oprindelse.⁴

⁴ I bilag 5 er fordelingen på alder ved første sigtelse vist for hhv. unge med dansk oprindelse og unge med ikke-vestlig oprindelse i de støttede områder samt fordelingen på alder ved første dom for unge med ikke-vestlig oprindelse i de støttede områder.

Figur 5.10 Gennemsnitsalder ved første mistanke, sigtelse eller betingede (ubetingede dom) for 19-20-årige, som har fået en mistanke, sigtelse eller en dom på et tidspunkt, fra de er fyldt 10 år. Opgjort særskilt for støttede boligområder¹) og befolkningen. 2011-2017.

Anm.: Sigtelser: N (Støttede områder: dansk) = 149-233. N (Støttede områder: ikke-vestlig) = 371-435. N (Befolkning: dansk) = 3.492-4.888. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 1.340-1.427.

Domme: N (Støttede områder: dansk) = 40-70. N (Støttede områder: ikke-vestlig) = 108-159. N (Befolkning: dansk) = 708-1.398. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 91-531.

Inkluderer registrerede mistanker, sigtelser eller domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet

Note 1: Angiver, at de har boet i et støttet boligområde som 19-20-årig og dermed ikke nødvendigvis som 15-18-årig.

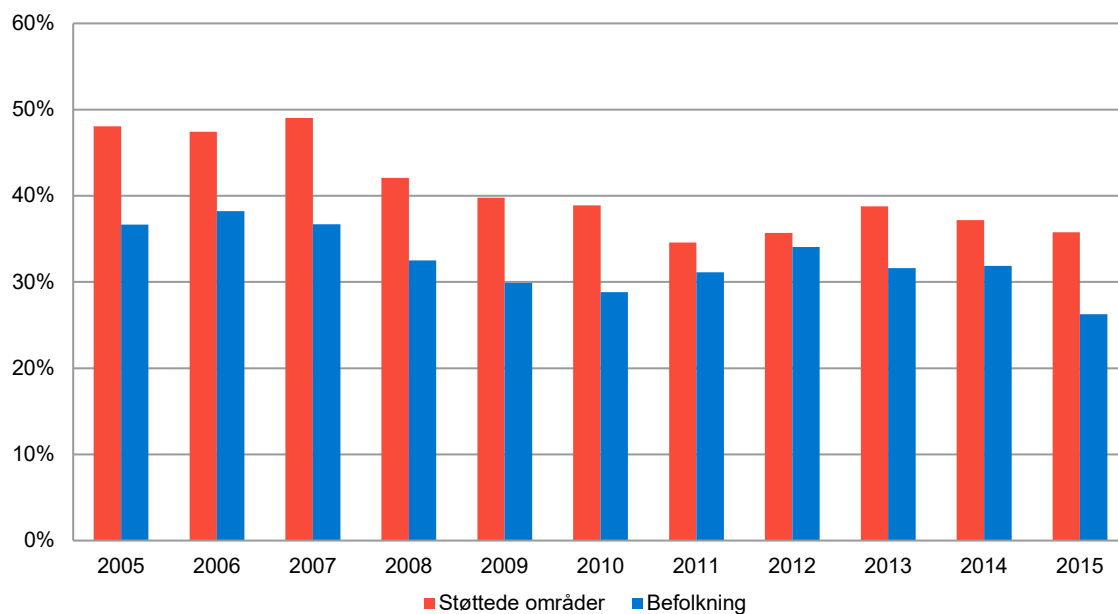
Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

5.1.4 Tilbagefald til kriminalitet

Til sidst ser vi i dette afsnit på tilbagefald til kriminalitet, der også omtales som recidivtilbøjelighed. Figur 5.11 viser andelen af 10-14-årige, der er registreret med en mistanke i et givet år, og som i de to efterfølgende år får registreret en mistanke eller en sigtelse (når de er blevet over 15 år) for henholdsvis støttede områder og befolkningen. Figuren viser, at denne andel og dermed andelen med tilbagefald til kriminalitet, er større i de støttede områder end i befolkningen. Andelen svinger mellem 35-48 pct. i de støttede områder for den viste periode. Andelen falder i perioden 2005-2011 og stiger derefter lidt; dog ikke til niveauet for 2005-2007. Det vil sige, at børn, der registreres med en mistanke i 2015, i mindre omfang efterfølgende begår kriminalitet, som de får en mistanke for, end børn, der registreres med en mistanke i 2005.

Det vil sige, at tilbagefaldsprocenten falder i perioden 2005-2015 både i de støttede områder og i befolkningen for de 10-14-årige, der er blevet registreret med en mistanke eller sigtelse og dom. Ændringer i recidivtilbøjeligheden kan muligvis være med til at forklare faldet i kriminel aktivitet for denne gruppe.

Figur 5.11 10-14-årige registreret med en mistanke i et givet år: Andelen, som i et af de to efterfølgende år er registreret med en mistanke eller en sigtelse. Særskilt for støttede områder og befolkningen. 2005-2015. Procent.

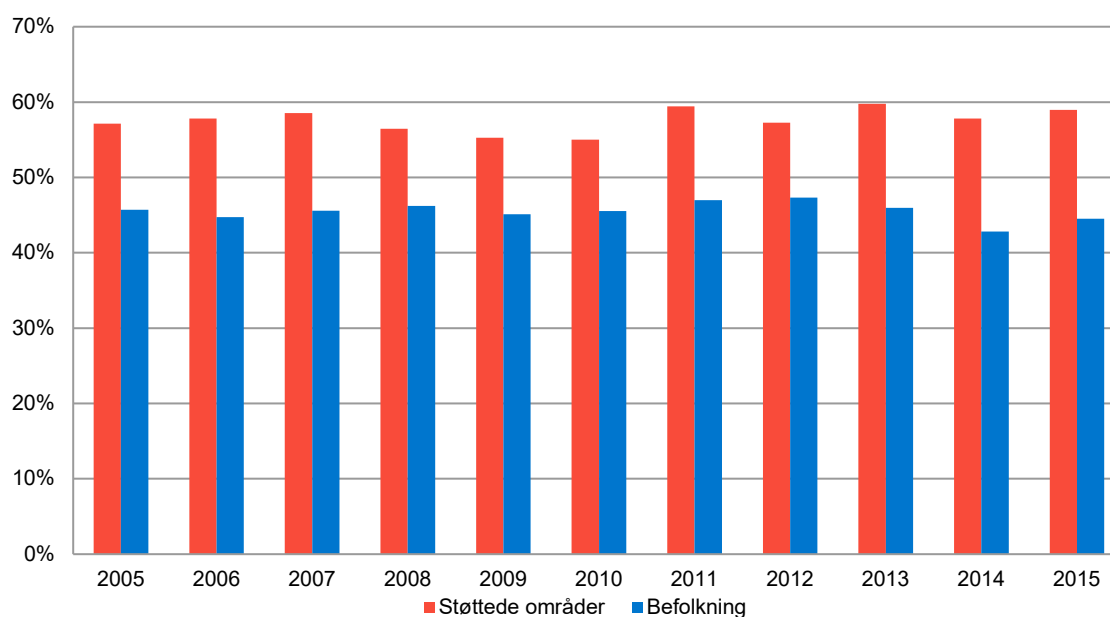
Anm.: N (Støttede områder) = 164-563. N (Befolkning) = 861-2.736.

Inkluderer mistanker og domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Figur 5.12 viser andelen af 15-20-årige, der får en betinget eller ubetinget dom i et givet år, og som i de to efterfølgende år også får en sigtelse for henholdsvis støttede områder og befolkningen. Andelen er højere i de støttede områder (57 pct.) end i befolkningen (omkring 45 pct.), men der sker ikke ændringer i recidivtilbøjeligheden af betydning over tid.

Figur 5.12 15-20-årige med en sigtelse i et givet år: Andelen, som i et af de to efterfølgende år har fået en sigtelse. Særskilt for støttede områder og befolkningen. 2005-2015. Procent.

Anm.: N (Støttede områder) = 229-512. N (Befolkning) = 1.577-4.119.

Inkluderer domme, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

5.1.5 Opsamling

Der er en relativ større forekomst af kriminel aktivitet for 10-20-årige i de støttede boligområder sammenlignet med i befolkningen, men i perioden 2011-17 sker et fald i kriminalitet både i samfundet generelt og i de støttede områder. For de 10-14-årige sker der et betydeligt fald i de støttede områder, mens det forbliver uændret lavt i befolkningen, For de 15-20-årige ser vi, at faldet er størst i befolkningen sammenlignet med faldet i de støttede områder. Samtidig ser vi, at debutalderen for kriminel aktivitet stiger i perioden 2011-17 både i de støttede områder og i befolkningen. Endelig finder vi, at tilbagefaldsprocenten for de 10-14-årige i perioden 2005-2015 falder, mens tilbagefaldsprocenten for de 15-20-årige er uændret i samme periode.

Der er således overordnet tale om en positiv udvikling både generelt i samfundet og i de støttede områder. Særligt positivt er det, at der sker ændringer i den kriminelle aktivitet blandt 10-14-årige, og at det i de støttede områder ser ud til, at det i særlig grad er lykket at reducere forekomsten af mistanker, skubbe til debutalderen og reducere tilbageprocenten. Det kan skyldes, at de boligsociale indsats har et stærkt fokus på arbejde med at foregribe, at børn stifter bekendtskab med kriminalitet, og at børn og unge støttes ved hjælp af blandt andet boligsociale aktiviteter til at vælge en anden vej end en kriminel løbebane. På basis af udviklingen i gruppen af 10-14-årige, må man forvente, at man om nogle år vil kunne se ændringer i forekomsten af kriminalitet blandt de 15-20-årige.

5.2 Forældres og søskendes erfaring med kriminel aktivitet

Kriminalitet hos forældrene har betydning for, hvordan børnene klarer sig i deres opvækst, og som det fremgår af kapitel 3, øger en kriminel løbebane hos forældrene sandsynligheden for, at et barn

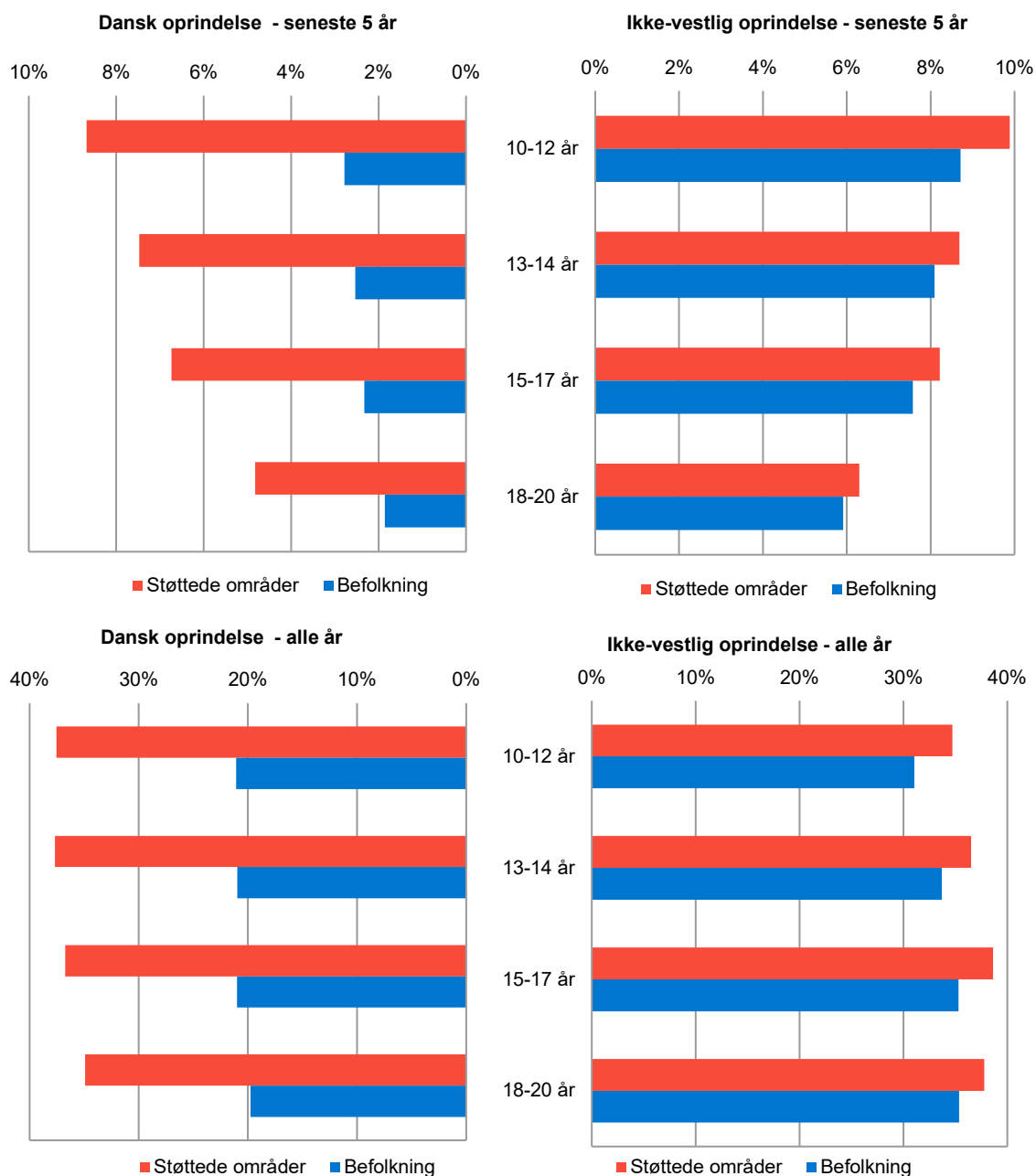
har kriminel aktivitet. I dette afsnit ser vi på i, hvilket omfang de 10-20-årige børn og unge har forældre med sigtelser og domme. Vi ser både på sigtelser og domme, som forældrene har fået inden for de sidste 5 år, og sigtelser og domme over en længere periode (siden 1980).

Figur 5.13 viser andelen af børn og unge, der har mindst en forælder med en *sigtelse* inden for de seneste 5 år og siden 1980. I de støttede områder er andelen med en forælder med en sigtelse endvidere omtrent den samme for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse og børn og unge med dansk oprindelse. For børn og unge med dansk oprindelse er der en markant højere andel af børn og unge med en forælder, som har fået en sigtelse, i de støttede områder end i befolkningen. Det gælder uanset barnets/den unges alder. For 10-12-årige er der 8,7 pct. af børnene, der har en forælder, der er blevet sigtet inden for de seneste 5 år. For de 18-20-årige er der 4,8 pct. af de unge med en forælder, der har fået en sigtelse inden for de seneste 5 år. I befolkningen er der stort set den samme andel af børn og unge med en forælder, der er blevet sigtet inden for de seneste 5 år; mellem 1,9 pct. og 2,8 pct.

For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er andelen, der har mindst en forælder med en sigtelse, omtrent den samme i de støttede områder og i befolkningen. For 10-12-årige er der 9,9 pct. i de støttede områder med en forælder med en sigtelse inden for de seneste 5 år og 8,7 pct. i befolkningen. For 18-20-årige i de støttede områder er der 6,3 pct. og 5,9 pct. i befolkningen, der har en forælder med en sigtelse.

Når vi kigger på børn og unge med forældre, der på et eller andet tidspunkt siden 1980 har fået en sigtelse, er andelen af etnisk danske børn og unge og andelen af ikke-vestlige børn og unge stort set ens. Det vil sige, at der relativt set er en lige stor gruppe, der har forældre, der er sigtet for kriminel aktivitet. Når vi sammenligner med befolkningen, er andelen af etnisk danske børn og unge med en forælder med en sigtelse mindre end andelen af ikke-vestlige børn og unge. Andelen af ikke-vestlige børn og unge er ens i de støttede boligområder og i befolkningen generelt.

Figur 5.13 Andel børn og unge, som har mindst en E-forælder, der har fået en sigtelse inden for de seneste 5 år eller siden 1980, opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: Dansk oprindelse: N (Støttede områder, 10-12 år) = 3.170. N (Befolkning, 10-12 år) = 176.626. N (Støttede områder, 13-14 år) = 1.914. N (Befolkning, 13-14 år) = 116.077. N (Støttede områder, 15-17 år) = 2.909. N (Befolkning, 15-17 år) = 172.506. N (Støttede områder, 18-20 år) = 1.950. N (Befolkning, 18-20 år) = 138.045.

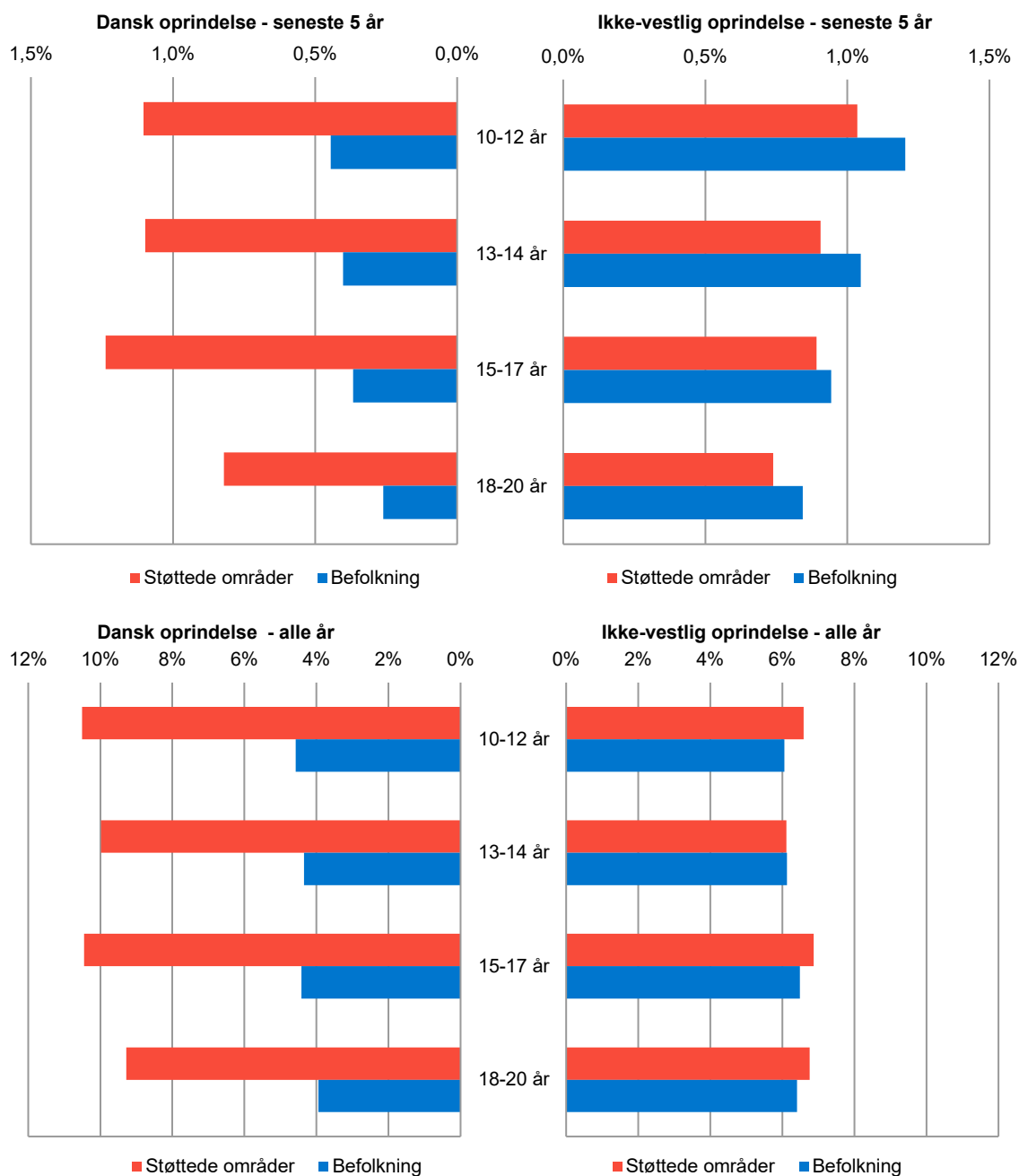
Ikke-vestlig oprindelse: N (Støttede områder, 10-12 år) = 5.796. N (Befolkning, 10-12 år) = 19.517. N (Støttede områder, 13-14 år) = 4.087. N (Befolkning, 13-14 år) = 13.659. N (Støttede områder, 15-17 år) = 6.727. N (Befolkning, 15-17 år) = 21.410. N (Støttede områder, 18-20 år) = 3.923. N (Befolkning, 18-20 år) = 13.767.

Inkluderer sigtelser efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdseksloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Figur 5.14 viser andelen af børn og unge, som har mindst en forælder med en *dom* inden for de seneste 5 år og siden 1980. Mønsteret er overordnet det samme som for forældrenes sigtelser. Dog er andelen med forældre med en dom større for børn og unge med dansk oprindelse end for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse i de støttede områder. 10,5 pct. af 10-12-årige med dansk oprindelse og 6,6 pct. af 10-12-årige med ikke-vestlig oprindelse har en forælder, som har fået en betinget eller ubetinget dom på et tidspunkt. I befolkningen ligger andelen af børn og unge med etnisk dansk baggrund med en forælder med en dom på ca. 4 pct., mens den tilsvarende andel for ikke-vestlige børn og unge er ca. 6 pct. Andelen i og uden for de støttede boligområder er ens for ikke-vestlige børn og unge.

Figur 5.14 Andel børn og unge, som har mindst en E-forælder, der har fået en betinget eller ubetinget dom inden for de seneste 5 år eller siden 1980, opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: Dansk oprindelse: N (Støttede områder, 10-12 år) = 3.170. N (Befolkning, 10-12 år) = 176.626. N (Støttede områder, 13-14 år) = 1.914. N (Befolkning, 13-14 år) = 116.077. N (Støttede områder, 15-17 år) = 2.909. N (Befolkning, 15-17 år) = 172.506. N (Støttede områder, 18-20 år) = 1.950. N (Befolkning, 18-20 år) = 138.045.

Ikke-vestlig oprindelse: N (Støttede områder, 10-12 år) = 5.796. N (Befolkning, 10-12 år) = 19.517. N (Støttede områder, 13-14 år) = 4.087. N (Befolkning, 13-14 år) = 13.659. N (Støttede områder, 15-17 år) = 6.727. N (Befolkning, 15-17 år) = 21.410. N (Støttede områder, 18-20 år) = 3.923. N (Befolkning, 18-20 år) = 13.767.

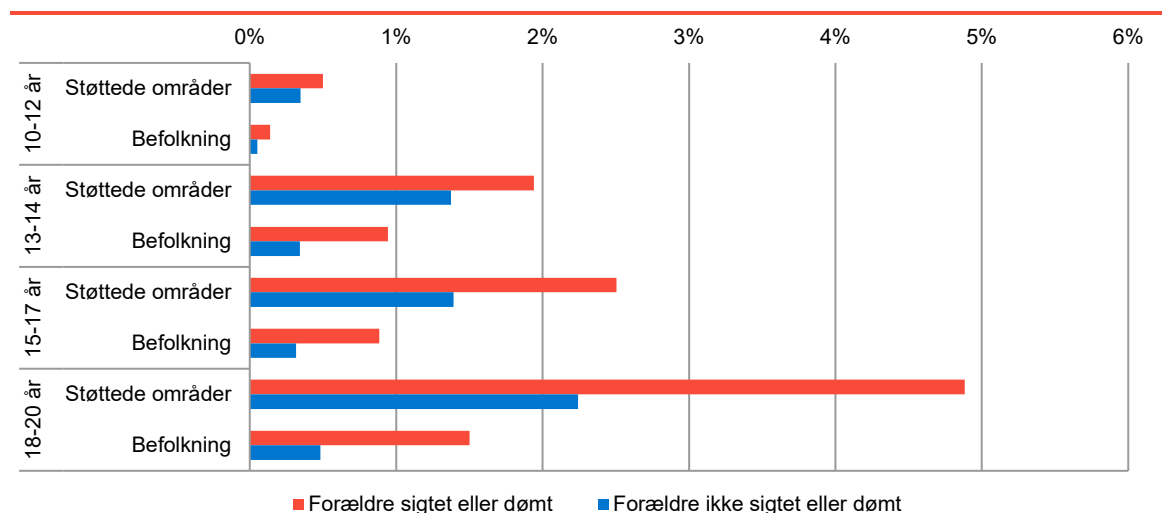
Inkluderer domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

En anden måde at undersøge sammenhængen mellem forældres kriminelle aktivitet og børns kriminelle aktivitet er ved at kigge på andelen af børn og unge med en mistanke/sigtelse særskilt for, om de har mindst en forælder med en sigtelse eller dom, og om de ingen forældre har med en sigtelse eller dom. Det fremgår af figur 5.15, at børn og unge med en forælder med en sigtelse eller dom oftere selv er registreret med en mistanke/sigtelse. I de støttede områder ser vi 1,9 pct. af 13-14-årige børn med en mistanke har en forælder, der er sigtet eller dømt, og 1,4 pct. har *ikke* en forælder, der er sigtet eller dømt. Blandt 18-20-årige har 4,9 pct. en forælder, der er sigtet eller dømt, mens 2,2 pct. har en forælder, der *ikke* er dømt eller sigtet. Samme mønster gælder for børn og unge i befolkningen.

Disse tal underbygger den forskningslitteratur, der peger på, at børn og unge af forældre med en kriminel aktivitet oftere også har en kriminel aktivitet, og at den overhyppighed forekommer både i de støttede boligområder og i samfundet generelt.

Figur 5.15 Andel børn og unge i forskellige aldersgrupper med en mistanke/sigtelse opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2017. Særskilt for børn, der har mindst en E-forælder med en sigtelse eller dom, og børn, der ingen E-forældre har med en sigtelse eller dom.

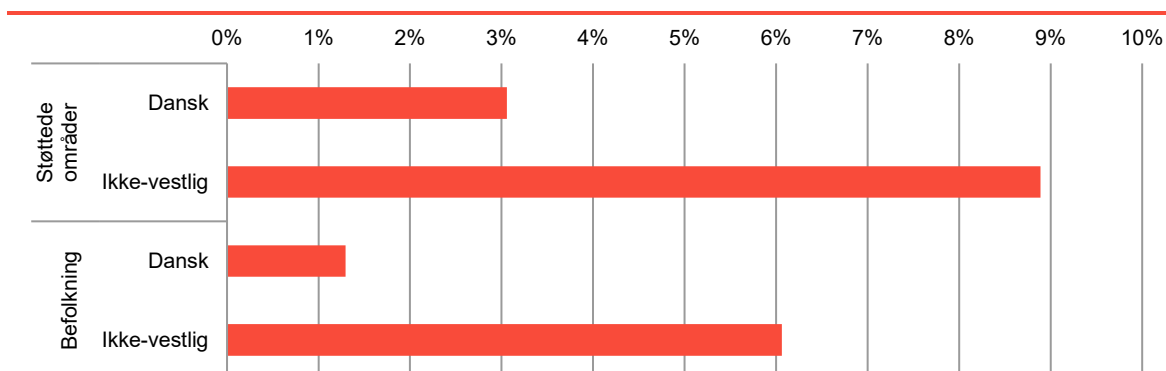

Anm.: 10-12 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 3.203. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 5.763. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 43.365. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 152.778.
 13-14 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 2.216. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 3.785. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 29.007. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 100.729.
 15-17 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 3.672. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 5.964. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 43.871. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 150.045.
 18-20 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 2.171. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 3.702. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 32.251. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 119.561.
 Inkluderer mistanker, sigtelser og domme straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet. For forældrene viser tabellen sigtelser eller somme siden 1980.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Kriminelle søskende kan også påvirke børns og unges tilbøjelighed til at begå kriminalitet. Figur 5.16 viser andelen af børn og unge, som har mindst en søster eller bror i familien, som er registreret med en mistanke, sigtet eller dømt. Denne andel er større for børn og unge i de støttede områder end for børn og unge i befolkningen – både for børn og unge med dansk og ikke-vestlig oprindelse. I de støttede områder har 9 pct. af børn og unge med ikke-vestlig oprindelse og 3 pct. af børn og unge med dansk oprindelse mindst en bror eller søster, som er registreret for en kriminel handling (enten mistanke, sigtelse eller dom).

Figur 5.16 Andel børn og unge, som har mindst en E-søskende, der er registreret med en mistanke, sigtelse eller dom på et tidspunkt, opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder, dansk oprindelse) = 9.943. N (Støttede områder, ikke-vestlig oprindelse) = 20.533. N (Befolkning, dansk oprindelse) = 603.254. N (Befolkning, ikke-vestlig oprindelse) = 68.353.

Inkluderer mistanker, sigtelser og domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet. Søskendekriminalitet er målt tilbage til 1980.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

5.2.1 Opsamling

Forskningslitteratur peger på, at børn og unge af forældre med en kriminel aktivitet oftere også har en kriminel aktivitet. Denne sammenhæng finder vi ligeledes, både når vi deskriptivt kigger på sammenhængen i de støttede områder og i befolkningen. Vi finder endvidere, at der blandt børn og unge med dansk oprindelse er en markant højere andel med en forælder, som har fået en sigtelse, i de støttede områder end i befolkningen. For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er der ikke forskel på andelen, der har mindst en forælder med en sigtelse, om de bor i de støttede områder eller andre steder på boligmarkedet.

Ligeledes finder vi, at andelen af børn og unge, som har mindst en søster eller bror i familien, som er registreret med en mistanke, sigtet eller dømt, er større for børn og unge i de støttede områder end for børn og unge i befolkningen.

Det er godt at være opmærksom på, at langt hovedparten af børn og unge i de støttede områder vokser op med forældre og søskender, der *ikke* har erfaring med kriminel aktivitet.

5.3 Sammenhænge mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer og unges risiko for kriminel aktivitet

Endelig har vi undersøgt sammenhængen mellem at få en sigtelse (afhængig variabel) og en række karakteristika ved de unge (uafhængige variable). Sammenhængen er estimeret ved hjælp af en regressionsanalyse, der tager udgangspunkt i 15-20-årige i henholdsvis befolkningen og de støttede områder. I boks 5.1 forklarer vi ræsonnementet for at lave regressionsanalyser, og hvilke antagelser vi gør, mens resultaterne af analyserne er vist i tabel 5.2.

Med udgangspunkt i forskningslitteraturen, som er gennemgået i kapitel 3, opstiller vi en model, hvor en række uafhængige variable testes for, om de bidrager til at forklare forskelligheden i, om en ung har fået en sigtelse eller ikke. De uafhængige, forklarende variable er:

- Demografiske karakteristika ved den unge: køn, alder, etnicitet og familieforhold

- Karakteristika ved forældre og søskende: socioøkonomiske ressourcer og udsathedsfaktorer
- Den unges skolegang: fravær og trivsel i skole
- Boligområdekarakteristika: særlige socioøkonomiske forhold, der beskriver beboersammensætningen.

Det er vigtigt at understrege, at en regressionsanalyse ikke kan sige noget om kausaliteten mellem de uafhængige variable og den afhængige variabel – kriminel aktivitet. Analysen har sin styrke i at give viden om, hvilke forhold, som man som fx boligsociale medarbejdere, SSP og lærere kan være opmærksom på, hvis man vil foregribe og forebygge kriminel aktivitet hos børn og unge.

Fordelingen på de fleste af de uafhængige variable fremgår af bilag 5. I bilagstabel 5.2 er vist to analyser for både støttede områder og befolkningen. I den første analyse indgår alle 15-20-årige, mens der i den anden analyse kun indgår de 15-20-årige, som vi i registrene har oplysninger for om fravær og trivsel i 9. klasse samt oplysninger om karakterer ved afgangseksamen i 9. klasse.

Vi har gennemført tilsvarende analyser, hvor vi ser på betingede eller ubetingede domme i stedet for sigtelser. Resultaterne heraf er vist i bilagstabel 5.1. Vi finder de samme sammenhænge mellem den unges karakteristika som i analyser om, hvorvidt unge har en sigtelse eller ej. Men da færre bliver dømt, er populationen mindre, og der er derfor større usikkerhed på estimaterne og dermed færre forhold, der ud fra en signifikanstest kan tolkes som havende betydning om en dom.

Boks 5.1: Regressionsanalyser

Ræsonnementet bag regressionsanalyserne

I regressionsanalyserne ser vi på sammenhængen mellem en række baggrundskarakteristika (uafhængige variable) og sandsynligheden for at få en sigtelse/dom (afhængige variable).

For hvert af de undersøgte karakteristika angiver regressionsanalyserne, om der er en statistisk signifikant sammenhæng mellem det pågældende karakteristikum og sandsynligheden for at få en sigtelse/dom, når vi samtidig holder værdien af de øvrige karakteristika fast. Det betyder, at vi ser på sammenhængen mellem fx oprindelse og sandsynligheden for at få en sigtelse, samtidig med at ingen af de øvrige variable i analyserne ændrer sig. Har forældrenes uddannelsesniveau fx betydning for, om den unge får en sigtelse, samtidig med at unge med dansk og ikke-vestlig oprindelse er forskelligt fordelt på forældrenes uddannelsesniveau, vil vi med en regressionsanalyse, hvor vi har inddraget både oprindelse og forældrenes uddannelsesniveau, få et mål for sammenhængen mellem oprindelse og sandsynligheden for at få en sigtelse *for unge med dansk og ikke-vestlig oprindelse, som har forældre med samme uddannelsesniveau*. Anvender vi en simpel sammenligning af andel med en sigtelse for unge med dansk og ikke-vestlig oprindelse, vil sammenhængen mellem oprindelse og sigtelser derimod være påvirket af den forskellige fordeling på forældrenes uddannelse.

Regressionsanalyser giver *ikke* viden om kausalitet, men udelukkende om sammenhængene mellem forskellige karakteristika/forhold. Der er dog en bagvedliggende teori for, hvilke forhold vi inddrager til at forklare variationen i, om en ung er blevet sigtet/dømt eller ej.

Odds ratio

Vi anvender en logit model i regressionsanalyserne. Tabellerne med regressionsanalyserne viser odds ratioen. Hvis odds ratioen for variabelen "pige" er større end 1, betyder det, at piger har en større sandsynlighed for at få en sigtelse end drenge. Er odds ratioen for "pige" derimod under 1, betyder det, at piger har en mindre sandsynlighed for at få en sigtelse end drenge. Det vil sige, at når man tolker på en odds ratio, er det altid i forhold til referencekategori, hvor i eksemplet med piger og drenge, at drenge er referencegruppen, og odds ratio siger noget om, hvor mange gang større eller mindre pigers chance er for i det her tilfælde at få en sigtelse eller en dom. Hvis odds ratio er 1, betyder det, at der ikke er forskel på piger og drenge.

Vi starter med at se på, hvilke baggrundskarakteristika der hænger sammen med, at den unge får en sigtelse (tabel 5.2). Der er lidt færre variable, som er statistisk signifikante for de støttede områder end for befolkningen, hvilket blandt andet kan skyldes, at der er færre 15-20-årige i de støttede områder end i befolkningen, og at vi kontrollerer for områdekarakteristika i analyserne for de støttede områder, mens vi ikke inddrager områdekarakteristika i analyserne for befolkningen. Hovedtendenserne er dog de samme i de støttede områder og i befolkningen.

5.3.1 Køn, alder, etnicitet og familieforhold

I afsnit 5.2.1 så vi, at pigerne i langt mindre grad end drengene får en sigtelse. Dette forhold finder vi også i regressionsanalyserne, som viser en odds ratio for pigerne mellem 0,21 og 0,28. Det vil sige, at sandsynligheden at få en sigtelse er 4-5 gange mindre for pigerne end for drengene, når der er kontrolleret for en række andre baggrundskarakteristika. Sandsynligheden for at få en sigtelse stiger endvidere med alderen i overensstemmelse med, hvad vi fandt i afsnit 5.1.

Både unge med vestlig og ikke-vestlig oprindelse har en større sandsynlighed for at få en sigtelse end unge med dansk oprindelse – også når vi har kontrolleret for en række baggrundskarakteristika (tilsvarende resultater bl.a. fundet i Jensen, Tamm & Tranæs, 2015). Både i befolkningen og i de støttede områder har unge med vestlig oprindelse omkring halvanden gang større sandsynlighed for at få en sigtelse end danske unge. Sandsynligheden for, at unge med ikke-vestlig oprindelse får en sigtelse, er endvidere 1,5-2,5 gange større end for danske unge.

Der er også sammenhæng mellem familieforhold og sandsynligheden for at få en sigtelse. 15-20-årige, der som 15-årig bor sammen med en enlig mor eller enlig far, har generelt en større sandsynlighed for at få en sigtelse, end 15-20-årige, der bor sammen med begge deres juridiske forældre som 15-årig. Endvidere øger det sandsynligheden for at få en sigtelse, hvis den unge har oplevet ustabile familieforhold før 15-årsalderen. Unge, der har oplevet mindst tre skift i sammensætningen af deres E-familie-forældre før 15-årsalderen, har en sandsynlighed for at få en sigtelse, som er omkring en halv gang større end unge, der ikke har oplevet denne type skift.

5.3.2 Karakteristika ved forældre og søskende

Forældrene socioøkonomiske ressourcer, når den unge er 15 år, hænger også sammen med sandsynligheden for at få en sigtelse. Unge med forældre, der har et højt uddannelsesniveau, har beskæftigelse eller har en høj indkomst, har en mindre sandsynlighed for at få en sigtelse end øvrige unge. Forhold, der virker beskyttende.

Vi har endvidere inddraget fem udsathedsfaktorer hos E-familien i analyserne: (1) mindst en forælder har haft et alkohol- eller stofmisbrug, (2) mindst en forælder har haft en psykisk lidelse, (3) mindst en forælder har en betinget eller ubetinget dom, (4) har en søskende med en registreret mistanke, en sigtelse eller en betinget eller ubetinget dom og (5) har en søskende, der har haft en psykisk lidelse. Disse faktorer skal have forekommet senest, når den unge er fyldt 15 år. Ud fra de fem faktorer har vi dannet en udsathedsfaktor, der kan tage værdien fra 0 til 5, hvor 0 angiver, at den unge har forældre og søskende, som ikke har haft misbrug, psykisk sygdom eller registrering af en mistanke, sigtelse eller dom, og 5 angiver, at den unge har forældre og søskende, der har erfaring med alle forhold. Som det fremgår af tabel 5.2, er sandsynligheden for at få en sigtelse større, hvis den unge har oplevet flere af disse udsathedsfaktorer (indikatoren har en værdi på 2 eller højere), end hvis den unge ikke har oplevet nogen af disse udsathedsfaktorer. Det vil sige, at udsathed hos forældre og søskende hænger sammen med den unges sandsynlighed for at begå kriminalitet.

5.3.3 Skolegang og psykisk velbefindende

Der er også sammenhæng mellem den unges skolegang og chancen for at få en sigtelse. Tabel 5.2 viser, at risikoen for at få en sigtelse er forholdsvis høj for unge, som har et højt fravær. Hvis en ung har mere end 10 pct. fravær på et skoleår, så er risikoen for kriminel aktivitet 1,8 gange større, end hvis den unge har mellem 2 og 10 pct. fravær på et skoleår. Ligeledes har unge, der trives dårligt i folkeskolen, større risiko for kriminel aktivitet. Unge med lav grad af trivsel har 1,4 gange større risiko for kriminel aktivitet end unge med høj grad af trivsel. Endelig ser vi, at unge, der forlader grundskolen med en afgangseksamen, har en mindre risiko for kriminel aktivitet. Risikoen er 0,6 gange mindre for kriminel aktivitet. Det vil sige, at unge, der ikke tager afgangseksamen, har en højere risiko for kriminel aktivitet.

Tilsvarende viser analysen, at unge, der på et eller andet tidspunkt i deres opvækst har fået en psykisk diagnose, også har en væsentlig højere risiko for kriminel aktivitet.

5.3.4 Områdekarakteristika

For de støttede områder har vi også inddraget en række områdekarakteristika i analyserne; mere præcist variable, der beskriver beboersammensætningen i de støttede områder med hensyn til etnicitet, misbrug, psykisk sygdom, fattigdom, oprindelse og kriminalitet. Områderne er defineret ud fra, hvilke afdelinger der har fået støtte med en boligsocial indsats. Områdevariablerne er kun medtaget i regressionsanalysen for de støttede boligområder, hvor vi har kunnet kontrollere for områdekarakteristika. Vi har ikke tilsvarende haft oplysninger om områdekarakteristika for befolkningen, således at vi meningsfuldt har kunnet se på, om beboersammensætningen i et afgrænset nabolag har betydning for individerne i befolkningen generelt.

Når vi tager højde fra områdekarakteristikas betydning i de støttede områder, er ingen af disse variable statistisk signifikante; det vil sige, at de bidrager ikke til at forklare, om man har en højere risiko for kriminel aktivitet eller ikke. Vi har derfor også udeladt at vise variablerne i tabel 5.2. De er:

- Andel beboere med et misbrug, de sidste 5 år
- Andel beboere med psykiatrisk diagnose, de sidste 5 år
- Andel 17-24-årige beboere i NEET-gruppen
- Andel beboere under fattigdomsgrænsen
- Andel ikke-vestlige beboere
- Andel pr. 10.000 beboere på 21 år og derover med en ubetinget eller betinget dom
- Andel pr. 10.000 10-14-årige beboere med en registrering.

Tabel 5.2 Logistisk regression: Sandsynligheden for, at 15-20-årige får en sigtelse i 2017. Særskilt for støttede områder og befolkningen. Odds ratio.

	Befolkning		Støttede områder	
	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse
<i>Køn</i>				
Dreng (ref.)
Pige	0,280 ***	0,278 ***	0,210 ***	0,222 ***
<i>Alder (2017)</i>	1,517 ***	1,486 ***	1,486 ***	1,401 ***
<i>Herkomst</i>				
Dansk (ref.)
Vestlig	1,553 ***	1,363 *	1,458 *	1,365
Ikke-vestlig	2,184 ***	2,636 ***	1,490 ***	2,215 ***
<i>Familietype (som 15-årig)</i>				
Par hvor begge er juridiske forældre (ref.)
Par, med kun én juridisk forælder	1,457 ***	1,199 *	1,187	1,557 *
Enlig mor	1,558 ***	1,263 ***	1,551 ***	1,301
Enlig far	1,717 ***	1,269 *	1,660 ***	1,055
<i>E-familie-ustabilitet (0-15 år)</i>				
0 skift (ref.)
1 skift	1,055	1,175 *	0,864	0,955
2 skift	1,347 ***	1,455 ***	1,182	1,232
3 skift eller mere	1,525 ***	1,731 ***	1,237 *	1,663 **
<i>Forældres højeste fuldførte uddannelse (som 15-årig)</i>				
Ikke-erhvervskompetencegivende udd. (ref.)
Erhvervsfaglig/kort videregående	0,729 ***	0,797 ***	0,743 ***	0,659 **
Mellemlang eller højere videregående	0,547 ***	0,751 ***	0,518 ***	0,734
<i>Forældres beskæftigelse (som 15-årig)</i>				
Ingen forældre i beskæftigelse (ref.)
Mindst én forælder i beskæftigelse	0,733 ***	0,928	0,876 *	1,087
<i>Husstandsindkomst (som 15-årig)</i>				
Lav (under fattigdomsgrænsen)	1,071 *	1,210 **	1,032	1,092
Mellem (ref.)
Høj (over 60 %-percentilen)	0,753 ***	0,736 ***	0,842	0,870
<i>Antal udsathedsfaktorer i familien*</i>				
0 faktorer (ref.)
1 faktor	1,471 ***	1,363 ***	1,338 ***	1,234
2 eller flere faktorer	2,164 ***	1,917 ***	1,864 ***	1,522 *
<i>Psykisk lidelse (0-15 år)</i>	2,054 ***	1,229 **	1,435 ***	1,459
<i>Afgangseksamen fra folkeskolen</i>		0,553 ***		0,568 ***

	Befolkning		Støttede områder	
	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse
<i>Fravær i 9. klasse</i>				
Lavt fravær (0-2 pct.)		0,634 ***		0,515 ***
Mellem fravær (2-10 pct.) (ref.)		.		.
Højt fravær (10 pct. eller mere)		1,933 ***		1,816 ***
<i>Generel trivsel i 9. klasse</i>				
Lav trivsel (1-3.5)		1,504 ***		1,350 *
Mellem trivsel (3.5-4) (ref.)		.		.
Høj trivsel (4 eller højere)		0,716 ***		0,846
Konstant	0,000 ***	0,000 ***	0,000 ***	0,000 ***
N	396.636	111.526	17.896	5.476

Anm.: *** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05. *** angiver et signifikansniveau på 0,1 pct. ** angiver et signifikansniveau på 1 pct., og * angiver et signifikansniveau på 5 pct.

Der er anvendt en logit model. I bilag 5 fremgår modellen i sin fulde udgave.

Odds ratios kan IKKE sammenlignes på tværs af regressionsanalysen for befolkningen og for de støttede områder, fordi populationerne er forskellige. Man kan således ikke vurdere, om en faktor har større betydning i befolkningen end i de støttede områder baseret på størrelse af de estimerede odds ratios.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

5.3.5 Opsamling

Regressionsanalyserne peger på, at der er mange forhold, der kan have betydning for, om en ung får en sigtelse og/eller en dom. I analyserne finder vi de samme risikofaktorer for kriminel aktivitet, som forskningslitteraturen peger på. Det er vigtigt at understrege, at selvom en ung har nogle af de karakteristika, der ifølge modellen har betydning for kriminel aktivitet, er det ikke det samme, som at den unge begår noget kriminelt. Det er udelukkende forhold, der peger på en større risiko; det er *ikke* årsagsforklarende forhold. Som Turner et al. (2007) peger på, stiger risikoen for kriminel aktivitet, jo flere risikofaktorer, man har.

Vi ser i lighed med Christoffersen og Soothill (2003) og Farrington og Welsh (2007), at forældres baggrund spiller en væsentlig rolle, særligt at forældre selv har kriminel aktivitet. Det har en selvstændig betydning, hvilken uddannelsesbaggrund og tilknytning forældrene har til arbejdsmarkedet. Det har en betydning, under hvilke økonomiske rammer børn vokser op, og det har betydning, i hvilken grad forældre skaber stabile opvækstbetingelser med få skift i familieforhold og med ingen misbrug og ingen psykisk sygdom.

Etniske minoritetsunge har desuden højere risiko for kriminel aktivitet, som andre studier, fx Nielsen et al. (2019) ligeledes finder, og vi ser, at drenge har en væsentlig højere risiko end piger har; noget, som Capaldi et al. (2002) peger på, kan hænge sammen med en generel øget risikoadfærd, der kan være mere udadreagerende og grænsesøgende. Grogger (1995) peger på, at unge, særligt mænd, er mere tilbøjelige til at udvikle en kriminel adfærd blandt andet som følge af, at de job, som unge mænd uden uddannelsesmæssige kvalifikationer kan få, er lavindkomst job. Udsigten til et lavindkomst job kan gøre, at det virker økonomisk tiltrækkende at begå kriminalitet, der har et godt økonomisk afkast.

Hvis børn og unge mistrives i skolen (Rutter, Giller & Hagell, 1998), klarer sig fagligt mindre godt og har flere skoleskift bag sig, er risikoen større for kriminel aktivitet. Modsat kan høj grad af trivsel, god faglighed og stabilitet i skolen bidrage til at hæmme risikoen. Dette mønster genfinder vi blandt

børn og unge både i de støttede boligområder og i befolkningen. Vi ser, at børn og unge har en større risiko, hvis de rapporterer om lav grad af trivsel i skolen, og hvis de har meget fravær henover et skoleår.

Regressionsanalysen kan samlet set bidrage til at skabe opmærksomhed på den lange række af forhold, som indsatser kan arbejde med i forhold til at forebygge eller hæmme risikoen for kriminel aktivitet. Eksempelvis trivsel i skolen, fravær, faglighed og forældres og søskendes erfaringer. Det er netop også nogle af de forhold, som de boligsociale indsatser har fokus på. De boligsociale indsatser kan både bruge denne viden i et opsøgende arbejde i forhold til målgrupper og i det konkrete boligsociale arbejde, således at det målrettes de forhold, der kan påvirkes.

6 Deltagere i udvalgte aktiviteter rettet mod forebyggelse af kriminalitet

I dette kapitel beskriver vi, hvad der kendetegner de 10-20-årige beboere, der deltager i udvalgte boligsociale aktiviteter, der blandt andet har til formål at forebygge, at børn og unge påbegynder kriminel aktivitet. De aktiviteter, vi har udvalgt, er: lommepengeprojekt, fritidsjobindsats, brandkadetprojekt, mentorordning (mentees), projekt- og eventforløb og kreativ læring. Disse aktiviteter har fokus på at arbejde med børns og unges sociale, faglige og personlige kompetencer, således at de ikke orienterer sig i retning af kriminel aktivitet.

På tværs af de boligsociale helhedsplaner kan der være forskelle på, hvilke deltagere der rekrutteres til aktiviteterne. Den forskellige rekruttering handler typisk om, at der er forskellige lokale udfordringer og problemstillinger knyttet til børn og unge, og afhængig af den lokale kontekst tilpasses aktiviteterne således, at de afspejler de unges behov og præferencer. Beskrivelsen af deltagerne kan bidrage med viden om, hvem deltager, og hvem deltager ikke, og forhåbentlig bidrage til at skærpe helhedsplanernes fokus på målgrupper for forskellige typer af aktiviteter.⁵

De 10-20-årige, der har deltaget i de udvalgte aktiviteter, sammenligner vi med jævnaldrende 10-20-årige beboere i boligområderne. Vi sammenligner de to grupper af børn og unge – altså deltagere og jævnaldrende – med hensyn til alder, køn, oprindelse, familieforhold, om børnene og de unge har været sigtet for kriminalitet, har haft psykisk sygdom og deres skolegang og deltagelse i uddannelse. Endvidere sammenligner vi de to grupper af børn med hensyn til karakteristika ved forældre og søskende. Vi tester, om der er forskelle på de forskellige grupper ved hjælp af t-test.

I opgørelser af karakteristika ved forældre og søskende anvender vi oplysninger om forældre og søskende i E-familien. I bilag 6 er de tilsvarende opgørelser vist for de juridiske forældre og søskende. Vi ser på kriminalitet blandt forældre og søskende, forældrenes uddannelse og beskæftigelse, fattigdom i familierne, og om forældrene har haft misbrug eller psykisk sygdom.

I analyserne indgår i alt 815 deltagere, som er startet i en aktivitet i perioden 2014-2017 (se bilagstabel 2.1). Langt den største andel er deltagere i et lommepengeprojekt eller i en fritidsjobindsats (se bilagstabel 2.2). Indsamlingen af deltageroplysninger og dannelsen af sammenligningsgruppen er nærmere beskrevet i bilag 2.

I tabel 6.1 præsenterer vi hovedfundene i kapitlet.

⁵ I en tidligere rapport fra denne evaluering vedrørende unges uddannelseschancer er karakteristika ved 11-24-årige deltagere i de samme udvalgte aktiviteter beskrevet (se Christensen et al., 2018). Vi har dog inddraget en del ekstra information om deltagerne og deres familiebaggrund i denne rapport. Bemærk også, at det ikke er præcis de samme deltagere, der indgår i analyserne i denne rapport vedrørende kriminalitet og den tidligere rapport vedrørende uddannelse. Det skyldes dels, at vi i denne rapport også anvender oplysninger om deltagere i aktiviteterne i 2017, dels, at aldersgruppen er forskellig i de to rapporter.

Tabel 6.1 Hovedresultater.

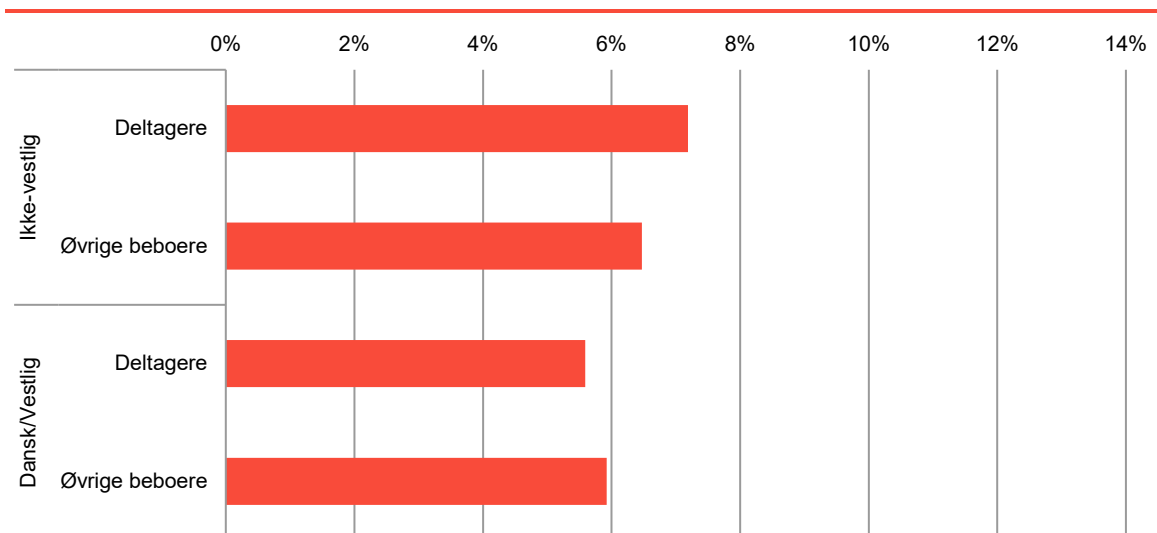
Hovedfund	Konkrete resultater
Relativt flere beboere med ikke-vestlig baggrund deltager i de udvalgte aktivitetstyper.	80 pct. af deltagerne har ikke-vestlig oprindelse mod 61 af de jævnaldrende i de støttede områder.
Der er en lille overvægt af drenge blandt deltagerne.	Både blandt deltagere med ikke-vestlig baggrund og deltagere med dansk/vestlig baggrund er knap 60 pct. af deltagerne drenge.
For børn og unge med dansk/vestlig oprindelse bor en højere andel af deltagerne end af de jævnaldrende sammen med begge deres forældre. For børn og unge med ikke-vestlig baggrund er forskellene på deltagere og jævnaldrende børn og unge forholdsvis små.	For hjemmeboende børn og unge med dansk/vestlig oprindelse bor 46 pct. af deltagerne og 31 pct. af deres jævnaldrende sammen med begge deres forældre. For hjemmeboende børn og unge med ikke-vestlig oprindelse bor 62 pct. af deltagerne og 65 pct. af deres jævnaldrende sammen med begge deres forældre.
Børn og unge, der deltager i aktiviteterne, har flere søskende i E-familien, end de jævnaldrende i de støttede områder har. Forskellene på deltagere og deres jævnaldrende er især store for børn og unge med dansk/vestlig oprindelse.	Blandt børn og unge med dansk/vestlig oprindelse har 21 pct. af deltagerne og 31 pct. af de jævnaldrende børn og unge fx ingen søskende i E-familien, mens 39 pct. af deltagerne og 31 pct. af de jævnaldrende har to eller flere søskende i E-familien.
Der er ikke forskelle på kriminelle erfaringer blandt deltagere og de jævnaldrende i de støttede områder.	Andelen med en mistanke/sigtelse er omtrent den samme blandt deltagere og øvrige. For eksempel er andelen af 15-20-årige med en sigtelse omkring 10 pct. uanset oprindelse og deltagelse i aktiviteter.
Fraværet i skolen er omtrent det samme for deltagere og de jævnaldrende i de støttede områder.	For eksempel er andelen med mindst 10 pct. fravær i skoleåret 30 pct. for både deltagere og øvrige med dansk/vestlig oprindelse i de støttede boligområder.
Deltagerne er oftere under uddannelse eller i beskæftigelse end jævnaldrende unge i de støttede områder – især blandt unge med ikke-vestlig baggrund.	Blandt de 17-20-årige er der markant færre unge i NEET-gruppen blandt deltagerne (10 pct.) end blandt de øvrige unge (20 pct.). For ikke-vestlige unge er 8 pct. af deltagerne og 18 pct. af de øvrige i NEET-gruppen. Blandt 17-20-årige med dansk/vestlig oprindelse er der ikke forskel på deltagere og de jævnaldrende unge i de støttede boligområder.
For ikke-vestlige deltagere er der relativt set færre, der vokser op i fattigdom end blandt jævnaldrende ikke-vestlige, der ikke deltager. For etnisk danske deltagere og jævnaldrende er der ikke forskel.	For ikke-vestlige deltagere vokser 21 pct. op i økonomisk fattigdom. Den tilsvarende andel er 26 pct. af ikke-vestlige jævnaldrende, der ikke deltager i de udvalgte aktiviteter. For etnisk danske (uanset om de deltager eller ej) vokser ca. 9 pct. op i økonomisk fattigdom.
En lidt større andel af deltagerne end af de øvrige 10-20-årige har en forælder, der har fået en betinget eller ubetinget dom inden for de seneste 5 år. Dette gælder uanset oprindelse. Blandt børn og unge med dansk oprindelse har en større andel af deltagerne end af de øvrige 10-20-årige endvidere en forælder, der har fået en betinget eller ubetinget dom på et eller andet tidspunkt.	Blandt børn og unge med dansk oprindelse har 14 pct. af deltagerne mod 9 pct. af de øvrige børn og unge en forælder, som har fået en betinget eller ubetinget dom på et tidspunkt.
En større andel af deltagerne end af de øvrige 10-20-årige har mindst en E-familie søskende, som har fået en sigtelse inden for de seneste 5 år.	For ikke-vestlige børn og unge har 30 pct. af deltagerne og 19 pct. af de øvrige børn og unge mindst en søskende med en sigtelse, mens det samme gælder for 13 pct. af deltagerne og 10 pct. af de øvrige børn og unge med dansk/vestlig oprindelse.

6.1 Erfaring med kriminel aktivitet

Figur 6.1 viser, om andelen af 10-20-årige registreret med en mistanke eller sigtelse på et eller andet tidspunkt i deres liv er større blandt deltagerne end blandt de jævnaldrende børn og unge, som ikke deltager. Figuren viser, at andelen med en mistanke/sigtelse er omtrent den samme blandt deltagere og jævnaldrende uanset etnisk baggrund. Omtrent 7 pct. har erfaring med kriminel aktivitet. Når vi ikke ser, at deltagerne til aktiviteterne især rekrutteres blandt børn og unge, som allerede er invol-

veret i kriminalitet, stemmer det overens med, at Landsbyggefondens anbefalinger er, at helhedsplanerne skal arbejde opbyggende og foregribende og have fokus på børn og unge, der er i risiko for at kunne lave noget kriminelt, og ikke på børn og unge, som allerede er involveret i kriminalitet.

Figur 6.1 Andelen af 10-20-årige, som har fået registeret en mistanke/sigtelse på et tidspunkt. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er ingen statistisk signifikant forskel på deltagere og øvrige.

Inkluderer mistanker/sigtelser for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Mistanker/sigtelser for overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

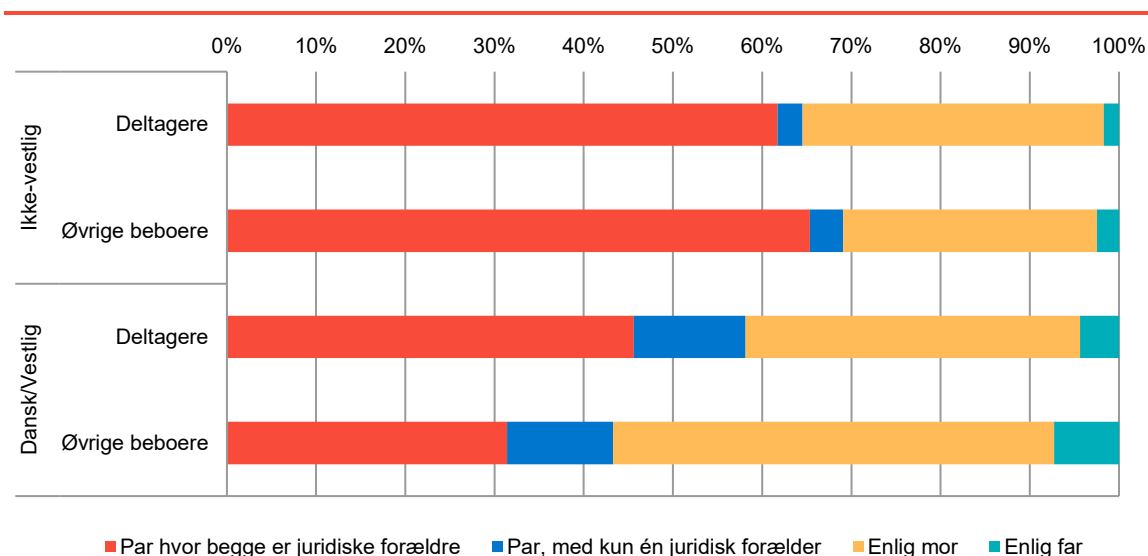
6.2 Deltagernes baggrund

Børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er overrepræsenteret blandt deltagerne i de udvalgte aktiviteter. 80 pct. af deltagerne har ikke-vestlig oprindelse, mens den tilsvarende andel for de øvrige 10-20-årige beboere er 61 pct. (se bilagstabel 6.1). Det tyder således på, at aktiviteterne i højere grad får fat i unge med ikke-vestlig baggrund end unge med dansk og vestlig baggrund.

Typisk er deltagerne i alderen 14-16-årige blandt deltagerne, og typisk er det oftere drenge og unge mænd, der deltager i aktiviteter. Derudover bor langt de fleste 10-20-årige hjemme hos en eller begge forældre; det vil sige, at de er hjemmeboende. Blandt deltagerne er 98-100 pct. hjemmeboende, mens det samme er tilfældet for 85-92 pct. af de jævnaldrende i de støttede områder (se bilagstabel 6.2-6.5).

I figur 6.2 viser vi, hvordan de 10-20-årige, der er hjemmeboende, er fordelt på familietype. Figuren viser, om børnene og de unge bor sammen med begge deres forældre, en af deres forældre og forælderenes nye partner eller udelukkende med mor eller far. Forskellene på deltagerne og jævnaldrende er forholdsvis små for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse. 62 pct. af deltagerne og 65 pct. af de øvrige børn og unge bor sammen med begge deres forældre. Billedet er anderledes for børn og unge med dansk/vestlig oprindelse, hvor deltagerne langt oftere end de øvrige børn og unge bor sammen med begge deres forældre: 46 pct. af deltagerne og 31 pct. af de øvrige bor sammen med begge deres forældre.

Figur 6.2 Fordeling på familietype. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 5.599; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 641; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 9.673. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige og på et 5-procents-signifikansniveau for danskere/vestlige.

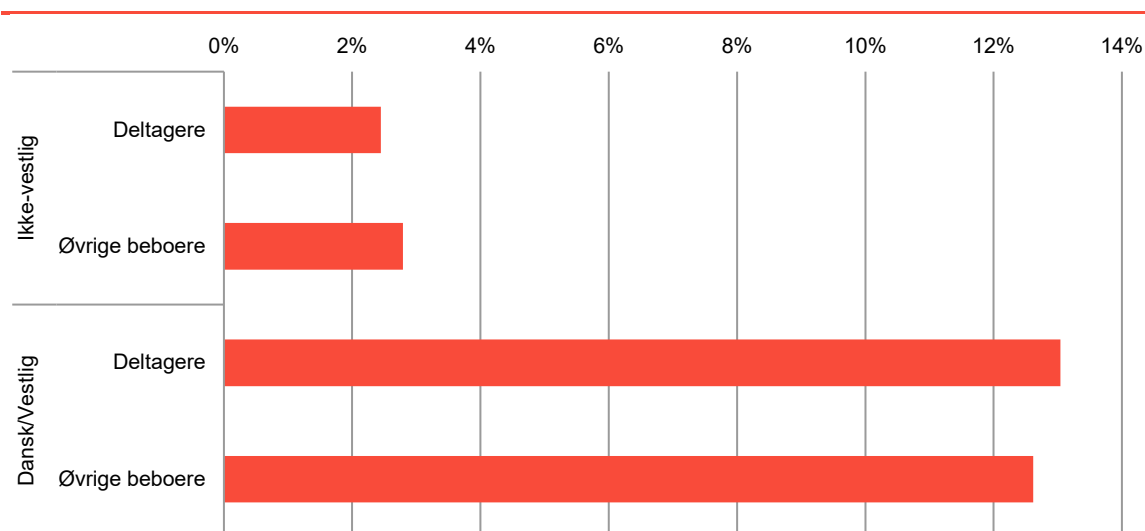
Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Vi har endvidere kigget på, om deltagerne bor i mere børnerige familier end jævnaldrende børn og unge i de støttede områder. Blandt børn og unge med dansk/vestlig oprindelse har 21 pct. af deltagerne og 31 pct. af de jævnaldrende børn og unge ingen søskende i E-familien, mens 39 pct. af deltagerne og 31 pct. af de jævnaldrende børn og unge har to eller flere søskende i E-familien. Resten har en søskende. For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse finder vi samme mønster – dog er forskellene på søskende blandt deltagere og jævnaldrende mindre for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse end for børn og unge med dansk/vestlig oprindelse (se bilagstabel 6.4).

6.3 Psykisk sygdom blandt børn og unge

I figur 6.3 viser vi omfanget af psykisk sygdom (målt på baggrund af diagnoser i forbindelse med indlæggelser). Det fremgår af figuren, at der ikke er forskel på deltagere og jævnaldrende børn og unge i de støttede boligområder med hensyn til, om de har eller har haft en psykisk sygdom. Vi ser dog, at der er markant forskel på omfanget af psykisk sygdom blandt etnisk danske børn og unge og børn og unge med ikke-vestlig baggrund. Godt 13 pct. af deltagere med dansk/vestlig baggrund og godt 3 pct. af ikke-vestlige børn og unge har fået en diagnose i forbindelse med indlæggelse. Det kan enten betyde, at etnisk danske børn og unge er mere udsat i forhold til psykisk sygdom end ikke-vestlige, eller at der er psykiske lidelser blandt ikke-vestlige børn og unge, der ikke bliver opdaget og handlet på.

Figur 6.3 Andel, som har eller har haft en psykisk sygdom. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er ingen statistisk signifikant forskel på deltagere og øvrige.

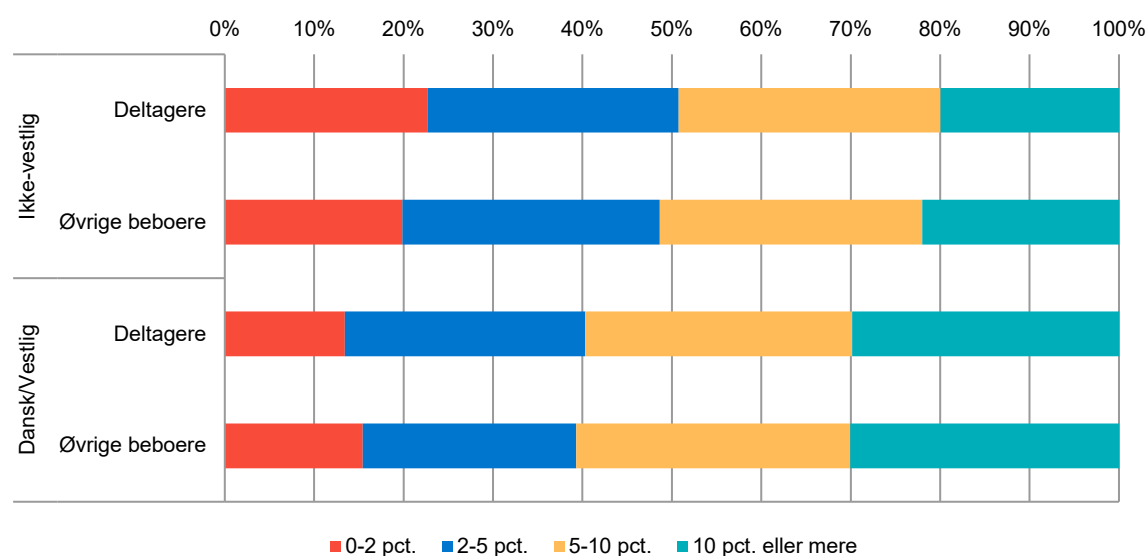
Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbygefondens driftsstøttesystem.

6.4 Skolegang og uddannelse

I dette afsnit sammenligner vi deltagere i aktiviteterne og de jævnaldrende i boligområderne med hensyn til fravær i folkeskolen, 15-20-åriges deltagelse i uddannelse og andel i NEET-gruppen. Det er med baggrund i, at højt fravær, ingen deltagelse i uddannelse og at stå uden for både uddannelse og arbejdsmarkedet er risikofaktorer i kriminel aktivitet.

Figur 6.4 viser, at der kun er meget små – og ikke statistisk signifikante – forskelle på deltagerne i de udvalgte aktiviteter og de jævnaldrende i boligområderne med hensyn til fravær i skolen. Dette finder vi både for børn og unge med dansk/vestlig oprindelse og børn og unge med ikke-vestlig oprindelse. Vi ser, at andelen med mindst 10 pct. fravær i skoleåret er 30 pct. for både deltagere og øvrige med dansk/vestlig oprindelse. Blandt deltagere med ikke-vestlig oprindelse har 20 pct. mere end 10 pct. fravær hen over et skoleår.

Figur 6.4 Fordeling på fravær i grundskolen. Sammenligning af elever i folkeskoler/specialskole i alderen 10+ år, som er deltagere i udvalgte aktiviteter, og de øvrige elever blandt beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

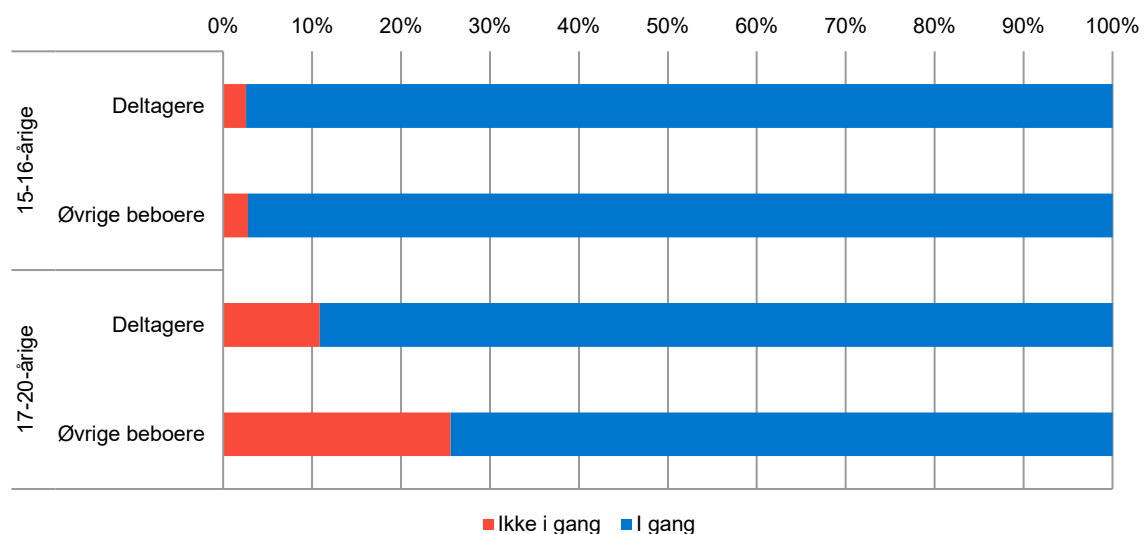

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 134; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 3.847; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 516; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 6.356. Der er ingen statistisk signifikant forskel på deltagere og øvrige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Næsten alle 15-16-årige er under uddannelse (97 pct.) både blandt deltagere og jævnaldrende 15-16-årige i de støttede boligområder. For de 17-20-årige er billedet anderledes, idet 89 pct. af deltagerne og 74 pct. af de jævnaldrende 17-20-årige er i gang med uddannelse. Det vil sige, at deltagerne især findes blandt unge, som er under uddannelse. I figur 6.5 og figur 6.6 ser vi, at det især er blandt unge med ikke-vestlig oprindelse, at der er forskel på deltagere og jævnaldrende i forhold til at være under uddannelse; 91 pct. af deltagerne og 78 pct. af de øvrige unge er under uddannelse blandt 17-20-årige med ikke-vestlig oprindelse. For 17-20-årige med dansk oprindelse er forskellene på deltagere og jævnaldrende mindre og ikke statistisk signifikant.

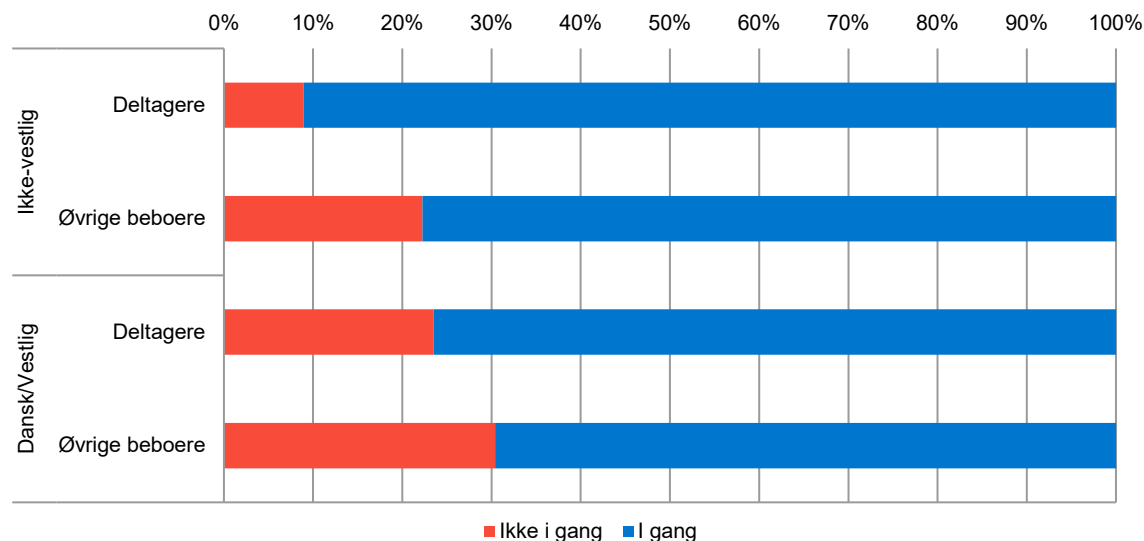
Figur 6.5 Fordeling på igangværende uddannelse. Sammenligning af 15-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 15-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for alder. Procent.

Anm.: N (15-16-årige: Deltagere) = 347; N (15-16-årige: Øvrige i aldersgruppen) = 2.991; N (17-20-årige: Deltagere) = 129; N (17-20-årige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.092. Der er en signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 5-procents-signifikansniveau for 17-20-årige, og ingen statistisk signifikant forskel for 15-16-årige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Figur 6.6 Fordeling på igangværende uddannelse. Sammenligning af 17-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 17-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

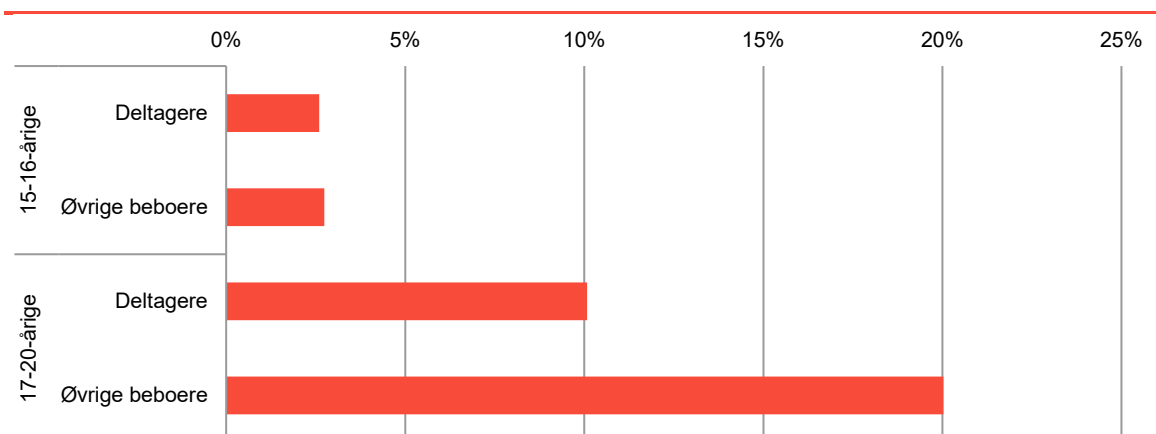
Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 17; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 3.596; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 112; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 2.496. Der er en signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, og ingen statistisk signifikant forskel for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Unge, der ikke er under uddannelse, kan være i beskæftigelse. For at belyse, om der er forskel på deltagerne i de udvalgte aktiviteter og deres jævnaldrende i de støttede boligområder med hensyn til andelen, der hverken er i gang med uddannelse eller beskæftigelse, ser vi på andelen i NEET-

gruppen. Figur 6.7 viser, at der blandt de 17-20-årige er markant færre unge i NEET-gruppen blandt deltagerne (10 pct.) end blandt jævnaldrende unge (20 pct.). Figur 6.8 viser, at denne forskel er drevet af 17-20-årige med ikke-vestlig oprindelse, hvor 8 pct. af deltagerne og 18 pct. af jævnaldrende er i NEET-gruppen. Blandt 17-20-årige med dansk/vestlig oprindelse er der ikke forskel på deltagere og de jævnaldrende unge i de støttede boligområder.

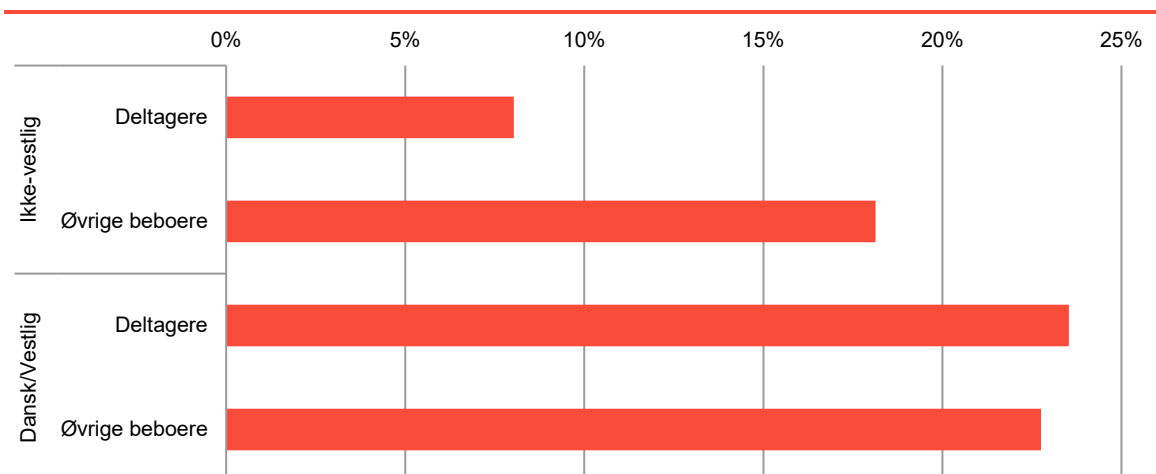
Figur 6.7 Andel i NEET-gruppen. Sammenligning af 15-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 15-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for alder. Procent.

Anm.: N (15-16-årige: Deltagere) = 347; N (15-16-årige: Øvrige i aldersgruppen) = 2.991; N (17-20-årige: Deltagere) = 129; N (17-20-årige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.092. Der er en signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for 17-20-årige, og ingen statistisk signifikant forskel for 15-16-årige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Figur 6.8 Andel i NEET-gruppen. Sammenligning af 17-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 17-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 17; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 3.596; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 112; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 2.496. Der er en signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, og ingen statistisk signifikant forskel for danskere/vestlige.

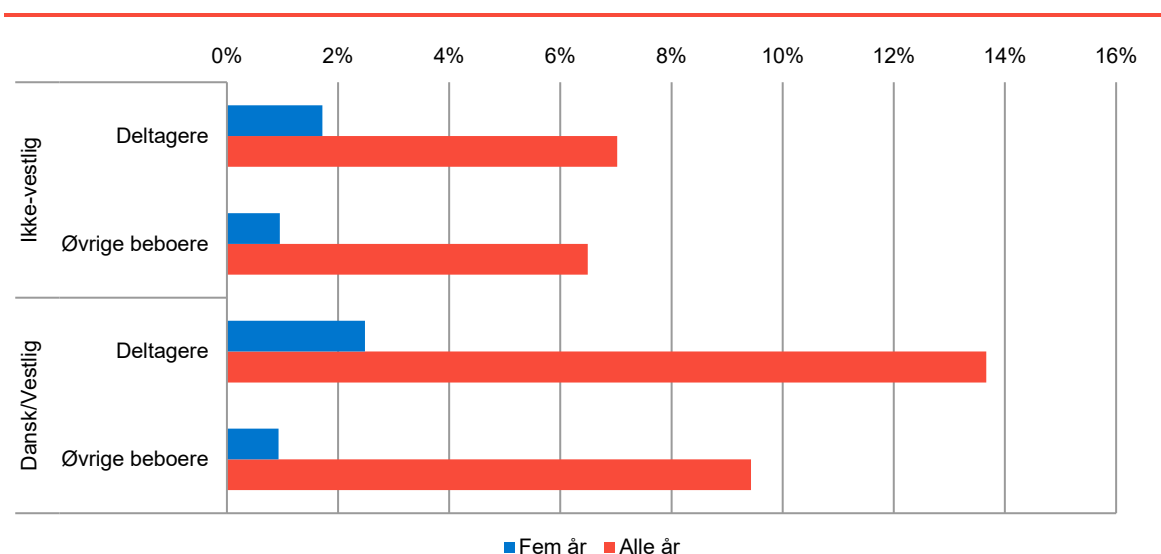
Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

6.5 Kriminalitet blandt forældre og søskende

Som det er fremgået, er der ikke forskel på deltagerne i de udvalgte aktiviteter og de øvrige børn og unge i de støttede boligområder med hensyn til andelen med en registreret mistanke eller sigtelse. I dette afsnit ser vi på, om deltagerne og jævnaldrende børn og unge har forældre eller søskende, som har været involveret i kriminalitet. Vi ved fra forskning, som er gennemgået i kapitel 3, at kriminalitet i familien øger sandsynligheden for, at et barn begår kriminalitet.

Figur 6.9 viser, at en lidt større andel af deltagerne end af de øvrige 10-20-årige har en forælder, der har fået en betinget eller ubetinget dom inden for de seneste 5 år. Dette gælder både for børn og unge med dansk/vestlig oprindelse samt børn og unge med ikke-vestlig oprindelse. Blandt 10-20-årige med dansk oprindelse har en større andel af deltagerne end af de øvrige 10-20-årige endvidere en forælder, der har fået en betinget eller ubetinget dom på et eller andet tidspunkt. 14 pct. af deltagerne mod 9 pct. af jævnaldrende har mindst en forælder, der har fået en betinget eller ubetinget dom på et eller andet tidspunkt. Figur 6.9 tager udgangspunkt i E-familien, det vil sige, de forældre, som barnet bor sammen med. Bilagsfigur 6.8 viser de tilsvarende andele for de juridiske forældre. For de juriske forældre finder vi ingen statistisk signifikante forskelle på deltagerne og øvrige med hensyn til, om forældrene har fået en betinget eller ubetinget dom inden for de seneste 5 år.

Figur 6.9 Andelen med mindst en E-familie-forælder, som har modtaget en ubetinget eller betinget dom inden for 5 år og for en længere periode (siden 1980). Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 5.599; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 641; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 9.673. For 5 år er der signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 10-procents-signifikansniveau for danskere/vestlige, og på et 5-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige. For alle år er der signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 10-procents-signifikansniveau for danskere/vestlige, og ingen statistisk signifikant forskel for ikke-vestlige.

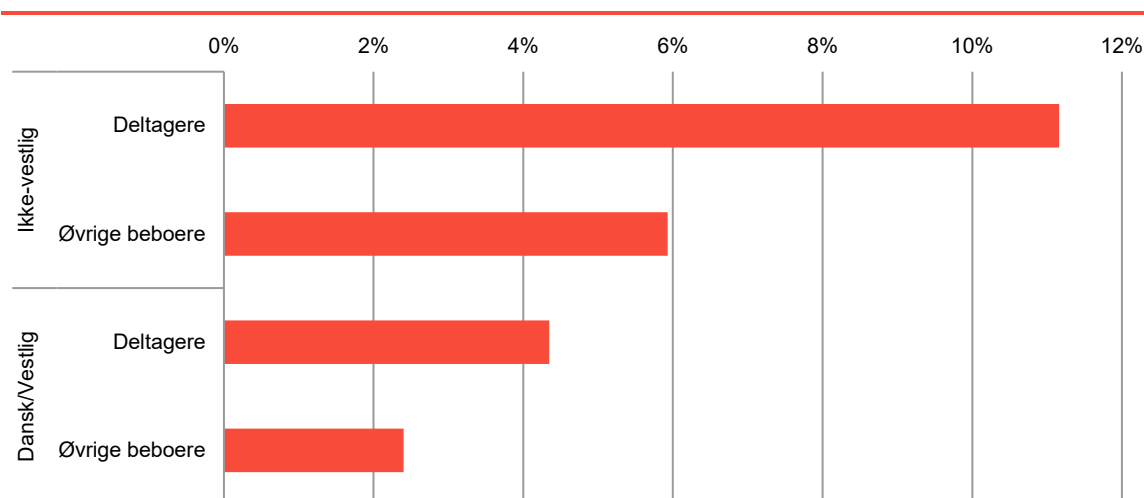
Inkluderer domme, der hører under straffeloven og en række særlove (herunder lov om euforiserende stoffer og våbenloven). Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Figur 6.10 viser, at en større andel af deltagerne end af de øvrige 10-20-årige har mindst en E-familie søskende, som fået en sigtelse inden for de seneste 5 år. Dette finder vi både for børn og

unge med dansk/vestlig oprindelse og for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse. For ikke-vestlige børn og unge har 30 pct. af deltagerne og 19 pct. af de øvrige børn og unge mindst en søskende med en sigtelse, mens det samme gælder for 13 pct. af deltagerne og 10 pct. af de øvrige børn og unge med dansk/vestlig oprindelse. Mønsteret er det samme, hvis vi ser på juridiske søskende (bilagsfigur 6.9). Alt i alt tyder tallene på, at deltagerne i de udvalgte aktiviteter i et vist omfang rekrutteres blandt børn og unge, som har familie med kriminelle erfaringer, og af den grund selv har en forhøjet risiko for at ende i kriminalitet.

Figur 6.10 Andel med mindst en E-familie søskende, som har fået en sigtelse inden for de seneste 5 år. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, mens der ikke er signifikant forskel for danskere/vestlige.

Inkluderer domme, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

6.6 Forældrenes baggrund

I dette afsnit ser vi på uddannelsesniveau, beskæftigelse, fattigdom samt psykisk sygdom og misbrug hos forældre til deltagere i de udvalgte aktiviteter og forældre til deltagernes jævnaldrende i de støttede områder.

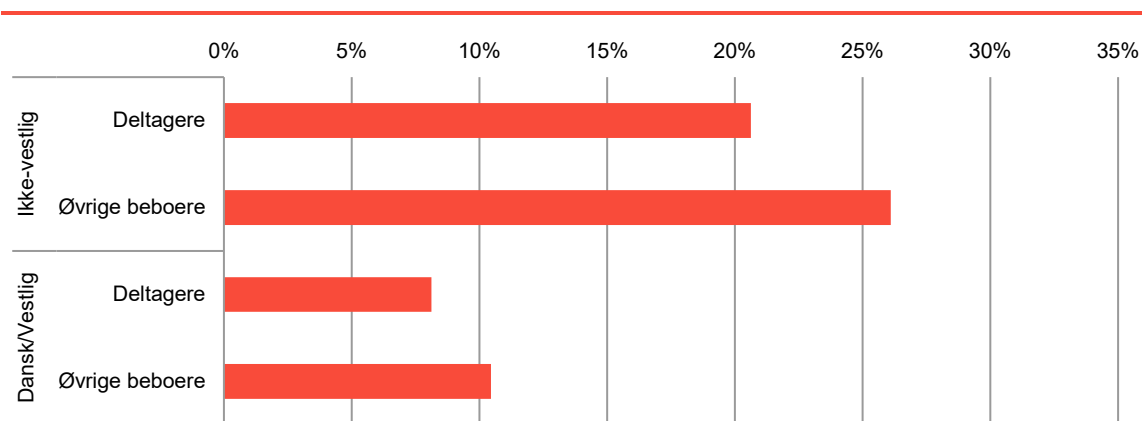
For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er andelen af forældre, som har en erhvervskompetenceuddannelse (det vil sige en videregående eller erhvervsfaglig uddannelse) omtrent den samme blandt deltagere i aktiviteterne og de jævnaldrende i de støttede boligområder, omtrent 18 pct. Blandt børn og unge med dansk/vestlig oprindelse finder vi en mindre andel af deltagerne end af deres jævnaldrende, som har mindst en forælder med en erhvervskompetencegivende uddannelse: 59 pct. mod 70 pct. Så der er dermed en tendens til, at deltagere med dansk/vestlig oprindelse især rekrutteres fra familier med få uddannelsesmæssige ressourcer (se bilagsfigur 6.5).

Når vi kigger på tilknytning til arbejdsmarkedet, finder vi, at for børn og unge med dansk/vestlig oprindelse er der ikke forskel på, om forældrene er i beskæftigelse for deltagerne og de jævnaldrende i boligområderne. For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er der derimod en større

andel af deltagerne end af de jævnaldrende i de støttede boligområder, hvor ingen af forældrene er i beskæftigelse. 69 pct. af de ikke-vestlige deltagere har ingen forældre i beskæftigelse, mens det samme gælder for 59 pct. af deres jævnaldrende i boligområderne (se bilagsfigur 6.6).

Endelig kigger vi på fattigdom i familierne. Vi ser i figur 6.11, at en større andel af deltagere med ikke-vestlig oprindelse end deltagere med dansk/vestlig oprindelse vokser op i fattigdom, men for begge grupper er andelen af fattige lavere for deltagere end for de jævnaldrende børn og unge i de støttede boligområder, selvom forskellen dog kun er statistisk signifikant for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse. For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er 21 pct. af deltagerne og 26 pct. af jævnaldrende børn og unge i de støttede boligområder fattige (se bilag 1 for en definition af fattigdom).

Figur 6.11 Andelen af 10-20-årige, som vokser op i fattigdom. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt efter oprindelse. Procent

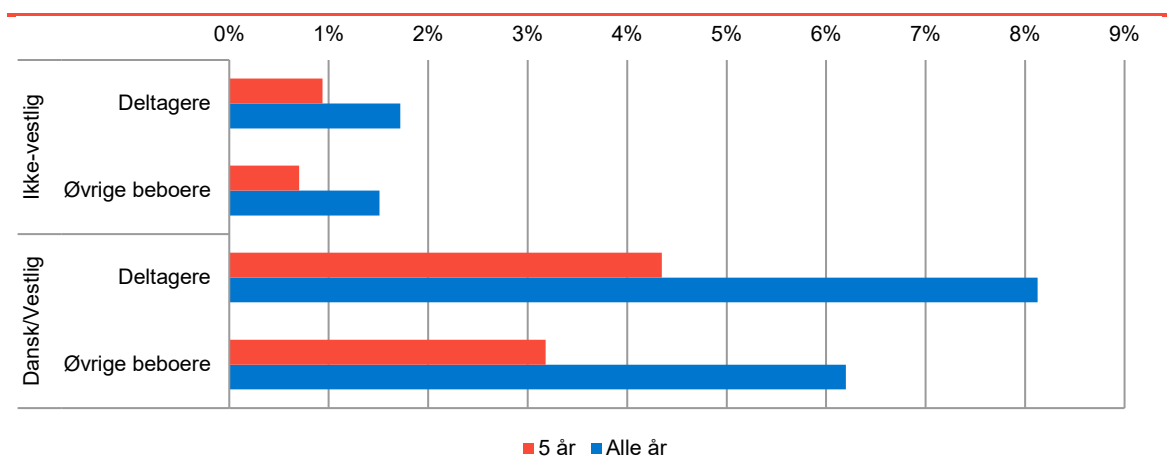
Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 160; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 5.599; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 640; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 9.673. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, og ingen statistisk signifikant forskel for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

I de to næste figurer sammenligner vi deltagere i de udvalgte aktiviteter og deres jævnaldrende med hensyn til, om forældrene har eller har haft et alkohol- eller stofmisbrug (figur 6.12), og om forældrene har eller har haft en psykisk sygdom (figur 6.13).

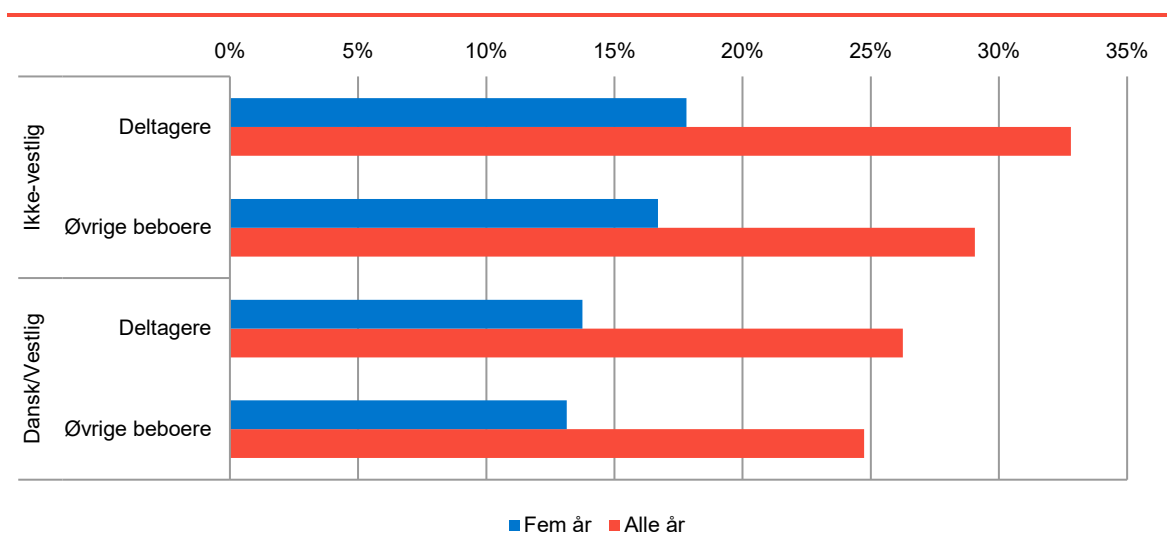
Figur 6.12 viser, at der ikke er forskel på deltagere og jævnaldrende i de støttede boligområder med hensyn til om forældrene har været i behandling for et alkohol- eller stofmisbrug. For børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er andelen, der har mindst en forælder med en psykisk sygdom, lidt større for deltagerne i de udvalgte aktiviteter end for de jævnaldrende i de støttede boligområder (figur 6.13). Til gengæld er der ingen forskel på deltagerne og de jævnaldrende med dansk/vestlig oprindelse med hensyn til, om forældrene har en psykisk sygdom.

Figur 6.12 Andel med mindst en E-familie forælder med alkohol- eller stofmisbrug inden for 5 år og for en længere periode¹). Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 5.599; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 641; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 9.673. Der er ingen statistisk signifikant forskel på deltagere og øvrige.
 Note 1: En længere periode er her siden 1996 i forhold til stofmisbrug og 2006 i forhold til alkoholisbrug. Dog hvis oplysningerne hentes fra LPR, går de tilbage til 1980, se bilag 2.
 Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Figur 6.13 Andel, der har været i behandling for psykisk sygdom for mindst en E-familie forælder inden for 5 år og for en længere periode¹). Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. For 5 år er der ingen statistisk signifikant forskel for deltagere og øvrige. For alle år er der signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, og ingen statistisk signifikant forskel for danskere/vestlige.
 Note 1: Afgræsning af psykisk sygdom er baseret på diagnoser i det psykiatriske og somatiske system (aktions og bi-diagnoser), se bilag 2. Oplysninger fra det psykiatriske system går tilbage til 1995, mens oplysninger fra det somatiske system går tilbage til 1980. Oplysninger er således fuldt dækkende fra 1995, men vi har medtaget oplysninger helt tilbage til 1980, hvis de fremgår af det somatiske system.
 Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

7 Oplevede virkninger af arbejdsmetoder og af de boligsociale indsatser

I dette kapitel beskriver vi de oplevede virkninger af boligsociale aktiviteter på tværs af aktiviteter, som arbejder med at forebygge kriminalitet. De oplevede virkninger er baseret på udsagn fra interessent-survey blandt aktører i kommuner, NGO'er og aktører, som samarbejder med den boligsociale indsats, samt casestudier i udvalgte boligområder, som arbejder med aktivitetstyperne: Brandkadetaktiviteter, lommepengeprojekter, fritidsjobaktiviteter, mentoraktiviteter, projekt- og eventforløb samt kreative læringsforløb. Datagrundlaget er et udtryk for respondenternes og interviewpersonernes oplevelse af indsatsens virkning og dermed ikke et udtryk for opnåede effekter (læs mere om dataindsamlingen i afsnit 2.2).

Datagrundlag

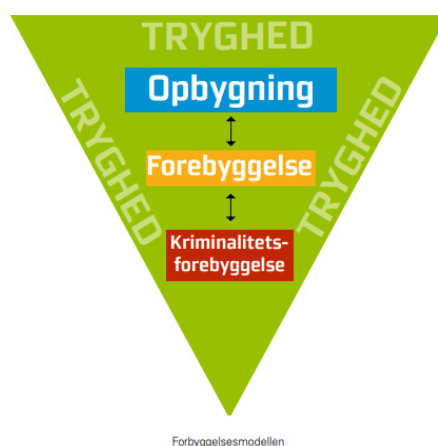
Interessent-surveyen er gennemført i begyndelsen af 2018. Surveyen inkluderer 82 interessenter, som arbejder inden for det kriminalitetsforebyggende område med et fokus på udsatte boligområder. Interessenterne er identificeret af projektlederne fra helhedsplanerne.

Casestudierne er foretaget i udvalgte boligområder med helhedsplaner, som er finansieret af 2011-14-midlerne fra Landsbyggefonden. Samlet er der gennemført interview med 225 relevante aktører, herunder projektledere i hvert af de 14 udvalgte boligområder. Besøgene er gennemført løbende fra 2016-2019.

Kapitlet er bygget op som en gennemgang af en tematisk forandringsteori. Den er udarbejdet med baggrund i forandringsteoriene for de udvalgte aktivitetstyper og dermed på baggrund af kvalitative data og workshops med medarbejdere i de boligsociale indsatser rettet mod kriminalitetsforebyggelse.

Som forklaret i afsnit 3.2 kan den kriminalitetsforebyggende indsats opdeles i en opbyggende indsats (den tidlige forebyggelse), den forebyggende og den kriminalitetsforebyggende indsats, som er målrettet beboere i særlig risiko for at havne i kriminalitet, eller som har begået kriminalitet. Derudover kan den kriminalitetsforebyggende indsat have fokus på at fremme tryghed på områdeniveau.

Figur 7.1 Det Kriminalpræventive Råds "Forebyggelsesmodel"

Kilde: Det Kriminalpræventive Råd, 2009.

Analyserne af den gennemførte interessent-survey og de gennemførte casestudier viser overordnet, at interessenterne på tværs af helhedsplaner oplever, at aktiviteterne rettet mod at forebygge kriminalitet har haft en positiv virkning for målgruppen. Mere konkret tegner der sig et billede af, at indsatsen i den boligsociale indsats især beskæftiger sig med den tidlige forebyggelse (opbygning) og tryghed i boligområderne. Der er omvendt et mindre fokus på den forebyggende og kriminalitetsforebyggende indsats over for beboere, som er kriminalitetstruede eller involveret i kriminalitet.

Den overordnede analyse indikerer, at den boligsociale indsats følger intentionerne bag 2011-14-midlerne. Intentionen er således netop at arbejde med den tidlige forebyggelse af kriminalitet, mens det ikke er hensigten, at de boligsociale medarbejdere skal arbejde med beboere, der er i kriminalitet. Hovedresultaterne er uddybet i tabel 7.1.

Tabel 7.1 Hovedresultater samt drivkræfter og barrierer for aktiviteterne oplevede virkninger.

Hovedfund	Konkrete fund	Drivkræfter og barrierer i indsatsen
Målgruppen får flere positive sociale relationer og positive fritidsaktiviteter.	55 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at målgruppen får flere positive sociale relationer. Samtidig oplever 66 pct. af interessenterne, at målgruppen styrker deres deltagelse i positive faglige og sociale fritidsaktiviteter.	De boligsociale indsatser kan give deltagerne et sceneskift, hvor de kan indgå i nye sociale relationer og roller. Sammensætningen af deltagere i aktiviteterne kan være en styrke, når det er muligt at blande mere ressourcetsvage og -stærke deltagere. Det kan være en udfordring at fastholde deltagerens positive udvikling efter en aktivitetsafslutning.
En mindre indvirkning på deltagere, der har været involveret i kriminalitet.	17 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at unge og voksne, der tidligere har begået kriminalitet, ikke genoptager den kriminelle adfærd. Hertil vurderer 31 pct. af interessenterne i høj grad, at færre børn og unge med kriminelle søskende ender i kriminalitet.	Det kan være en udfordring at hjælpe kriminalitetstruede beboere og beboere i kriminalitet i de boligsociale aktiviteter. Involveringen af samarbejdspartnere med faglig ekspertise kan styrke indsatsen over for kriminalitetstruede beboere og beboere i kriminalitet. Det er en styrke, at de boligsociale medarbejdere er tættere på beboerne i boligområdet, hvor de kan være opsøgende og gå i dialog.
Aktører oplever, at det bliver trygtere for beboerne at færdes i boligområdet.	56 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at beboerne oplever, at det er mere trygt at færdes i området. Hertil oplever 48 pct. af interessenterne i høj grad, at målgruppen udviser mindre utryghedsskabende adfærd. Endelig oplever 34 pct. af interessenterne, at målgruppen i høj eller meget høj grad undlader at udvise risikoadfærd.	Fokus på medborgerskab er en styrke i forhold til deltagerens ansvarsfølelse for boligområdet. Samarbejdet i den boligsociale indsats er en drivkraft for at handle på udfordringer og utryghedsskabende adfærd i boligområdet. Stærkere netværk i boligområdet styrker følelsen af tryghed.

7.1 Tematisk forandringsteori

Som nævnt ovenfor viser analyserne, at kriminalitetsforebyggende aktiviteter i udsatte boligområder ofte har fokus på den tidlige forebyggelse (opbygning) i forhold til at reducere risikoen for, at målgruppen får en kriminell løbebane senere i livet. Der er dermed fokus på et opbyggende arbejde med målgruppen, som skal bidrage til at give dem en positiv livsbane med uddannelse, job samt positive sociale relationer og fritidsaktiviteter. Forebyggelse af kriminalitet i boligområderne vil derfor ofte være et mål i tilknytning til andre mål, eksempelvis at forbedre målgruppens skolegang eller deres vej til arbejdsmarkedet. Der arbejdes dermed i mindre grad med aktiviteter, som udelukkende er målrettet forebyggelse af kriminalitet, men snarere med at adressere tidligere risiko- og beskyttelsesfaktorer for udvikling af potentiel kriminell adfærd.

Figur 7.2: Forandringsteori for kriminalitetsforebyggelse.

7.1.1 Tilgange i aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse

I de boligsociale indsatser kan vi identificere en række gennemgående tilgange til arbejdet. Nogle af disse er relateret til et overordnet helhedsplansniveau, og andre er relateret til et konkret udførende niveau i aktiviteterne.

På det overordnede niveau ser vi i casestudierne tendenser til, at der trods en vis variation er en række fællestræk, som hovedparten af helhedsplanerne skriver sig ind i. Et første fællestræk er, at interviewede projektledere i de boligsociale helhedsplaner opfatter deres rolle som faciliterende, brobyggende og netværksunderstøttende. Det vil sige, at de i deres arbejde har stort fokus på at opbygge faglige netværk omkring den boligsociale indsats, og at de ofte arbejder faciliterende i forhold til at skabe mødefora, samarbejdsfora og faglige netværk omkring det sociale arbejde i områderne. Ofte påtager de boligsociale medarbejdere eller projektledere sig værtsrollen i etableringen af disse netværk for på sigt at arbejde på at forankre netværket hos andre aktører.

Et andet fællestræk er, at hovedparten af de boligsociale helhedsplaner bygger på tilgange, som er empowerment-orienterede, styrkebaserede og anerkendende. Med andre ord er der i hovedparten af helhedsplanerne en mere eller mindre eksplicit formuleret tilgang, hvor der fokuseres og bygges på beboernes styrker og ressourcer, hvor succeser fremhæves, og hvor beboernes særlige vilkår, ønsker og behov inddrages i planlægningen af aktiviteter. Det er samtidig et gennemgående træk, at projektledere og medarbejdere i de boligsociale indsatser er opmærksom på, at beboerne i det omfang, de er i stand til det, bør være medskabere af og tage ansvar for aktiviteterne. Det betyder, at de boligsociale medarbejdere nogle gange har en mere understøttende og faciliterende rolle end en egentlig udførende rolle. Det varierer dog mellem temaer for indsatserne. Inden for temaet kriminalitetsforebyggelse kan det eksempelvis komme til udtryk ved, at unge i målgruppen får ansvarsområder i forbindelse med planlægningen af et event, eller at deltagerne er med til at beslutte, hvilke emner der skal tages op i aktiviteterne.

Et tredje fællestræk er, at der i de boligsociale indsatser er en høj grad af metodefrihed. Dermed kan medarbejdere til en vis grad tilpasse aktiviteterne efter målgruppen og de lokale behov og ressourcer. Det betyder også, at nogle projektledere peger på, at de boligsociale indsatser kan være metodeudviklende og metodeafprøvende på det konkrete udførende niveau. Her ser nogle af de boligsociale projektledere det som de boligsociale indsatser styrke, at de kan bidrage med metodeudvikling i samarbejdet med andre aktører. Metoderne kan sidenhen implementeres i eksempelvis den kommunale drift.

7.1.2 Arbejdsmetoder i aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse

På tværs af de otte udvalgte aktivitetstyper, der dækker de fire evalueringstemaer: skole og uddannelse, beskæftigelse, kriminalitetsforebyggelse samt forældrekompetencer og børns trivsel, har vi på baggrund af casestudierne identificeret en række arbejdsmetoder, der gør sig gældende for aktiviteterne. For at understøtte en fremadrettet styrket systematik og bevidsthed vedrørende metodebrug har vi kategoriseret arbejdsmetoderne i fire overordnede grupperinger. En arbejdsmetode kan forstås som en central metode eller tilgang til indsatsen over for beboerne, og som anvendes i forbindelse med aktiviteterne.

De fire grupperinger af arbejdsmetoder er udledt analytisk. I praksis vil der derfor være overlap metoderne imellem, ligesom en aktivitet kan trække på flere arbejdsmetoder. I det følgende opridser vi de fire overordnede arbejdsmetoder og beskriver de tilgange og kendetegn, der gør sig gældende for dem hver især. De fire arbejdsmetoder er:

- Praksisnær læring
- Gruppebaseret læring
- Individuel brobygning
- Udvikling gennem samskabelse.

Inden for aktiviteterne rettet mod at forebygge kriminalitet anvendes især arbejdsmetoden *praksisnær læring*. De fire arbejdsmetoder bliver særskilt formidlet i fire arbejdsmetodekataloger.⁶

7.1.2.1 Praksisnær læring

En arbejdsmetode, som anvendes i en stor del af aktiviteterne rettet mod kriminalitetsforebyggelse, er *praksisnær læring*. Arbejdsmetoden tager udgangspunkt i, at målgruppen lærer ved at indgå i mere praktiske aktiviteter, som eksempelvis at indgå på en arbejdsplads eller i aktiviteter på en brandstation, med afsæt i konkrete arbejdsopgaver. Når der arbejdes med praksisnær læring, indgår deltagerne i en virkelighedsnær situation, hvor de lærer at agere i forskellige roller. Deltagerne får gennem den praksisnære læring sociale og samarbejdsrelaterede kompetencer, ligesom hensigten er at synliggøre for deltagerne, at de har nogle ressourcer, som kan bringes i spil og anvendes i boligområdet i et fællesskab eller i eksempelvis en jobmæssig sammenhæng. Den praksisnære læring bidrager til den tidlige forebyggelse (opbygning), hvor deltagerne får øje for egne ressourcer og indgår i positive fællesskaber.

Den praksisnære læring som arbejdsmetode er baseret på en række kerneprincipper, der understøtter de kriminalitetsforebyggende aktiviteter. Et centralt princip i arbejdsmetoden er, at der i aktiviteterne er fokus på at støtte deltagerne i at *positionere sig i nye roller*. Her vil deltagerne opleve, at de kan løse konkrete opgaver, bidrage til boligområdet eller indgå på en arbejdsplads. Herigenem påtager deltagerne sig en rolle i fællesskabet og oplever at kunne bidrage med noget. Dette hænger igen sammen med den tidlige forebyggelse (opbygning). Et andet kerneprincip i den praksisnære læring er, at aktiviteterne typisk tager udgangspunkt i nogle *faste strukturer og rutiner*, som typisk gør sig gældende i praksis på eksempelvis en arbejdsplads.

Et tredje centralt kerneprincip i den praksisnære læring er, at *faguddannede er involveret*. De faguddannede kan støtte deltagerne i de konkrete arbejdsopgaver, som forudsætter faglige kompetencer og færdigheder. Det fjerde og sidste kerneprincip i arbejdsmetoden handler om *tydelig anerkendelse og klare forventninger til adfærd*. Her vil deltagerne anerkendes for deres indsats og opleve

⁶ Publikationer kan downloades: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/boligsociale-indsatser-til-smaaaboernsfamilier-i-udsatte-boligomraader-10828/>

konsekvenser, hvis de ikke efterlever de krav, der stilles. Det kan eksempelvis være i form af løn for et stykke arbejde, de har udført, eller manglende løn, hvis de ikke møder op.

7.1.2.2 Gruppebaseret læring

En anden arbejdsmetode, som anvendes i den kriminalitetsforebyggende indsats, er *gruppebaseret læring*. Metoden er ikke så ofte anvendt som den praksisnære læring i de undersøgte aktivitetstyper, men findes i nogle af de kriminalitetsforebyggende aktiviteter. Metoden har til formål at opbygge forskellige former for kompetencer hos børn, unge og unge voksne i boligområdet, eksempelvis sundhed, håndtering af sociale problemer, skolegang, fritidsjob og beskæftigelse. Et bærende kerneprincip i arbejdsmetoden er, at en boligsocial medarbejder eller en faguddannet *faciliterer gruppens læring* gennem faglige oplæg og dialog i gruppen. Det kan også være deltagerne selv, der får ansvar for at facilitere dele af læringen. Facilitering af læring indebærer at sikre et fagligt indhold, der både giver deltagerne ny viden og samtidig tilpasses deltagerens interesser, baggrund og vidensniveau.

Et andet centralt kerneprincip i den gruppebaserede læring er at *aktivere deltagerens erfaringer*. Herved deler deltagerne erfaringer med hinanden om det indhold, som aktiviteten centrerer sig om. For at skabe rammerne for dialog og erfaringsudveksling vil de boligsociale medarbejdere typisk have fokus på at skabe et tillidsfuldt rum, hvor deltagerne er trygge ved at indgå i dialog og dele tidligere oplevelser for på den måde at bidrage aktivt til gruppens læring.

Et tredje kerneprincip i denne arbejdsmetode er at *etablere positive gruppedynamikker* mellem deltagerne. Det giver deltagerne mod på at engagere sig og indgå i gruppen og gennemgå en positiv socialisering, der kan sende dem i en anden retning af miljøer, som kan føre til kriminalitet.

7.1.2.3 Individuel brobygning

En tredje arbejdsmetode er individuel brobygning, der typisk understøtter de aktiviteter, som har til formål at hjælpe den enkelte beboer med konkrete udfordringer i hverdagen og i forhold til at skabe forandring og progression i livet. Ofte er det vejledningsaktiviteter eller mentorindsatser, som anvender denne arbejdsmetode, og ofte har aktiviteten til formål at bygge bro og skabe kontakt til andre aktører eller systemer. Det kan være til uddannelsessteder eller lærepladser. Det kan også være bredere forstået som brobygning til det omgivende samfund og bredere netværk.

Arbejdsmetoden handler om, at de boligsociale medarbejdere opbygger en relation til den unge, og det er med udgangspunkt i relationen, at medarbejderen vejleder og støtter den unge i at træffe og gennemføre valg. Et gennemgående træk ved arbejdsmetoden er, at medarbejderen optræder vejledende, og at der tages udgangspunkt i den enkelte unges situation, ønsker og behov. I de kriminalitetsforebyggende aktiviteter anvendes den individuelle brobygning i mentoraktiviteter og i fritidsjobvejledninger. Dels kan både mentorer og vejledere styrke brobygningen til fx uddannelsessteder. Dels kan mentorer og vejledere gennem relationsopbygning og dialog med den unge styrke personlige kompetencer, herunder selvtillid og motivation i forhold til at indgå i positive faglige eller sociale fritidsaktiviteter. I den forebyggende indsats giver dette mulighed for at arbejde med deltagerens forventningsmestring og identitet og derved få dem på en anden kurs. Det vil sige, at de på den ene side synliggør personlige ressourcer hos deltageren og på den anden side hjælper deltageren med at få et realistisk billede af muligheder.

7.1.2.4 Samskabelse

En fjerde arbejdsmetode er *samskabelse*, hvor deltagerstyring er et bærende kerneprincip i metoden. Selve aktiviteten og målet med aktiviteten kan variere meget og er i princippet underordnet, mens det centrale er de udviklingsprocesser og den læring, som deltagerne får ved selv at skulle

definere og gennemføre en aktivitet. Medarbejderne opfordrer børnene og de unge til selv at tage teten, og det er vigtigt, at de fra start får en følelse af, at aktiviteterne også er deres ansvar, mens de løbende kan sparre med projektmedarbejderne.

I de kriminalitetsforebyggende aktiviteter anvendes arbejdsmetoden eksempelvis i kreative læringsaktiviteter og projekt- og eventforløb. Hensigten med at anvende arbejdsmetoden er, at deltagerne øger deres sociale kompetencer i forhold til samarbejde og deres personlige kompetencer i forhold til selvtillid, mod og styrke til at tage initiativ og have indflydelse. Derudover er der fokus på at styrke deres faglige kompetencer i forhold til at kunne styre og gennemføre projekter.

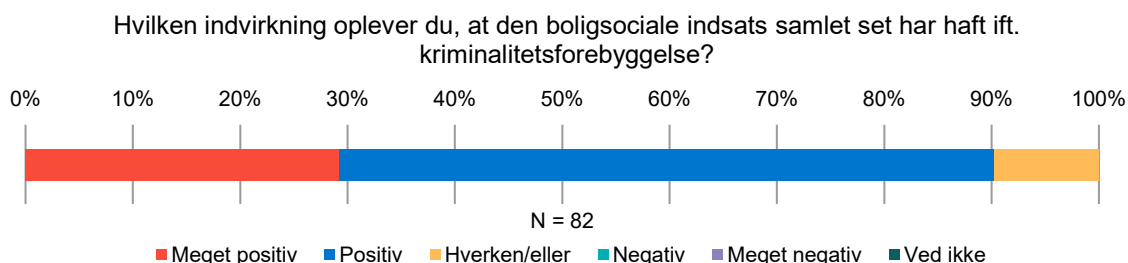
7.2 Oplevede virkninger af den boligsociale indsats rettet mod kriminalitetsforebyggelse hos målgruppen

I resten af dette kapitel og det følgende kapitel beskriver vi, hvordan centrale aktører i den boligsociale indsats og involverede interessenter oplever, at den boligsociale indsats har en virkning på forebyggelsen af kriminalitet. I dette kapitel er fokus på resultater for målgruppen, som anskues ud fra de fire niveauer i forebyggelsestrekanten (opbygning, forebyggelse, kriminalitetsforebyggelse og tryghed). Analysen er baseret på interessent-survey og casestudier.

Undervejs udpeger vi relevante drivkræfter og barrierer for de nævnte virkninger og resultater. Med dette skal forstås de forhold, der henholdsvis kan fremme eller hæmme, at de ønskede virkninger opnås. I den sammenhæng er det vigtigt at have for øje, at nogle drivkræfter og barrierer for resultater for målgruppen også kan være organisatoriske eller faglige mål i sig selv. Eksempelvis kan tværfaglige møder styrke indsatsen over for målgruppen, men det kan også være et selvstændigt resultat, som den boligsociale indsats har bidraget til, hvilket vi fremhæver i næste kapitel.

Overordnet tegner der sig et billede af, at de adspurgte interessenter oplever en positiv virkning af de boligsociale indsatser i forhold til forebyggelse af kriminalitet. Det fremgår således af figur 7.3, at 90 pct. af interessenterne oplever, at de boligsociale indsatser har en positiv eller meget positiv indvirkning i forhold til kriminalitetsforebyggelse. Interessenter som SSP-medarbejdere, politi og ansatte i lokale institutioner ser deraf et positivt bidrag fra helhedsplanerne i forhold til at løfte den lokale indsats med at forebygge kriminalitet.

Figur 7.3 Interessenternes vurdering af den boligsociale indsats samlede virkning på boligområdet i forhold til kriminalitetsforebyggelse. Procent.

I relation til den gennemførte interessent-survey er det relevant at bemærke, at der er talt med interessenter, som har forskellige vinkler på det boligsociale arbejde, og at nogle interessenter ikke har et dybdegående kendskab til, hvad der konkret arbejdes med i den boligsociale indsats. Dette kan

både skyldes deres relation til helhedsplanen, og at de ikke nødvendigvis ser den boligsociale indsats som kriminalitetsforebyggende, fordi det er et indirekte mål som led i øvrige indsatser rettet mod uddannelse, beskæftigelse mv. Det manglende kendskab er ved nogle spørgsmål i nedenstående tabeller afspejlet i en høj andel, som svarer 'ved ikke'.

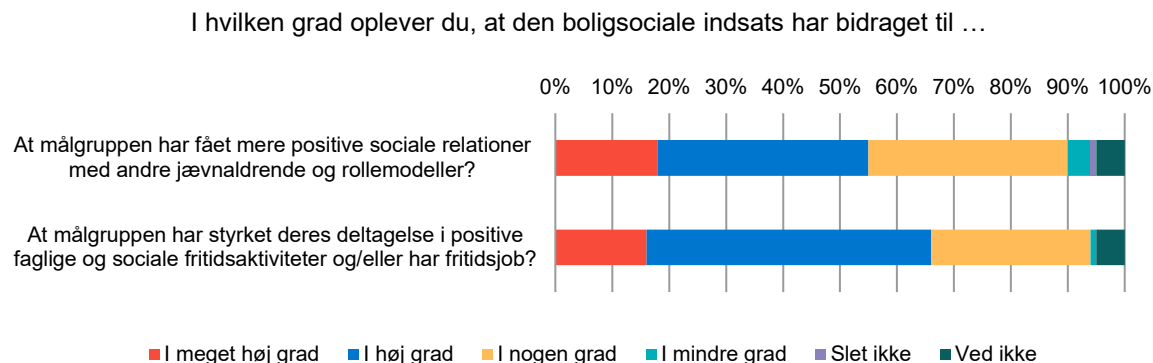
7.2.1 Boligsociale indsatsers betydning for den tidlige og opbyggende indsats

Et centralt fund fra den gennemførte interessent-survey er, at den boligsociale indsats har en positiv indvirkning på den opbyggende indsats blandt børn, unge og unge voksne.

55 pct. af de adspurgte interessenter oplever i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats bidrager til, at målgruppen får flere positive sociale relationer med andre jævnaldrende og rollemodeller (figur 7.4). Samtidig oplever 66 pct. af de adspurgte interessenter, at indsatserne i høj eller meget høj grad bidrager til, at målgruppen styrker deres deltagelse i positive faglige og sociale fritidsaktiviteter.

Jævnfør den teoretiske rammesætning (kapitel 3) er det at have nære, ikke-kriminelle venner samt at omgås positive rollemodeller en vigtig beskyttelsesfaktor mod en kriminel adfærd. Der er på denne måde indikationer af, at den boligsociale indsats bidrager til en tidlig forebyggelse.

Figur 7.4 Interessenternes oplevelse af, at den boligsociale indsats bidrager til, at målgruppen har fået mere positive sociale relationer med andre jævnaldrende og rollemodeller samt styrket deres deltagelse i positive faglige og sociale fritidsaktiviteter. Procent.

Som tidligere beskrevet har de udvalgte aktivitetstyper især et tidligt forebyggende sigt. Formålet er at få de unge væk fra gaden og give dem positive faglige og sociale fritidsaktiviteter, så risikoen for en kriminel løbebane mindskes. I de gennemførte casestudier peger de boligsociale medarbejdere ligeledes på, at indsatserne bidrager til at give deltagerne flere positive fritidsaktiviteter, eksempelvis gennem et fritidsjob. En projektleder forklarer således:

Jeg ser, at det (kriminalitetsforebyggelse) handler om fritidsområdet (når de har fri fra skole). Der kan vi lave en indsats, som kan give noget indhold og aktivitet i fritiden. Det giver noget indhold i deres hverdag. Give dem nogle positive fællesskaber og positiv hverdagskontakt.

Flere boligsociale medarbejdere fremhæver ligeledes vigtigheden af at give målgruppen positive rollemodeller og lade dem indgå i positive sociale sammenhænge, da det har stor indflydelse på målgruppens oplevelse af deres egne muligheder og mulighed for at få hjælp og støtte. De understreger,

at flere i målgruppen mangler positive rollemodeller, hvilket som tidligere vist er en risikofaktor for at havne i kriminalitet (kapitel 3). Det kan både gøre sig gældende i hjemmet, hvor forældrene fx kan have en ringe tilknytning til arbejdsmarkedet og manglende uddannelse, samt i deres fritid, hvor de kan mangle positive sociale relationer.

For at arbejde med deltagernes sociale relationer og rollemodeller gennemfører det boligsociale både aktiviteter i grupper, eksempelvis lommepengeprojekter, og individuelt fokuserede indsatser, eksempelvis mentoraktiviteter. Flere boligsociale medarbejdere ser gruppens sammensætning som en drivkraft. Her kan de boligsociale medarbejder eksempelvis forsøge at sammensætte grupperne, så der er en blanding af mere ressourcetsvage og -stærke deltagere i aktiviteten. En boligsocial medarbejder fortæller:

Der er nogen, der går først og er de ressourcestærke. Det er vigtigt at blande dem, så de lader sig inspirere af hinanden. De mindre ressourcestærke vokser i opgaven.

Sammenhængende fortæller nogle boligsociale medarbejdere dog, at det til tider kan være en udfordring at rekruttere nok eller de rette deltagere til at sikre en optimal sammensætning af gruppen. Opsporing og rekruttering af deltagere til de boligsociale aktiviteter berøres nærmere i afsnit 7.2.2.

Boligsociale medarbejdere forklarer også, at de boligsociale aktiviteter kan give deltagerne et sceneskift. De bliver trukket ud af deres vanlige sociale relationer og kan på denne måde træde ind i en ny rolle. Deltagerne får en rolle og et ansvar i de boligsociale aktiviteter, som de ikke altid oplever i andre sammenhænge. Det kan give deltagerne selvtillid og en tro på, at de har en værdi og kan klare eksempelvis et job, eller de bliver mere motiveret i skolen. Nogle boligsociale medarbejdere oplever dog, at det kan være svært at fastholde deltagernes positive udvikling, når de afslutter den boligsociale aktivitet. En boligsocial medarbejder fortæller således:

Man kan gøre rigtig meget i det her forløb, men det er jo afgrænset, og der er også mange påvirkninger i nærmiljø og omgangskreds, som kan påvirke uheldigt efter et intenst forløb. Hvordan sikrer man, at den positive udvikling også understøttes efter et afgrænset forløb?

Denne problematik med at fastholde deltagernes positive udvikling fremhæves af flere boligsociale medarbejdere. De peger på, at der kan være behov for hjælp til at få deltagerne videre i eksempelvis et fritidsjob eller andre fritidsaktiviteter efter et endt aktivitetsforløb, så de ikke falder tilbage i gamle vaner og rutiner. Derudover oplever nogle af de boligsociale medarbejdere, at det kan være problematisk, at der ikke er aktiviteter i aftentimerne. Her ser de, at nogle deltagere søger mod deres eksisterende omgangskreds i boligområdet, som kan fastholde dem i negative sociale relationer og roller. Dog peger nogle boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere på, at den positive udvikling kan vare ved uden for de boligsociale aktiviteter for nogle af deltagerne, som får en positiv livsbane med uddannelse, job, positive netværk og fritidsaktiviteter.

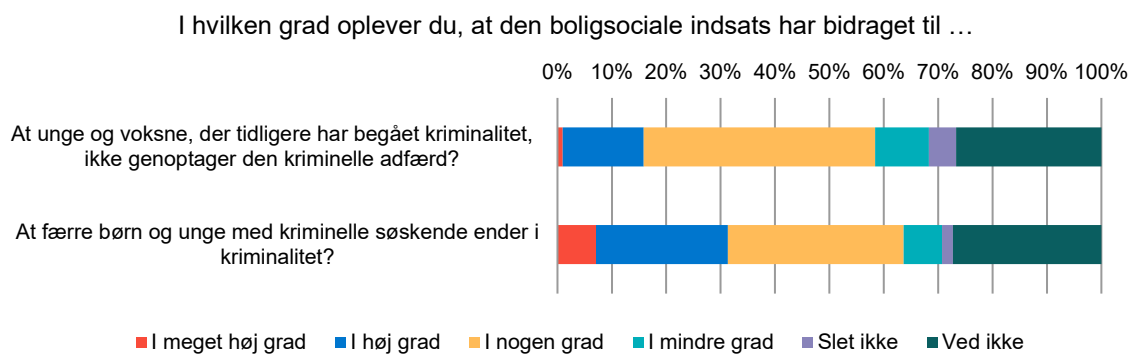
7.2.2 Boligsociale indsatsers betydning for unge og voksne med kriminel historik

Som beskrevet i kapitel 6 er der ingen signifikant forskel på andelen af deltagere og øvrige beboere i boligområderne, som har fået en sigtelse. Resultaterne fra den gennemførte interessent-survey viser sammenhængende, at den boligsociale indsats samlet set ikke har en større indvirkning på indsatsen målrettet beboere med en kriminel historik (se figur 7.5). Kun 17 pct. af de adspurgte interessenter oplever, i høj eller meget høj grad at indsatserne bidrager til, at unge og voksne, der tidligere har begået kriminalitet, ikke genoptager den kriminelle adfærd. Samtidig viser resultaterne

af interessent-surveyen, at 31 pct. af de adspurgte interessenter i høj eller meget høj grad oplever, at indsatsen bidrager til, at færre børn og unge med kriminelle søskende ender i kriminalitet. Der er således også et mindre fokus på beboere i risiko for kriminalitet. Arbejdet med disse beboere sker primært i samarbejdet med andre aktører, herunder SSP og politi.

Det mindre fokus på beboere i kriminalitet og i risiko herfor skal ses i sammenhæng med, at de boligsociale indsatser ikke direkte arbejder kriminalitetsforebyggende (jf. forebyggelsesmodellen). Kriminalitetstruede unge er ikke så ofte et fokus i den forebyggende indsats, mens helhedsplanerne sjældent arbejder med beboere, der er i kriminalitet. Dette følger intentionen med den boligsociale indsats og 2011-14-midlerne, og det manglende arbejde med beboere i kriminalitet skal deraf ses som et forventet resultat.

Figur 7.5 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad de boligsociale indsatser bidrager til, at målgruppen ikke genoptager kriminel adfærd, samt at færre børn med kriminelle søskende ender i kriminalitet. Procent.

Selvom den boligsociale indsats i mindre grad fokuserer på de forebyggende og kriminalitetsforebyggende aktiviteter, har nogle helhedsplaner arbejdet med at forebygge og forhindre igangværende problemstillinger i boligområdet. Det er eksempelvis chikanering af udrykningskøretøjer, hærværk, påsatte brande eller andre uroligheder i området.

Det er kendetegnende, at den boligsociale indsats spiller en mere ad hoc-rolle i forhold til aktuelle problemstillinger i boligområdet. Det vil sige, at der ikke nødvendigvis etableres konkrete kriminalitetsforebyggende aktiviteter. I stedet indgår den boligsociale indsats som en del af den samlede kriminalitetsforebyggende indsats i boligområdet sammen med eksempelvis SSP eller politi. Flere af de adspurgte projektledere, boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere påpeger, at den boligsociale indsats har haft en positiv indvirkning på de aktuelle problemstillinger i området. En samarbejdspartner fortæller:

Man ønsker at forebygge kriminalitet og chikanering af udrykningsfolk. Man har set en stor effekt i forhold til kriminalitetsforebyggelse, idet man ikke længere oplever at få kastet sten efter sig, når man rykker ud i området.

Indsatsen målrettet kriminalitetstruede beboere og beboere i kriminalitet sker typisk i et samarbejde med andre fagpersoner, som kan arbejde samme vej og støtte op om indsatsen. Projektledere, boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere peger på, at den boligsociale indsats her kan fungere som platform for et samarbejde om konkrete beboere i målgruppen. Det kan eksempelvis

foregå ved, at der under helhedsplanen er tilknyttet boligsociale medarbejdere, som har en tæt kontakt med eksempelvis familien og skolen. Boligsociale medarbejdere får her en vigtig rolle i koordineringen og brobygningen mellem de involverede aktører og at sikre sammenhæng i den indsats der igangsættes over for beboeren. Det boligsociale vil derfor typisk varetage en mere koordinerende rolle, mens de i mindre grad indgår i den udførende del af det kriminalitetsforebyggende arbejde med målgruppen. Projektledere og medarbejdere understreget også selv vigtigheden af, at den primære del af ansvaret ligger hos en myndighed, typisk SSP eller Politi. En boligsocial medarbejder fortæller:

Det er svært at komme i mål med dem, der er på kanten i en kriminel løbebane. Dem, der kræver en håndholdt indsats. Det kræver et tættere samarbejde med fx en støttekontaktperson, men det er der ikke timer til.

Enkelte helhedsplaner har igangsat specifikke tilbud til de allermest kriminalitetstruede unge eksempelvis i samarbejde med SSP, det lokale politi eller ungdomsskoler. En helhedsplan har fx etableret et værested, hvor de laver aktiviteter for kriminalitetstruede unge og deres forældre. Her har de fokus på at arbejde med nogle af risikofaktorerne for kriminalitetstruede børn og unge som deres netværk, forældrene og de unges fritid (kapitel 3).

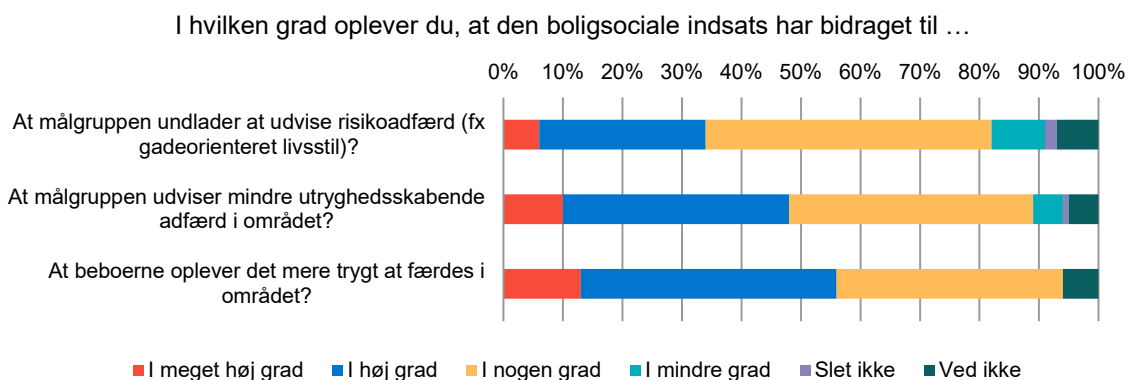
I en anden helhedsplan er der etableret et forældre-netværk, på initiativ af en gruppe forældre, hvis børn var på vej ud i kriminalitet. Forældrene ønskede sparring og vejledning i forhold til at håndtere og hjælpe deres børn ud af miljøet og på rette kurs. De tog derfor kontakt til en boligsocial medarbejder, som hjalp forældrene med at etablere netværket, finde lokaler og tage kontakt til samarbejdspartnere. Forældrene mødtes derefter på ugentlig basis, hvor de kunne erfaringsudveksle, samtidig med at fx det lokale politi kom og gav gode råd og vejledning til forældrene.

7.2.3 Boligsociale indsatsers betydning for oplevelsen af tryghed i boligområdet

Den boligsociale indsats fokuserer også på tryghedsdimensionen i forebyggelsestrekanten (se afsnit 3.2). Tryghedsdimensionen handler om den generelle oplevelse af tryghed i boligområdet blandt beboerne.

Resultaterne af interessent-surveyen indikerer, at den boligsociale indsats spiller en positiv rolle for trygheden for beboerne på områdeniveauet. Figur 7.6 viser, at 56 pct. af de adspurgte interessenter i høj eller meget høj grad oplever, at den boligsociale indsats bidrager til, at beboerne oplever, at det er mere trygt at færdes i området. Hertil oplever 48 pct. af de adspurgte interessenter i høj eller meget høj grad, at den boligsociale indsats bidrager til, at målgruppen udviser mindre utryghedsskabende adfærd. Ligeledes oplever 34 pct. af de adspurgte interessenter, at målgruppen i høj eller meget høj grad undlader at udvise risikoadfærd.

Figur 7.6 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad den boligsociale indsats har bidraget til, at målgruppen udviser mindre risikoadfærd og utryghedsskabende adfærd i området, samt at beboerne oplever, at det er trygt at færdes i området.

I casestudierne peger flere projektledere og boligsociale medarbejdere på, at der er færre unge med gadeorienteret livsstil og mindre hærværk i området. Dette er med til at gøre hverdagen mere tryk for beboerne i boligområdet. Flere boligsociale medarbejdere fremhæver, at det blandt andet hænger sammen med, at deltagerne opbygger nye relationer og omgangsformer, som mindsker den utryghedsskabende adfærd. En boligsocial medarbejder fortæller:

De [deltagerne] har fået etableret nye relationer og omgangsformer, som ikke er gaderelateret. Det har været med til at mindske usikkerhed omkring gruppedynamikkerne i området og har skabt og etableret nye grupperinger af mere velfungerende unge, som har deres egen identitet og kan sige fra over for den dominerende gruppe med problematisk adfærd.

Hertil påpeger flere boligsociale medarbejdere, at indsatserne ligeledes har været med til at skabe større stabilitet i deltagernes hverdag. Dette kommer til udtryk gennem en øget motivation hos deltagerne for at uddanne sig og flere positive fritidsaktiviteter, fx et fritidsjob.

Nogle projektledere, boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere oplever samtidig, at den boligsociale indsats har bidraget til at nedbringe hærværk i boligområdet, hvilket gør det tryggere at færdes i området. Flere boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere oplever, at der i boligområderne kan være grupperinger af unge, som holder til på gaden, hvor de fysisk optager centrale mødesteder i boligområdet. Dette kan skabe utryghed for de øvrige beboere, når de færdes i boligområdet. Både boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere fortæller, at det i høj grad handler om at opbygge medborgerskab hos målgruppen, så de bliver en del af lokalsamfundet. En samarbejdspartner fortæller i den sammenhæng:

En af de væsentligste ting er, at de unge opbygger medborgerskab. Det gør de her i boligområdet. De bliver rollemodeller for, at man passer på sit område.

I flere af de boligsociale aktiviteter har de derfor fokus på at arbejde med deltagernes ansvar for boligområdet og få dem til at engagere sig mere. Det kan eksempelvis være i lommepengeprojekter, hvor deltagerne samler skrald i området, og dermed får de en ansvarsfølelse for at holde området rent. Det kan også være i projekt- og eventforløb, hvor deltagerne står for at afholde arrangementer i boligområdet.

Nogle boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere fremhæver samarbejdet i den boligsociale indsats som en drivkraft for at handle på udfordringer og utryghedsskabende adfærd i boligområdet. Samarbejdet under helhedsplanen kan give rammerne for hurtigere at kunne etablere og koordinere en målrettet indsats på mere akutte problemer. Et boligområde oplevede som eksempel på dette en bandekonflikt, som resulterede i et skuddrab. En samarbejdspartner fortæller således:

Vi har fx lige haft en bandekonflikt, et skuddrab, hvor vi med en times varsel laver en tryghedsskabende indsats mellem os og den boligsociale indsats. Det gør vi meget hurtigt, fordi vi har relationerne gennem helhedsplanen.

Både boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere oplever ligeledes, at mindre alvorlige problemer har kunnet løses gennem relationerne i den boligsociale indsats. Flere samarbejdspartnere fremhæver de boligsociale medarbejderes tætte kontakt til beboerne som en drivkraft for at skabe tryghed i boligområderne. I den tætte dialog med beboerne kan de eksempelvis forebygge, at negative historier og rygter spredes i boligområderne, og i stedet viderebringe fakta. En samarbejdspartner fortæller således:

Jeg ved, at hun [boligsocial medarbejder] bruger meget tid på at snakke med beboerne om, hvordan man skal forholde sig til det, der sker i området. Områderne bliver tit ramt af rygter, og det er vigtigt at arbejde mod. Det er vildt utryghedsskabende, fordi det vokser sig stort. Det er meget det arbejde, helhedsplanen gør. De hjælper os med at nå ud til beboerne.

8 Oplevede virkninger af indsatsen for kriminalitetsforebyggelse i forhold til organisering, samarbejde og faglighed

I dette kapitel præsenterer vi først, hvordan helhedsplanerne organiserer deres indsatser målrettet kriminalitetsforebyggelse. Dernæst opridser vi de oplevede virkninger i forhold til organisering, samarbejde og faglighed. På samme vis som i forrige kapitel belyser vi, hvordan disse virkninger kan forstås og forklares gennem drivkræfter og barrierer for implementeringen. Som vi beskrev i forrige kapitel, er det vigtigt at have for øje, at nogle drivkræfter og barrierer for resultater for målgruppen også kan være organisatoriske eller faglige mål i sig selv.

Afsnittet tager udgangspunkt i den gennemførte interessent-survey på tværs af alle helhedsplaner, de dybdegående casestudier i de udvalgte helhedsplaner samt de gennemførte kvalitative interview med projektledere fra interessent-surveyen. Datagrundlaget er selvrapporeret og er derfor et udtryk for respondenternes og interviewpersonernes oplevelse af indsatsens virkning. Det er dermed ikke et udtryk for opnåede effekter (læs mere om dataindsamlingen i afsnit 2.2).

I tabel 8.1 fremgår de overordnede fund i forhold til organisering, samarbejde samt faglighed og kompetencer. Hertil er opridset de centrale drivkræfter og barrierer i forhold til hvert enkelt fund, som er udledt på baggrund af casestudierne.

Tabel 8.1 Hovedfund, konkrete fund samt drivkræfter og barrierer i forhold til disse

Hovedfund	Konkrete fund	Drivkræfter og barrierer
Styrket samarbejde mellem de aktører, som arbejder med den kriminalitetsforebyggende indsats.	65 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at det tværsektorielle samarbejde er styrket. 60 pct. af interessenterne oplever i høj grad en god rolle- og ansvarsfordeling mellem de aktører, som arbejder med at forebygge kriminalitet i området. 62 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at samarbejdet om kriminalitetsforebyggelse er blevet mere helhedsorienteret.	En central drivkraft for at styrke det tværgående samarbejde er den formelle organisering af samarbejdet under helhedsplanen. I forskellige samarbejdsfora kan der etableres aftaler om at handle på bekymringer og koordinering af disse handlinger. Det er vigtigt, at samarbejdspartnerne har et strategisk blik for hinandens strategier og visioner.
Styrket opsporing og fastholdelse af målgruppen i aktiviteter.	50 pct. af interessenterne oplever i høj grad et styrket samarbejde om opsporing af målgruppen. 51 pct. oplever i høj grad, at samarbejdet om at fastholde målgruppen i aktiviteter er blevet styrket.	Det er en styrke, at de boligsociale medarbejdere er fysisk placeret i boligområdet, hvor de kan opbygge kendskab til beboerne. Vidensdeling mellem samarbejdspartnere og boligsociale medarbejdere kan bidrage positivt til opsporing og fastholdelse.
Tættere samarbejde med beboerne i området i forhold til forebyggelse af kriminalitet.	50 pct. af interessenterne oplever i høj grad et tættere samarbejde med beboerne i boligområdet med henblik på at forebygge kriminalitet.	Inddragelse af beboere i eksempelvis beboernetværk kan give central viden om området. Det er en styrke, at de boligsociale medarbejdere kan bidrage til at skabe relationer og dialog med beboerne.
Styrket faglig indsigt i og relation til målgruppen.	50 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at de har fået nye perspektiver på arbejdet med at forebygge kriminalitet. 59 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at de har fået større viden om målgruppens behov og udfordringer. 45 pct. oplever i høj grad en bedre kontakt til målgruppen af kriminalitetstruede borgere.	Netværksmøder i regi af den boligsociale indsats er en drivkraft for vidensdeling og dialog om målgruppens behov. En god og tillidsfuld relation mellem beboere og boligsociale medarbejdere kan være en styrke i forhold til at få kendskab til behov og udfordringer hos målgruppen.

Hovedfund	Konkrete fund	Drivkræfter og barrierer
Manglende udvikling af metoder og indsatser til forebyggelse af kriminalitet.	37 pct. af interessenterne oplever i høj grad, at de har udviklet nye metoder eller tilbud målrettet kriminalitetsforebyggelse.	Metodeudvikling er ikke et primært fokusområde i den boligsociale indsats i forhold til tid og ressourcer. Samarbejdet med det boligsociale kan give inspiration til nye tilgange og måder at arbejde med målgruppen på.
Styrket netværk med en anden viden og kompetencer i forhold til kriminalitetsforebyggelse.	71 pct. af interessenterne oplever i høj grad flere muligheder for at trække på personer, som har en anden viden og kompetencer i forhold til kriminalitetsforebyggelse.	Det er en drivkraft når de boligsociale medarbejdere har kompetencer ift. at skabe netværk og relationer til samarbejdspartnere.
Øget viden om, hvad der skaber tryghed og bekymringer i boligområdet.	53 pct. af interessenterne oplever i høj grad øget viden om, hvad der skaber tryghed for beboerne i området. 54 pct. af interessenterne oplever i høj grad øget viden om, hvilke forhold der bekymrer beboerne i boligområderne.	Beboernetværk kan bidrage med viden om, hvad der skaber tryghed og bekymringer i boligområderne. Et tæt samarbejde med andre aktører om kriminalitetsforebyggelse kan være med til at aflive falske rygter i området.

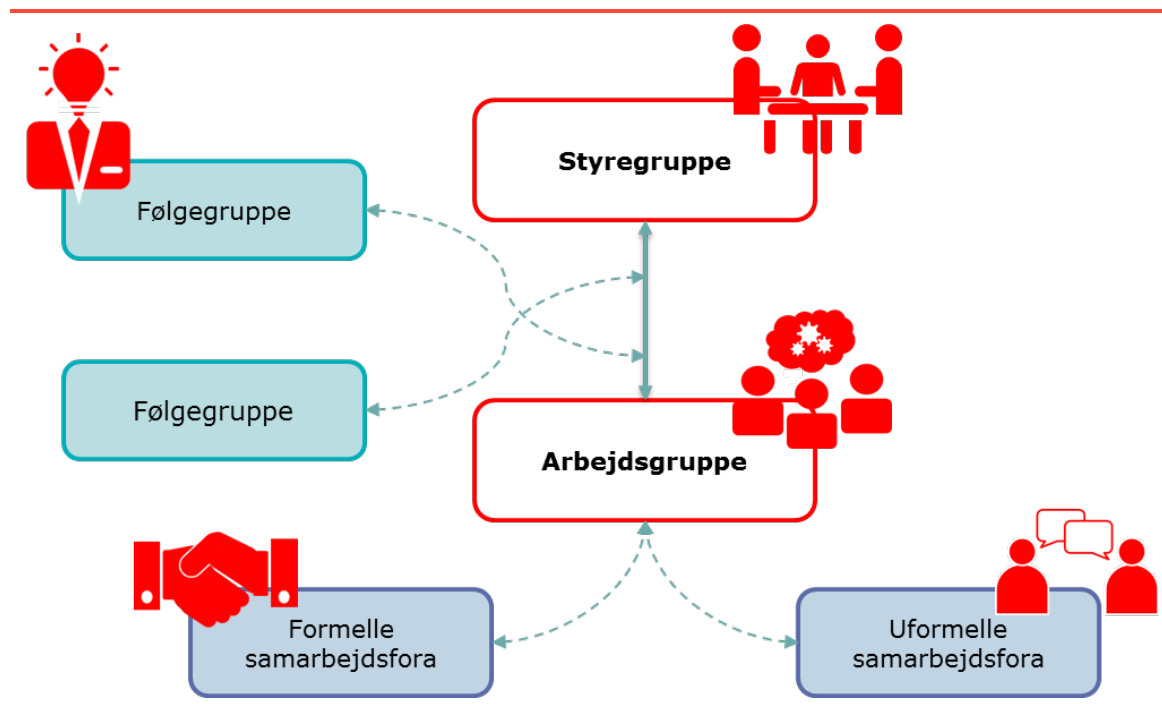
8.1 Organisering af de boligsociale indsatser

I evalueringen af den foregående uddeling fra Landsbyggefonden til boligsociale indsatser i 2006-10-puljen blev der identificeret tre typer af projektorganiseringer (Nielsen, Mølgaard & Dybdal, 2012):

- Den centralt forankrede professionelle projektorganisering, hvor styregruppen er forankret på det øverste politiske og administrative niveau både i kommune og boligorganisation
- Den lokalt forankrede fagprofessionelle projektorganisering, som er kendetegnet ved en høj deltagelse af lokale faglige repræsentanter, fx fra lokale daginstitutioner og skoler på de beslutningstagende niveauer i organiseringen
- Den lokalt forankrede semiprofessionelle projektorganisering, som er baseret på en høj grad af deltagelse af afdelingsbestyrelsen og evt. andre beboere.

I de boligsociale indsatser under 2011-14-midlerne er der sket en styrkelse og formalisering af organiseringen. Således finder vi, at der er flere centralt forankrede professionelle projektorganiseringer og færre lokalt forankrede semiprofessionelle projektorganiseringer. Dette leder over i, at vi med afsæt i de gennemførte interview kan optegne en række organisatoriske fællestræk for helhedsplanerne, der er illustreret i figur 8.1. Som figuren viser, er den boligsociale indsats ofte organiseret med et samarbejde mellem en styregruppe og en arbejdsgruppe. Dette samarbejde bliver støttet og evalueret af en eller flere følgegrupper. Samtidig indgår arbejdsgruppen, særligt projektleder og de boligsociale medarbejdere, i formelle og uformelle samarbejdsfora. Vi udfolder de organisatoriske fællestræk herunder.

Figur 8.1 Organisering af de boligsociale indsatser.

Styregrupper i den boligsociale indsats

I hovedparten af helhedsplanerne er der oprettet en styregruppe, som træffer de overordnede beslutninger og sikrer, at visionen i helhedsplanen udledes på det strategiske niveau. Styregrupperne består ofte af helhedsplanens projektleder, repræsentanter fra boligorganisationerne, kommunale repræsentanter på medarbejderniveau, faglige ledere samt forvaltningschefer og beboerrepræsentanter. I nogle helhedsplaner er der nedsat en styregruppe for hvert af de indsatsområder, der arbejdes med i helhedsplanen. I enkelte helhedsplaner har man i stedet for en styregruppe nedsat en bestyrelse, som har det overordnede ansvar for helhedsplanen.⁷

Arbejdsgrupper i den boligsociale indsats

Ud over styregruppen er de fleste helhedsplaner organiseret med en arbejdsgruppe (også kaldet koordinations-, drifts- eller netværksgruppe), der varetager en mere driftsorienteret og koordinerende rolle og sikrer, at indsatsen udledes på det praktiske plan. Gruppen er typisk repræsenteret af projektlederen, kommunale repræsentanter, samarbejdspartnere, relevante fagpersoner for indsatsområderne og i nogle tilfælde beboerrepræsentanter.

I flere af helhedsplanerne er der ligeledes etableret ad hoc-arbejdsgrupper, hvor konkrete aktiviteter, indsatsområder eller problemstillinger er i fokus. Typisk mødes relevante samarbejdspartnere og medarbejdere fra helhedsplanen for at drøfte udfordringer og mulige løsninger på problematikker i boligområdet. En del af ad hoc-grupperne er nedsat med beboerrepræsentanter for at understøtte beboerne i vedvarende netværk. Erfaringerne med de ad hoc-baserede beboergrupper er dog, at de ofte opløses, når de professionelle fra helhedsplanen trækker sig ud af gruppen. De ad hoc-baserede arbejdsgrupper er typisk mere fleksibelt organiseret, hvilket muliggør, at arbejdsgruppen hurtigt kan tilpasses nye behov.

⁷ Der er indført nedsættelse af en bestyrelse i forbindelse med alle helhedsplaner finansieret af 2015-18-midlerne.

Følgegrupper i den boligsociale indsats

For flere af helhedsplanerne gør det sig ligeledes gældende, at der er nedsat en eller flere følgegrupper, som ofte er organiseret i faglige følgegrupper, men der ses ligeledes eksempler på politiske følgegrupper, som følger styregruppens arbejde. Følgegrupperne har ofte til formål løbende at evaluere arbejdet og de konkrete aktiviteter under helhedsplanen, men der er samtidig mulighed for, at de kan komme med forslag til ændringer eller nye tiltag. De kan være repræsenteret af beboere, samarbejdspartnere, bestyrelsesmedlemmer og medarbejdere fra helhedsplanen.

Formelle og uformelle samarbejdsfora i den boligsociale indsats

Der ses ligeledes en række samarbejds- og mødefora af mere eller mindre formel karakter. I de mere formelle samarbejdsfora mødes en række samarbejdspartnere og projektlederen samt medarbejdere under helhedsplanen typisk for at diskutere en konkret aktivitet eller et specifikt tema (fx kriminalitetsforebyggelse).

De mere uformelle samarbejdsfora handler i højere grad om at etablere et samarbejde mellem projektlederen og fx lederen af en eller flere lokale institutioner. Her kan formålet blandt andet være at informere om helhedsplanen og de igangværende tilbud, så de kan bidrage til rekrutteringen, og samtidig kan det fungere som sparringsrum for parterne. Yderligere afholder flere af helhedsplanerne løbende orienteringsmøder, der har til formål at informere om, hvad der sker i projektet. Typisk er det åbne møder, hvor alle interessenter inviteres, og der kan ligeledes være en åben invitation til beboerne i området. I nogle helhedsplaner afholdes der ligeledes enkelte dialogmøder, hvor interessenter og beboerne i området bliver informeret om arbejdet under helhedsplanen og kommer med input, og aktuelle problemstillinger kan diskuteres.

8.1.1 Større projektsekretariater

Med 2011-14-midlerne er der sket en justering i en række projektsekretariater landet over. Således er der blevet flere bydækkende indsatser med større projektsekretariater. I nogle tilfælde er den kommunale tilknytning også øget, blandt andet i form af flere kommunale medarbejdere, som er placeret i den boligsociale indsats.

I evalueringen af den tidligere uddeling blev der identificeret fire typer af projektsekretariater (Nielsen, Mølgaard & Dybdal, 2012). For det første det store boligorganisatoriske projektteam, som udgøres af projektansatte boligsociale medarbejdere, der er udførende på størstedelen af helhedsplanens aktiviteter. For det andet det tværorganisatoriske projektteam, hvor kommunale og projektansatte boligsociale medarbejdere indgår i et fælles projektteam. For det tredje det opdeltede projektteam, hvor styringen af kommunale henholdsvis boligsociale aktiviteter foregår parallelt, og for det fjerde en-mands-projektsekretariatet, hvor der er ansat én boligsocial projektkoordinator, som igangsætter og styrer projekter. I og med at der er kommet flere bydækkende og større indsatser, og at den kommunale tilknytning er øget, er der sket ændringer i projektsekretariaterne i de boligsociale indsatser under 2011-14-midlerne, som nu grundlæggende er boligorganisatoriske, tværorganisatoriske og opdeltede projektteam.

Fra casestudierne kan vi se, at der både er fordele og ulemper i de større bydækkende indsatser. Projektledere og boligsociale medarbejdere oplever generelt, at det kan gøre samarbejdet med kommunen – særligt på det strategiske niveau – lettere. Med den bydækkende organisering står den boligsociale indsats stærkere og kan i højere grad være en attraktiv samarbejdspartner. På det udførende niveau kan det dog i nogle tilfælde være vanskeligt for de bydækkende boligsociale medarbejdere at skabe samarbejde med lokale aktører, idet der nu kan være en længere række af aktører, som den

enkelte medarbejder skal oparbejde et samarbejde med. Det kan både dreje sig om lokale skoler og daginstitutioner og – i det beskæftigelsesrettede arbejde – om samarbejdet med virksomheder.

Casestudierne viser også, at i de store bydækkende indsatser kan boligsociale medarbejdere i højere grad specialisere sig fagligt og i forhold til afgrænsede målgrupper. Det giver nogle fordele, at den enkelte boligsociale medarbejder kan fokusere på afgrænsede temaer, såsom beskæftigelse eller det familierettede arbejde. I de store sekretariater er der også i højere grad mulighed for, at de boligsociale medarbejdere kan tilbyde hinanden faglig sparring, ligesom der er bedre vilkår for kommunikationsarbejde m.m. Omvendt er der en risiko for, at de store indsatser, hvor de boligsociale medarbejdere er forankret i sekretariater uden for boligområderne, mister eller ikke udnytter de særlige potentialer i det lokalt funderede boligsociale arbejde. Derfor er det vigtigt at være opmærksom på, at medarbejderne fortsat bruger tid på at være tilstedeværende i boligområderne, og at beboere kender dem og har god adgang til dem. Generelt oplever samarbejdspartnere i caseområderne netop, at de boligsociale indsatser er en særlig ressource i det tværsektorielle samarbejde, blandt andet på grund af det nære og lokale kendskab til beboerne.

8.1.2 Målstyring og fleksibilitet

Med 2011-14-midlerne er der også kommet et øget fokus på målstyring og dokumentation af resultater, end der har været i tidligere uddelinger. Generelt vurderer projektledere og medarbejdere, at det er nyttigt at have fokus på mål og milepæle. Alle helhedsplaner har udformet milepælsplaner, og i nogle caseområder anvender man aktivt milepælsplanerne som et fælles værktøj til dialog omkring indsatsen og de enkelte aktiviteter. Det er dog også en generel vurdering, at dokumentationsarbejdet kan forekomme tungt og ufleksibelt, og at det til tider kan være vanskeligt at få det til at spille sammen med en hverdag, hvor man gerne løbende vil tilpasse aktiviteterne til den varierede målgruppe. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på at finde den rette balance mellem foruddefinerede mål og muligheder for løbende justeringer.

Overordnet set tegnes et billede af, at det er vigtigt, at det boligsociale arbejde tager afsæt i en formaliseret organisering, der optegner klare rammer og snitflader både på strategisk niveau, fx mellem kommunale ledere og boligorganisation, såvel som på taktisk og praktisk niveau mellem de medarbejdere, der udfører den boligsociale indsats i praksis.

Organisatorisk justering

Gennem den løbende dialog mellem helhedsplanerne og Landsbyggefonden har der været forskellige organisatoriske justeringer, som skulle imødekomme de udfordringer, der opleves i helhedsplanerne. Eksempelvis har man i en ny model forsøgt at tage højde for de vanskeligheder, som helhedsplanerne oplever med dokumentation i sammenhæng med løbende justeringer af deres aktiviteter til den konkrete målgruppe. Ændringer er særligt gennemgående under Landsbyggefondens midler fra 2015-2018.

Denne evaluering har fokus på den boligsociale indsats med organiseringen under 2011-14-midlerne. De gennemførte justeringer vil derfor ikke indgå i evalueringen, men er dog vigtige at have in mente i forhold til, hvordan organisatoriske udfordringer er blevet håndteret.

8.2 Oplevet virkning i forhold til organisering og samarbejdet

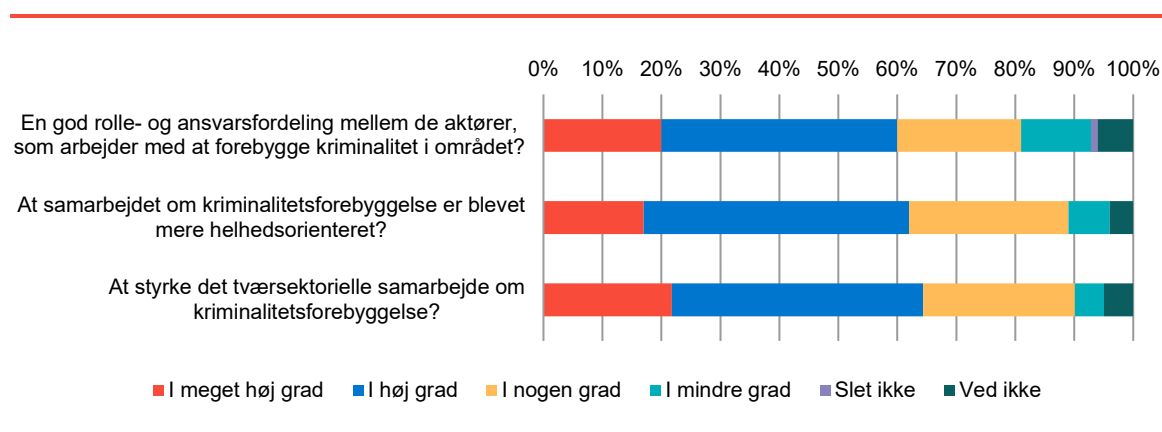
I det følgende analyserer vi den oplevede virkning af helhedsplanernes aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse i forhold til organisering og samarbejde. Analysen sker på baggrund af den gennemførte interessent-survey, interview med projektledere og casestudier. Samtidig tegner vi et billede af de drivkræfter og barrierer, der henholdsvis er med til at fremme eller hindre de oplevede virkninger.

8.2.1 Den boligsociale indsats' betydning for samarbejde og ansvarsfordeling i kriminalitetsforebyggende indsatser

Overordnet viser vores analyse af interessent-survey og casestudier en oplevelse af, at den boligsociale indsats har medvirket til et styrket samarbejde mellem de aktører, som arbejder med den kriminalitetsforebyggende indsats. Dette gælder i forhold til samarbejdet på tværs af kommunale sektorer og boligorganisationerne og i forhold til at skabe en tydelig rolle- og ansvarsfordeling mellem de relevante aktører på området. Det er især i netværk og samarbejdsfora under helhedsplanerne, at helhedsplanerne bidrager til det tværgående samarbejde. Som tidligere fremhævet viser flere publikationer, at den løbende udveksling af viden og information er en vigtig forudsætning for at kunne handle på en mistanke om kriminel adfærd (Bjørn & Avlund, 2010; Ohmer, Warner & Beck, 2010). Denne undersøgelse tegner et billede af, at det i høj grad gør sig gældende under den boligsociale indsats.

Resultaterne fra den gennemførte interessent-survey viser konkret, at 65 pct. af de adspurgte interessenter i meget høj grad eller høj grad oplever, at den boligsociale indsats har bidraget til at styrke det tværsektorielle samarbejde om kriminalitetsforebyggelse (figur 8.2). Ligeså mener 60 pct. af interessenterne, at den boligsociale indsats i høj eller meget høj grad har bidraget til en god rolle- og ansvarsfordeling mellem forebyggelsesaktører i området.

Figur 8.2 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad helhedsplanerne har bidraget til at styrke et helhedsorienteret samarbejde, rolle- og ansvarsfordelingen samt det tværsektorielle samarbejde mellem de aktører, som arbejder med kriminalitetsforebyggelse. Procent.

Casestudierne viser, at det især er igennem netværk, som det boligsociale faciliterer, at der skabes mulighed for samarbejde og vidensdeling på tværs af sektorer. I flere helhedsplaner er der etableret netværk, hvor vigtige aktører i det kriminalitetsforebyggende arbejde er inviteret ind. Det kan eksempelvis være SSP-medarbejdere, politi, klubmedarbejdere, AKT-lærere, medarbejdere fra jobcenteret og civilsamfundsaktører.

Sammen kan de deltagende aktører på møderne få en fælles forståelse af situationen i området og for de målgrupper, som der kan være en bekymring for. Hver aktør kan bidrage med forskellige faglige perspektiver såvel med et forskelligt kendskab til målgruppen. Dette giver mulighed for at afdække bekymringer og sammen vurdere, om der er brug for handlinger. En boligsocial medarbejder fortæller om netværksmøder, som afholdes jævnligt:

Vi starter hvert møde med at gennemgå, hvilke unge der trykker lige nu. Vi snakker om, hvad de unge laver, og om de er på rette kurs. Det kan være en ung, der dukker op hos en UU-vejleder. Så har vejlederen kendskab til den unge, mens vi fra helhedsplanen kender den unge, men også dennes familie og baggrund. Det er ikke sikkert, at vi har det

samme billede af situationen, hvis UU fx fortæller, at den unge har det godt, og vi og klubben omvendt er mere skeptiske, da vi ved noget andet om den unges familie. På den måde kan vi sammen styrke vores forståelse af situationen.

I de forskellige samarbejdsfora bliver der også brugt tid på at lave aftale om, hvem der handler på bekymringerne i forhold til målgruppen. Under møderne kan aktørerne koordinere deres handlinger, så målgruppen i mindre grad oplever, at forskellige aktører forsøger at igangsætte handlinger med dem. På denne vis bliver indsatsen mere helhedsorienteret. Oplevelsen af et mere helhedsorienteret samarbejde vækker også genkendelse hos de adspurgte i interessent-surveyen. Konkret oplever 62 pct., at den boligsociale indsats i høj eller meget høj grad har bidraget til, at samarbejdet om kriminalitetsforebyggelse er blevet mere helhedsorienteret (figur 8.1).

Konkret fortæller en SSP-leder, at det boligsociale er med til at binde et samarbejde sammen mellem mange forskellige aktører, hvilket giver et større handlerum:

De [de boligsociale medarbejdere] indgår i de tværfaglige netværk, der styrker den løbende kommunikation og samarbejdsrelationer. De har den tætte relation og kan sørge for, at der bliver sat handling på, hvis børn og unge er i mistrivsel. [...] Det handler i høj grad om, at man som netværk er i stand til at sætte ind over for de problemer, man ser. Det er vigtigt med de stærke samarbejdsrelationer. Jeg plejer at tale om vores samarbejde som forbilledligt, fordi vi har så mange forskellige aktører til stede. Der er en høj grad af fortrolighed og tillid. Vi kan handle meget hurtigt. Vi oplever at gøre en masse sammen, og det kan vi, fordi vi har relationerne.

For at kunne sikre det tætte og helhedsorienterede samarbejde fortæller en projektleder i en helhedsplan, at det også er vigtigt at have et strategisk blik for hinandens strategier og visioner. De arbejder derfor selv med at orientere sig i kommunale strategier samt ved løbende at afholde møder med kommunale aktører, så det sikres, at alle arbejder i samme retning. Samtidig er det en forudsætning, at de forskellige aktører er villige til at prioritere samarbejdet gennem tid og ressourcer. Nogle samarbejdspartnere fortæller under de kvalitative interview, at de i høj grad føler sig inviteret ind i samarbejdet. Omvendt oplever de også en begrænsning i, hvor meget de kan engagere sig i forhold til at varetage deres daglige opgaver og drift.

Deling af information

I samarbejdet mellem den boligsociale indsats og andre aktører i den forebyggende indsats udveksles der løbende information om området, grupper og enkelte beboere. Deling af information skal juridisk vurderes i forhold til retsplejelovens § 115 sammen med databeskyttelsesretlige regler og forvaltningsretten. Det er i den sammenhæng vigtigt, at de boligsociale medarbejdere i samarbejde med myndighedsaktører vurderer, hvilken viden der må deles i forskellige samarbejdsfora, hvor boligsociale medarbejdere deltager. Det kan i den sammenhæng være nødvendigt at indhente samtykkeerklæringer fra beboere, som er i fokus på forskellige møder.⁸

8.2.2 Den boligsociale indsats' bidrag til samarbejdet om opsporing og fastholdelse af målgruppen

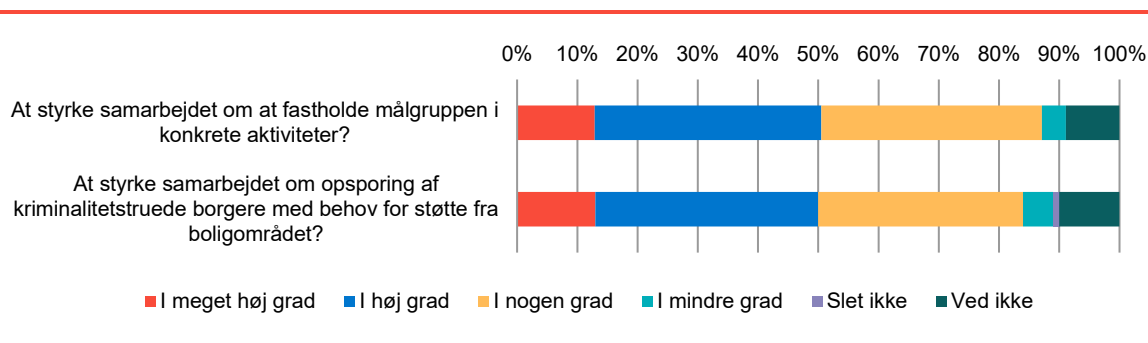
I analysen af interessent-survey og casestudier er det ligeså et fund, at den boligsociale indsats bidrager positivt til samarbejdet om opsporing og fastholdelse af målgruppen. Konkret oplever 50

⁸ En nærmere beskrivelse af deling af information under SSP-samarbejdet, hvor boligselskaber og boligsociale indsatser også nævnes, kan findes her: http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Databeskyttelse/endelig_vejledning_om_ssp.pdf

pct. af de adspurgte interessenter i meget høj grad eller høj grad, at den boligsociale indsats har medvirket til en styrket fastholdelse og opsporing af kriminalitetstruede borgere med behov for støtte (figur 8.3).

Et interessant spørgsmål i forhold til resultaterne fra interessent-surveyen er, om opsporingen og fastholdelsen primært vedrører målgruppen for den tidlige indsats, eller om opsporingen også er af borgere, der konkret er i risiko for kriminalitet. Den potentielle afgrænsning af målgruppen kan være en mulig forklaring på svarene fra den anden halvdel af interessenterne, som i nogen eller mindre grad oplever, at det boligsociale bidrager til opsporing og fastholdelse af målgruppen.

Figur 8.3 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad helhedsplanerne har bidraget til at styrke opsporing og fastholdelse af kriminalitetstruede borgere. Procent.

De kvalitative erfaringer peger mod, at det boligsociale bidrager til opsporing og fastholdelse gennem deres tilstedeværelse i boligområderne. Ved at være fysisk placeret i boligområdet får de boligsociale medarbejdere viden om, hvilke beboere der har behov for støtte. Ligeså kan de i det daglige møde med beboerne støtte op om, at de er vedholdende i de aktiviteter, som de engagerer sig i.

En samarbejdspartner fra politiet fortæller, at de boligsociale medarbejdere har et særligt kendskab til beboerne, som kan hjælpe til i opsporingen. De boligsociale medarbejdere har viden om beboersammensætningen, og de ved, hvorfor nogle unge færdes på gaden:

De bidrager ved deres kendskab til beboerne. De ved, hvordan sammensætningen er af beboere, og de kender familierne, som har det svært. De ved, hvorfor nogle unge er ude på gaden. Det kan suppleres med viden fra SSP også. De boligsociale kan supplere med at gøre noget for fx en kvinde, som har det svært, så man støtter op om det forebyggende.

Samarbejdspartnere og de boligsociale medarbejdere selv fortæller også, at det boligsociale spiller en vigtig rolle i at sætte flere kilder i spil, som kan give ny viden om utryghed og problemer. Dette gør de gennem kendskabet til lokalrådets mange forskellige aktører, som hver især oplever forskellige problemstillinger og udfordringer. En samarbejdspartner beskriver dette:

Kommunikation skal bæres de rigtige steder hen. De [de boligsociale medarbejdere] er også bindeleddet til de blå mænd i området, som taler med folk om, hvis der er fx er en rude, som er smadret. De hører meget, som kommer tilbage til os. Det er nogle af de ting, som vi ellers ikke hører om. Det giver os et billede af stemningen i området, fordi det ikke er alle, som snakker med lokalbetjenten. Vi får noget at vide, som vi ellers ikke havde vidst. Det er det, samarbejdet er til for.

Bidraget til opsporing og fastholdelse skal igen også ses i forhold til de netværksmøder, der faciliteres i regi af helhedsplanen. Her oplever flere boligsociale medarbejdere, at de kan dele vigtig viden

med samarbejdspartnere. Det gælder også i de mere uformelle relationer, hvor vidensdelingen er en vigtig del af arbejdet for medarbejderen. En boligsocial medarbejder fortæller:

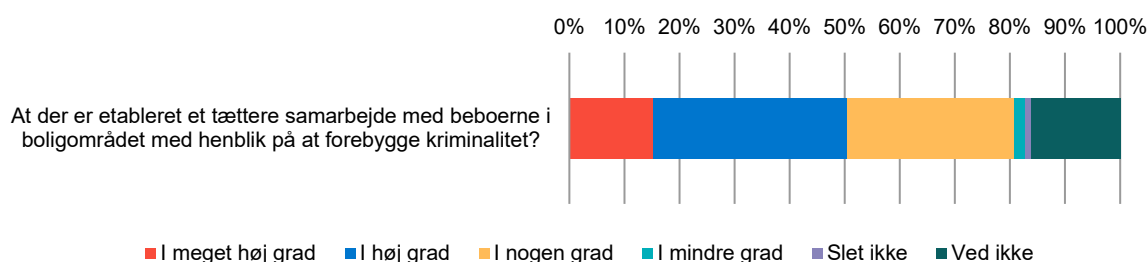
En del af arbejdet er at få dem nævnt i netværksmøderne. Der får vi diskuteret dem. Vi snakker også ofte sammen med klubben, som er et sted, hvor de unge tit kommer.

8.2.3 Den boligsociale indsats' betydning for samarbejdet med beboere i den forebyggende indsats

Et yderligere interessant fund er, at den boligsociale indsats også bidrager til et tættere samarbejde med beboerne i området i forhold til forebyggelse af kriminalitet. Dette skal ses i sammenhæng med den tidligere nævnte indsats på områdeniveau, hvor det blandt andet blev fremhævet, at den boligsociale indsats bidrager til, at beboerne oplever det mere trygt at færdes i området.

Konkret viser analysen af interessen-surveyen, at 50 pct. af interesserterne i høj eller meget høj grad oplever, at den boligsociale indsats medvirker til at skabe et tættere samarbejde med beboerne i boligområdet med henblik på at forebygge kriminalitet (figur 8.4).

Figur 8.4 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad helhedsplanerne har bidraget til at etablere et tættere samarbejde med beboerne i boligområdet omkring forebyggelse. Procent.

De kvalitative casestudier indikerer, at den boligsociale indsats spiller en vigtig rolle i at knytte forbindelser til beboerne, som kan styrke den forebyggende indsats mod kriminalitet. Én helhedsplan har eksempelvis oprettet forskellige 'kvarternetværk', som bidrager til inddragelsen af de lokale beboere. Netværkerne har konkret til formål at skabe fælles ejerskab og en positiv udvikling af lokalområdet. Projektlederen fortæller, at kvarternetværkene består af beboerdemokrater, almindelige beboere, ansatte i den boligsociale indsats, frivillige og kommunale aktører.

I en anden helhedsplan fortæller projektlederen, at det har et vedvarende fokus på at give beboerne et ansvar for deres eget område:

Vi har fokus på at hjælpe beboerne til at gøre deres kvarter til et bedre kvarter. Det er ikke os, der skal gøre det alene. Vi skal hjælpe med at sætte i gang og støtte op om de traditioner og arrangementer, der er her i forvejen.

En SSP-leder påpeger, at helhedsplanen er med til at skabe relationer til beboerne, som er helt centrale i det forebyggende arbejde, fordi det giver mulighed for at komme i dialog omkring utryghed og opsporing af unge, som kan være i risiko for kriminalitet.

En anden projektleder fortæller, at de boligsociale medarbejdere bruger meget tid på at være til stede i området blandt beboerne for at etablere relationer og kontakter. Målet er at kunne skabe relationer, der kan give et tættere samarbejde med beboerne, og som samtidig giver mulighed for

at sprede et positivt budskab i området. Nogle helhedsplaner har også gode erfaringer med at bruge frivillige som en kontakt til beboerne. En boligsocial medarbejder fortæller, at de frivillige kan bidrage med en anderledes tilgang og rolle:

Det skaber en bredere palet af mennesker, end bare "lønnede" medarbejdere. De frivillige er mere eller mindre til stede i boligområdet hele tiden, i kraft af at de selv er bosiddende i området. De får dermed et bedre kendskab til de unge og omvendt.

8.3 Oplevede virkninger for faglige tilgange og kompetencer

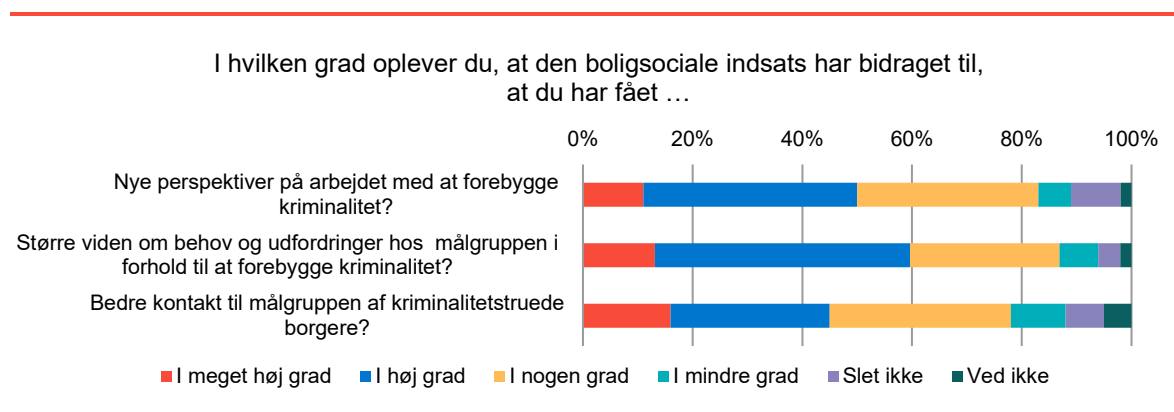
I dette afsnit udfoldes den oplevede virkning af de boligsociale helhedsplaners aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse i forhold til faglige tilgange og kompetencer. Dette sker på baggrund af en analyse af den gennemførte interessent-survey og dybdegående casestudier. Samtidig tegner vi et billede af de drivkræfter og barrierer, der kan forklare, hvad der kan hindre og fremme de oplevede virkninger.

8.3.1 Den boligsociale indsats' bidrag til faglige perspektiver og kontakt til målgruppen

Ud fra den gennemførte analyse tegner der sig et billede af, at den boligsociale indsats bidrager med en større faglig indsigt i og relation til målgruppen. Dette gælder både i forhold til nye perspektiver på arbejdet med kriminalitetsforebyggelse og i forhold til kendskab og kontakt til målgruppen.

I den gennemførte interessent-survey fremhæver 50 pct. af interessenterne, at de i høj eller meget høj grad oplever, at den boligsociale indsats bidrager med nye perspektiver på arbejdet med at forebygge kriminalitet (figur 8.5).

Figur 8.5 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad helhedsplanerne har bidraget med nye perspektiver på arbejdet med kriminalitetsforebyggelse, større viden om behov og udfordringer hos målgruppen samt bedre kontakt til målgruppen. Procent.

Dette billede er ligeledes afspejlet i casestudierne, hvor flere boligsociale medarbejdere fortæller om forskellige metoder og tilgange, de arbejder ud fra i det forebyggende arbejde. Eksempelvis fortæller en medarbejder, at de arbejder ud fra tilværelsespsykologien som et fælles fundament for det relationelle arbejde med målgruppen, blandt andet som en fast del af mentoraktiviteter under helhedsplanen (Berthelsen, 2013).

Et andet eksempel er en helhedsplan, hvis medarbejdere har været på en uddannelse i metoden *Asset-Based Community Development* (ABCD-metoden), der blandt andet kan anvendes kriminalitetsforebyggende (Kretzmann & McKnight, 1993). Udgangspunktet for ABCD-metoden er at bruge de eksisterende ressourcer, som findes i boligområdet, til at skabe en positiv udvikling i området. Metoden tilbyder netop et anderledes perspektiv på det forebyggende arbejde, hvor lokale ressourcer er i fokus. De lokale ressourcer er blandt andet de såkaldte positive connectors, som typisk er lokale ildsjæle med forbindelse til store dele af lokalsamfundet. I samarbejde med de lokale ressourcer arbejder helhedsplanen med at adressere de udfordringer, der identificeres i området.

Flere samarbejdspartnere fremhæver, at boligsociale medarbejdere kan være med til at skabe en ny tilgang til målgruppen i området. En SSP-medarbejder, som samarbejder med den lokale helhedsplan, fortæller fra sit synspunkt:

For mig har det givet en bevidsthed om at være enormt rummelig og interessere sig for menneskene bagved. Den umiddelbare adfærd fra målgruppen kan godt trække i en retning, hvor det er svært at arbejde sammen. Det er en tilgang til mennesker, hvor man kan arbejde med dem, uanset hvor de er. Det er ikke noget, man bare kan. Det er noget, der skabes over mange års erfaring og dialog med beboerne. Det er et meget vigtigt arbejde med oparbejdelsen af relation.

Et andet væsentligt resultat fra interessent-surveyen er, at 59 pct. af de adspurgte interessenter i høj eller meget høj grad oplever, at den boligsociale indsats har bidraget til en større viden om målgruppens behov og udfordringer (figur 8.5). Dette kan ses i sammenhæng med de tidligere nævnte organisatoriske resultater om, at den boligsociale indsats har bidraget til et styrket samarbejde mellem aktørerne i den forebyggende indsats. Således fremhæver både interessenter og boligsociale medarbejdere, at netværksmøder i regi af den boligsociale indsats netop bidrager til vidensdeling og dialog om målgruppens behov.

Fra helhedsplanernes side bliver det i casestudierne fremhævet, at den gode, tillidsfulde relation til beboerne bidrager til et bedre kendskab til de behov og udfordringer, som målgruppen har. En medarbejder fortæller, at det for dem er centralt at kende til målgruppens behov, før de iværksætter indsatser. Dette ligger således som en forudsætning for arbejdet i den boligsociale indsats.

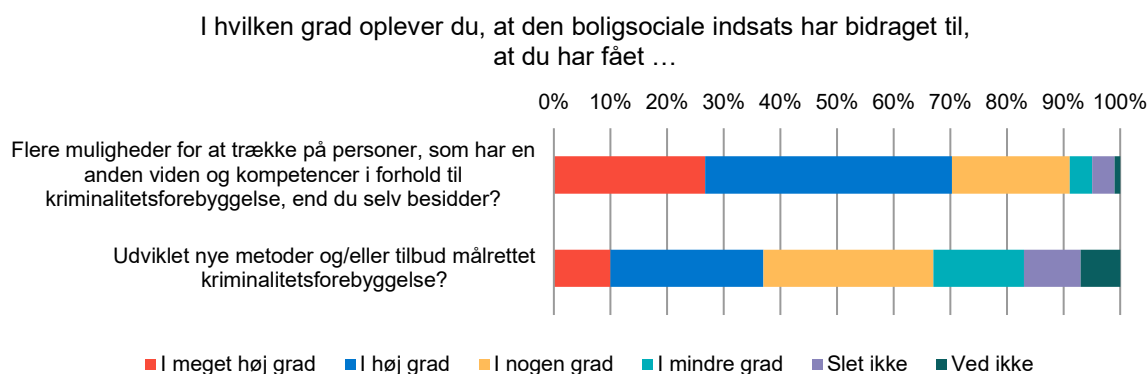
Relateret til den større viden om målgruppen oplever 45 pct. af interessenterne også, at den boligsociale indsats bidrager til en bedre kontakt til målgruppen af kriminalitetstruede borgere (figur 7.4). I den sammenhæng beretter en medarbejder fra politiet om, at hun i højere grad oplever, at beboerne kender hende, fordi hun samarbejder med de boligsociale medarbejdere:

Jeg kan i hvert fald mærke en forskel i, at vi er mere velkendte derude, og at de ikke får et større kendskab til os som politiet. Det boligsociale legitimerer vores tilstedeværelse. Det er et samarbejde, som vi kan bruge sammen. Det er det, som kører og hjælper til at styrke vores samarbejde. Det giver noget ro på linjerne, også fordi, at vi kender hinanden og ved, hvordan vi hver især gør med tingene.

8.3.2 Den boligsociale indsats' betydning for viden om målgruppen og metodeudvikling

Sammenhængende med den øgede viden om målgruppens behov og udfordringer tegner der sig også et klart billede af, at den boligsociale indsats bidrager til at skabe netværk til personer, som har en anden viden og kompetencer i forhold til kriminalitetsforebyggelse. Dette oplever hele 71 pct. af de adspurgte interessenter i høj eller meget høj grad, jf. figur 8.6.

Figur 8.6 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad helhedsplanerne har bidraget med flere muligheder for at trække på personer med anden viden og kompetencer og til udvikling af nye metoder og tilbud til kriminalitetsforebyggelse. Procent.

Kvalitativt kan der igen trækkes tråde til de samarbejdsfora og netværk, som faciliteres under den boligsociale indsats i flere helhedsplaner. I netværkene sidder de væsentligste aktører med, og der opstår derfor naturligt muligheder for sparring. En projektleder fra en helhedsplan fortæller:

Det er noget, vi faciliterer, og det er et netværk omkring alle de fagprofessionelle, som arbejder med målgruppen. Vi er glade for at stå for at koordinere netværket. Det betyder, at vi ikke bliver glemt i kommunen, og at de husker at tænke os ind i deres tværgående samarbejde. Og vi har også mange forskellige indgange og samarbejder med kommunen, så det ligger faktisk naturligt hos os.

Flere boligsociale medarbejdere fortæller ligeledes, at de oplever det som positivt at indgå i de tværfaglige samarbejder, fordi det giver en ny faglig indsigt og mulighed for sparring. Det er samtidig muligt at bruge denne viden i andre samarbejder. En boligsocial medarbejder fortæller:

Det er spændende at skulle samarbejde om en fælles opgave, fordi man lærer meget mere om hinandens arbejde og måder at arbejde på. Det smitter positivt af på andre samarbejder.

Samtidig nogle oplever samarbejdspartnere, at de kan lære fra de boligsociale medarbejders evne med hensyn til at kunne skabe relationer. En samarbejdspartner fortæller, at de boligsociale medarbejdere har en særlig tilgang til deres kommunikation med de unge, og at det forebyggende arbejde handler rigtig meget om relationsarbejde på mange niveauer.

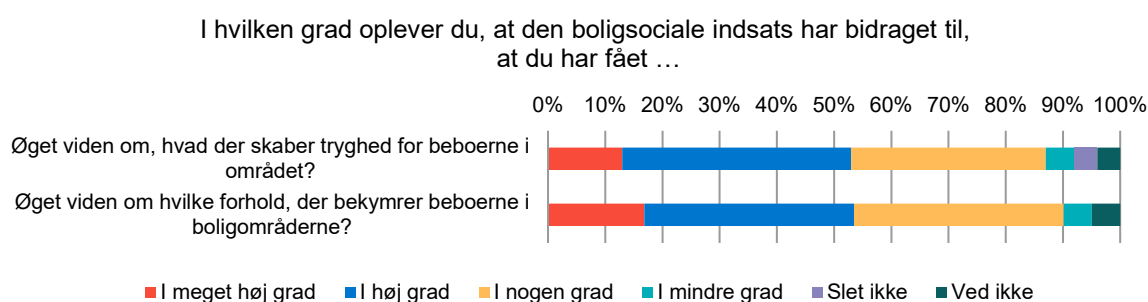
Resultaterne af interessent-surveyen indikerer yderligere, at interessenter mere sjældent oplever, den boligsociale indsats bidrager til den konkrete udvikling af nye metoder og tilbud. Som figur 8.6 viser, er dette 37 pct. af interessenterne, der i høj eller meget høj grad oplever, at det er tilfældet. I casestudierne fremhæver enkelte boligsociale medarbejdere, at metodeudvikling ikke er det primære fokus, men at det stadig sker. En projektleder fortæller, at det især for dem er en drivkraft for udviklingsarbejdet, at de får frie rammer til at tænke nye veje. Konkret peger han på, at de forsøger ikke at lave en for fast struktur omkring aktiviteterne, og at de derfor har mulighed for at finde på nye måder at gøre tingene på.

8.3.3 Den boligsociale indsats' bidrag til viden om tryghedsskabelse i boligområdet

Afsluttende er det yderligere også et fund, at den boligsociale indsats også bidrager med en øget viden om, hvad der skaber tryghed for beboerne i boligområdet. Igen giver dette et indtryk af, at den boligsociale indsats både arbejder med kriminalitetsforebyggelse på individniveau, men også på områdeniveau med fokus på den generelle tryghed og bekymringer i området.

Som illustreret i figur 8.7 oplever 53 og 54 pct. af interessenterne, at den boligsociale indsats bidrager med viden om, hvad der skaber henholdsvis tryghed og bekymring blandt beboerne i boligområderne. Dette peger således igen mod, at den boligsociale indsats også kan medvirke til at styrke indsatsen på områdeniveau.

Figur 8.7 Interessenternes oplevelse af, i hvilken grad helhedsplanerne har bidraget med viden om, hvad der skaber tryghed for beboerne, og hvad der bekymrer dem. Procent.

Flere boligsociale medarbejdere fremhæver i casestudierne, at de henter viden om beboernes tryghed og bekymringer i de daglige uformelle møder med beboerne. Samtidig fortællere nogle boligsociale medarbejdere, at de bruger forskellige beboernetværk som en anledning til at afdække, om nogle beboere oplever utrygheder i hverdagen. En projektleder fortæller, at det er vigtigt at invitere forskellige typer af beboere ind til møderne, da det ellers kan ende med at være den samme fortælling, som går igen. De har derfor et eksplicit fokus på at invitere en bred skare af beboere til deres møder.

Når de boligsociale medarbejdere oplever en utryghed, har de fokus på at blive kloge på denne, men samtidig også på at fjerne misforståelser og fordomme. En samarbejdspartner fra politiet fortæller om de boligsociale medarbejders rolle:

Det er kommunikation omkring tryghed. At formidle tryghed [...]. De er med til at tale med beboerne fra området om den frygt, de går med. Det er med til at udrede nogle misforståelser og fordomme. De hjælper os med at køre en dialog og oversætter det, der sker både for de unge og for de øvrige beboere

En boligsocial medarbejder peger på, at de blandt andet har fokus på, at alle, der arbejder med boligområdet (SSP, politi mv.), fortæller den samme historie. Dette er etableret som en del af samarbejdet, fordi de i området har oplevet forskellige rygter og historier, som ikke har været sande. Derfor har de haft fokus på at informere hinanden og fortælle beboerne, at hvis de (de boligsociale medarbejdere) ikke selv har svaret, så kan de få hjælp hos SSP eller politiet:

Det er tit problemet, at én hånd siger noget, og én, der siger noget andet. Nu står vi sammen og handler på samme måde. Vi fortæller den samme historie. Det er super vigtigt og viser, at vi har styr på det og har ikke misforstået noget. Vi kan henvise til hinanden og bakke op. Det bonger ud på tryghedskontoen.

9 Boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse

I kapitel 4 beskrev vi variationen af boligsociale aktiviteter rettet mod kriminalitetsforebyggelse. I dette kapitel belyser vi dybdegående seks udvalgte aktiviteter, hhv. lommepengeprojekt, fritidsjob, mentorforløb, brandkadet, projekt- og eventforløb samt kreativ læring. Analyserne er baseret på kvalitative interview i de gennemførte casestudier i udvalgte boligområder samt workshops med boligsociale medarbejdere, der arbejder med de udvalgte aktivitetstyper.

Beskrivelserne af de seks udvalgte aktiviteter er struktureret efter tre overordnede tematikker:

- **Kendetegn ved aktiviteten.** Her beskriver vi aktivitetens form, indhold og hvilken målgruppe der typisk deltager
- **Virkninger af aktiviteten.** Her beskriver vi med afsæt i en forandringsteori den virkning, som den enkelte aktivitet bidrager med
- **Implementering af aktiviteten i praksis.** Her beskriver vi væsentlige drivkræfter og barrierer i forhold til implementeringen af aktiviteten.

9.1 Lommepengeprojekt

9.1.1 Kendetegn

Lommepengeprojekter har generelt et formål, der både retter sig mod den enkelte deltager og mod en gruppe af deltagere.

For den enkelte deltager er det langsigtede formål, at vedkommende bryder med negativ social arv, bliver selvforsørgende og aktiv medborger. På kortere sigt er formålet, at deltageren opnår erfaring med arbejdsmarkedet, lærer at forstå spillereglerne på en arbejdsplads og tilegner sig en arbejdskultur. Forventningen er også, at børn og unge får øget deres motivation for at gå i skole. For en samlet gruppe er formålet at styrke relationerne mellem de unge og at skabe en positiv gruppedynamik. Forventningen er, at ved at arbejde både med den enkelte og en samlet gruppe vil der være positive implikationer for resten af boligområdet, således at det sociale liv og fysiske miljø styrkes.

Lommepengeprojekter er typisk rettet mod unge beboere i de udsatte boligområder. Aktiviteten anvendes både til piger og drenge. Aldersgruppen varierer og kan rette sig mod børn ned til 10-årsalderen og op til 17-årsalderen, dog hovedsageligt unge i 13-15-årsalderen.

Karakteristika	Fakta om målgruppen
Hvem er målgruppen?	Alder: Hovedparten af de unge, der deltager i lommepengeprojekterne, er 13-15 år. Således befinder 74 pct. af målgruppen sig i den aldersgruppe. Køn: Der er en lille overvægt af drenge i lommepengeprojekterne, der udgør 59 pct. af deltagerne. Etnicitet: En relativt større del af deltagere har en oprindelse i et ikke-vestligt land. Det drejer sig om 79 pct. af deltagerne. Til sammenligning er der i gennemsnit 61 pct. i boligområdet, der er jævnaldrende, og som har ikke-vestlig oprindelse.
Hvordan er målgruppens familieforhold?	Familiesammensætning: 65 pct. af deltagerne har en familie med to forældre. 62 pct. af deltagerne kommer fra familier med mindst tre hjemmeboende børn. Det gælder for 49 pct. af sammenlignelige unge. Forældre til målgruppen: Deltagerne har forældre med et lavere uddannelsesniveau end jævnaldrende unge i boligområdet. Dertil modtager deltagernes forældre

Karakteristika	Fakta om målgruppen
	i større omfang overførselsindkomst, end de øvrige i aldersgruppen. 33 pct. af deltagerne har to forældre, som modtager overførselsindkomster, mod 24 pct. af sammenlignelige unge i boligområdet.
Hvordan er målgruppens skoledeltagelse?	Fravær i skolen: Der er ikke forskel på deltagerne i lommepegeprojekter og sammenlignelige unge i boligområdet med hensyn til fravær i folkeskolen året før start på lommepegeprojektet.

Lommepegeprojektet består i, at unge i boligområdet udfører opgaver i regi af den boligsociale indsats for afdelingsbestyrelsen, organisationsbestyrelsen, ejendomsfunktionærerne og for boligsociale medarbejdere i helhedsplanen. I nogle tilfælde ansættes de unge hos samarbejdspartnere i boligområdet. Det kan være i en beboercafé eller på biblioteket. Konkrete arbejdsopgaver kan være at passe børn, når forældrene deltager i boligsociale aktiviteter, rydde op i fælleshuset, vedligeholdelse af udearealer og distribuering af informationsmateriale. De får ofte ekstra hjælp til at løse opgaverne og møder mere tålmodighed fra arbejdsgiverens side, end de ville møde i et almindeligt fritidsjob. De unge aflønnes enten med løn, eller de opnår point, som kan omsættes til fælles oplevelser eller lignende.

De unge er i nogle tilfælde til jobsamtale, hvor forventninger og behov afklares mellem den unge og den ansvarlige for lommepegeprojektet, og der indgås i mange tilfælde en tidsbegrænset kontrakt eller aftale med den unge. Forældre kan i nogle tilfælde inddrages og deltage i informationsmøder, hvor de orienteres om indholdet og karakteren af lommepegeprojektet. Derudover kan der gennemføres udviklingssamtaler for den unge eller for den unge og forældre, hvor der er en dialog om den unges udvikling i at varetage et lommepegejob.

Unge i alderen 13-16 år, som modtager undervisning, må ikke have lønarbejde mere end 2 timer i hverdage og 7-8 timer i dage, hvor der ikke er undervisning. Typisk arbejder lommepegejobberne derfor 2 timer ad gangen 1-2 gange om ugen. Varighed af ansættelse ligger typisk på et halvt til et helt år.

Der er som oftest forskel på indholdet i lommepegeprojekterne afhængigt af deltagergruppens alder. For eksempel er lommepegeprojekter for den yngre del af målgruppen typisk mindre formaliseret, flere deltagere og aflønning kan foregå via point, mens det for den ældre målgruppe er mere formaliseret, og der arbejdes med ansættelsessamtaler, kontrakt og aflønning, ligesom der også er klare aftaler omkring mødetid, opgaver m.m. Jo ældre målgruppen er, jo mere kan det ligne et fritidsjob. På den baggrund kan man tale om underkategorier eller et kontinuum.

Aktiviteten er typisk forankret i den boligsociale indsats. Der kan være samarbejde med ejendomsfunktionærer og eksterne aktører som fx SSP-konsulenter, gadeplansmedarbejder, skole, afdelingsbestyrelse og klubtilbud i boligområdet. Samarbejdspartnere afhænger af formålene i den konkrete lommepegeaktivitet. Når aktiviteten har et kriminalpræventivt sigte, indgår SSP og gadeplansmedarbejde typisk i den opsøgende rekruttering. Når aktiviteten sigter mod formålet at fastholde unge i et forløb, er det oftere skole og øvrige klubtilbud, der er samarbejdspartnere.

Lommepegeprojekterne kan organiseres i samspil med en række andre aktiviteter i området, herunder blandt andet:

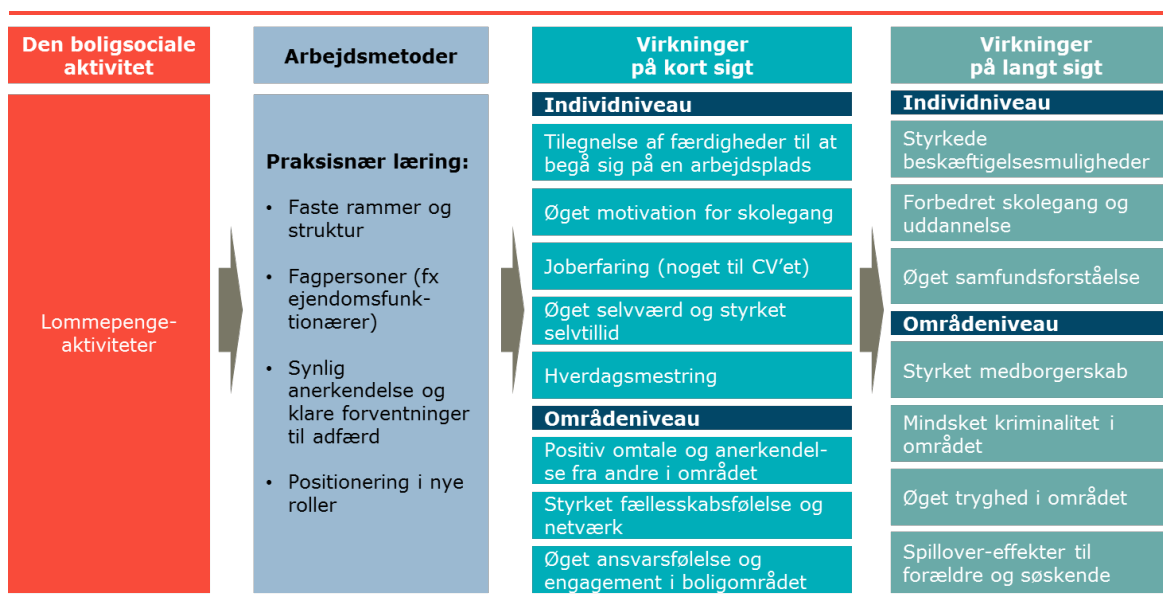
- **Fritidsjob:** Lommepegeprojektet kan for den unge være en forløber til videre forløb i fritidsjob
- **Rollemodel eller mentor:** Lommepegeprojektet kan også bruges til at identificere unge, der har de fornødne kompetencer til at blive anvendt som rollemodel eller mentor

- **Boligsociale klubber og væresteder:** Arbejdsopgaverne i regi af lommepegeprojektet kan fx være i regi af klub- eller værestedsaktiviteter.

9.1.2 Virkning

Som del af evalueringen og det indledende analysearbejde har repræsentanter fra seks udvalgte boligområder i samarbejde med evaluatore udviklet en forandringsteori for lommepegeprojekter på tværs af områderne. Forandringsteorien er herefter blevet kvalificeret løbende i forbindelse med gennemførelsen af casestudierne. Arbejdet med at kvalificere forandringsteorien bidrager til at præcisere det vidensgrundlag, Lommepegeprojekterne står på. Forandringsteorien fremgår i figur 9.1.

Figur 9.1 Forandringsteori for lommepegeprojekt.

Som forandringsteorien viser, indikerer det kvalitative data, at der især anvendes arbejdsmetoden praksisnær læring i aktiviteten, hvilket medvirker til opnåelse af de kortsigtede virkninger. Arbejdsmetoderne og de virksomme mekanismer forbundet hermed konkretiseres senere i et af de følgende afsnit.

De forventende kortsigtede virkninger er, at deltagerne udvikler deres evner til at samarbejde samt indgå i dialog med og være imødekommende over for andre personer, som deltagerne typisk ellers ikke ville have dialog med. Dette ligger i forlængelse af forskningen, som viser, at på grund af fritidsjob som lommepegeprojekter opnår de unge deltagere mere selvtillid og selvværd, hvilket kan have betydning for deres sociale kompetencer (Leos-Urbel, 2014).

Nogle af de interviewede beboere i målgruppen påpeger selv, at de har stor glæde af det netværk, som lommepegeaktiviteterne har givet dem. Samtidig fortæller flere projektmedarbejdere, at deltagerne opbygger nye positive relationer i samarbejdet med hinanden og udviser en større rummelighed. Dette er i tråd med andre undersøgelser, som viser, at det at have et lommepegeprojekt har en positiv betydning for motivation og adfærd i skolen (Aner & Toft-Jensen, 2012).

Det er også en tendens, at deltageres personlige kompetencer styrkes, herunder især evnen til at mestre sin hverdag og de dertilhørende daglige gøremål samt disciplin og selvregulering. Det bliver forklaret, at børnene og de unge får positive vaner, som også smitter af på andre aktiviteter og gøremål

i deres hverdag. Ligeledes bemærker flere boligsociale medarbejdere i casestudierne, at deltagerne får en større tro på sig selv i form af øget selvværd og en styrket selvtilid. Dette hænger sammen med de resultater, som forskningen har vist, at lommepengeprojekter kan føre til (Leos-Urbel, 2014).

Flere boligsociale medarbejdere fortæller, at børnene og de unge er stolte af deres arbejde, og at de får en anden selvforståelse gennem deres deltagelse i lommepengeprojekterne. En projektleder eksemplificerer:

Det giver rank ryg. Det er vigtigt med alle indsatser, at når man deltager, så får man et bedre selvværd – det at opleve, at jeg kan bidrage med noget, jeg har en værdi, og jeg kan byde ind med noget – også selvom det er skrald.

Ifølge boligsociale medarbejdere og projektledere kan lommepengeprojekterne også være med til at styrke deltagerens faglige kvalifikationer og kompetencer, især forbundet med det at modtage instruktion, planlægge og udføre opgaver samt evne at begå sig på en arbejdsplads. Dette knytter an til forventningen om den langsigtede virkning om, at deltagerne får styrket deres beskæftigelsesmuligheder. Sammenhængende viser andre undersøgelser også, at det at have et fritidsjob som et lommepengeprojekt har en positiv betydning på længere sigt for deltagerens beskæftigelsesmuligheder (Aner & Toft Jensen., 2012). Denne forventning bliver styrket af vores effektstudie. Her ser vi, at de unge, som har deltaget i lommepengejob eller en fritidsjobindsats, har tre gange så stor chance for at få et fritidsjob samme år, hvor de deltager i én af de to aktiviteter. Dertil har de chance for at fastholde fritidsjobbet, året efter at de deltog i aktiviteterne.

De boligsociale medarbejdere og samarbejdspartnere fortæller, at børnene og de unge lærer at komme til tiden, ikke at stille for mange uhensigtsmæssige krav samt at kunne tage imod en kollektiv besked. Det betyder ifølge en af de adspurgte projektledere, at børnene/de unge får lettere ved at få et fritidsjob, fordi arbejdsgiverne ved, at de har deltaget i et lommepengeprojekt og derfor evner at møde til tiden og kan varetage de arbejdsopgaver, som bliver stillet dem. Dette er også i tråd med forskningen, som pointerer, at i kraft af unges sommerjob opnår de unge deltagere en bedre selvregulering, som medvirker til, at de unge deltagere lærer, hvad det vil sige at have et arbejde (Leos-Urbel, 2014).

Yderligere fremhæver flere boligsociale medarbejdere, at børnene og de unge udviser en større ansvarlighed, særligt for deres eget boligområde. Her indikerer casestudier umiddelbart, at deltagerne får styrket deres bevidsthed og adfærd i forhold til affaldshåndtering, graffiti og hærværk, og at det får en positiv betydning for vedligeholdelsen af området. En samarbejdsaktør, der er med til at udføre aktiviteten, fortæller:

De unge føler ejerskab, ansvar og stolthed både for klubben og boligområdet. Der har aldrig været indbrud i klubben. Og de bliver helt kede af det, hvis der er nogen, der har lavet graffiti.

På samme vis oplever andre, at deltagerne tager det på sig at opdrage på andre beboere i området i forhold til at holde området rent, ligesom de giver gode vaner videre til deres yngre søskende. På den måde tyder casestudierne på, at lommepengeaktiviteten kan være med til at forbedre det fysiske miljø i boligområdet. Samtidig vurderer nogle boligsociale medarbejdere også, at lommepengeaktiviteten kan skabe brud med fordomme og konflikter mellem beboere. Der er her tale om en formodning, hvor lommepengeaktiviteten særligt tænkes at kunne afhjælpe konflikter mellem ældre beboere og de unge, som skyldes de unges adfærd.

Når vi ser på den langsigtede virkning, har medarbejdere og projektledere en forventning om, at lommepengeprojekterne kan styrke deltagernes skolegang og uddannelse samt øge deres muligheder for at komme i beskæftigelse og blive selvforsørgende. Det er også forventningen, at man gennem lommepengeprojekterne kan styrke deltagernes aktive medborgerskab. Hvorvidt det primære fokus ligger på henholdsvis skolegang, beskæftigelse eller medborgerskab, kan variere. Medarbejdere og projektledere har dertil en forventning om, at lommepengeprojekterne kan være med til at skabe en øget trivsel og tryghed, blandt andet fordi der skabes større engagement og øget ansvar for området hos flere af de unge. Forventningen om dette resultat er tæt koblet til oplevelsen af, at deltagerne i lommepengeaktiviteter tager mere ansvar for deres eget boligområde, ligesom nogle helhedsplaner blandt andet oplever en nedgang i hærværk.

I caseaktiviteterne spænder målgruppen for lommepengeprojekterne fra 10 til 17 år. Det varierer dog aktiviteterne imellem, hvor fokus lægges. Variationen er relateret til formål og ønskede resultater. Er det hensigten, at de unge skal fra lommepengeaktiviteten og videre i et ordinært fritidsjob, er det en erfaring fra flere projekter, at det kan være en fordel at tage de unge ind i lommepengeprojekt i 13-15-årsalderen. Det skyldes, at det er meget svært at hjælpe de unge videre til ordinært fritidsjob, hvis de ved lommepengeprojektets afslutning ikke er fyldt 15 år. For at undgå et slip, hvor man mister de unge efter lommepengeprojektet, er det erfaringen, at de skal være 13-15 år. En yderligere årsag til, at lommepengeaktiviteten er velegnet til unge under 15 år, er, at det er vanskeligt for denne aldersgruppe at få et ordinært fritidsjob. Er formålet hovedsageligt rettet mod skolegang og social adfærd, er lommepengeaktiviteten relevant for en bredere aldersgruppe.

Det er endvidere erfaringen fra caseaktiviteterne, at lommepengeprojekter er nyttige i forhold til børn og unge, som har forskellige former for udfordringer. Når det er ønsket at styrke deltagernes beskæftigelsesmuligheder, skolegang og trivsel og at forebygge kriminalitet, er det relevant at inddrage børn og unge, som ikke trives i skolen, som mangler selvtillid og gode oplevelser. Det kan også være unge, som mangler sociale kompetencer eller har en uhensigtsmæssig adfærd, og det kan både være unge, som har en forstyrrende adfærd, og unge, som er stille og indadvendte. På trods af, at det er oplevelsen blandt medarbejdere, at lommepengeprojekterne er virkningsfulde over for børn og unge med de ovennævnte udfordringer, så skal der også være et udviklingspotentiale. Medarbejderne skal altså have en forventning om, at den unge via lommepengeaktiviteten kan opnå øgede kompetencer i forhold til et fremtidigt fritidsjob, en forbedret skolegang, øget trivsel og forbedret adfærd.

Endelige er det en gennemgående erfaring fra caseaktiviteterne, at det er positivt at sammensætte gruppen af deltagere i lommepengeprojekterne, så der er en vis blanding i forhold til udfordringer og ressourcer. Dels kan det være positivt, at nogle af de lidt svagere unge har nogle rollemodeller i gruppen, som de kan lære noget af og spejle sig i. Dels kan det være positivt, at de stærkere unge får nye oplevelser og opfattelser af de svagere unge ved at se dem i nye roller og situationer og dermed får nedbrudt fordomme. I flere af aktiviteterne forsøger medarbejderne dermed at lave en blandet sammensætning i gruppen, så der er nogen, der kan trække de andre op. Derfor kan det også være nyttigt at rekruttere deltagere til lommepengeprojekter, som godt selv ville kunne finde og fastholde et ordinært fritidsjob.

9.1.3 Implementering

9.1.3.1 Rekruttering af deltagere

I caseaktiviteterne er rekruttering af deltagere foregået på forskellige måder. I en del af caseaktiviteterne har medarbejdere i projektets første levetid haft brug for at have særlig opmærksomhed på

rekruttering. Derfor er der i nogle aktiviteter blevet annonceret og på andre måder gjort opmærksom på aktiviteten. I hovedparten af de igangværende caseaktiviteter er det erfaringen, at det efter noget tid ikke længere er nødvendigt at annoncere eller lignende for at skabe opmærksomhed omkring aktiviteten. Når lommepengeaktiviteten har været i gang noget tid, spredes rygtet blandt de unge i området. I den forbindelse er det vigtigt, at projektet har et godt ry, og at det er positivt værdisat blandt de unge. Her har enkelte caseaktiviteter i perioder kæmpet med dårligt image, blandt andet fordi det blandt de unge ikke blev opfattet som attraktivt at samle skrald på udearealerne.

Ud over annoncering og mund til mund-metoden peger flere af medarbejdere og deltagere i caseaktiviteterne på, at rekruttering til lommepengeaktiviteten med fordel kan foregå blandt deltagere i andre aktiviteter i den boligsociale indsats. Her er det erfaringen, at det styrker indsatsens virkninger at være bevidst om samspillet mellem aktiviteter i den boligsociale indsats og at anvende dette strategisk i planlægning, gennemførelse og organisering af aktiviteter. Som en medarbejder fortæller:

God interaktion mellem aktiviteterne skaber merværdi. For eksempel har nogle forældre i fædregruppen også børn i lommepengeprojektet. Der er gode rekrutteringsmuligheder i at tænke på tværs.

Der kan dog også være en risiko for, at det er den samme gruppe, der bliver rekrutteret til de forskellige aktiviteter i indsatserne, og at der omvendt kan være en gruppe, som man ikke får engageret. Det er da også en udfordring, som flere af medarbejderne i caseaktiviteterne peger på.

I caseaktiviteterne er der også gode erfaringer med at samarbejde med andre aktører om rekruttering til lommepengeprojekter. Det kan være skoler, klubber og UU-vejledere. Alt efter aldersgruppe og formål med lommepengeaktiviteten kan det være værd at overveje at samarbejde med nogle af disse aktører, der har kendskab til børnene og de unges situation og behov og dermed nemmere kan vurdere, om fx den enkelte unge kunne have gavn af at deltage.

9.1.3.2 Arbejdsmetoder, kompetencer og virkningsfulde mekanismer

I det følgende beskriver vi de arbejdsmetoder, der anvendes i aktiviteterne i caseaktiviteterne samt de mekanismer, som aktiveres af metoderne. Arbejdsmetoder er de metoder, som arbejdes med i hver enkelt aktivitet, som af de boligsociale medarbejdere fremhæves som medvirkende til, at aktiviteten afføder de ønskede resultater. I afsnittet beskriver vi endvidere de kompetencer, som man i caseområderne oplever som centrale for at kunne arbejde med lommepengeprojekter.

Overordnet set tyder analysen på, at arbejdsmetoderne især virker:

- *Motiverende*, da de unge har succesoplevelser med at arbejde i området
- *Regulerende*, da de unge lærer at agere inden for nogle rammer med konkrete opgaver
- *Opbyggende*, da de unge får kendskab til egne ressourcer og belønnes for deres evner.

Fælles for lommepengeprojekterne er, at medarbejdere gennem aktiviteterne forsøger at *regulere* adfærden blandt de unge og søger at styrke forskellige former for kompetencer, som har betydning for, hvordan de begår sig i samfundet, i skolen og på en fremtidig arbejdsplads. Det gør man på flere måder. Blandt andet ved at anvende det, vi kalder for praksisnær læring.

Når der arbejdes med praksisnær læring, indgår deltagerne i en virkelighedsnær situation, hvor de lærer – i dette tilfælde – hvad det vil sige at gå på arbejde, og hvordan de opfører sig på en arbejdsplads. Derudover får de unge også gennem denne praksisnære læring sociale og samarbejdsrelaterede kompetencer, ligesom det er hensigten at synliggøre for de unge, at de har nogle ressourcer,

som kan komme i spil og anvendes i boligområdet, i fællesskabet eller på en arbejdsplads. Det varierer, i hvor høj grad lommepengeprojekterne bygger på den praksisnære læring. Det tyder på, at forskelle i den praksisnære læring er knyttet til deltagerens alder, hvilket blandt andet ses, ved at den yngre del af målgruppen ikke har ligeså faste rammer, knap så firkantet tone og ikke monetære belønninger. Omvendt får lommepengeprojekterne i højere grad karakter af en virkelig arbejdsplads, jo ældre deltagerne er, hvilket blandt andet kan skyldes, at de unge selv kommer tættere på et 'rigtig' job.

Casestudierne tyder på, at metodebevidsthed og den pædagogiske tilgang i lommepengeprojekterne er forbundet til, hvorvidt den koordinerende medarbejder har en pædagogisk eller socialfaglig baggrund. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at en pædagogisk og/eller socialfaglig baggrund i højere grad kan sikre metodisk bevidsthed og i højere grad sætte rammer og formidle formål og tilgang videre til de udførende medarbejdere.

Blandt de udførende medarbejdere varierer det, hvilke kompetencer der er centrale, alt efter om det er den yngre eller den ældre målgruppe, der arbejdes med, og alt efter graden af anvendelse af arbejdsmetoden praksisnær læring. I arbejdet med den yngre del af målgruppen tyder casestudierne på, at de pædagogiske, relationelle og understøttende kompetencer er mest centrale, mens arbejdet med den ældre del i højere grad trækker på kompetencer, som er relateret til den konkrete opgave, der skal løses i aktiviteten. Her bliver det vigtigt, at den udførende medarbejder har kompetencer til at løse den konkrete opgave, kan lære fra sig og kender jargonen på det specifikke arbejdsfelt. Det tyder dog på, at netop kombinationen af både pædagogisk faglighed såvel som evner knyttet til den konkrete opgaveløsning er at foretrække.

De boligsociale medarbejdere i caseaktiviteterne oplever, at det er vigtigt at være tydelig omkring forventningerne til den unge. Det vil sige, at alle parter skal være fortrolige med rammerne omkring aktiviteten, herunder mødetider, hvorvidt man melder afbud, hvornår man holder pause osv.

I lommepengeprojekterne er det et helt gennemgående princip, at deltagerne modtager tydelig anerkendelse for det arbejde, de udfører, og aktiviteten virker dermed *regulerende*. I den knap så formaliserede udgave består belønningen ofte i muligheden for at samle point, som kan anvendes i fællesskab til fælles oplevelser eller indkøb til eksempelvis den klub, som aktiviteten er tilknyttet. I de mere formaliserede udgaver af aktiviteten modtager deltagerne løn for det arbejde, de udfører. Anerkendelsen virker motiverende for både at indgå i aktiviteten, såvel som for at blive fastholdt heri. Det er også gennemgående for deltagere i lommepengeprojekterne, at de trækker anerkendelsen frem som en blandt flere årsager til deres deltagelse. Anerkendelse – og mangel herpå – anvendes også som middel til læring i aktiviteten. Det er således gennem anerkendelse, at medarbejderne har mulighed for meget synligt at signalere til deltagerne, når de udfører deres job tilfredsstillende. Omvendt får man ikke anerkendelse, hvis man ikke udfører sine opgaver, ikke møder op på arbejde eller ikke udfylder sine timesedler, så kan man reelt risikere ikke at få fx løn.

Et element i lommepengeprojekterne, som flere boligsociale medarbejdere og deltagere peger på, er en positionering af deltagerne i nye positive roller. Positioneringen af boligområdernes børn og unge i nye roller har både betydning for den enkelte deltagers selvforståelse og for, hvordan omgivelserne (særligt øvrige beboere) opfatter deltagerne. Ved at lade de unge opleve, at de kan løse opgaver, bidrage til boligområdet og måske ligefrem varetage et fritidsjob, virker aktiviteten opbyggende, og det er de boligsociale medarbejders vurdering, at deltagerne oplever nye sider af sig selv, og at deres selvtillid øges. Denne positionering i nye roller kan derfor også styrke deltagerens syn og tro på sig selv i andre sammenhænge, fx i skolen. Dette bekræftes i enkelte tilfælde af lærere i skolen.

Ud over den positive positionering i boligområdet tegnes der også et billede af, at de unge får oplevelser med at indgå i nye roller i sociale fællesskaber. Medarbejderne arbejder også med netop at styrke en positiv kultur og omgangsform i gruppen af deltagere. Her har man gode erfaringer med at bruge lommepegeaktiviteten til at regulere eller påvirke de gruppedynamikker, der kan være på spil blandt deltagere – og som kan være et udtryk for nogle dynamikker eller en kultur blandt børn og unge i hele boligområdet.

9.1.3.3 Organisering, roller og samarbejde

I dette afsnit beskriver vi de forhold ved organisering, roller, ledelse og samarbejde, der kan virke som drivkræfter eller barrierer for fremdriften og resultaterne af lommepegeprojekterne.

I lommepegeprojekterne kan vi genfinde en rollefordeling, som i store træk går på tværs af de undersøgte caseaktiviteter. Således er der typisk to centrale roller, nemlig for det første en boligsocial medarbejder, som koordinerer aktiviteten, som sætter rammerne, og som har fokus på mål og succeskriterier for aktiviteten. For det andet er der en medarbejder, som står for den konkrete udførelse af aktiviteten, som strukturerer opgaver og opgaveløsning i lommepegeprojekterne, og som guider de unge i arbejdet. Det er denne medarbejder, som ofte har en anden faglighed og andre opgaver ud over det boligsociale arbejde, fx ejendomsfunktionær. I den mindre formaliserede form for lommepegeaktivitet kan det også være et pædagogisk personale i en klub, som har den rolle. Den konkrete rollefordeling varierer caseaktiviteter imellem. Ud over disse to centrale roller er der projektlederen i helhedsplanen, som typisk har det endelige ansvar for aktiviteten, og som fungerer som sparringspartner for den boligsociale aktivitetskoordinator. Lommepegeprojekterne er særlige i sin organiseringsform og rollefordeling ved, at der er flere led, og ved, at der er flere fagligheder i spil. Erfaringer fra caseaktiviteter viser, at det er forskellige kompetencer, der er relevante i de forskellige roller/opgaver i aktiviteten. Samtidig viser erfaringer i caseaktiviteterne, at det stiller særlige krav til projektleder og koordinerende medarbejder i forhold til at skabe fælles forståelse af aktivitetens formål og metoder på tværs af strategisk, koordinerende og udførende niveau.

Som nævnt medfører lommepegeprojekternes organisering og rollefordeling nogle særlige vilkår for ledelse af aktiviteten – og særligt med hensyn til en fælles forståelse af aktivitetens formål og metoder. Erfaringer fra caseaktiviteterne viser, at det er vigtigt, at den boligsociale aktivitetskoordinator er eksplicit om tankerne bag aktiviteten, herunder formål og arbejdsmetoder. Samtidig er det vigtigt, at de udførende fagpersoner får rum til at udnytte de særlige kompetencer, de har – især i forhold til den praksisnære læring. Hvis arbejdssituationen skal virke virkelighedsnær for de unge deltagere, er det nyttigt, at fagpersoner i aktiviteten, fx ejendomsfunktionærer, bibliotekarer eller cafépersonale, arbejder på den måde, som de plejer, og opfører sig, som de plejer også over for de unge – dog med en vis rummelighed.

9.2 Fritidsjob

9.2.1 Kendetegn

Fritidsjobaktiviteterne har hovedsageligt til formål, at de unge bryder med negativ social arv, bliver selvforsørgende og aktive medborgere. På kortere sigt er formålet, at de unge opnår erfaring med arbejdsmarkedet, kommer til at forstå spillereglerne på en arbejdsplads og tilegner sig en arbejdskultur. I forhold til skolegang og uddannelsen er formålet med fritidsjobaktiviteter, at den arbejdskultur, de unge tager til sig i fritidsjobbet, også kan smitte af i skolegangen, som igen kan styrke mulig-

heden for beskæftigelse. Derudover er formålet, at unge i boligområderne generelt løftes uddannelsesmæssigt og beskæftigelsesmæssigt. I forhold til kriminalitetsforebyggelse er formålet med fritidsjob, at give deltagerne nogle positive faglige og sociale fritidsaktiviteter.

Fritidsjobaktiviteter er typisk rettet mod unge beboere i udsatte boligområder. Aktiviteten anvendes både til piger og drenge. Aldersgruppen for målgruppen ligger fra 13-25 år, dog typisk med fokus på de 15-17-årige.

Karakteristika	Fakta om målgruppen
Hvem er målgruppen?	<p>Alder: Hovedparten af de unge, der deltager i fritidsjobindsatsen, er 15-17 år. Således befinder 74 pct. af målgruppen sig i den aldersgruppe.</p> <p>Køn: Der er en lille overvægt af drenge i fritidsjobindsatsen, der udgør 57 pct. af deltagerne.</p> <p>Etnicitet: Af deltagere i fritidsjobindsatsen har en større andel oprindelse i et ikke-vestligt land. Det drejer sig om 90 pct. af deltagerne, mens 72 pct. af sammenlignelige unge i boligområdet har ikke-vestlig oprindelse.</p>
Hvordan er målgruppens familieforhold?	<p>Familieforhold: 56-59 pct. bor sammen med begge forældre, og 64 pct. af deltagerne bor sammen med tre eller flere søskende.</p> <p>Forældre: Uddannelsesniveaue er lavere blandt forældrene til deltagerne i fritidsjobindsatsen end blandt forældre til de øvrige beboere i aldersgruppen. Deltagerne har en større andel med forældre, der har uoplyst uddannelse, og en mindre andel, der har en forælder med en erhvervsfaglig uddannelse. Desuden har deltagerne en større andel med forældre, der modtager overførselsindkomst, end de jævnaldrende beboere i boligområdet.</p>
Hvordan er målgruppens skoledeltagelse?	Der er ingen forskel på deltagernes fravær i folkeskolen året før start i fritidsjobindsatsen i forhold til de jævnaldrende unge i området.

Et fritidsjob består i en formel ansættelse på en ekstern arbejdsplads, hvor den unge varetager en formaliseret arbejdsfunktion i et afgrænset antal timer. Den boligsociale indsats' rolle består overvejende i opsøgning, vejledning og brobygning til fritidsjobbet samt i nogle tilfælde også støtte til fastholdelse og støtte til arbejdsgiver. For eksempel vejledes de unge i, hvordan de kan søge de enkelte fritidsjob, og de trænes i jobsøgningsprocessens enkelte dele. De unge hjælpes til at udvikle et CV og yderligere dokumenter, som beskriver, hvad de kan. Der kan også være træning i jobsamtaleteknikker. I de boligsociale fritidsjobaktiviteter kan der typisk være dialog – enten med den enkelte deltager eller i grupper – hvor deltagerne stifter bekendtskab med arbejdsgivernes forventninger til deltagernes adfærd. I nogle fritidsjobaktiviteter er der indlagt et element, hvor deltagerne trænes i at varetage specifikke jobfunktioner. Det kan eksempelvis være børnepasning.

Den boligsociale indsats kan have en opsøgende medarbejder, der etablerer samarbejde med erhvervslivet om fritidsjob. Under ansættelse finder opfølgning til tider sted fra den boligsociale indsats' side, så muligheder og udfordringer kan fanges i opløbet. I nogle tilfælde kan den boligsociale indsats' rolle også bestå i brobygning mellem unge i lokalområdet og fritidsjobindsats i regi af anden aktør, fx kommunen.

Det vil sige, at fritidsjobaktiviteterne kan have forskellige elementer, og at det varierer de konkrete aktiviteter imellem, hvilke elementer der indgår i den specifikke aktivitet. Elementerne er kort beskrevet her:

Elementer i fritidsjobaktiviteten

Vejledning i jobsøgning:

- Deltagerne får vejledning i at skrive ansøgning, CV og gå til samtale
- Deltagerne får vejledning i at finde ledige job og/eller opsøge virksomheder og ansøge uopfordret
- Deltagerne får vejledning i forhold til at synliggøre egne ressourcer og identificere realistiske muligheder for fritidsjob
- Kan foregå individuelt eller i grupper.

Forberedelse:

- Dialog omkring deltagernes adfærd og arbejdsgivers forventninger
- Rollespil og øvelser
- Kan foregå individuelt eller i grupper.

Undervisning og træning af specifikke kompetencer:

- Deltagerne får undervisning i specifikke former for opgaveløsning, fx børnepasning og cykelreparation
- Deltagerne får træning i specifikke kompetencer
- Foregår typisk i grupper.

Virksomhedsnetværk:

- De boligsociale medarbejdere oparbejder et netværk med virksomheder, som er villige til at tage unge fra boligområdet i fritidsjob.

Støtte og fastholdelse:

- Den boligsociale medarbejder er i dialog med arbejdsgiveren om den unges præstationer og eventuelle udfordringer
- Den boligsociale medarbejder har løbende kontakt til den unge for at sikre fastholdelse og evt. hjælpe den unge med at møde til tiden eller lignende.

I nogle fritidsjobaktiviteter betaler den boligsociale indsats lønnen for de unge i de første måneders ansættelse. Her er det altså ikke til en start et reelt fritidsjob, men en mulighed for, at deltagerne kan øve sig og lære at passe et fritidsjob. På den måde minder en sådan ansættelse om deltagelse i en lommepegeaktivitet, dog med ansættelse i en virksomhed.

Aktiviteten er typisk forankret i den boligsociale indsats. Der kan være samarbejde med UU-vejleder, jobcenter, kommunale klubber og SSP. Samarbejdet med disse aktører er typisk centreret om arbejdet med at rekruttere de unge og om at klargøre og brobygge til fritidsjobbet. Derudover kan den boligsociale fritidsjobaktivitet have et samarbejde med en række virksomheder, som aftager de unge i fritidsjob. Samarbejdet her handler i højere grad om at understøtte den unges læring og fastholdelse i fritidsjobbet.

Fritidsjobaktiviteterne kan organiseres i samspil med en række andre aktiviteter i området, herunder blandt andet:

- Lommepegeprojektet kan for den unge være en forløber til videre forløb i fritidsjob
- Boligsociale klubber og væresteder: Rekruttering og fritidsjobvejledning kan finde sted i klubber og væresteder.

9.2.2 Virkning

Som en del af evalueringen og det indledende analysearbejde har repræsentanter fra fire udvalgte boligområder i samarbejde med evaluator udviklet en forandringsteori for fritidsjobaktiviteter på tværs af områderne. Forandringsteorien er herefter blevet kvalificeret løbende i forbindelse med gennemførelsen af casestudierne. Arbejdet med at kvalificere forandringsteorien bidrager til at præcisere det vidensgrundlag, fritidsjobaktiviteter står på. Forandringsteorien fremgår i figur 9.2.

Figur 9.2 Forandringsteori for fritidsjob.

Forventningen til virkninger på kort sigt er, at deltagernes faglige kvalifikationer og kompetencer styrkes. Her er det særligt kompetencer til at planlægge og udføre opgaver, herunder at vurdere og eventuelt justere opgaveløsning. Ligeledes peger boligsociale medarbejdere på, at børnene og de unge lærer, hvad der skal til for at kunne begå sig på en arbejdsplads; at møde til tiden, melde afbud ved sygdom og tage imod beskeder. Dette ligger i tråd med forskningen, som fremhæver, at deltagere i sommerjob og fritidsjobaktiviteter opnår mere selvtillid, selvværd og bedre selvregulering, som kan være med til, at de unge lærer, hvad der skal til for at kunne begå sig på en arbejdsplads (Leos-Urbel, 2014).

Desuden er forventningen, at de unge i nogle tilfælde opnår kompetencer til at udføre specifikke funktioner, fx børnepasning. Flere samarbejdspartnere oplever netop, at de unge opnår færdigheder til at begå sig i et fritidsjob. Mere konkret fremhæver nogle projektledere, at de har deltagere, som efterfølgende er kommet i arbejde. Dette kan blandt andet skyldes, at de unge får anbefalinger med fra deres arbejdsplads, som de kan bruge andetsteds, og nogle får lovning på efterfølgende ansættelse på samme arbejdsplads. Dette hænger stærkt sammen med vores effektstudie. Her ser vi, at de unge, som har deltaget i lommepegejob eller en fritidsjobindsats, har tre gange så stor chance for at få et fritidsjob samme år, hvor de deltager i én af de to aktiviteter. Dertil har de chance for at fastholde fritidsjobbet, året efter at de deltog i aktiviteterne.

Der er også en tendens til, at fritidsjobaktiviteterne på kort sigt har styrket sociale kompetencer i forhold til samarbejde om at løse en opgave og i forhold til at kunne gå i dialog og være imødekommende over for personer, som de ellers ikke ville være i dialog med. Analysen af de kvalitative

datakilder viser endvidere, at netværksskabelse er noget, som målgruppen udvikler på baggrund af at deltage i aktiviteterne med hinanden. Flere unge forklarer, at de godt kan lide at være i aktiviteten:

Stemningen er god og noget helt andet end i skolen. De andre er søde, de har humor, og det er hyggeligt. Det betyder meget at være her.

På den måde får de unge styrket deres netværk og sociale kompetencer ved at udvikle nye bekendtskaber gennem deltagelse i aktiviteten. Dette følger øvrige undersøgelser, der fremhæver, at fritidsjob synes at have en positiv betydning for deltagernes motivation og adfærd (Aner & Toft-Jensen, 2012).

Endvidere er oplevelsen blandt de boligsociale medarbejdere, at de unge styrker deres personlige kompetencer, som er relateret til at håndtere og tackle daglige gøremål samt får forståelse for at regulere deres adfærd i forskellige kontekster. Flere ejendomsfunktionærer oplever, at de fleste unge opnår at blive klar til et fritidsjob gennem styrkelse af personlige kompetencer. Dette ligger i forlængelse af forskningen på området, som viser, at fritidsjobaktiviteter har en positiv betydning for selvregulering (Leos-Urbel, 2014). For eksempel fortæller en ejendomsfunktionær om, hvordan en deltager ændrede sin ustabile adfærd og nu er blevet stabil, imødekommende og tillidsfuld, fordi han er blevet tryk og har haft en succesoplevelse gennem aktiviteten. En deltager fortæller, at han først og fremmest havde meldt sig til aktiviteten for at tjene penge, da han havde *"lavet noget lort og skyldte nogle penge"*, men efter at være startet i projektet synes, at arbejdet var givende, da han lærte en masse. Det indikerer samtidig, at de unge får en styrket ejerskabsfølelse i projektet. En ejendomsfunktionær fortæller, at to unge, efter et par ugers affalds-'snapning' i egen opgang, fik stoppet de andre unges tradition med at smide skrald i opgangen. Ejendomsfunktionærerne fortæller yderligere, at de nuværende unge i projektet også griber ind, når andre i området begår hærværk eller sviner.

På længere sigt forventer boligsociale medarbejdere og projektledere i caseaktiviteterne, at fritidsjobaktiviteterne kan styrke deltagernes skolegang og uddannelse samt øge deres muligheder for at komme i beskæftigelse og blive selvforsørgende. Det er også forventningen, at man gennem fritidsjobaktiviteterne kan styrke deltagernes aktive medborgerskab og øge deres evne til at mestre deres hverdag. Boligsociale medarbejdere og projektledere har også en forventning om, at fritidsjobaktiviteterne kan bidrage til at skabe en positiv ungdomskultur i boligområdet. Typisk ligger det primære fokus dog på at øge deltagernes mulighed for på sigt at komme i beskæftigelse og blive selvforsørgende. En projektleder oplever, at de *"har knækket kurven i forhold til lillebror-generationen"*. Der er således en oplevelse af, at den nuværende målgruppe er aktive i projekter, mens den ældre generation – storebrødrene til den nuværende målgruppe – i højere grad *"står nede i centeret"*.

I caseaktiviteterne spænder målgruppen for fritidsjobaktiviteterne fra 13 til 25 år. Det varierer dog aktiviteterne imellem, hvor fokus lægges. Det er en erfaring fra casestudierne, at det kan være meget vanskeligt at finde et fritidsjob til de unge, som er under 15 år. Derfor kan det være fordelagtigt at lægge fokus på unge i alderen 15 år og opefter. Det er erfaringen fra caseaktiviteterne, at fritidsjobaktiviteterne egner sig til unge, som på den ene side har brug for hjælp til at få et fritidsjob, og som på den anden side har ressourcer og overskud nok til på sigt at kunne varetage et fritidsjob. Her varierer målgruppeafgrænsningen også med, hvilke elementer der er inkluderet i den konkrete aktivitet. Således kan fritidsjobaktiviteter, hvor der er ressourcer til en håndholdt indsats, både i jobsøgningen og i det første fritidsjob inkludere en svagere gruppe af unge, end de fritidsjobaktiviteter, som hovedsageligt indeholder vejledningsaktiviteter. Casestudierne tyder således på, at det er fremmende for aktivitetens virkning at være opmærksom på denne sammenhæng og at få tilpasset målgruppen med aktivitetens indhold.

Alt i alt er det erfaringen, at fritidsjobaktiviteterne kan skabe resultater hos unge, der på den ene side har brug for støtte og en hjælpende hånd, og som på den anden side har et vist niveau af ressourcer, så de relativt let kan hjælpes. For nogle unge i områderne kan det derfor være nyttigt at have dem i lommepengejob, inden de kommer videre i fritidsjob. Gennem lommepengejobbet kan man sikre sig, at de bliver klædt på og klar til at varetage et fritidsjob. Det er erfaringen i caseaktiviteterne, at aktiviteterne ikke kan rumme deltagere, som er i misbrug, eller som er inde i en kriminel løbebane.

I nogle fritidsjobaktiviteter arbejder projektledere og boligsociale medarbejdere både med den del af målgruppen, som blot har brug for lidt vejledning og støtte til selve jobsøgningen, og den del af målgruppen, som er udfordret af flere problematikker. På tværs af casestudierne tegner sig et billede af en målgruppe, der især har udfordringer i forhold til skolegang og trivsel i skolen, familiemæssige udfordringer, manglende viden om og forståelse af arbejdsmarkedsforhold samt personlige udfordringer, fx i forhold til identitetsforståelse og manglende selvtillid. I henhold til sidstnævnte udfordring kan det netop være en hindring for unge at indgå i fritidsjobaktiviteten, at de ikke har tro på egne evner. Hertil hører også, at de unge, ifølge flere af de boligsociale medarbejdere, mangler opbakning i hjemmet fra deres forældre, som typisk mangler overskud til at støtte de unge og/eller har nogle (til tider urealistiske) specifikke forventninger til de unges vej gennem uddannelse og arbejdsmarked. Forventninger, som det kan være svært for de unge at leve op til. Endelig kan de familiemæssige udfordringer ligge i forældrenes manglende kendskab til arbejdsmarkedet og dermed et fravær af hjemlige rollemodeller og hjælp i forhold til uddannelse og fritidsjob. Det betyder, at en del af de unge i målgruppen mangler en arbejdskultur hjemmefra. Som en boligsocial medarbejder siger:

Der er nogle særlige problematikker i forhold til den måde, de forstår sig selv på – at de føler sig lidt på kant og ikke helt som de andre (...). Generelt mangler de nogle voksne, der kan hjælpe dem med at formulere sig og se, hvad de kan og er gode til.

Enkelte medarbejdere i casestudierne peger også på nogle udfordringer, som er specifikke i forhold til en del af de unge med anden etnisk baggrund. Her oplever de en tendens til, at de unge mangler forståelse for deres eget ansvar i forhold til at finde et fritidsjob. At de blandt andet selv skal tage initiativ. Det er etniske minoritetsunge, som oplever eller forventer, at de ikke har de samme muligheder på arbejdsmarkedet som etnisk danske unge.

9.2.3 Implementering

9.2.3.1 Rekruttering af deltagere

I caseaktiviteterne er der gode erfaringer med at lade rekrutteringen foregå gennem andre aktiviteter, såsom lommepengeprojekter, klubber og væresteder og Mind Your Own Business, samt via andre aktører såsom skole, kommunal klub og UU-vejlederen. Derfor er det erfaringen, at rekrutteringen kræver, at der bruges tid på samarbejde og netværksdannelse.

Flere boligsociale medarbejdere og projektledere oplever også, at det er en fordel for rekrutteringen, hvis den boligsociale medarbejder er aktiv i andre aktiviteter og kendt i boligområdet og dermed har en relation til de unge. Det kan tage tid at skabe en relation til de unge, men det er oplevelsen i flere caseaktiviteter, at en tillidsfuld relation er afgørende for, om de unge vil søge hjælp og indgå i dialog med den boligsociale medarbejder, og dermed for rekrutteringen.

Endelig er det en erfaring både fra boligsociale medarbejdere og fra virksomheder, at det er vigtigt i rekrutteringen at være opmærksom på de unges motivation. En arbejdsgiver fortæller:

De skal ville det. Det skal ikke være den boligsociale medarbejder, der har tvunget dem herover. Der skal være noget motivation og lyst. Ellers dør det. Og vi får svært ved at præge dem.

9.2.3.2 Arbejdsmetoder, kompetencer og virkningsfulde mekanismer

I det følgende beskriver vi de arbejdsmetoder, der anvendes i caseaktiviteterne samt de mekanismer, som aktiveres af metoderne. Arbejdsmetoder er de metoder, som arbejdes med i hver enkelt aktivitet, som af de boligsociale medarbejdere fremhæves som medvirkende til, at aktiviteten afføder de ønskede virkninger. I afsnittet beskriver vi endvidere de kompetencer, som man i caseområderne oplever som centrale for at kunne arbejde med fritidsjobaktiviteter.

Overordnet set tyder analysen på, at arbejdsmetoderne især virker:

- *Socialiserende*, når der arbejdes med den individuelle brobygning
- *Regulerende*, når den unge indgår i den praksisnære læring
- *Opkvalificerende*, når den unge får et (realistisk) billede af egne ressourcer og evner.

Mekanismerne aktiveres ved at anvende forskellige arbejdsmetoder i de enkelte delelementer. I delelementerne vejledning og forberedelse er det særligt arbejdsmetoden individuel brobygning og til tider også den gruppebaserede læring, der er i anvendelse. I delelementerne undervisning og træning i specifikke kompetencer samt understøttelse og fastholdelse er det i højere grad den praksisnære læring, kombineret med gruppebaseret læring og/eller individuel brobygning.

Som del af fritidsjobaktiviteten arbejdes blandt andet med arbejdsmetoden individuel brobygning. Arbejdsmetoden handler om, at de boligsociale medarbejdere opbygger en relation til den unge, og det er med udgangspunkt i relationen, at medarbejderen vejleder og støtter den unge i at træffe og gennemføre valg. Et gennemgående træk ved arbejdsmetoden er, at medarbejderen optræder coachende og vejledende, og at der tages udgangspunkt i den enkelte unges situation, ønsker og behov. Arbejdsmetoden har fokus på at brobygge den unge til andre aktører og til forskellige aspekter af samfundet. I dette tilfælde er det særligt brobygning til et fritidsjob, der er i fokus, men det kan også handle om at brobygge til uddannelse, til nye netværk eller bredt til samfundet uden for boligområdet.

Det varierer, hvor tæt relationen er, og hvor intensiv og håndholdt vejledningen er. Denne variation er til dels baseret på den tid, medarbejderen har til den enkelte, men hovedsageligt handler variationen om målgruppens behov. Det betyder, at arbejdsmetoden er noget mere ressourcekrævende, når målgruppen har mange udfordringer og massivt behov for støtte til både at finde og fastholde fritidsjobbet, end når målgruppen blot har behov for lidt hjælp til at skrive en ansøgning og opdatere CV'et. Det er derfor vigtigt i implementeringen af fritidsjobaktiviteten, at man er opmærksom på, hvilke udfordringer målgruppen står med, og hvorvidt det er den mere eller mindre udfordrede del af målgruppen, som man vil rette aktiviteten mod.

Når arbejdsmetoden individuel brobygning er i spil i fritidsjobaktiviteterne, er der nogle særlige fællestræk i de tilgange, som arbejdsmetoden bygger på. Flere boligsociale medarbejdere pointerer, at det er vigtigt for virkningen af aktiviteten, at den unge oplever, at den relation, han eller hun oparbejder til medarbejderen, er en relation, som "kan bruges til noget". Det vil sige, at det ikke er relationen i sig selv, der er fundamentet for forandring, men en relation, hvor den unge oplever at få hjælp eller at blive udfordret på en positiv måde. Flere boligsociale medarbejdere erfarer således, at hvis relationen skal kunne forandre noget hos den unge, så skal den unge på den ene side opleve relationen som givtig for overhovedet at have motivation for at opsøge medarbejderen. På den anden

side skal den boligsociale medarbejder hele tiden have opmærksomhed omkring formålet med forandringen og dermed anvende relationen til at stille spørgsmål, få den unge til at reflektere og støtte den unge i handling, hvis relationen skal kunne forandre. Her er det blandt andet en erfaring, at det er vigtigt at være til rådighed, være tilgængelig og handle hurtigt, når den unge har brug for det. Det er også en erfaring, at det skaber gode resultater, at den boligsociale medarbejder rent faktisk kan hjælpe den unge til at få et fritidsjob. En boligsocial medarbejder fortæller:

Det er en professionel rolle, hvor det ikke bare handler om at snakke. Relationen er vigtig, men det skal være en relation, de unge oplever, de kan bruge til noget, og de unge skal fornemme, at de tages alvorligt, og at medarbejderne kan rykke noget for dem.

Et andet fællestræk i de boligsociale medarbejders erfaringer med den individuelle brobygning er, at der i vejledningen er behov for at arbejde med de unges forventninger til, hvilke muligheder, de har både i forhold til fritidsjob og på længere sigt i forhold til beskæftigelse. Således er det erfaringen, at det er vigtigt for resultaterne, at medarbejderen tager sig tid til at skabe forståelse hos den unge om krav og muligheder. Det kan både dreje sig om unge, der har urealistisk høje forventninger til fritidsjobbet, og omvendt unge, som forventer, at de ikke kan blive ansat i et fritidsjob. En medarbejder fortæller fx:

Jeg har oplevet, at en ung dreng sagde nej til et job i Kvickly, fordi som han sagde 'Det er ikke relevant for mig, når nu jeg skal være pilot'. Vi skal gøre op med de traditionelle forestillinger om, at man kun kan blive advokat, læge eller ingeniør. Vi skal få dem til at reflektere over: Hvad kan jeg godt lide at lave?

Et andet aspekt i vejledningen, som boligsociale medarbejdere i flere caseaktiviteter omtaler, er, at deres rolle ikke er at løse problemer for de unge. Tværtimod er det deres oplevelse, at hvis der skal skabes varig virkning, hvor de unge tilegner sig varige kompetencer – personlige, arbejdsmarkedsrettede og i forhold til livsmestring – er det afgørende, at den unge lærer selv at tage ansvar og initiativ.

Det er en oplevelse blandt flere boligsociale medarbejdere, at det kan være en svær balancegang at give den unge tilstrækkelig med støtte uden at overtage processen. Samtidig oplever flere som nævnt, at det netop er denne balance, som er helt central for, at der kan skabes varige resultater hos den unge – herunder at den unge får styrket sin selvtillid, får nogle succesoplevelser og får mod på og erfaring med selv at træffe beslutninger og tage initiativ. En boligsocial medarbejder fortæller:

Vi skal lære dem, at vi er der for dem. Men det handler ikke om, at de skal have det foræret. De skal opleve at få opbygget selvtilliden til at opnå noget selv.

Så længe den unge ikke tager ejerskab til den plan eller de mål, som han definerer sammen med den boligsociale medarbejder, er det erfaringen, at de unge ofte falder fra og mister motivationen. En boligsocial medarbejder fortæller:

Forandringen ligger hos den unge selv. Det skal være den unges løsning og ikke medarbejderens. Den unge skal kunne se en mening i det.

Når arbejdsmetoden praksisnær læring anvendes i fritidsjobaktiviteterne, er det hovedsageligt i selve fritidsjobbet. Her er det erfaringen, at de unge, som ikke umiddelbart kan varetage et ordinært fritidsjob, kan få meget ud af at indgå i et fritidsjoblignende arrangement. Her varetager deltagerne opgaver på lige fod med andre unge i fritidsjob i en virksomhed. Samtidig er der ekstra oplæring, elastik og rummelighed, idet formålet er, at den unge skal lære at begå sig på arbejdsmarkedet. En arbejdsgiver i et supermarked fortæller:

De skal meddele, hvis de er syge osv. Der skal være en stabilitet, for ellers får de ikke penge. Og næste skridt er så at lære dem, at de også skal lave noget, når de er her. Og det skal vi [boligsocial medarbejder og virksomhed] være fælles om at lære dem. Det skal ligne den måde, andre unge mennesker ansættes i fritidsjob.

De unge deltagere i fritidsjobbet får løn for deres arbejde, og der er konsekvenser i form af manglende løn eller afskedigelse, såfremt de ikke møder op. Her tyder det også på, at det er en fordel, hvis der er en god kontakt mellem kontaktpersonen i virksomheden og den boligsociale medarbejder, således at den boligsociale medarbejder kan støtte op og tage samtaler med den unge om den unges adfærd og/eller udfordringer. Det er erfaringen fra de boligsociale medarbejdere i fritidsjobaktiviteterne og i virksomhederne, at de fleste (men ikke alle) unge udvikler sig ved at komme ud i en ny sammenhæng uden for boligområdet og skulle varetage et job, hvor de er i kontakt med mange nye mennesker. En arbejdsgiver fortæller:

De unge bliver mere åbne. Mange er tit meget stille og tilbageholdende i starten. De er ikke vant til at komme ud blandt mange mennesker. De fleste af dem kan vi godt præge. Også med noget humor. De skal kunne mærke, at vi har det rart, og at det ikke er en straf at gå på arbejde.

I fritidsjobaktiviteterne er det forskellige kompetencer, som er relevante (nødvendige) i de forskellige delelementer. De nødvendige kompetencer er relateret til de to overordnede former for arbejdsmetoder. I den individuelle brobygning, som anvendes både i vejledningsdelen, i forberedelsen og i fastholdelsen, peger flere boligsociale medarbejdere på, at de nødvendige kompetencer både er relateret til et personligt niveau og til et fagligt niveau. Det er erfaringen fra caseaktiviteterne generelt, at det styrker aktiviteten og resultaterne, hvis den boligsociale medarbejder er god til relationsarbejde, interesserer sig for de unge og har en tro på og blik for de unges ressourcer. Den boligsociale medarbejder skal også kunne udfordre de unge, skabe respekt og sørge for, at de unge holder aftaler. Det er også en erfaring, at det er nyttigt, hvis medarbejderen har viden om arbejdsmarked, beskæftigelsesområdet, ansøgningsprocesser og forståelse for arbejdsgivere. Endelig tyder det på, at det er afgørende, at medarbejderen har nogle kompetencer i forhold til vejledningsrollen og til at føre samtaler med de unge, som tager udgangspunkt i den unges livsverden, samtidig med at de kan rykke ved den unge.

En del af disse kompetencer er relateret til de pædagogiske og socialfaglige uddannelser. En boligsocial medarbejder med socialrådgiverbaggrund fortæller fx, at hun bruger sine faglige kompetencer i samtalen med de unge, hvor hun bruger den aktive anerkendende lytning, er kontant og krævende og samtidig meget rummelig. Det vil sige, hun er bevidst om at stille krav, der matcher den unges niveau. Andre boligsociale medarbejdere er akademisk uddannet og har dermed ikke den socialfaglige tilgang i bagagen. Her er der nogle, der oplever det nyttigt at få de faglige værktøjer gennem kurser, fx i konfliktmægling og narrativ coaching.

I den praksisnære læring er det hovedsageligt kompetencer hos arbejdsgivere, der er centrale. Her tyder det på, at det vigtigste er, at virksomhederne bringer deres kompetencer i forhold til at indgå på en arbejdsplads i spil. Det drejer sig dels om at løse de konkrete opgaver i virksomheden og om at kunne formidle en arbejdskulturforståelse til den unge. Derudover peger arbejdsgivere på, at det for nogle af de lidt mindre ressourcestærke unge mennesker er vigtigt, at virksomheden har et rummeligt personale, og at de også forstår at skabe nogle trygge rammer for den unge. Som en arbejdsgiver fortæller:

Vi skal være gode til at tage hånd om dem. Hvis ikke vi tager ordentlig hånd om dem, så rykker de ikke, og så får de heller ikke mere tro på sig selv. Hvis vi fortæller dem, at det er et sikkert sted, og at de bare skal komme til os med spørgsmål, så kan folk rykke sig meget.

9.2.3.3 Organisering, roller og samarbejde

I dette afsnit beskriver vi de forhold ved organisering, roller, ledelse og samarbejde, der kan virke som drivkræfter eller barrierer for fremdriften og virkningen af et fritidsjobprojekt.

Det er en generel vurdering på tværs af caseaktiviteterne, at det er givtigt, at den boligsociale medarbejder opdyrker et netværk blandt virksomheder og indgår aftaler med virksomheder om rekruttering m.m. Det er dog ikke alle caseaktiviteter, hvor dette sker i praksis. Det skyldes, at det er meget ressource- og tidskrævende. Er der fokus på den praksisnære læring, og er fritidsjobaktiviteten målrettet unge, som ikke umiddelbart kan varetage et fritidsjob, er det dog ret afgørende for aktivitetens resultater, at der er et samarbejde med eventuelle arbejdsgivere.

Fritidsjobaktiviteter anvendes i flere caseaktiviteter sammen med lommepengeprojekter. Her er lommepengeaktiviteten et første trin på trappen mod fritidsjobbet. I lommepengeaktiviteten styrkes de unge deltageres arbejdsmarkedsrettede, personlige og sociale kompetencer. Herefter brobygges deltagerne til fritidsjobaktiviteten, hvor de hjælpes videre til ordinært fritidsjob uden for boligområdet.

I nogle caseaktiviteter er der også spirende erfaringer med at samarbejde med den kommunale klub eller UU-vejleder om fritidsjobvejledningen. Her er det en foreløbig erfaring, at det kan være givtigt, at den boligsociale indsats tager sig af de unge, der har behov for ekstra støtte, mens medarbejdere i klubben hjælper de stærkere unge med jobsøgning. Som en af medarbejderne fortæller:

Vi prøver at styrke en fælles indsats. Måske kan det på sigt betyde, at jeg kan have den mere håndholdte indsats, og klubmedarbejdere tog den anden vejledning. På sigt håber jeg også at kunne arbejde tættere sammen med en kommunal virksomhedskonsulent.

9.3 Mentorforløb

9.3.1 Kendetegn

Mentoraktiviteter har primært til formål at skabe forandringer for mentee. Mentoraktiviteterne anvendes til at støtte op om flere forskellige formål hos målgruppen. Således kan mentoraktiviteterne både have et beskæftigelsesrettet formål, hvor mentor støtter mentee i at komme i fritidsjob eller beskæftigelse. Mentoraktiviteterne kan også have et uddannelsesrettet sigte, hvor mentor støtter mentee i forhold til lektier og opgaver samt valg, optagelse og fastholdelse på ungdoms- eller erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse. Mentoraktiviteterne kan endvidere have et kriminalitetsforebyggende sigte, hvor mentor støtter mentee i at komme ud af eller undgå at starte en kriminel løbebane. Mentoraktiviteterne kan derudover have et umiddelbart bredere sigte i forhold til at styrke mentees identitet og hverdagsmestring, ligesom mentoraktiviteterne anvendes til at støtte forældre i forælderrollen eller til at kompensere for manglende forældre hos børn og unge, som understøtter det langsigtede uddannelses- eller beskæftigelsesrettede formål. De specifikke formål i den enkelte mentorrelation afhænger typisk af mentees behov, og der vil typisk være flere formål med relationen.

Mentoraktiviteter anvendes til et bredt udsnit af beboere, både børn, unge og voksne, mænd og kvinder, danskere og beboere med anden etnisk baggrund. I de boligsociale indsatser er den typiske målgruppe dog unge mellem 13 og 25 år.

Karakteristika	Fakta om målgruppen
Hvem er målgruppen?	<p>Alder: Der er tendens til en lille overvægt af deltagere i aldersgruppen 15-17 år. Aldersforskellene på deltagerne i mentorforløb og de jævnaldrende beboere er dog ikke statistisk signifikante.</p> <p>Køn: Der ses store forskelle, hvad angår køn. 84 pct. af deltagerne i mentorforløbene er drenge, mens kun omkring halvdelen af sammenlignelige unge i boligområdet er drenge.</p> <p>Etnicitet: Af deltagere i mentorforløb ses en klar overvægt af børn og unge med ikke-vestlig oprindelse blandt deltagerne. 77 pct. af deltagerne i mentorforløb har ikke-vestlig oprindelse mod 56 pct. af de jævnaldrende beboere.</p>
Hvordan er målgruppens familieforhold?	<p>Familieforhold: Der er ikke forskelle på familieforholdene for deltagerne i mentorforløb og de øvrige beboere i samme aldersgruppe i boligområdet.</p> <p>Forældre: Deltagerne i mentorforløb har typisk forældre med et lavere uddannelsesniveau end de jævnaldrende unge. Flere forældre til deltagerne i mentorforløb har dog ikke oplyst uddannelsesniveau. 92 pct. af deltagerne i mentorforløb har mindst en forælder, som har modtaget overførselsindkomst, mens det samme er tilfældet for 71 pct. af sammenlignelige unge. Ligeledes modtager 41 pct. af forældrene førtidspension mod 25 pct. af forældrene til beboere i samme aldersgruppe.</p>
Hvordan er målgruppens skoledeltagelse?	Der er en tendens til, at deltagerne er overrepræsenteret blandt elever med en fraværsprocent på mellem 5 og 10 pct. Der er dog ikke signifikante forskelle i fraværet på deltagere i mentorforløbene og de jævnaldrende.

Aktivitetstypen mentor består i udvælgelse og i nogle tilfælde uddannelse af mentorer med henblik på håndholdte 1:1 forløb af børn, unge og voksne. Udvælgelse af mentorer sker ud fra relevante kriterier, og der kan etableres et decideret mentorkorps. For eksempel kan mentorer vælges blandt ressourcestærke frivillige ildsjæle, beboere med positive erfaringer bag sig, foreninger, erhvervsliv eller lignende alt afhængig af indsatsens sigte (uddannelse, job, kriminalitetsforebyggelse mv). I nogle tilfælde trænes mentorerne gennem en kort mentoruddannelse og får tilbudt efteruddannelse og løbende individuel sparring.

Der sker en matchning af mentee og mentor fx gennem opstartsmøde, og i nogle tilfælde udarbejdes en samarbejdsaftale og handlingsplan for det enkelte mentorforløb. Mentorforløbet er herefter struktureret omkring regelmæssige møder mellem mentee og mentor og løbende opfølgning på mentees handlingsplan og trivsel.

Mentor indgår i mentorforløbet på frivillig basis, mens der er enkelte eksempler på, at mentor er lønnet. Aftalen for mentorforløbet er typisk tidsafgrænset. Herefter kan mentor og mentee vurdere, om de vil fortsætte relationen på egen hånd.

I nogle indsatser er der bevidst metodisk frihed, hvor mentorerne danner deres egne tilgange og metoder til arbejdet. I andre indsatser, hvor mentorer er ansat og lønnet, er der i nogle tilfælde mere fokus på det metodisk stringente arbejde. Her anvendes diverse redskaber og tilgange inden for coaching og vejledning, så som narrativ coaching og tilværelsespsykologi.

Mentoraktiviteterne består af en række delelementer, og det varierer caseaktiviteterne imellem, hvor stor vægt, de lægger på de enkelte delelementer. Delelementerne er kort ridset op her:

Elementer i mentorforløb

Rekruttering og matchning:

- Rekruttering af mentorer
- Rekruttering af mentees
- Matchning.

Forberedelse af mentorer:

- Informationsmøder
- Mindre kursus.

Opstart af forløb:

- Hjælp til forventningsafstemning og handleplan.

Understøttelse af erfaringsudveksling og faglige input:

- Facilitering af mentor-netværk
- Informationsmøder med fagligt input.

Hvor meget understøttelse, der er fra den boligsociale indsats under forløbet, varierer. I nogle aktiviteter er der en tæt opfølgning med personale møder, undervisning og faglig sparring. I andre aktiviteter består opfølgningen af jævnlige opkald fra medarbejder til mentor og mentee, hvor der spørges ind til forløbet.

Det varierer, om mentorerne er frivillige eller ansat i den boligsociale indsats. Mentoraktiviteter med frivillige mentorer er karakteriseret ved, at relationen til mentee i højere grad bliver personlig, og der i mindre grad er forventninger om særlige kompetencer hos mentoren, og i mindre grad er faglig understøttelse og sparring for mentoren, samt at der er en højere grad af metodefrihed. Mentoraktiviteter, hvor mentoren er lønnet, er i højere grad karakteriseret ved en professionel relation, større forventning om faglige metoder og højere grad af faglig understøttelse eller uddannelse.

Det er typisk den boligsociale indsats, som står for rekruttering af både mentorer og mentee, og som står for matchning, opstartsmøder og eventuel støtte, vejledning og uddannelse af mentorer. Ofte er der et samarbejde med relevante kommunale fagcentre, skole, klub, SSP og UU-vejleder, som også støtter i rekruttering af mentees.

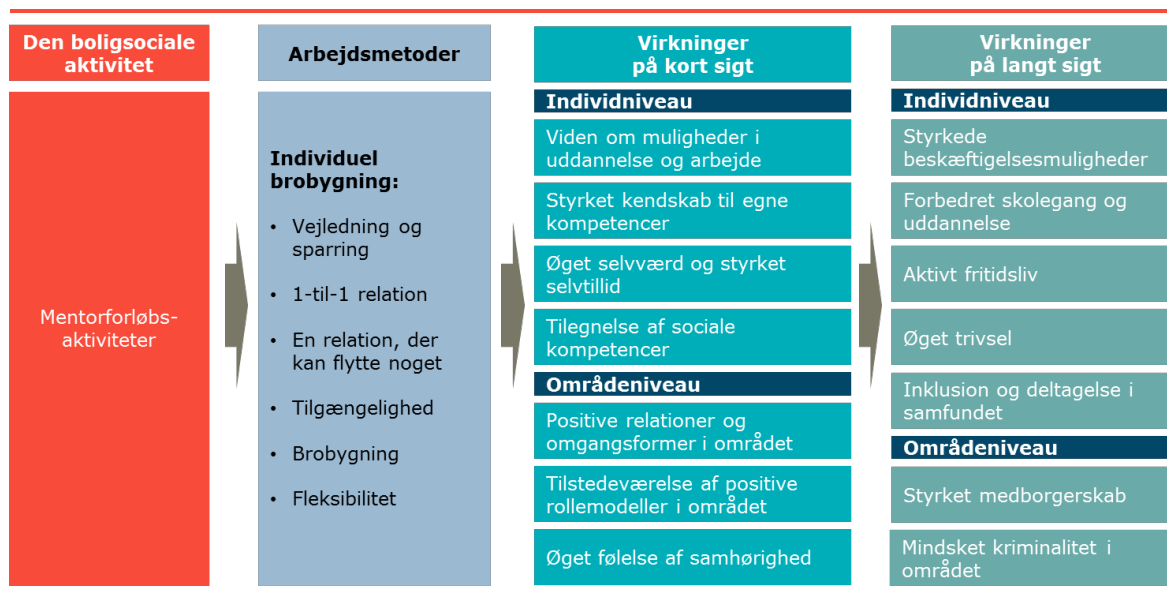
Mentorordning kan organiseres i samspil med øvrige aktivitetstyper i boligområdet fx:

- **Fritidsjob:** Der kan kobles en mentorindsats på fritidsjobvejledningen ved behov
- **Boligsociale klubber og væresteder:** Dels kan rekruttering af mentees foregå i klubber og væresteder. Dels er mentoraktiviteter i enkelte tilfælde tænkt sammen med relationsarbejde, vejledning og det gruppeorienterede pædagogiske arbejde i klubberne.

9.3.2 Virkning

Som en del af evalueringen og det indledende analysearbejde har repræsentanter fra seks udvalgte boligområder i samarbejde med evaluator udviklet en forandringsteori for mentorforløb på tværs af områderne. Forandringsteorien er herefter blevet kvalificeret løbende i forbindelse med gennemførelsen af case studierne. Arbejdet med at kvalificere forandringsteorien bidrager til at præcisere det vidensgrundlag, mentorforløb står på. Forandringsteorien fremgår i figur 9.3.

Figur 9.3 Forandringsteori for mentorforløb.

De interviewede aktører i casestudierne fremhæver, at mentoraktiviteten på kort sigt kan give mentee en øget viden om muligheder for beskæftigelse og uddannelse og samtidig en afklaring af egne kompetencer og motivation. Både mentorer og samarbejdsaktører fortæller, at de ser store forandringer hos målgruppen. Særligt er vurderingen, at mentees efterfølgende går på gymnasiet og samtidig varetager fritidsjob eller har positive fritidsaktiviteter. Dette ligger i tråd med forskningen, som viser, at frivillige mentorindsatser kan have positive effekter i forhold til blandt andet skolegang (Frederiksen, Christensen & Sonne-Frederiksen, 2013).

Ligeledes er vurderingen, at aktiviteten umiddelbart kan styrke mentees personlige kompetencer og trivsel. De unge får styrket deres egen identitet og bevidsthed omkring valg i livet. Derved opnår mentee ofte et større selvværd og øget selvtillid. Dette afspejles både i deres valg af venner, hvor færre opholder sig i gademiljøet, men også i deres udtryk, der er mere positivt. Undersøgelser viser, at unge med en mentor får styrket deres trivsel, selvværd, selvtillid og får øget sandsynligheden for at komme i uddannelse (Avlund, 2018).

Medarbejdere og projektledere vurderer ligeledes, at der er et positivt udbytte af mentoraktiviteterne på områdeniveau. Det bliver fremhævet, at mentoraktiviteterne er med til at skabe en positiv ungdomskultur i boligområdet og generelt øge trivsel og tryghed, idet aktiviteten kan skabe flere positive rollemodeller i området. Dette kommer til udtryk ved, at der i mindre grad er negative gruppedynamikker i området, men i stedet er flere velfungerende unge, der kan sige fra over for problematisk adfærd og derved vise vejen for andre. I forskningen bliver det ligeledes påpeget, at unge i mentorforløb får styrket deres trivsel og får en øget mulighed for at komme i uddannelse (Avlund, 2018).

På længere sigt forventer medarbejdere og projektledere i caseaktiviteterne, at mentoraktiviteter kan øge deltagernes muligheder for at komme i beskæftigelse og blive selvforsørgende. I den sammenhæng viser casestudierne tendenser til, at børn og unge hjælpes i en positiv retning mod uddannelse og beskæftigelse samt styrkes i at få aktivt medborgerskab og forhindre en kriminel løbebane.

I caseaktiviteterne spænder alderen for målgruppen bredt. Der er både mentorforløb for børn og for voksne over 30 år. Samtidig er det dog generelt for caseaktiviteterne hovedsageligt unge, som har brug for støtte i overgangen fra folkeskole og videre i job eller uddannelser, eller unge i risiko for at starte en kriminel løbebane, som er den primære målgruppe. Det vil sige, at der i praksis arbejdes

mest med unge i alderen 15 til 20 år. Her er det en oplevelse på tværs af cases, at denne aldersgruppe netop har brug for støtte, og at den individorienterede relation kan være nyttig i den sammenhæng.

Det er en generel vurdering i caseaktiviteterne, at der er grænser for, hvilke udfordringer mentoraktiviteter kan arbejde med. Således kan det være svært at nå de allermest kriminalitetstruede med en frivillig indsats, ligesom det kan være vanskeligt for mentorer at håndtere svære misbrug eller psykiske problemer. Det er derfor erfaringen, at det er vigtigt at være opmærksom på, om den unges udfordringer kan håndteres i en mentorindsats, eller om der er andre professionelle aktører eller myndigheder, som der skal brobygges til. Samtidig viser erfaringer fra caseaktiviteterne også, at de tunge udfordringer først viser sig i løbet af mentorforløbet. Her er det vigtigt, at mentoren er bevidst om egne begrænsninger og oplever at få støtte fra den boligsociale indsats til at brobygge til andre aktører. I en af caseaktiviteterne har man været nødt til at ændre målgruppen for mentoraktiviteterne. Hvor det før var unge, der var i risiko for at komme ud i bandekriminalitet, har man oplevet, at disse unge var for svære at nå, og at det giver bedre mening at arbejde med mentoraktiviteten over for de unge, som er mindre kriminalitetstruede. En mentor fortæller:

Med de ressourcer vi har, hvem kan vi så redde? Dem på kanten af loven, som har potentiale. Ikke de ca. 10, som er dybt kriminelle og har hashmisbrug.

9.3.3 Implementering

9.3.3.1 Rekruttering

I og med at de boligsociale medarbejdere gennem alle deres aktiviteter er i kontakt med en lang række beboere, har de gode muligheder for at opfange beboere, som kan have behov for en ekstra støtte gennem en mentor. Derfor foregår rekrutteringen til mentoraktiviteten generelt blandt de boligsociale aktiviteter. Det er en generel erfaring, at rekrutteringen af mentees er et mere ressourcekrævende arbejde end forventet. På tværs af caseområderne fremhæves det, at rekruttering af mentees bedst sker via personer, som i forvejen har en relativt tæt kontakt til de unge. Det kan enten være medarbejdere i andre aktiviteter i den boligsociale indsats, eller det kan være medarbejdere i skoler, UU-vejleder, sagsbehandlere m.m. Rekrutteringen foregår derfor ofte i boligsociale klubber og væresteder og igennem det øvrige arbejde med børn og unge i området. Den løbende kontakt og de åbne døre i den boligsociale indsats, hvor beboerne kan komme forbi til en snak, betyder også, at medarbejderne har god føling med børn og unge i området og derfor kan få øje på beboere, som kan have nytte af at få tilknyttet en mentor.

I flere caseaktiviteter oplever man, at det kan være vanskeligt for de unge at se meningen med et mentorforløb. En årsag kan være, at de unge i forvejen har haft mange kontaktpersoner gennem livet, og at de derfor ikke oplever behov for endnu én. Ligeledes findes der også mentorer som et kommunalt tilbud, som de unge kunne forveksle den boligsociale indsats med. Desuden oplever flere medarbejdere i mentoraktiviteterne, at det kan være tabubelagt for de unge at have brug for en mentor. Her er det erfaringen, at det kan være nyttigt at kalde det noget andet eller at afdramatisere ved at fortælle om egne erfaringer med mentorer eller lignende. En medarbejder fortæller:

Vi kalder det somme tider for rollemodeller, fordi de unge forbinder mentor med noget negativt. At bruge ordet rollemodel kunne dog også signalere noget negativt for de unge. Derfor bruges også ordet voksenven ind imellem.

Det kan også være nyttigt at konkretisere forløbet og mentorens funktion ved at knytte det an til en meget konkret og afgrænset udfordring. De unge kan have svært ved at se, hvad de skal bruge en mentor til, eller hvorfor de skulle have behov for en rollemodel. Medarbejderen uddyber: *Det er*

vigtigt, at de unge kan se og er enige i behovet, og der er det lettere, hvis det er noget konkret, fx lektiehjælp. Det er således vigtigt at være opmærksom på, hvilke ord der bruges om mentoraktiviteter, og hvilke konnotationer ordene har for målgruppen. I et af caseområderne har man oplevet, at ordet rollemodel betød, at de unge mentees forventede at blive koblet sammen med en mentor, som selv var ung, og som de kunne identificere sig med – og så blev skuffede. Det er således også vigtigt at være tydelig omkring, hvad der ligger i mentor-rollen.

Rekruttering af mentorer

På baggrund af caseaktiviteterne er det vanskeligt at konkludere om gode kanaler til rekruttering af mentorer. Således er der med blandet succes blevet forsøgt rekrutteret gennem flyers, annoncer i aviser, hos den kommunale frivilligkoordinator, informationsmøder og præsentationer på uddannelsessteder, foreninger og netværk. Ofte har den boligsociale medarbejder efterfølgende afholdt samtaler med interesserede mentorer for at afklare, hvad forløbet indebærer, og for at få en større viden om personen til brug ved matchning. Casestudierne tyder dog på, at det er forskellige kanaler, der anvendes, alt efter om det er hensigten, at mentoren skal være en rollemodel, som mentee kan identificere sig med, eller om mentoren i højere grad skal være en voksen person, som skal styrke mentees netværk uden for boligområdet. I aktiviteter, hvor mentoren også tænkes som en rollemodel for den unge, har man rekrutteret blandt unge, som man har kendskab til gennem den boligsociale indsats, og som har opnået en positiv udvikling. I aktiviteter, hvor mentoren er en voksen person, har man i højere grad rekrutteret ved annoncer og informationsaftener, som har tiltrukket personer, der bor uden for boligområdet.

Både medarbejdere, mentorer og mentees lægger stor vægt på, at matchningen af mentor med mentee er helt afgørende for, hvor god relationen bliver, og dermed hvor langt, man kan komme i forløbet. Det er da også på grund af manglende match, at flere af caseaktiviteterne har oplevet nogle af de største udfordringer i mentoraktiviteterne. Omvendt peger mentorer og mentee med gode oplevelser fra forløbet på, at det har været det gode match, som har styrket virkningen. På tværs af caseaktiviteterne peger både medarbejdere, mentorer og mentees på nogle forhold, som kan definere et godt match. Det drejer sig om fælles interesser, god kemi, og at mentoren har mulighed for at hjælpe mentee med de konkrete udfordringer, som forløbet omhandler. Flere medarbejdere har derfor god erfaring med at spørge både mentor og mentee om fritidsinteresser, uddannelse og beskæftigelse, inden der matches. En mentor fortæller.

Det er godt, hvis der er nogle fælles interesser. Og der skal også matches i forhold til behov og mulighed for at hjælpe med de ting, som mentee gerne vil have hjælp til. Det er vigtigt at have nogle fælles interesser. Hvis den unge skal føle sig tryk og have lyst til at spørge. Det kan godt være grænseoverskridende. Derfor kan det være en god ting at kunne løsne op og snakke om andre ting.

Det er også i flere af caseaktiviteterne vurderingen, at relationen skal være frivillig. Det vil sige, at både mentor og mentee skal have mulighed for at sige nej tak ved det første møde, og i nogle tilfælde er der også mulighed for at afbryde forløbet undervejs. Således er det erfaringen, at hvis den unge ikke har lyst til relationen, så kommer det ikke til at virke efter hensigten.

Borgere med en kriminel historik som mentorer – styrker og faldgruber

I forskellige sammenhænge kan tidligere kriminelle agere mentorer. Det kan være for borgere, som er i risiko for kriminalitet, eller for nuværende kriminelle, der ønsker en ny retning i livet væk fra det kriminelle miljø. Som mentorer kan tidligere kriminelle indtage en peer-to-peer-funktion, hvor de bringer egne erfaringer ind i deres vejledning og støtte (Christensen, 2015; Disley, Weed & Reding, 2012).

En kriminalitetshistorik er dog ikke i sig selv en kvalifikation, men i stedet er det vigtigt, at de tidligere kriminelle kan sætte deres egen proces i en kontekst, hvor fokus er på at støtte mentee (Christensen, 2015; Koehler, 2017). Det er således vigtigt, at mentor har bearbejdet sine oplevelser i det kriminelle miljø. Samtidig er der behov for, at mentor opkvalificeres og får redskaber, der sikrer en velovervejet interaktion med mentee.

Samlet kan der være styrker i, at borgere med en kriminel historik indtager en rolle som mentorer, men det er vigtigt, at dette gøres velovervejet i forhold til mentors kriminelle historik og kompetencer.

9.3.3.2 Arbejdsmetoder, kompetencer og virkningsfulde mekanismer

I det følgende beskriver vi de arbejdsmetoder, der anvendes i caseaktiviteterne, samt de mekanismer, som aktiveres af metoderne. Arbejdsmetoder er de metoder, som arbejdes med i hver enkelt aktivitet, som af de boligsociale medarbejdere fremhæves som medvirkende til, at aktiviteten afføder de ønskede virkninger. I afsnittet beskriver vi endvidere de kompetencer, som man i caseområderne oplever som centrale for at kunne arbejde med mentoraktiviteter.

Overordnet set tyder analysen på, at arbejdsmetoderne især virker:

- *Relationsopbyggende*, da mentorforholdet blandt andet handler om at opbygge en tillidsfuld relation
- *Inddragende*, da mentee oplever at have indflydelse på forløbet og at blive set og hørt.

I mentoraktiviteterne er det hovedsageligt arbejdsmetoden individuel brobygning, der anvendes. Det vil sige, at mentor opbygger en relation til mentee, som kan anvendes til at skabe nogle resultater og forandringer hos den unge. Der lægges typisk en handleplan for forløbet, eller mentor og mentee taler løbende om, hvilke mål mentee gerne vil arbejde med. Ved opstart af forløbet er den boligsociale medarbejder typisk med til et første møde, og der er i den forbindelse gode erfaringer med, at medarbejderne understøtter en forventningsafstemning hos mentor og mentee og hjælper dem med at lave aftaler om møder, temaer, og hvad de vil lave sammen.

Samtidig er det en erfaring i caseaktiviteterne, at det er afgørende for virkningen af relationen, at handleplanen løbende justeres efter mentees behov. Ofte dukker der nye problemstillinger op, når relationen bliver dybere, og når mentor og mentee har arbejdet med nogle mål i en periode. Derfor er den fleksible og håndholdte tilgang helt central for mentoraktiviteterne. Det betyder også, at det kan være virksomt, at mentoren nogle gange har fokus på nogle langsigtede mål om beskæftigelse og andre gange på hverdagsmestring og hjælp til at komme op om morgenen.

I et af caseområderne er mentoraktiviteten tænkt sammen med en bredere indsats i en større gruppe af udsatte unge fra boligområdet. Således arbejder medarbejder og mentorer både på det individuelle og et gruppeorienteret plan. Her oplever de, at det virker særlig godt at supplere disse to tilgange, fordi det dels giver mulighed for at indvirke i en bredere kreds af unge, dels giver mentorerne indblik i den kontekst og gruppedynamik, mentees indgår i. Det oplever de giver dem mulighed for at yde en mere kvalificeret støtte til mentees. I det samme område har de desuden haft særlig fokus

på, at mentorer skal være fra boligområdet. Her er det oplevelsen, at det giver nogle særlige fordele i arbejdet. En mentor fortæller:

Relationen er stærkere, fordi man har samme vilkår og kender hinandens familier, de er loyale, og vi er loyale, de kan ikke lyve i forhold til, hvad der foregår. Udfordringen kan være, at du er på arbejde konstant, fordi man er i sit eget område.

Det er en vurdering blandt medarbejdere i aktiviteterne, at det er vigtigt at klæde mentorerne godt på og bruge noget tid på at forventningsafstemme, så mentoren er klar til at indgå i et forløb. I nogle af caseaktiviteterne forberedes mentoren med en enkelt samtale, i andre aktiviteter er der kurser for mentorer. Denne variation skyldes dels en variation i afsatte ressourcer til aktiviteten, dels forskelle i tilgange og forventninger til arbejdet som mentor. Hvor man i nogle aktiviteter fokuserer på, at mentorrelationen er personlig, og at mentoren hovedsageligt skal bruge sine personlige kompetencer, lægger man i andre områder større vægt på, at der er en vis metodebevidsthed og faglighed i mentorarbejdet. Uanset hvad er det generelt for caseområderne, at både medarbejdere, mentorer og mentees lægger vægt på, at de personlige kompetencer hos mentor er helt centrale for et vellykket mentorforløb. Som en medarbejder fortæller:

Hvad skal der til for at være en god rollemodel? Personlige ressourcer. Det, man kan byde ind med, byder man ind med. Man skal ikke lave om på sig selv. Man skal ikke være psykolog eller lærer. Man skal være en person. En rollemodel på det liv, du lever. De unge skal opleve den verden, som rollemodellen er en del af.

Den autentiske relation, hvor mentoren bruger egne livserfaringer, holdninger og egen person i sin relation med mentee, er således central i mentoraktiviteten.

I nogle af caseområderne lægger man særligt vægt på, at mentorerne også har faglige kvalifikationer. Og hvis mentor ikke har de faglige kompetencer, understøtter den boligsociale medarbejder med kurser og supervision. Her er det centralt, at mentorerne ud over de personlige kompetencer også har redskaber til at flytte mentees gennem samtaler og kan have et fælles afsæt med nogle af de professionelle aktører, der kan være omkring mentee. Mentorerne kan opleve, at der er behov for at have en faglighed eller blive klædt på til at håndtere, at nogle mentees har komplekse problematikker, som man skal forholde sig til. En mentor fortæller:

Det kunne være godt at blive klædt lidt på til, hvordan man taler med børn og unge om store udfordringer. Og hvordan man kan anerkende deres følelser og oplevelser. Man skal kunne møde dem og rumme, at de har seriøse problemer. [...] Det er også vigtigt, at man er bevidst om, at man ikke kan redde sin mentee. [...] Jeg oplever det som en fordel at have en faglighed, jeg kan trække på. Jeg kan se, at nogle af de andre mentorer kan have svært ved at håndtere nogle af de udfordringer, mentee står med, det kan være misbrug osv. Det kan være svært for en frivillig at håndtere.

Ud fra caseaktiviteterne tyder det på, at den tætte opfølgning er særlig central, når mentorer er unge, mens de mere modne mentorer i højere grad kan basere deres mentoraktivitet på personlige kompetencer og erfaring.

I en caseaktivitet har de særligt gode erfaringer med at have en tæt opfølgning og fælles metodisk tilgang til mentorarbejdet. Her tyder det på, at den tætte opfølgning er særlig vigtig, når mentorerne selv er unge fra området. Her oplever medarbejderen, at det er vigtigt og givtigt for resultaterne, at rammer og metoder for arbejdet er relativt definerede. I denne aktivitet indgår både den boligsociale

medarbejder og en kommunal samarbejdsaktør, og sammen afholder de personalemøder og individuel sparring med mentorerne. De to medarbejdere oversætter det teoretiske og metodiske fundament, så det kan anvendes af mentorerne i praksis.

I caseaktiviteterne er det erfaringen, at det kan være en særlig drivkraft for virkningen af mentorindsatsen, at mentor er en frivillig og ikke en lønnet medarbejder. Både i forhold til at motivere de unge til at tage imod mentorindsatsen og i forhold til relationskabelsen og de unges forandringsprocesser. Det har stor betydning for de unge, at mentoren mødes med den unge af lyst. En mentee svarer på spørgsmålet om, hvorvidt det er vigtigt, at hendes mentor er frivillig:

Ja, jeg har haft mange kontaktpersoner ansat af kommunen, som får løn for det osv. Det synes jeg, jeg har haft meget af. Så jeg ville gerne finde en, der var sammen med mig, fordi hun havde lyst til at være sammen med mig og ikke, fordi hun fik løn for det. Det betyder, at jeg ved, at X (mentor) har lyst til at se mig. [...] Jeg ved, at jeg altid kan skrive eller ringe til X. Hun svarer altid. Det betyder meget, at der altid er én.

Det er således en drivkraft i mentoraktiviteten, når mentor indgår i relationen til mentee som frivillig og står til rådighed, når den unge har behov for det (inden for rimelighedens grænse). I denne form for mentorrelation er det da også de personlige kompetencer, som både medarbejdere og mentorer peger på som afgørende. De faglige kompetencer bliver dermed mindre vigtige. I disse aktiviteter er der af samme grund ikke så stort fokus på at klæde mentorerne fagligt på til at varetage mentorrollen. I stedet lægger medarbejdere vægt på, at mentoren skal være en personlig relation og bruge sine personlige kompetencer i relationen. Det tyder altså på, at det kan give en særlig relation, kan styrke rekruttering og motivation hos den unge, og kan give den unge en særlig støtte gennem livet, at mentoren er frivillig, og at relationen ikke nødvendigvis stopper, når det formelle forløb slutter.

Omvendt tyder casestudierne på, at ønsker man, at mentoraktiviteten skal være en professionel relation, hvor de faglige kompetencer hos medarbejderen er central, så kan det være en styrke at ansætte og aflønne mentorerne. Et ansættelsesforhold gør det i højere grad muligt at arbejde mere stringent metodisk og at stille krav til, at mentorerne går til opgaven på en bestemt måde. En medarbejder fortæller:

Vi kan forlange mere af dem. Tiden har også ændret sig. Der er færre udsatte unge i kriminalitet. Det er nemmere at være stringent metodisk, når de er ansatte. Men det er ikke strengt nødvendigt, at de skal være ansatte, men jeg ville ikke som arbejdsgiver kunne forlange det samme af dem, hvis de var frivillige. Når det er med fast løn, så skal der også virkelig udvikles noget på det.

I enkelte af caseaktiviteterne oplever de da også, at de har svært ved at finde frivillige mentorer, som medarbejderen har lyst til at sende de unge med lidt sværere udfordringer hen til. Det er spørgsmålet, om mentoren har de rette kompetencer til at løfte den unge og håndtere den unges problemstillinger. En projektleder fortæller, at han er tryggere ved, at hans medarbejdere, som han har faglig tillid til, tager sig af de udsatte unge. Han fortæller:

Mine medarbejdere står til rådighed med det samme, og jeg er tryk ved deres faglighed. Så matchingen med de frivillige er sværere. Fordi de er sikkert gode nok og søde, men jeg ved ikke med sikkerhed, hvad de reelt kan, og hvad de kan give de unge. [...] Det er sårbart. Vi har lidt svært ved at slippe de sårbare unge og turde overlevere dem. [...] Vi må ikke lave endnu et svigt mere for den unge.

9.3.3.3 Organisering, roller og samarbejde

I nogle caseaktiviteter er der et tæt samarbejde med kommunale aktører omkring mentorindsatsen. Det kommunale samarbejde kan være fokuseret omkring forskellige delelementer af aktiviteten. I nogle tilfælde er samarbejdet fokuseret omkring rekruttering, i andre aktiviteter er der også samarbejde omkring den løbende støtte og vejledning af mentorer. Både medarbejdere i den boligsociale indsats og kommunale samarbejdspartner ser det som en fordel at være fælles om rekruttering af mentees, idet det giver de kommunale samarbejdspartnere mulighed for at tilbyde borgere en ekstra personlig støtte ved behov. Casestudierne tyder desuden på, at det kan styrke aktiviteten, at der også er et kommunalt samarbejde omkring forberedelse og den løbende støtte af mentorer. Det styrker mentors mulighed for at brobygge til personer og enheder i kommunen, hvis der opstår behov for det. Samtidig peger nogle mentorer også på, at det er vigtigt, at aktiviteten ikke er kommunal, og at mentor kan agere frit og støtte mentee også i kontakten med kommunen.

I de mentoraktiviteter, hvor mentor er lønnet, og hvor der er fokus på metodeanvendelse og faglig udvikling, er det vigtigt, at der er en boligsocial medarbejder eller kommunal samarbejdspart, som varetager den faglige sparring og tegner den metodiske vinkel i aktiviteten. Her skal der altså være en medarbejder, som har kendskab til relevante socialfaglige og pædagogiske metoder og tilgange, og som løbende kan formidle det til mentorer og tilbyde dem sparring. I mentoraktiviteter, hvor mentor er frivillig, og der er metodisk frihed og større fokus på personlige end faglige kompetencer, er det en anden form for støtte, der er behov for. I disse aktiviteter er det vigtigt, at mentoren altid kan hente hjælp og støtte i den boligsociale indsats, hvis der opstår udfordringer i relationen eller hos mentee, som mentoren har brug for hjælp til at håndtere.

9.4 Brandkadet

9.4.1 Kendetegn

Brandkadetaktiviteten er opstået som et forsøg på at forebygge påsatte brande og stenkast mod brandvæsenet i de udsatte boligområder ved at skabe indsigt i de unges (deltagernes) hverdag og udfordringer hos brandmændene og ved at øge de unges kendskab til brandmændenes hverdag og opgaver.

Formålet med aktivitetstypen Brandkadetter er således todelt. *For det første* er hensigten med forløbet, at deltagerne resocialiseres gennem tilegnelsen af faglige kompetencer i grundlæggende brandmandsfærdigheder. Deltagerne opnår herved specifikke kompetencer, som fremadrettet kan bruges i jobsøgning samt kan medvirke til, at deres trivsel øges, den uroskabende og kriminelle adfærd reduceres, og at de unge får styrkede beskæftigelsesmuligheder. Gennem de positive relationer til voksne tilegner de unge sig nye værdier og et ændret syn på myndigheder. *For det andet* er formålet med forløbet, at trygheden både i området og blandt de øvrige beboere styrkes. Dette antages at kunne opnås gennem de unges styrkede relation og tillid til brandvæsenet, som derved kan arbejde i området uden at blive mødt med mistillid og aggression. Således har indsatsen også et tryghedsorienteret sigte, der knytter sig til boligområdet.

Målgruppen for aktiviteten er bred, men typisk afgrænset til unge fra 13-24 år. Det er som oftest unge, der er skoletrætte, mangler fritidsaktiviteter og/eller er i risiko for at blive kriminel.

Karakteristika	Fakta om målgruppen
Hvem er målgruppen?	<p>Alder: 14-15-årige unge er overrepræsenteret blandt brandkadetterne.</p> <p>Køn: Drengene er overrepræsenteret blandt brandkadetter: 74 pct. af brandkadetterne er drenge, mens der er omtrent lige mange drenge og piger blandt sammenlignelige unge i boligområdet.</p> <p>Etnicitet: Der er ikke forskel på andelen med ikke-vestlig oprindelse blandt deltagerne i brandkadetter og de øvrige beboere i aldersgruppen.</p>
Hvordan er målgruppens familieforhold?	<p>Familieforhold: Der er ikke forskelle på familieforholdene for deltagerne i brandkadetforløb og de øvrige beboere i samme aldersgruppe.</p> <p>Forældre: Det tyder ikke på, at der er forskel på deltagerne i brandkadetter og de jævnaldrende beboere med hensyn til forældrenes socioøkonomiske baggrund.</p>
Hvordan er målgruppens skoledeltagelse?	Deltagerne i brandkadetter er overrepræsenteret blandt elever med en fraværspå 5-10 pct., men til gengæld underrepræsenteret blandt elever med et fravær på 10 pct. eller derover.

Brandkadetaktiviteten er en aktivitet, der er organiseret i et samarbejde mellem den boligsociale helhedsplan og det lokale brandvæsen. Den boligsociale indsats kan være primus motor eller kan indgå i og støtte op omkring anden aktørs organisering af aktiviteten (fx kommune). Brandkadetaktiviteten organiseres typisk af en række sektorer og fagligheder, herunder kommunale repræsentanter, aktører fra den boligsociale helhedsplan, boligorganisationen samt beredskab og/eller det lokale brandvæsen. Som oftest er der etableret en styregruppe, der definerer aktiviteten, udvikler en rekrutteringsstrategi og sikrer midler og klar organisering omkring aktiviteten. Derudover arbejder man nogle steder med en arbejdsgruppe, der løbende evaluerer og justerer aktivitetens konkrete indhold og praktiske udmøntning i samspil med styregruppen.

Brandkadetaktiviteten kan foregå som både et ugentligt forløb, hvor børnene/de unge deltager i et koncentreret forløb og ikke går i skole, men det kan også foregå over en længere tidsperiode (flere måneder eller et år) i de unges fritid. Aktiviteten er som oftest struktureret som et kursusforløb, hvor de unge uddannes i fx førstehjælp, redning og brandslukning. Kurset indeholder både samarbejdsøvelser, teori og praksisnær afprøvning i samarbejde med beredskabet.

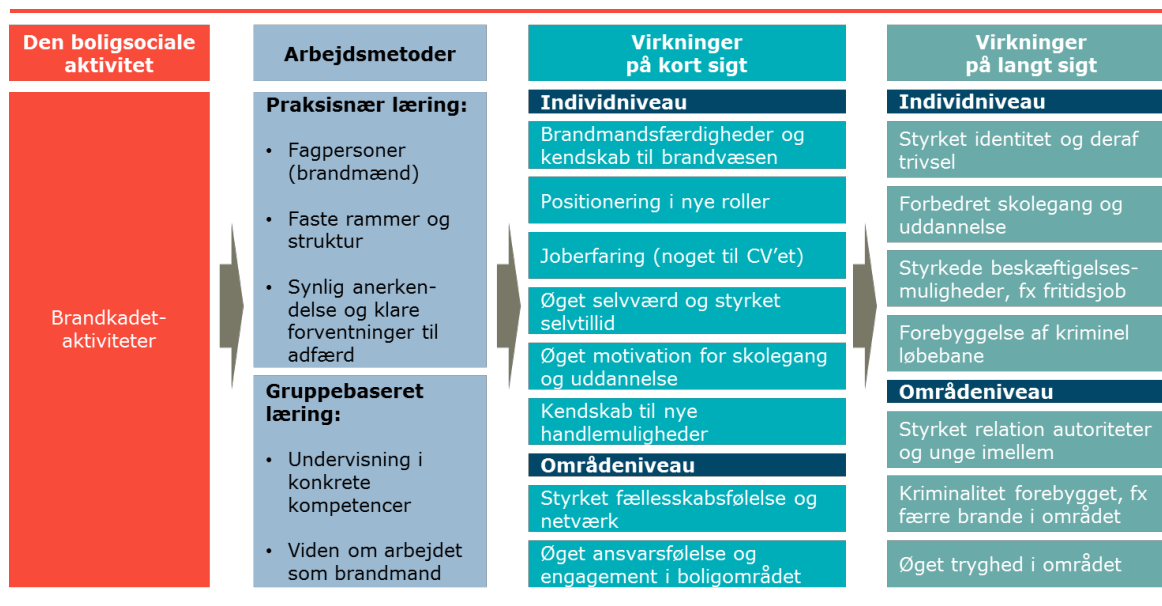
Kurset kan også opbygges som en kontaktpersonsordning, hvor kontaktpersonen/redderen agerer som mentor for den unge. De unge bliver desuden ofte tilknyttet et vagthold og kommer herigennem til at lære og opleve den disciplin, vagtholdet arbejder under. Når forløbet er slut, følges der ofte op med et videre forløb for den unge, evt. kan dette nedskrives i en decideret handlingsplan. Her kan det fx være sigtet at få den unge til at indgå i frivillige aktiviteter eller få dem ud i fritidsjob, ligesom helhedsplanen formidler samarbejde med de unges skole, så de unge følges fra flere sider. Efter kurssets afslutning modtager de unge typisk et diplom på, at de har gennemført forløbet.

De undersøgte caseaktiviteter varierer i form, intensitet og organisering. Nogle af caseaktiviteterne arbejder med et kortvarigt forløb, hvor deltagerne indgår i aktiviteten over en uge, hvor de har fri fra skole (fx i efterårsferien), mens andre brandkadetaktiviteter foregår over flere måneder og/eller med opfølgende aktiviteter efter et intensivt kort forløb.

9.4.2 Virkning

Som en del af evalueringen og det indledende analysearbejde har repræsentanter fra seks udvalgte boligområder i samarbejde med evaluator udviklet en forandringsteori for brandkadetaktiviteter på tværs af områderne. Forandringsteorien er herefter blevet kvalificeret løbende i forbindelse med gennemførelsen af casestudierne. Arbejdet med at kvalificere forandringsteorien bidrager til at præcisere det vidensgrundlag, brandkadetaktiviteter står på. Forandringsteorien fremgår i figur 9.4.

Figur 9.4 Forandringsteori for brandkadet.

De interviewede medarbejdere, projektledere og samarbejdspartnere vurderer, at aktiviteten på kort sigt bidrager til, at målgruppen tilegner sig grundlæggende brandmandsfærdigheder og kendskab til brandvæsenet og autoriteter, der færdes i området. Selve kendskabet og de tilegnede færdigheder har i et caseområde medvirket til, at nogle af de tidligere deltagere er gået videre ind i brandvæsenet. Denne tendens er i tråd med forskningen, som viser, at brandkadetaktiviteter kan have en positiv betydning for job og uddannelse (Christensen, 2012). Samtidig giver kendskabet til brandvæsenet som en autoritet en positiv oplevelse for brandvæsenet, der ikke møder samme modstand ved udrykning i boligområdet.

Flere af de adspurgte projektledere, medarbejdere og samarbejdspartnere vurderer ligeledes, at aktiviteten bidrager til at opbygge deltagernes selvværd og selvtillid blandt andet gennem løbende succesoplevelser og positionering i nye positive roller. En samarbejdspartner fortæller, at de ændrer sig meget i løbet af aktiviteten, og at de virker mere glade og har et glimt i øjet, når aktiviteten er slut. En medarbejder eksemplificerer:

Det er stort, at de kan stille sig op og sige, at de er gode til røgdykning eller kan redde liv eller slukke brand. Og for nogen er forløbet også en lille diamant på vejen, som gør, at de engang om 10 år træffer nogle gode valg.

Vurderingen er endvidere, at brandkadetaktiviteten på den korte bane bidrager til, at deltagerne får større kendskab til deres beskæftigelsesmuligheder fremadrettet. Dertil får deltagerne også en jobberfaring, som de aktivt bruger til deres CV. Dette har blandt andet resulteret i, at nogle deltagere efterfølgende har fået et fritidsjob.

Ligeledes har projektledere og medarbejdere en forventning om, at unge på længere sigt forbedrer deres skolegang og uddannelse, styrker deres beskæftigelsesmuligheder (fx ved at få et fritidsjob) og har en reduceret risiko for at gå ned ad en kriminel løbebane.

Derudover er forventningen blandt de interviewede i casestudierne, at brandkadetaktiviteterne også har en positiv virkning på boligområdet. På kort sigt forventes brandkadetaktiviteter at styrke en fællesskabsfølelse og et netværk for de unge selv samt med øvrige beboere og dermed et styrket ansvar

fordelt på flere beboere. Projektlederne giver her udtryk for en forventning om, at aktiviteten på længere sigt kan føre til en styrket relation mellem de unge i området og autoriteter med tilknytning dertil og hermed forebygge kriminaliteten i området og styrke trygheden for de øvrige beboere i området.

På tværs af caseaktiviteterne tegner der sig et billede af, at børnene og de unges deltagelse i aktiviteten motiveres af flere elementer; herunder især spænding forbundet med øvelserne samt den positive synlighed, de får over for andre beboere i boligområdet via deres deltagelse. Det er en drivkraft for både rekruttering og fastholdelse, at øvelserne er grænseoverskridende og anderledes end dagligdagen i skolen. Mange af børnene og de unge finder det fysisk hårdt, men også motiverende, at man aktiveres rent fysisk og ikke er stillesiddende (som man typisk er det i skolen).

I nogle af caseaktiviteterne arbejder man med ansøgningsprocedurer, hvor børnene/de unge skal skrive en ansøgning og bliver udvalgt til at deltage. Dette fremhæves af flere af de unge som én af grundene til, at de også fastholdes i aktiviteten, fordi de netop har fået en plads, som en anden også gerne ville have. Det er således en stor drivkraft, når aktiviteten opleves attraktiv – *sej* – hos børnene og de unge selv, og de unge oplever sig positivt udvalgt. Dette understøttes især gennem den afsluttende opvisning/afslutning, hvor brandkadetterne typisk modtager et diplom og anerkendes foran deres venner, familie og øvrige personer i deres boligområde. Som en af deltagerne siger:

Det fedeste var klart afslutningen, fordi folk kom og så én og så det, man havde lært. Og så det med, at man fik diplom, som hvis man havde gennemført et svært spil eller noget.

9.4.3 Implementering

9.4.3.1 Rekruttering af deltagere

Erfaringerne fra de udvalgte caseområder er, at det er vigtigt at alliere sig med de lokale skoler, ungdomsskoler og klubber for at sikre tilstrækkelig rekruttering af børn og unge til aktiviteten. Især i en af caseaktiviteterne oplever en af de boligsociale medarbejdere, at arbejdet med den lokale skole har været svært, og at det kræver kontakt til en lokal 'ildsjæl' at få promoveret og deraf rekrutteret til aktiviteten. Der pågår et stort arbejde med at sikre, at denne ildsjæl har kendskab til aktiviteten og kan motivere målgruppen til at deltage. For at understøtte skolerne som essentiel rekrutteringskanal har et af caseområderne også haft god erfaring med at holde den afsluttende opvisning, efter et endt brandkadetforløb, på den lokale skole. Opvisningen tiltrækker opmærksomhed fra både elever, forældre og lærere, da brandmændene blandt andet møder op i deres uniformer, og kadetterne modtager deres diplomer foran hele skolen.

Casestudierne tegner et billede af, at man foretrækker at etablere deltagerhold, der består af 'lillebror-segmentet' og dermed ikke allerede begår kriminalitet, men i højere grad har behov for en spændende aktivitet i fritiden for at komme væk fra gaden. Medarbejdere i caseaktiviteterne ser det også som en fordel, at deltagerholdet består af både såkaldte ressourcestærke såvel som børn/unge med færre ressourcer for at bidrage til at løfte sidstnævnte gruppe via de øvrige deltagere også. På tværs af caseområderne udtrykker flere af medarbejderne også, at de ønsker en målgruppe, der favner både piger og drenge, etniske danskere og etniske minoriteter samt både ressource svage og ressourcestærke børn og unge. Det kan dog opleves vanskeligt især at rekruttere piger til aktiviteten, da aktiviteten fremstår fysisk krævende, hvilket pigerne kan blive afskrækket af. I et af caseområderne oplever man, at det blandt andet handler om, at pigerne og delvist også drengene ikke har tilstrækkeligt indblik i, hvad aktiviteten handler om. Derfor har de blandt andet besluttet sig for at lave nogle film om indsatsen, så de unge kan få visualiseret, hvad det indebærer at deltage i brandkadetaktiviteten.

En barriere i forbindelse med rekruttering af målgruppen er også, at brandkadetaktiviteten 'konkurrerer' med en række øvrige aktiviteter i boligområderne. Ifølge samarbejdspartnere i to af caseaktiviteterne er det vigtigt, at aktiviteten får karakter af noget anderledes end aktiviteter forbundet med skolen og ungdomsskolen. Her fremhæves elementet af 'spænding' især som en drivkraft for at sikre tilstrækkelig rekruttering, såvel som dét, at aktiviteten foregår i en anden kontekst – på brandstationen – end boligområdet.

9.4.3.2 Arbejdsmetoder, kompetencer og virkningsfulde mekanismer

I det følgende beskriver vi de arbejdsmetoder, der anvendes i caseaktiviteterne samt de mekanismer, som aktiveres af metoderne. Arbejdsmetoder er de metoder, som arbejdes med i hver enkelt aktivitet, som af de boligsociale medarbejdere fremhæves som medvirkende til, at aktiviteten afføder de ønskede resultater. I afsnittet beskriver vi endvidere de kompetencer, som man i caseområderne oplever som centrale for at kunne arbejde med fritidsjobaktiviteter.

Overordnet set tyder analysen på, at arbejdsmetoderne især virker:

- *Regulerende*, da brandkadetternes adfærd skal tilpasses rammer, rutiner og regler
- *Ansvarliggørende*, da brandkadetterne får tildelt specifikke opgaver
- *Inkluderende*, da brandkadetterne oplever at blive del af et arbejdsfællesskab.

De dybdegående casestudier tegner et billede af, at en central drivkraft i brandkadetaktiviteten er, at den opleves virkelighedsnær, og arbejdsmetoden praksisnær læring er helt central i aktiviteten.

Det fremhæves blandt andet som vigtigt, at aktiviteten finder sted på en brandstation, at børnene/de unge får uniform på og deltager i øvelser, der er tæt på de opgaver, som brandvæsenet løser i virkeligheden. Som en af de projektansvarlige i et af caseområderne fortæller:

Uniformen får dem [målgruppen] til at ranke ryggen og gør dem bevidst om, at der forventes noget af dem.

Ligesådan er brandstationen som arbejdsplads med til at sætte nogle bestemte regler og rammer for adfærd, der blandt andet handler om, at de kan samarbejde, kommunikere og påtage sig et ansvar for fællesskabet. Man kan således sige, at en af de virkningsfulde mekanismer i aktiviteten er, at den virker *regulerende* på deltageres adfærd, da deltagerne blandt andet får klare instruktioner, som de skal følge og dermed regulere deres adfærd efter. En projektansvarlig i et af caseområderne understreger også vigtigheden af, at børnene og de unge får en specifik rolle og ansvar i aktiviteten, da mange af deltagerne (og de unge i de boligsociale områder) kan opleve at have svært ved at finde sin rolle og 'plads' og kan føle sig ekskluderet blandt andet grundet etnicitet og/eller udsathed. Som en af brandmændene fortæller, er brandmændenes virkelighed blandt andet, at alle personer udfylder en specifik funktion i en fælles opgaveløsning, og hvis de ikke lykkes med denne opgave, går det ud over de øvrige personer – og opgaven mislykkes. Netop det at få en specifik funktion og dertilhørende opgave virker ansvarliggørende, da det kan have konsekvenser for resten af teamet, hvis den enkelte ikke formår at løfte sin opgave.

Både brandmænd såvel som boligsociale medarbejdere og øvrige samarbejdspartnere på tværs af de udvalgte caseområder understreger, at brandmændenes tilgang til målgruppen er en drivkraft for de positive ændringer og den virkning, som de oplever, at aktiviteten har. Det tyder især på at handle om den klarhed, regler og konsekvenser, som opstilles for målgruppen, når de indgår i aktiviteten.

En af brandmændene i et caseområde fortæller: *"Værdisættet er lidt kæft, trit og retning – på den gode måde. Det er nemt for den unge at være i"*. I tråd hermed oplever en af de boligsociale medarbejdere, at brandmændenes tilgang og de opgaver, som børnene og de unge får som led i aktiviteten, kan give børnene og de unge en række succesoplevelser, som de ikke nødvendigvis har oplevet at få i skolen, da opgaver er mere konkrete, og succes kan handle om at gøre det, som der bliver sagt. Samtidig er der konsekvenser, hvis deltagerne siger fra, og brandmændene arbejder med at rykke deres grænser. Som en af brandmændene fortæller: *"Vi tager ikke nej for nej"*. Samtidig med at netop brandmændenes tilgang, der ikke nødvendigvis bundes i en pædagogisk tilgang, kan have en positiv virkning på målgruppen, oplever nogle af brandmændene såvel som de boligsociale medarbejdere også, at det kan være problematisk ikke at have de fornødne kompetencer til at håndtere de udfordringer, som nogle af deltagerne kan stå i.

Nogle af brandmændene har været på Brandkadet.dk's kurser, hvor de blandt andet har fået indblik i, hvor forskellige udfordringer deltagerne kan have, fx viden om diagnoser, og hvordan dette håndteres. Det opleves således som en drivkraft, at brandmændene modtager en opkvalificering, der klæder dem på til at kunne tage højde for de behov og hensyn, som deltagerne i aktiviteten måtte have.

9.4.3.3 Organisering, roller og samarbejde

I dette afsnit beskriver vi de forhold ved organisering, roller, ledelse og samarbejde, der kan virke som drivkræfter eller barrierer for fremdriften og resultaterne af brandkadetaktiviteter.

I organiseringen af brandkadetaktiviteten oplever caseområderne, at den interne organisering og rollefordeling mellem brandvæsen og den projektansvarlige er veldefineret og i overvejende grad virker efter hensigten. Aktørerne fra brandvæsenet har en klar opfattelse af, at de indgår i projektet som udførende (enten lønnede eller frivillige) medarbejdere, der driver aktiviteten i praksis som del af deres øvrige arbejde. På samme vis ved den projektansvarlige i helhedsplanen, at hans/hendes funktion i højere grad er forbundet med rekruttering til aktiviteten, koordinering med øvrige tilbud, kontakt med forældrene og en evt. efterfølgende opfølgning eller henvisning til andre tilbud. De udførende aktører fra brandvæsenet såvel som den projektansvarlige hos helhedsplanen har således typisk en klarhed over, hvilke opgaver de hver især skal varetage, og hvordan deres forskellige bidrag, kompetencer og fagligheder bedst spiller sammen i forhold til at sikre, at aktiviteten har den ønskede drift og virkning for de børn og unge, der indgår i den.

De boligsociale medarbejdere har typisk en opgave i at koordinere med de øvrige tiltag omkring de unge og varetage strategien omkring rekruttering af de unge, hvorfor den således ikke er delt ud på (for) mange hænder. Dette oplever både medarbejderne såvel som aktørerne fra brandvæsenet som en god arbejdsfordeling, da brandmændene finder god mening i at drive aktiviteten, men ikke oplever at have hverken ønske om, kompetencer eller ressourcer til at varetage den koordinerende (og ledelsesmæssige) opgave forbundet med aktiviteten. Omvendt kan det dog også være en udfordring at justere aktivitetens indhold og tidsplan, så den stemmer overens med brandmændenes vagtplan, hvilket fremhæves som en barriere i samarbejdet. Det kan blandt andet medieres gennem en tæt dialog mellem projektlederen for den boligsociale helhedsplan og ledelsen hos brandvæsenet, der fx kan indgå en skriftlig samarbejdsaftale og udpege de brandmænd, som kan understøtte samarbejdet.

I nogle af caseaktiviteterne fortæller både brandmænd og boligsociale medarbejdere, at en barriere i forbindelse med brandvæsenets inddragelse i aktiviteten er de organisatoriske ændringer af brandvæsenet, som ikke længere er kommunalt, men i højere grad tværkommunalt. Det tværkommunale brandvæsen har ikke en ligeså tæt tilknytning til det enkelte boligområde, hvorfra flere af brandkadetterne kommer, og brandstationen er således heller ikke lokaliseret i målgruppens nærområde, hvilket kan komplicere transport og dermed de unges fremmøde. En anden barriere, som følger af

omorganiseringen af brandvæsenet, er, at samarbejdet mellem helhedsplanen, kommunen og brandvæsenet udfordres af en ny organisering og større fysiske afstande. En af de boligsociale medarbejdere understreger, at det har været vigtigt med en god relation til udvalgte (ledende) brandmænd, der har bidraget til at fastholde et fokus på brandkadetaktiviteten, selvom der har foregået omstruktureringer.

På tværs af caseaktiviteterne tyder det på, at der er god erfaring med at tilknytte en kommunal gadeplansmedarbejder eller børne-/ungemedarbejder til aktiviteten, fx fra kommunens socialforvaltning eller børne- og ungeforvaltning. Det opleves som en drivkraft for henholdsvis at rekruttere og fastholde de unge i aktiviteten, da medarbejderen ofte kender de unge i målgruppen fra andre sammenhænge, fx fordi medarbejderen har været i dialog med den unge i forbindelse med aktiviteter i området eller via familiens kontakt med kommunen. Derudover kan den kommunale medarbejder også have en opmærksomhed på særligt udsatte børn og unge, der kan have behov for at få en yderligere støtte end den, der ligger i brandkadetaktiviteten. I alle caseaktiviteter indgår medarbejderen som en fast deltager i brandkadetaktiviteten, og det er især en drivkraft, hvis medarbejderen deltager i alle opgaver og aktiviteter på samme vilkår som de unge og derigennem opnår en ligeværdig og tillidsfuld relation til dem. Ifølge en af de boligsociale aktivitetsansvarlige skaber gade- og medarbejderens deltagelse et tættere samarbejde mellem de boligsociale aktiviteter og kommunens arbejde. Det kommer blandt andet til udtryk i en af caseaktiviteterne, hvor gademedarbejderen understøtter, at deltagere med behov herfor også får etableret en støttekontaktperson eller anden kommunal støtte til at fastholde dem i deres uddannelse og skole.

I caseaktiviteterne arbejder man også med et samarbejde etableret på tværs af sektorer og fagligheder via henholdsvis en arbejdsgruppe og styregruppe. Grupperne skal sikre aktivitetens drift, løbende tilpasninger og understøtte gode resultater. Ved at etablere en tværsektoriel styregruppe sikres en vidensdeling, der fremmer en oplevelse hos de unge af at indgå i en sammenhængende aktivitet. Hovedparten af respondenterne på tværs af både organisering og boligområde oplever det også som en drivkraft for aktiviteten, at alle arbejder med det samme mål for øje: Nemlig at støtte de unges trivsel og samtidig bidrage til, at brandmændene kan løse deres kerneopgave.

9.5 Projekt- og eventforløb

9.5.1 Kendetegn

Formålet med aktivitetstypen projekt- og eventaktiviteter er at uddanne beboere i projektledelse og personligt lederskab samt sætte gang i aktiviteter i boligområdet. Målet er, at flere beboere engagerer sig i at lave aktiviteter og events i boligområdet og på den måde tager ansvar for lokalområdet. Herigennem skærpes deltagernes kvalifikationer i projektledelse, og deres iværksætterkompetencer styrkes.

For deltagerne er formålet desuden at styrke deres selvtillid, kompetencer og identitet. Deltagerne skal blive gode rollemodeller og dermed bygge bro til kvarterets mange forskellige beboergrupper. Derudover er formålet også, at unge får mulighed for at fremstå positivt over for andre beboere i området og via succesoplevelser erfare, at der er alternativer til deres nuværende adfærdsmønstre. Det forventes således, at projekt- og eventaktiviteter øger deltagernes selvtillid og gåpåmod, øger initiativ til at engagere sig som frivillig i de igangsatte projekter, giver succesoplevelser, der skaber motivation for aktiv deltagelse i sociale netværk, og giver viden om projektledelse og projektskabelse. Det primære formål med projekt- og eventaktiviteterne er at skabe empowerment for deltagerne, hvorimod fremtidig beskæftigelse er et sekundært fokus.

Eventforløb kan både være målrettet børn, unge og voksne, men målgruppen vil typisk være unge, fx i alderen 15 til 24 år, eller voksne, der gerne vil klædes på til eller støttes i at skabe projekter eller iværksætte aktiviteter i boligområdet.

Hensigten er, at deltagerne i projekt- og eventaktiviteterne kan have forskellige ressourcer og baggrund, så sammensætningen af deltagerne er divers og dermed fordrer et bredere netværk og arbejdsfællesskab. I nogle tilfælde håndplukkes områdets ressourcer stærke unge til et undervisningsforløb i projektledelse, som således skal motivere og tiltrække de mindre ressourcer stærke unge. De fungerer således som rollemodeller, og deres funktion er, via projekter med udspring i egne idéer, at trække de mindre ressourcer stærke unge væk fra eventuelle kriminelle miljøer. I andre tilfælde er det voksne beboere, som henvender sig til den boligsociale indsats med ønske om hjælp til at gennemføre en aktivitet. I disse tilfælde kan deltagelsen i eventforløb styrke beboeres kompetencer og motivation i forhold til beskæftigelse.

Projekt- og eventforløb er en aktivitetstype, hvor børn, unge og voksne lærer at planlægge og udføre events, aktiviteter og projekter. I nogle tilfælde er der også fokus på støtte til fundraising.

Forløbet kan således indeholde undervisning i at planlægge og udføre events og at fundraise til en aktivitet samt sparring og støtte i selve planlægningen og gennemførelse af et konkret event, projekt eller arrangement. Den mere undervisningsbaserede udgave af projekt- og eventaktiviteterne kan være modulinddelt og bygget op om et konkret forsøg med at igangsætte et projekt. Undervisning vil typisk foregå over en periode med regelmæssige undervisningsgange, hvor fx teamledere, professionelle projektledere, kommunale medarbejdere med projektledererfaring og iværksættere kan inviteres til at holde oplæg. Disse undervisere skal være med til at kvalificere deltagernes egne iværksætteridéer samt deres evner til at udvikle og lede projekter.

Typisk vil projekt- og eventaktiviteterne være organiseret, så det boligsociale team (projektleder og medarbejdere) har en koordinerende og igangsættende funktion og dermed understøtter beboernes engagement til at starte projekter eller stable konkrete arrangementer på benene. Den boligsociale indsats' rolle består i at guide beboerne i deres idéer og udførelse af projekter. For eksempel kan idéerne være urealistiske i forhold til økonomi, udførelse m.m.

Deltagerne følges tættest i opstartsfasen, og herefter er målet, at projektet skal blive selvkørende og uafhængig af den boligsociale indsats. I andre tilfælde faciliterer de boligsociale medarbejdere undervisning og rådgivning og har ligeledes en opsøgende funktion i forhold til at finde samarbejdspartnere, som eksempelvis ungdomsskoler og andre projektlederkurser. Der kan således inddrages eksterne aktører med fx projektledelses- eller iværksættererfaring, der kan holde oplæg, og der kan etableres samarbejde med virksomheder eller andre aktører, som kan være relevante samarbejdspartnere i de enkelte projekter og arrangementer.

Det er centralt, at projekterne og arrangementerne, der iværksættes, udspringer af beboernes engagement og idéer. Ved at inddrage professionelle projektledere og skabe en deltagersammensætning med en kombination af beboere med forskellige ressourcer og baggrund skaber projekt- og eventaktiviteterne et grundlag for udvikling af målgruppens iværksætteridéer samt deres evner til at udvikle og lede et projekt.

Der er flere forskellige tilgange til organiseringen af projekt- og eventaktiviteter. Det kan konkret være:

- Et undervisningsforløb, som man kan melde sig til med faste ugentlige undervisningsgange, hvor forløbet er knyttet sammen med nogle konkrete projekter, som deltagerne har interesse i at igangsætte

- Et undervisningsforløb for unge i boligområdet, som dels deltager i undervisningsforløbet, men som også dels kan bruge aktiviteten som en fritidsaktivitet
- Kvartalsvise aktivitetsmøder, hvor beboere, der har idéer eller lyst til at starte et projekt, kan dukke op og bidrage med det, de har lyst til.

Undervisningsforløbene kan tilrettelægges på forskellige måder, som ovennævnte også fremhæver. Et caseområde har gennemført det første undervisningsforløb på baggrund af tilmeldinger, mens det andet undervisningsforløb er suppleret ved at håndplukke nogle deltagere og beboere til at indgå i forløbet.

I de kvartalsvise aktivitetsmøder er fokus på at igangsætte små projekter, som ikke er for forpligtende for de enkelte beboere at være involveret i. Dette er med til at skabe mindre, men succesfulde projekter og arrangementer, som kan motivere flere beboere til at indgå i projekt- og eventaktiviteterne.

9.5.2 Virkning

Som en del af evalueringen og det indledende analysearbejde har repræsentanter fra tre udvalgte boligområder i samarbejde med evaluator udviklet en forandringsteori for projekt- og eventforløb på tværs af områderne. Forandringsteorien er herefter blevet kvalificeret løbende i forbindelse med gennemførelsen af casestudierne. Arbejdet med at kvalificere forandringsteorien bidrager til at præcisere det vidensgrundlag, som projekt- og eventforløb står på. Forandringsteorien fremgår i figur 9.5.

Figur 9.5 Forandringsteori for projekt- og eventforløb.

Interviewene med medarbejdere, projektledere og samarbejdspartnere vurderer, at aktiviteten bidrager til, at den enkelte tilegner sig kompetencer i forhold til at planlægge, styre og afholde projekter og arrangementer og tilegner sig erfaringer, som kan skrives på CV'et og bruges i fremtidige jobsøgninger. I forskningen er der også noget, der tyder på, at unges deltagelse i sådanne aktiviteter kan være medvirkende til, at de unge deltagere opnår bedre selvregulering, som jo medvirker til, at de unge deltagere lærer, hvad det vil sige at have et arbejde (Leos-Urbel, 2014).

En anden virkning på kort sigt er, at deltagelse i projekt- og eventaktiviteter giver deltagerne øget kendskab til egne fremtidsmuligheder og øgede sociale kompetencer. Desuden er det forventningen, at deltagerne via de tillærte kompetencer og erfaringer opnår øget selvværd og styrket selvtillid. Dette kortsigtede resultat finder opbakning i forskningen, som viser, at på grund af aktiviteter som projekt- og eventforløb opnår de unge deltagere mere selvtillid og selvværd, hvilket kan have betydning for deres sociale kompetencer (Leos-Urbel, 2014).

På længere sigt er forventningen, at projekt- og eventforløb kan styrke deltagere til at kunne bidrage til boligområdet og til samfundet generelt og dermed øge deltagelse og fastholdelse i uddannelses-systemet og styrke deres beskæftigelsesmuligheder. Samtidig opleves det, at deltagerne i kraft af øget selvtillid og selvværd på længere sigt oplever øget trivsel.

For boligområdet er det forventningen, at projekt- og eventaktiviteterne på kortere sigt vil skabe et styrket netværk og samarbejde i boligområdet og dermed positiv omtale og anerkendelse fra beboerne i området. Det forventes, at disse umiddelbare resultater i boligområdet på længere sigt kan føre til et stærkt lokalt netværk og engagement i boligområdet og samtidig, at lokalområdet bliver en integreret del af samfundet og et attraktivt boligområde med et positivt omdømme.

I caseaktiviteterne spænder målgruppen for projekt- og eventforløb i alder, og dette har en betydning for, hvilket formål og hvilket ønskede resultat, som deltageren slutter af med at få fra forløbet. Derfor er det centralt at have øje for deltagerens alder og indtænke dette, når der forventningsafstemmes om deltagerens mål og dermed aktivitetens virkning.

Det er erfaringen fra caseaktiviteterne, at projekt- og eventforløb er nyttige i forhold til børn og unge, som har forskellige former for udfordringer. Når det er ønsket at styrke deltagerens beskæftigelsesmuligheder, skolegang og trivsel og at forebygge kriminalitet, er det relevant at inddrage børn og unge, som ikke trives i skolen, og som mangler selvtillid og gode oplevelser. Det kan også være unge, som mangler sociale kompetencer eller har en uhensigtsmæssig adfærd, og det kan både være unge, som har en forstyrrende adfærd, og unge, som er stille og indadvendte. På trods af at det er oplevelsen blandt medarbejdere i casestudierne, at projekt- og eventforløb er virkningsfulde over for børn og unge med de ovennævnte udfordringer, så skal der også være et udviklingspotentiale. Medarbejderne skal altså have en forventning om, at den unge via projekt- og eventforløb kan opnå forbedrede beskæftigelsesmuligheder, forbedret skolegang, øget trivsel, forbedret adfærd og øgede kompetencer i forhold til et fremtidigt fritidsjob.

Det er en gennemgående erfaring fra caseaktiviteterne, at det er positivt at sammensætte gruppen af deltagere i projekt- og eventforløb, så der er en vis blanding i forhold til udfordringer og ressourcer. Dels kan det være positivt, at nogle af de lidt svagere unge har nogle rollemodeller i gruppen, som de kan lære noget af og spejle sig i. Dels kan det være positivt, at de stærkere unge får nye oplevelser og opfattelser af de svagere unge ved at se dem i nye roller og situationer og dermed får nedbrudt fordomme. I flere af aktiviteterne forsøger medarbejderne dermed at lave en blandet sammensætning i gruppen, så der er nogen, der kan trække de andre op. Derfor kan det også være nyttigt at rekruttere deltagere til projekt- og eventforløb, som godt selv ville kunne finde og fastholde et ordinært fritidsjob.

9.5.3 Implementering

9.5.3.1 Rekruttering af deltagere

På tværs af boligområderne har man oplevet, at det kan være vanskeligt at få beboerne engageret i at igangsætte projekter og arrangementer. Erfaringen fra de projektansvarlige er, at det kræver et

indledende arbejde at skabe et ejerskab til projekt- og eventaktiviteterne, så beboerne ved, at de har muligheden for at starte og indgå i projekter, og at det er *deres* projekter og ikke fx kommunens eller det boligsociale teams projekter. Samtidig oplever både projektmedarbejdere og enkelte beboere, at det kan være vanskeligt at skabe ejerskab til at fortsætte de igangsatte projekter blandt beboerne. Det er typisk de samme beboere, der går igen, når projekter skal videreføres, eller når nye projekter eller arrangementer skal startes. Det er således erfaringen, at udbredelse af projekt- og eventaktiviteterne i boligområdet og rekruttering til nye projekter kan være svær. Det kræver en længere opstartsproces, før beboerne bliver opmærksomme på, at det er på deres initiativ, at projekter og events iværksættes, og at det er deres idéer og ønsker, der driver aktiviteterne. En drivkraft ved rekrutteringen er derfor, at de projektansvarlige gør det klart, at det er beboerne selv, der står for arrangementerne, fx ved at gøre det tydeligt, at det er beboerne og ikke de projektansvarlige, der er værter ved arrangementer, der afholdes i boligområderne.

9.5.3.2 Arbejdsmetoder, kompetencer og virkningsfulde mekanismer

I det følgende beskriver vi de arbejdsmetoder, der anvendes i projekt- og eventaktiviteterne i caseområderne samt de virksomme mekanismer ved arbejdsmetoderne. Arbejdsmetoder er de metoder, som arbejdes med i hver enkelt aktivitet, som af de boligsociale medarbejdere fremhæves som medvirkende til, at aktiviteten afføder de ønskede resultater. I afsnittet beskriver vi endvidere de kompetencer, som man i caseområderne oplever som centrale for at kunne udføre projekt- og eventaktiviteter.

Overordnet set tyder analysen på, at arbejdsmetoderne især virker:

- *Motiverende*, da beboerne får mod på at føre egne projekter og initiativer ud i livet
- *Opbyggende*, da beboerne får viden og erfaring om projektledelse, som de kan bruge til at drive deres projekter
- *Relationsopbyggende*, da aktiviteterne giver beboerne mulighed for at få nye positive relationer.

Det er centralt for projekt- og eventaktiviteterne, at de skal udspringe af beboernes idéer og ønsker til projekter i boligområdet og dermed være drevet af, at beboerne har ejerskab over projekterne. Det er derfor i høj grad samskabelse, der bruges som tilgang og arbejdsmetode i projekt- og eventaktiviteterne. Det betyder, at alle kan byde ind med det, de har at komme med, og projektleder og projektansvarlige faciliterer, at beboerne kan starte projekter og lave arrangementer i boligområdet. De projektansvarlige arbejder derfor ved at være åbne og lyttende, men også ved at kunne stille de rette spørgsmål og understøtte, at projekterne har et bredere perspektiv og kommer hele boligområdet til gavn. Samskabelsestilgangen i projekt- og eventaktiviteterne virker således motiverende for beboerne, fordi projekterne og arrangementerne udspringer fra beboerne selv, og virker opkvalificerende, fordi beboerne bliver understøttet i at føre deres projekter ud i livet og derved får erfaring med at starte og drive projekter eller planlægge større arrangementer. En projektansvarlig påpeger, at dette kræver en særlig tilgang, som indebærer:

Vi skal ikke gå foran – vi skal gå ved siden af.

Projekt- og eventaktiviteterne virker på tværs af caseområderne ved, at beboerne samles i grupper og indgår i et undervisningsforløb eller får støtte til sammen at udføre projektet eller arrangementet. Deltagerne får dermed opkvalificering i at stable projekter på benene og får konkret erfaring og træning i disse kompetencer ved at gennemføre projekterne. At projekt- og eventaktiviteterne oftest gennemføres med grupper af beboere betyder, at aktiviteten styrker samarbejde mellem de enkelte beboere og sammenholdet i boligområdet.

I projekt- og eventaktiviteter, der er rettet mod de unge, kan der være en større grad af pædagogisk arbejde og dermed mere pædagogiske arbejdsmetoder, hvor aktiviteterne ikke kun har til formål, at beboerne i området understøttes i at skabe projekter og arrangementer, men at aktiviteten i sig selv også er en fritidsaktivitet for de unge – og en mulighed for at opbygge relationer og arbejde pædagogisk med de unge. Her er det vigtigt, at tilgangen til de unge er at møde dem der, hvor de er, skabe en god relation og ikke presse de unge for hårdt, men derimod skabe et godt rum for socialt samvær. På tværs af caseområderne bliver det fremhævet, at tilgangen i projekt- og eventaktiviteter handler om at støtte beboerne der, hvor de er, så projekterne kan realiseres. Nogle projekter bliver hurtigt selvkørende, hvor andre har brug for højere grad af støtte. En projektmedarbejder fremhæver, hvilke kompetencer der er nødvendige for at gennemføre projekt- og eventaktiviteter:

Man skal være lyttende, god til at skabe relationer til beboere og så er personlige kompetencer vigtige.

9.5.3.3 Organisering, roller og samarbejde

I dette afsnit beskriver vi de forhold ved organisering, roller, ledelse og samarbejde, der kan virke som drivkræfter eller barrierer for fremdriften og resultaterne af projekt- og eventaktiviteter.

På tværs af caseområderne har oplevelsen været, at det kan være vanskeligt at få etableret de nødvendige og ønskværdige samarbejdsrelationer til fx private virksomheder og kommunale aktører. Her er erfaringen, at samarbejdsaftaler ikke nødvendigvis er nok til at få samarbejdet til at leve i praksis. Selvom der kan være interesse for at indgå i samarbejdsrelationer, er det især en barriere, hvis samarbejdsaftalerne er indgået, lang tid før helhedsplanen træder i kraft, eller hvis samarbejdsaftalerne er indgået på et højere ledelsesniveau, men ikke implementeret videre på medarbejderniveau. Projektlederne påpeger, at fleksibiliteten i den boligsociale indsats er en drivkraft, der kan imødekomme ovenstående problematik. Projektlederne oplever, at de kan gå pragmatisk til værks i forhold til samarbejdsaftalerne og få det til at virke, fx ved at tilpasse sig til de dagsordener, der opstår, og definere projekt- og eventaktiviteterne efter, hvad der kan lade sig gøre. Konkret har man i et caseområde oplevet, at det ikke gik så hurtigt med at få etableret samarbejde med virksomhederne om projekt- og eventaktiviteterne, som man havde håbet, men man har håndteret dette ved, at der nu holdes udviklingsmøder med virksomhederne i stedet for egentlige samarbejder om projekter.

På tværs af caseområderne beskriver projektlederne, at deres centrale opgave er at få rammerne til at fungere, så de projektansvarlige kan føre projekt- og eventaktiviteterne ud i livet. For projekt- og eventaktiviteterne er det særligt vigtigt, at der er tilpas manøvrerum inden for rammerne, så de konkrete projekter og arrangementer kan tilpasses til beboernes præferencer, fordi det mest centrale i indsatsen er, at beboerne vil deltage i og gerne drive projekter og arrangementer. På tværs af caseområderne bliver det derfor beskrevet som en drivkraft, når projektlederen eller lederen af helhedsplanen sørger for at bane vejen og være ambassadør, fx over for samarbejdspartnere, men samtidig uddelegerer opgaver til de projektansvarlige og til beboerne, når det kommer til udførelsen af projekt- og eventaktiviteterne. I et af caseområderne har man gode erfaringer med at holde stop-op møder hver tredje måned mellem de projektansvarlige. Dette sikrer en tæt opfølgning på projekt- og eventaktiviteterne, hvor projektlederen og de projektansvarlige sammen kigger på, hvordan det går, om milepælene og succeskriterierne i projektplanen nås, og projektlederen kan på baggrund heraf videreformidle projekternes status og fremdrift til styregruppen.

9.6 Kreativ læring

9.6.1 Kendetegn

Formålet med aktivitetstypen kreativ læring er at skabe en aktiv og sammenhængende hverdag for børn og unge i lokalområdet samt skabe en alsidig udvikling, hvor det enkelte barn eller unges sociale adfærd og selvværd styrkes gennem tilegnelsen af nye og positive handle- og udtryksmåder. Desuden er formålet med aktiviteten, at målgruppen tilegner sig og fastholder 'sunde' fritidsinteresser og generelt opnår et mere aktivt fritidsliv. Aktiviteten rummer en bred vifte af fritidsaktiviteter inden for flere temaer, fx musik, dans og madlavning, og de har til hensigt at motivere lokalområdets børn og unge til skole og uddannelse og – i et bredere sigte – at styrke det lokale engagement og den sociale sammenhængskraft i boligområdet.

Målgruppen for aktiviteten er bredt defineret som lokalområdets børn og unge, men er typisk afgrænset til aldersgruppen 10-18 år. Det er som oftest skoletrætte børn og unge, som mangler positive måder at bruge deres energi og fritid på. Der kan være tale om børn og unge fra familier med sociale, økonomiske og/eller helbredsmæssige problematikker, fx hvor økonomien ikke rækker til, at børnene går til fritidsaktiviteter, eller hvor sund kost ikke bliver prioriteret i hjemmet.

Aktiviteten rummer en bred vifte af forskelligartede fritidsaktiviteter inden for en række kreative temaer såsom musik, dans, teater og madlavning. Aktiviteten er som oftest struktureret som holdundervisning og typisk rettet mod et afsluttende arrangement, fx en opvisning eller en koncert. Der findes også mere løst strukturerede aktiviteter, som typisk danner rammen om et uformelt og ad hoc-baseret fælleskab om en fælles interesse, fx unge, der mødes for at indspille musik i et studie. De undervisningsbaserede udgaver af aktiviteten vil typisk følge et fast forløb med faste deltagere, mens de mere løst strukturerede aktiviteter typisk har løbende optag og bliver tilpasset den lokale kontekst og målgruppens behov.

Aktiviteten kreativ læring er typisk organiseret i et samarbejde mellem den boligsociale helhedsplan og kommunale eller frivillige aktører. De samarbejdende aktører kan repræsentere forskellige fagligheder og sektorer, alt efter fritidsaktivitetens tema. Det kan være medarbejdere fra den lokale skole, danse- og musikundervisere eller andre lokale aktører. Typisk vil aktiviteten være organiseret ved, at den samarbejdende aktør er ansvarlig for selve udførelsen af aktiviteten, som fx danseundervisning eller madlavningskursus, mens de boligsociale understøtter aktiviteten med koordinering, rekruttering, lokalefaciliteter og lignende.

9.6.2 Virkning

Som en del af evalueringen og det indledende analysearbejde har repræsentanter fra fire udvalgte boligområder i samarbejde med evaluator udviklet en forandringsteori for kreative læringsaktiviteter på tværs af områderne. Forandringsteorien er herefter blevet kvalificeret løbende i forbindelse med gennemførelsen af casestudierne. Arbejdet med at kvalificere forandringsteorien bidrager til at præcisere det vidensgrundlag, kreative læringsaktiviteter står på. Forandringsteorien fremgår i figur 9.6.

Figur 9.6 Forandringsteori for kreative læringsaktiviteter.

De kreative læringsaktiviteter baserer sig på arbejdsmetoderne samskabelse, gruppebaseret læring og praksisnær læring. Med den samskabende tilgang tager aktiviteterne udgangspunkt i børnenes og de unges motivation og initiativer, enten i selve aktiviteterne udformning eller i samspillet med projektmedarbejderen undervejs. Den samskabende tilgang tager også udgangspunkt i, at forældrene involveres i aktiviteten som støtte for barnet. Samtidig giver kontakten med fagfolk et praksisorienteret læringsrum for målgruppen, og den gruppebaserede undervisning understøtter udvikling af konkrete kompetencer. Arbejdsmetoderne og de virksomme mekanismer forbundet hermed udbygges senere.

På kort sigt kan den samskabende, gruppebaserede og praksisnære læring være med til at give den enkelte faglige kompetencer og viden om fagområdet for den kreative aktivitet. Analysen viser eksempelvis, at børnene og de unge, der deltager i madlavningsaktiviteter, lærer om hygiejneregler og forskellige madlavningsteknikker. Nogle deltagerne fortæller dertil, at de får erfaring med at lave mad, gøre rent, samarbejde med andre og at dekorere maden. Mere bredt set indikerer resultaterne, at målgruppen med deres deltagelse i de kreative læringsaktiviteter bliver mere innovative, initiativrige og koncentrerede.

En anden forventning fra projektledernes side, som delvist underbygges empirisk, er, at de unges motivation for at lære nyt andre steder bliver forøget, særligt i skolen. Dette er særligt koblet til en anden virkning, som flere boligsociale medarbejdere peger mod: At barnet eller den unge oplever en større selvtillid og opnår nye positive handlemåder. Flere medarbejdere fortæller, at deltagerne vokser med de kreative aktiviteter og får en større tro på sig selv. De positive handlemåder kommer til udtryk ved, at de unge undgår negative aktiviteter og har noget positivt at bruge deres tid på. Derved bliver færre en del af den gadeorienterede livsstil.

Yderligere peger nogle medarbejdere også på et positivt kortsigtet resultat ved, at målgruppens forældre i større grad inddrages og tager del i barnets liv. Under aktiviteten oplever medarbejderne, at forældrene møder op til større arrangementer, eksempelvis opvisninger eller diplomoverrækkelser. En pointe er dog, at ikke alle forældre er lige engagerede, hvorfor der er svingende resultater i forhold til forældrenes inddragelse i barnets/den unges liv.

Når vi ser på virkninger på længere sigt, har medarbejdere og projektledere i caseaktiviteterne en *forventning* om, at på længere sigt skal dette føre til, at den enkelte klarer sig bedre i skolen og fremadrettet i sit videre uddannelsesliv. Med den forbedrede skolegang som afsæt er det også forventningen, at den unge på længere sigt har styrkede beskæftigelsesmuligheder. Det er dog vigtigt at have for øje, at den kausale sammenhæng er ikke empirisk understøttet, da de langsigtede effekter først forventes at optræde efter flere år. Samtidig er det også forventningen, at aktiviteterne bidrager til, at barnet eller den unge på den lange bane får et mere aktivt og sundt fritidsliv og samlet får en positiv identitetsudvikling.

På områdeniveauet er der en formodning om, at boligområdet vil få flere synlige rollemodeller, som viser vejen for andre unge i området, ligesom netværket og samarbejdet i området bliver styrket yderligere. Samtidig er det også en forventning, at der sker en større bevægelse i, hvem der bor i området, således at flere nye beboere kommer til, fordi området får et mere positivt omdømme, mens andre også får mulighed for at bo andre steder.

Det er centralt på tværs af caseområderne, at børnene og de unge kan have vanskeligt ved at møde op til aktiviteterne i kreativ læring. Det kræver således en særskilt indsats, fx fra den projektansvarlige, at minde børnene og de unge om, at det er i dag, der er en aktivitet, og hvis et sammenhængende forløb strækker sig over flere måneder, kan det være en udfordring at fastholde børnene i indsatsen. Selvom det i alle fire caseområder fremhæves som en positiv og vigtig faktor, at aktiviteterne er gratis, fremhæver en projektansvarlig, at det også kan blive en barriere for fremmødet, fordi det er let at fravælge noget, som er gratis. De projektansvarlige og underviserne i kreativ læring arbejder derfor særskilt på at styrke børnene og de unge i at fuldføre den aktivitet, de har påbegyndt og meldt sig til. Det gør de blandt andet ved at belønne en god indsats og skabe spænding med udfordringer, som er med til at opfordre målgruppen til at engagere sig i aktiviteterne.

Det er en drivkraft for kreativ læring, at aktiviteterne og undervisningen foregår i boligområdet. Dette understøtter aktivitetens frivillige karakter, og at det er børnenes og de unges fritidsinteresse, hvor man kun kommer, hvis man har lyst, og hvor man har mulighed for at præge dagsordenen. På den måde kan aktiviteterne i kreativ læring være et alternativ til ungdomsklub eller fritidsaktiviteter, som de unge ellers ikke har mulighed for at deltage i. De unge synes også selv, at det er fedt, at aktiviteterne foregår midt i deres boligområde.

Samtidig giver det mulighed for, at de unge bliver præget i det miljø, hvor de bor, og forholder sig til deres boligområde via de aktiviteter, de laver i kreativ læring. En underviser fortæller, at de fleste unge tager udgangspunkt i deres boligblok, når de skal lave musik, hvilket giver dem et stærkere tilhørsforhold og får dem til at reflektere over deres egen opførelse i deres boligblok:

Hvis de præcher deres blok [i deres musik], hvorfor så gå rundt og ødelægge den?

Det er også en drivkraft for målgruppens motivation, at de fleste aktiviteter i kreativ læring er fleksible og kan tilpasses efter børnenes og de unges interesser, så det bliver attraktivt at være med. Temaerne og fokus skal således sagtens ændre sig, men det er et grundlæggende princip, at børnene skal være aktive omkring og motiveret af emnet. Samtidig får børnene og de unge mulighed for at lave spændende ting i deres fritid, som de ellers ikke ville have ressourcer til. Derfor kan den gratis aktivitet også være en drivkraft for målgruppens motivation.

Foruden fleksibiliteten oplever flere af caseområderne også, at formen for de kreative læringsaktiviteter skaber en god dynamik, der har en positiv virkning på de deltagende børn og unge. En projektmedarbejder fortæller, at aktiviteten udgør en socialiserende ramme for børnene og de unge.

Den mere uformelle dynamik giver en nærhed, og medarbejderne får mulighed for at snakke med de unge på en anden måde, fordi de lettere åbner sig op i den dynamik, som aktiviteten skaber.

9.6.3 Implementering

9.6.3.1 Rekruttering af deltagere

I de kreative læringsaktiviteter nævner flere, at det i rekrutteringen kan være svært at nå ud til de børn og unge, som har det største behov for at være med i aktiviteterne. Rekrutteringen rammer ofte dem, som i forvejen er i klubtilbud, og selvom de også har glæde af indsatsen, kan det være en barriere, at indsatsen ikke når bredere ud. Det er derfor også et fokusområde blandt caseområderne, at der skal være et mindre overlap mellem klubtilbuddet og de kreative læringsaktiviteter. En af mulighederne for at nedbryde rekrutteringsbarrieren er gennem de unge, der allerede er en del af aktiviteten. Det virker ifølge et caseområde som en drivkraft for rekrutteringen, at de unge hører fra andre, at det er sjovt at være med, og at de får mulighed for at prøve nye oplevelser. Når aktiviteten har et godt ry, og det spredes i boligområdet, giver det flere mod på at være med. Flere af de interviewede unge er med i en kreativ læringsaktivitet, fordi de har hørt om det fra en ven eller veninde. Det kan også virke positivt for rekrutteringen, at projektmedarbejderne er opsøgende på skoler og i lokalområdet. Det kan være ved konkrete aktiviteter eller gennem opslag på skolerne og på de sociale medier.

I forlængelse af at der kan være en potentiel barriere i rekrutteringen af de, som særligt har behov for en indsats, nævner flere af de interviewede medarbejdere forældrene som en central spiller i rekrutteringen og fastholdelsen af børnenes deltagelse i aktiviteterne i kreativ læring. Når der skabes en kontakt til forældrene, oplever caseområderne det som en stor styrke for aktiviteten, og blandt de børn og unge, som deltager i de kreative læringsaktiviteter, er flere blevet opfordret af deres forældre. Det kan derfor være en drivkraft for børnenes deltagelse, at medarbejderne og underviserne i kreativ læring har personlig kontakt til forældrene.

Erfaringen for flere af de projektansvarlige er, at det kan være vanskeligt at få etableret kontakt og samarbejde med forældrene. Dels i de familier, hvor forældrene har mindre grad af overskud og ressourcer, men også i familier, hvor forældrene fx arbejder på det tidspunkt, hvor børnene har fri, og aktiviteterne i kreativ læring foregår. Samtidig har nogle af projektmedarbejderne oplevet at have udfordringer med at kommunikere med forældrene, og det er ikke lykkedes at inddrage forældrene som frivillige i aktiviteterne. Det er således en erfaring på tværs af caseområderne, at det er vigtigt at få inddraget forældrene for at understøtte, at børnene fortsætter og kommer til aktiviteterne i kreativ læring, men at dette kræver en særskilt og vedholdende indsats.

Et gennemgående træk for de kreative læringsaktiviteter er det tydelige læringselement. Der er dog en forskel i, hvad målgruppen lærer, ligesom det varierer, hvor fastlagt indholdet af aktiviteten er. I nogle af aktiviteterne er aktiviteten fastsat til et enkelt emne. Det er særligt gældende for madlavningsaktiviteterne, som er koncentreret om undervisning i madlavning, køkkenteknikker og hygiejne. Strukturen ses som en måde at arbejde med konkrete vaner, men også med at skabe kreativitet inden for nogle faste rammer. I en anden case kan målgruppen vælge sig ind på ét af to spor, et med musik eller et med dans, og de følger herefter et forløb omkring det valgte spor. Der er her i større grad lagt op til, at børnene eller de unge skal gøre det, de finder mest interessant, hvilket ses som en styrke, fordi det i højere grad taler til målgruppens interesser. Som et tredje eksempel kan aktiviteterne også have et løst formuleret og eventbaseret format, hvor aktiviteterne især afhænger af de ansattes kompetencer, men også af de deltagende børn og unges interesser og motivation. I en case betyder det, at der løbende afholdes forskellige små kreative læringsaktiviteter og events,

som kan have et varierende indhold. Det vigtigste er her, at børnene og de unge er aktive, og det oplever den pågældende case at kunne fremskynde med de skiftende aktiviteter.

Forskelle er der også i, om der er et fast struktureret forløb for aktiviteterne. Hos nogle cases er der fastsat en periode for, hvor lang tid forløbet varer, enten som et bestemt antal gange eller over en fastlagt tidsperiode, eksempelvis et skolehalvår. For de kreative læringsaktiviteter, som har en fast rutine, er hensigten, at børnene og de unge kommer igennem et planlagt forløb med en bestemt læring. I madlavningsaktiviteterne kan det eksempelvis være, at de unge introduceres til udvalgte køkkenteknikker. Andre kreative læringsaktiviteter kører mere flydende, og det er ikke aftalt, hvornår et forløb stopper. Det kan i den sammenhæng også være de unge selv, som arrangerer og afholder aktiviteterne, hvilket giver dem mulighed for at udleve interesser og idéer. En styrke er her, at børnene og de unge sjældent falder fra på grund af kedsomhed, eftersom de selv har været med til at forme aktiviteten.

Fælles for de forskellige tilgange er, at aktiviteten normalt har et slutprodukt eller mål, der typisk involverer andre aktører, såsom forældre eller frivillige. Det kan eksempelvis være, at et forløb afsluttes med en restaurantaften for børnenes forældre eller en opvisning af dans for en professionel, der efterfølgende udleverer et diplom.

9.6.3.2 Arbejdsmetoder, kompetencer og virksomme mekanismer

I det følgende beskriver vi de arbejdsmetoder, der anvendes i caseaktiviteterne, samt de mekanismer, som aktiveres af metoderne. Arbejdsmetoder er de metoder, som arbejdes med i hver enkelt aktivitet, som af de boligsociale medarbejdere fremhæves som medvirkende til, at aktiviteten afføder den ønskede virkning. I afsnittet beskriver vi endvidere de kompetencer, som man i caseområderne oplever som centrale for at kunne arbejde med kreative læringsaktiviteter.

Overordnet set tyder analysen på, at arbejdsmetoderne især virker:

- *Ansvarliggørende*, da deltagerne får større selvtillid og dermed mod på at tage ansvar
- *Opbyggende*, da de unge får kendskab til egne (evt. nye) evner og anerkendes herfor.

I de kreative læringsaktiviteter er samskabelse om aktiviteten en central arbejdsmetode. De unge involveres i aktiviteterne og er nogle gange med til at styre indholdet. På tværs af caseområderne fremhæves det, at relationelle kompetencer sammen med en opmuntrende og tålmodig tilgang er med til at drive samskabelsen. Medarbejderne opfordrer børnene og de unge til selv at tage teten, og det er vigtigt, at de fra start får en følelse af, at aktiviteterne også er deres ansvar, mens de løbende kan sparre med projektmedarbejderne. En projektmedarbejder fortæller, at den samskabende tilgang giver de unge et ejerskab over aktiviteten, ligesom de får en større selvtillid og et mod på at tage ansvar. Det gør den særligt, når de unge møder anerkendelse og støtte fra projektmedarbejderne, og derfor er det også vigtigt, at medarbejderne udviser forståelse og samtidig støtter og roser de unges initiativ. På den måde virker den samskabende metode opkvalificerende, selvudviklende og ansvarliggørende for de deltagende børn og unge.

Samtidig er det vigtigt, at de unge i høj grad oplever processen som målet. Derfor gør medarbejderne meget ud af, at aktiviteterne skal være et andet rum end skolen, hvor de unge kan udtrykke sig og komme af med deres tanker. Det fortælles på tværs af caseaktiviteterne, at de unge skal have mulighed for at have det sjovt undervejs med deres aktiviteter og føle, at det i sig selv er en succes. En projektmedarbejder fremhæver, at det i den sammenhæng er vigtigt at anerkende de unge for deres kreativitet og talent, fordi det ellers ofte er anerkendelse, de mangler i skolen. Det er i den forbindelse

vigtigt med en vedholdende anerkendelse. Ved at gøre dette virker den samskabende tilgang motiverende, og samtidig giver det barnet eller den unge indsigt i egne eksisterende ressourcer.

I kreativ læring arbejder projekterne også med en praksisnær og gruppebaseret læring. For at understøtte denne arbejdsmetode er det nødvendigt med pædagogiske og fagprofessionelle kompetencer inden for fx madlavning, dans, musik og sangskrivning. I caseaktiviteterne er det erfaringen, at kombinationen af disse kompetencer appellerer til børnene og er en drivkraft for børnenes udbytte af kreativ læring. De pædagogiske kompetencer understøtter relationsarbejdet og dermed en god kontakt til børnene, de unge og deres familier. Det er som medarbejder vigtigt at være kreativ, opfindsom, kunne motivere børnene og give dem ansvar. De pædagogiske kompetencer understøtter derigennem rekruttering og fastholdelse af motivationen hos børnene. Yderligere har de pædagogiske kompetencer også en vigtig funktion i forhold til at støtte den gruppebaserede undervisning og relationerne imellem børnene. En projektmedarbejder fortæller, at de i aktiviteterne har fokus på at skabe et fællesskab, hvor de unge får nye venskaber og et stærkere netværk.

Den praksisnære metode virker samtidig stærkest, når den bringes i spil med fagprofessionelle kompetencer. Den fagprofessionelle viser andre måder at arbejde på, fx med sine hænder eller med sin kreativitet. Når det er en person, der brænder for faget, og som er god til det, har det en positivt afsmittende effekt på børnene og de unge. Derfor virker den praksisnære metode interessevækkende og opkvalificerende for de unge, som får en ny viden og samtidig oplever det spændende, fordi de får mulighed for at lære om nogle konkrete kompetencer, som den fagprofessionelle har tilegnet sig. Derfor er det vigtigt at have både pædagogiske og fagprofessionelle kompetencer i aktiviteten.

I den praksisnære metode er det yderligere et vigtigt element, at de deltagende børn og unge møder synlige konsekvenser og belønninger. På tværs af caseområderne praktiseres den anerkendende tilgang ved, at de unge kan se frem mod en konkret belønning for deres arbejde. I en madlavningsaktivitet har et projekt arbejdet med at give børnene stjerner efter hver undervisningsgang, efter hvordan de klarer sig på forskellige områder. Tilsvarende får de unge i en danseaktivitet, som før nævnt, et diplom, når aktiviteten er slut. Den synlige belønning virker motiverende for målgruppen.

9.6.3.3 Organisering, roller og samarbejde

I dette afsnit beskriver vi de forhold ved organisering, roller, ledelse og samarbejde, der kan virke som drivkræfter eller barrierer for fremdriften og virkningen af de kreative læringsaktiviteter.

På tværs af de caseområder, der arbejder med kreative læringsaktiviteter, fremhæves samarbejdet med de kommunale klubtilbud som en vigtig faktor i forhold til aktiviteterne. De nævner blandt andet muligheden for at sparre omkring målgruppen som en drivkraft, ligesom klubberne typisk har gode faciliteter, der kan bruges til de kreative læringsaktiviteter.

Hvis ikke samarbejdet fungerer, kan det være en barriere for indsatsen. En konkret barriere kan være, hvis helhedsplanen og klubben ikke arbejder mod de samme mål med aktiviteterne. En af de udvalgte cases fortæller, at de har opstillet fælles milepæle og succeskriterier sammen med klubben, men at medarbejderne i klubben kan finde det svært at arbejde med målene. Dette afspejler sig blandt andet i tilgangen til de enkelte aktiviteter. I de kreative læringsaktiviteter er et vigtigt element for flere af caseområderne, at de unge er med til at skabe og præge aktiviteterne. Det står til tider i modsætning til klubberne, som oftere udvælger aktiviteterne for de unge. For at undgå en uklarhed omkring mål med aktiviteterne er det ifølge caseområdernes projektmedarbejdere vigtigt med en løbende dialog og koordination. Det er noget, som projekterne oplever tager tid, men dialogen sikrer, at samarbejdet med klubben bliver en drivkraft frem for en barriere. Som en medarbejder fortæller:

Vi er blevet bedre til at tale om, hvordan vi kan understøtte hinanden. Det er noget, der er vokset med tiden. Vi taler mere sammen løbende. Vi holder hinanden orienteret og bruger hinandens viden.

Koordinationen skal også fokusere på, at de kreative læringsaktiviteter ikke erstatter kommunale tilbud. En helhedsplan har tidligere oplevet at oprette en klub drevet af frivillige, som medførte, at mange børn stoppede i den kommunale klub og flyttede til den frivillige klub. Derfor er det en vigtig drivkraft for aktiviteterne, at de koordineres med den kommunale klub, så det sikres, at målgruppen både udvikles af de kreative læringsaktiviteter og af deltagelsen i klubben. Det spiller samtidig sammen med formålet for de kreative læringsaktiviteter om at nå de børn, som ikke er i en klub (frem for de, som er). Ved at lave aktiviteter, som ikke erstatter klubben, kan det også give mulighed for at rumme andre børn og unge end de, som allerede er i en klub. Derfor er koordinationen af aktiviteter central, og det fremhæves blandt andet, at koordinationen kan styrkes, hvis der fra kommunalt regi udpeges en kontaktperson i klubben, som er med i finansieringen eller sidder som en del af den boligsociale indsats.

Samarbejdet med andre aktører end klubberne kan ligeledes give anledning til udfordringer for de kreative læringsaktiviteter. Det oplever flere af de udvalgte cases på forskellige niveauer. Én helhedsplan har haft meget svært ved at etablere et samarbejde med den lokale skole, fordi der ikke har været en solid ledelse på skolen. Den utilstrækkelige ledelse kan betyde en manglende opbakning fra medarbejderne, og samlet kan det betyde store vanskeligheder i forhold til at starte et samarbejde op. I nogle af de kreative læringsaktiviteter er skolerne en nødvendig samarbejdsaktør, og hvis der ikke er ledelsesopbakning, kan det være en barriere for aktiviteterne.

På et højere niveau kan samarbejdet med forvaltningen være en indgang til mange vigtige ressourcer i aktiviteterne. Det kan dog også være en barriere for helhedsplanen, da der bruges mange ressourcer på andet end de kreative læringsaktiviteter. Problematikken opstår særligt, hvis samarbejdet ikke er styret i den samme retning, og de enkelte aktører i stedet har deres egen dagsorden. Derfor er det vigtigt, at samarbejdet er præget af åbenhed og en direkte kommunikation. De forskellige caseområder oplever, at det er en vigtig drivkraft for aktiviteterne, hvis forvaltningen er lydhør og bakker op om aktiviteterne.

Stor udskiftning i medarbejderstaben kan være en barriere for, at de kreative læringsaktiviteter forløber optimalt. På tværs af caseområderne opleves der en stor afhængighed af fagkundskaber i forhold til musik, dans og madlavning. Aktiviteterne har brug for den faglige personlighed, som understøtter den konkrete aktivitet, og som kan være med til at igangsætte og inspirere børnene i de konkrete aktiviteter. Én helhedsplan havde tidligere mange musiske læringsaktiviteter, som nu ikke kører længere, fordi der ikke er en medarbejder, som kan noget inden for musik. En anden case har oplevet, at udskiftning i medarbejderstaben har skabt uklarhed om projektets retning og koncept. For at begrænse usikkerhed omkring projektets koncept kan det være en mulighed at arbejde med intensive forløb, der tydeliggør projektets vinkel for nye medarbejdere.

Ud over kontinuitet er det også vigtigt, at projektteamets medlemmer kan arbejde selvstændigt. På tværs af caseområderne er der gode erfaringer med, at projektlederen har et overordnet ansvar og som sparringspartner, mens de enkelte projektmedarbejdere får meget frihed og ansvar til at køre projekterne selv. Det bemærkes, at fagspecialisterne er glade for at kunne være selvkørende. Hvis projektmedarbejderne føler sig for låst, kan det gøre dem nervøse for at træde forkert. Det har en helhedsplan oplevet på grund af nogle meget specifikke aktivitetsbeskrivelser, der gjorde medarbejderne usikre på, om de kunne træde uden for de etablerede rammer. Her er det vigtigt, at projektlederen har et ansvar for aktiviteterne ud ad til og samtidig sparrer med og vejleder de medarbejdere, der har brug for det.

Litteratur

- Adams, R.E., W.M. Rohe & T.A. Arcury (2005): "Awareness of community-oriented policing and neighborhood perceptions in five small to midsize cities". *Journal of Criminal Justice*, 33(1), s. 43-54.
- Aner, L.G & J. Toft-Jensen (2012): *Godt på vej – Virkningen af fritidsjobaktiviteter i udsatte boligområder*. Hvidovre: CFBU.
- Attermann, C.V. (2017): *Forsøg med hot spot-politiarbejde*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Avlund, N. (2015): *Den danske hotspotmodel*. København: CFBU.
- Avlund, N. (2018): *Løsninger til udsatte boligområder – Katalog over 33 områdefokuserede indsatser evalueret af Center for Boligsocial Udvikling*. Hvidovre: CFBU.
- Balvig, F. (2006): *Den ungdom!* København: Det Kriminalpræventive Råd.
- Balvig, F., L. Holmberg & A. Soei (2017): *Tingbjergundersøgelsen. Om risikoadfærd og sociale overdrivelser blandt børn og voksne i Brønshøj og Tingbjerg*. København: Afford.
- Beauchamp, A. & S. Chan (2014): "The Minimum Wage and Crime." *The BE Journal of Economic Analysis & Policy*. 14(3), s. 1213-1235.
- Becker, H.S. (1963): *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: The Free Press.
- Benjaminsen, L., S.B. Andrade, D. Andersen, M.H. Enemark & J.F. Birkelund (2015): *Familiebaggrund og social marginalisering i Danmark: En registerbaseret kortlægning*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:41.
- Bertelsen, Preben (2013): *Tilværelsespsykologi: Et godt nok greb om tilværelsen*. København: Frydenlund.
- Besemer, S., S.I. Ahmad, S.P. Hinshaw & D.P. Farrington (2017): "A systematic review and meta-analysis of the intergenerational transmission of criminal behavior." *Aggression and Violent Behavior*, 37.
- Bingenheimer J.B., R.T. Brennan & F.J. Earls (2005): "Firearm violence exposure and serious violent behavior". *Science*, 308: s. 1323-1326.
- Bjørn, R. & N. Avlund (2010): *Mindre kriminalitet i udsatte boligområder. En effektiv strategi fra Gellerup/Toveshøj*. København: CFBU, 02.
- Blake, J. (1989): "Number of siblings and educational attainment". *Science*, 245(4913).
- Capaldi, D.M., D. DeGarmo, G.R. Patterson & M. Forgatch (2002). "Contextual risk across the early life span and association with antisocial behavior". In J.B. Reid, G.R. Patterson & J.J. Snyder (Eds.). *Antisocial behavior in children and adolescents: A developmental analysis and model for intervention* (pp. 123–145). Washington, DC: American Psychological Association.
- Christensen, K.O. (2012): *Brandkadet: Vidensindsamling om brandkadetprojekter i udsatte boligområder*. København: Center for Boligsocial Udvikling.

- Christensen, T.W. (2015): *A Question of Participation – Disengagement from the Extremist Right, A case study from Sweden*. Roskilde: Roskilde Universitet.
- Christensen, G., V. Jakobsen, M.H. Ememark, J.G. Widding, C.L. Stabell, C.D. Søgaard & L.G. Aner (2018): *Børn og unges uddannelseschancer – De boligsociale indsatsers bidrag: Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2011-14-midlerne*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Christoffersen, M. (2003): *Risikofaktorer i barndommen og social arv*. København: Socialforskningsinstituttet, arbejdsrapport 1, vidensopsamling om social arv 2003.
- Christoffersen, M.N. & K. Sothill (2003): "The Long-Term Consequences of Parental Alcohol Abuse: a Cohort Study of Children in Denmark". *Journal of Substance Abuse Treatment*, 25(2), s. 107-116.
- Choi, G.C. & S.O. Choi (2012): "Collaborative Partnerships and Crime in Disorganized Communities". *Public Administration Review*, 72(2), s. 228-238.
- Coren, E., R. Hossain, J.P. Pardo, M.M. Veras, K. Chakraborty, H. Harris & A.J. Martin (2013): "Interventions for promoting reintegration and reducing harmful behavior and lifestyles in street-connected children and young people". *Evidence-based Child Health: A Cochrane Review Journal*. 8(4).
- Coyne, C.A., N. Långström, M.E. Rickert, P. Lichtenstein & B.M. D'Onofrio (2013): "Maternal age at first birth and offspring criminality: Using the children-of-twins design to test causal hypotheses". *Dev Psychopathol*. 25(1): s. 17-35.
- Danmarks Statistik (2012): *Befolkning og Valg. Statistiske Efterretninger 2012:2*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik (2012b): *Indvandrere i Danmark 2012*. København: Danmarks Statistik.
- Danmarks Statistik (2017): *Indvandrere i Danmark 2017*. København: Danmarks Statistik.
- Det Kriminalpræventive Råd (2009): *Forebyggelse af kriminalitet. En præsentation af de fire forebyggelsesbegreber*. Glostrup: Det Kriminalpræventive Råd.
- Disley, E. Weed, K. Reding (2012): *Individual disengagement from Al Qa'ida-influenced terrorist groups: A rapid evidence assessment to inform policy and practice in preventing terrorism*. RAND Corporation.
- Dunn, J., H. Cheng, T.G. O'Connor & L. Bridges (2004): "Children's perspectives on their relationships with their nonresident fathers: Influences, outcomes and implications". *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 45: s. 553-566.
- Durant, R.H., S. Barkin & D.P. Krowchuk (2001): "Evaluation of a peaceful conflict resolution and violence prevention curriculum for sixth-grade students". *Journal of Adolescent Health*, 28(5), s. 386-393.
- Durlak, J.A & E.P. Dupre (2008): "Implementation Matters: A Review of Research on the Influence of Implementation on Program Outcomes and the Factors Affecting Implementation". *American Journal of Community Psychology*. (41)3-4.

- Ellen, I.G., J. Lacoé & C.A. Sharygin (2013): "Do Foreclosures Cause Crime?". *Journal of Urban Economics*, 74, s. 59-70.
- Farrington, D.P. (1997). "Human development and criminal careers". In M. Maguire & R. Morgan (Eds.). *The Oxford handbook of criminology*. (second). Oxford: Oxford University Press.
- Farrington, D.P. & B.C. Welsh (2007). *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions*. Oxford: Oxford University Press.
- Farrington, D.P. (2011). "Families and crime". In J.Q. Wilson, & J. Petersilia (Eds.). *Crime and public policy*. New York: Oxford University Press.
- Fixsen, D.L., S.F. Naoom, K.A. Blase, R.M. Friedman & F. Wallace (2005): *Implementation Research: A Synthesis of Literature*. Tampa: University of South Florida.
- Foldgast, A.M., A.M. Sonne-Frederiksen & R.E. Mygind. (2016): *Bakken – En evaluering af et alternativt undervisningsforløb for børn og unge i Charlottekvarteret*. Hvidovre: Center for Bolig-social Udvikling.
- Ganong, L.H. & M. Coleman (2004): *Stepfamily relationships: Development, dynamics, and interventions*. New York: Kluwer/Plenum.
- Gill, C., D. Weisburd, C. W. Telep, Z. Vitter & T. Bennett (2014): "Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: A systematic review". *Journal of Experimental Criminology*, 10(4), s.399-428.
- Glaze, L.E. & L.M. Maruschak (2008): *Parents in prison and their minor children*. Bureau of Justice Statistics. Office of Justice Programs. Washington, DC: US Department of Justice.
- Goffman, E. (1963): *Stigma – Notes on the Management of Spoiled Identity*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Grogger, J. (1995): "The Effect of Arrests on the Employment and Earnings of Young Men." *Quarterly Journal of Economics*, s. 51-71.
- Hart, S. (2008): "Tilknytningens betydning – et indblik i neuroaffektiv udviklingspsykologi". *Psykologiinformation*, 36(2).
- Jensen, B., D. Tamm & T. Tranæs (2015): *Forbrydelse, straf og afsoning i Danmark*. København: Rockwoolfondens Forskningsenhed.
- Kjeldsen, L., N.Ø. Frederiksen, M.V. Murphy & A. Glad (2015): *Gadeplan – Slutevaluering af 17 indsatser under puljen for helhedsorienteret gadeplansindsats*. København: CFBU.
- Koehler, D. (2017): *Understanding Deradicalization: Methods, tools and programs for countering violent extremism*. UK: Routledge.
- Kraemer, H.C., K.K. Lowe & D.J. Kupfer (2005): *To your health: How to understand what research tells us about risk*. New York: Oxford University Press.
- Kretzmann, J. P. & J. McKnight, J. (1993): *Building communities from the inside out: a path toward finding and mobilizing a community's assets*. Asset-Based Community Development Institute, Institute for Policy Research, Northwestern University.

- Kyvsgaard, B. (2017): Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2016. www.justitsministeriet.dk, set den 22. maj 2019. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2018/boerne-_og_ungdomskriminalitet_2017_enderlig.pdf)
- Landsbyggefonden (2010): *Vejledning om udarbejdelse af ansøgning i henhold til lov om almene boliger m.v. § 91a og fondens regulativ om tilskud til boligsocial indsats (boligsociale aktiviteter og huslejestøtte) i udsatte almene boligområder*. Identificeret 20170824 på <https://lbf.dk/media/1202935/vejledning-2011-14-midlerne-28-3-2011-rent-4-.pdf>
- Larsen, J.E. (2005): *Fattigdom og social eksklusion, Tendenser i Danmark over et kvart århundrede*. København: Socialforskningsinstituttet 04:27.
- Larsen, B.Ø., J. Ladenburg & L. Olsen (2013): *Evaluering af Natteravnene i Danmark. Udbredelse, indsatser og udvalgte effekter*. København: KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.
- Leos-Urbel, J. (2014): "What is a Summer Job Worth? The Impact of Summer Youth Employment on Academic Outcomes". *Journal of Policy Analysis and Management*, 33(4), s. 891-911.
- Lochman, J.E., K.C. Wells, L. Qu & L. Chen (2013): "Three Year Follow-Up of Coping Power Intervention Effects: Evidence of Neighborhood Moderation?". *Prevention Science*, 14(4), s. 364-376.
- Lösel, F. & D. Bender (2003): "Protective Factors and Resilience". I: Farrington, D.P. & J.W. Coid (red.): *Early Prevention of Adult Antisocial Behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 130-204.
- Mehlsen, L., M.T. Jensen, A.M.K. Jørgensen, R.E. Wendt & G. Christensen (2015): *Effektfulde indsatser i boligområder til forebyggelse af kriminalitet. En systematisk forskningsoversigt nr. 1 af 4*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:46.
- Michael, J. & M.J. Adler (1933): *Crime, law and social science*. New York, NY: Harcourt, Brace and Company.
- Modestino, A.S. (2017): *How can summer jobs reduce crime among youth? An evaluation of the Boston summer youth employment program*. Metropolitan Policy Program.
- Murray, J., Blokland, A., Farrington, D. P., & Theobald, D. (2014): "Long term effects of conviction and incarceration on men in the Cambridge study in delinquent development". In D.P. Farrington & J. Murray (Eds.). *Labeling theory: Empirical tests (advances in criminological theory, volume 18)* (pp. 209–235). New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Mørkeberg, H. (2000): *Indvandreres uddannelse*. København: Danmarks Statistik.
- Nabohjælp. <http://www.xn--nabohjlp-o0a.dk/om-kampagnen>. Lokaliseret 200190905.
- Nielsen, H., A. Mølgaard & L. Dybdal (2012): *Procesevaluering af boligsociale indsatser: Delrapport 2: Kvalitativ kortlægning af Landsbyggefondens 2006-2010-pulje med fokus på projektorganisering og samarbejde*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Nielsen, T.R., C. Klement, S. Qvotrup & K. Vitus (2019): *Kriminalitet og etniske minoriteter. Del I – en kortlægning af empiriske mønstre*. København: Det Kriminalpræventive Råd.

- Ohmer, M.L., B.D. Warner & E. Beck (2010): "Preventing violence in low-income communities: Facilitating residents' ability to intervene in neighborhood problems". *Journal of Sociology and Social Welfare*, 37(2), s. 161-181.
- Ottosen, M.H., D. Andersen, K.M. Dahl, A.T. Hansen, M. Lausten & S.V. Østergaard (2014): *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 14:30.
- Pedersen, A.-J.B. & T.T. Jørgensen (2017): *Udvikling i ungdomskriminalitet. De mest kriminelle*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Perry, B.D. (2013): "Bonding and Attachment in Maltreated Children: Consequences of Emotional Neglect in Childhood". The Child Trauma Academy.
- Rapp-Paglicci, L, C. Stewart & W. Rowe (2009) "Evaluating the Effects of the Prodigy Cultural Arts Program on Symptoms of Mental Health Disorders in At-risk and Adjudicated Youths". *Best Practices in Mental Health*, 5(1), s. 65-73.
- Rotger, G.P. & G. Galster (2018): "Neighborhood peer effects on youth crime: natural experimental evidence". *Journal of Economic Geography*, 19(3), May 2019.
- Rutter, M., H. Giller & A. Hagell (1998): *Antisocial Behavior by Young People*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Qvotrup, S., C. Klement, T.R. Nielsen & K. Vitus (2019): *Kriminalitet og etniske minoriteter. Del II – en kortlægning af årsagsforklaringer*. København: Det Kriminalpræventive Råd.
- Sampson R.J., S.W. Raudenbush & F. Earls (1997): "Neighborhoods and violent crime: A multi-level study of collective efficacy". *Science*, 277: s. 918-924.
- Sievertsen, H. H. & C. J. Montgomery (2015): *Børn i lavindkomstfamilier*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 15:22.
- Socialministeriet (2010): *Aftale mellem regeringen (Venstre og Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti og Radikale Venstre om styrket indsats i ghettoområder og anvendelse af den almen boligsektors midler*. København: Socialministeriet.
- Socialstyrelsen (2017): *Vidensdeklaration. Socialstyrelsens Vidensdeklaration af sociale indsatser og metoder*. Odense: Socialstyrelsen.
- Torfig, J., A.H. Krogh & A. Ejrnæs (2017): *Samarbejdsdrevet innovation i kriminalpræventive indsatser – Slutrapport om sammenhængene mellem samarbejde, innovation og kriminalpræventiv effekt og måling heraf*. Roskilde Universitet & Det Kriminalpræventive Råd.
- Turner, M.G., J.L. Hartman, M.L. Exum & F.T. Cullen (2007): "Examining the Cumulative Effects of Protective Factors: Resiliency among a National Sample of High-Risk Youths". *Journal of Offender Rehabilitation*, 46(1-2), s. 81-111.
- Wright, K.N. & K.E. Wright (1993): *Family life and Delinquency and Crime. A policymaker's guide to the literature*. New York: U.S. Department of Justice. National Institute of Justice.

Bilag 1 Beskrivelse af registerdata

Til de beskrivende analyser af beboerne i områder med en helhedsplan, målgruppeanalyserne og effektanalyserne anvender vi registerdata fra følgende datakilder:

- Landsbyggefondens oplysninger om helhedsplanerne
- Registerdata fra Danmarks Statistik, Styrelsen for It og Læring (STIL) og Sundhedsdatastyrelsen.

I det følgende beskriver vi først dataene fra Landsbyggefonden og registerdataene fra Danmarks Statistik, STIL og Sundhedsdatastyrelsen. Dernæst redegør vi for variable, som er brugt til de registerbaserede analyser.

Data fra Landsbyggefonden

De data fra Landsbyggefonden, som vi anvender i projektet, stammer fra Landsbyggefondens driftsstøttesystem og giver os oplysninger om, hvilke almene boligafdelinger der indgår i de enkelte helhedsplaner med midler fra 2011-14-puljen. Derudover er der en række oplysninger om hver helhedsplan. Der er blandt andet oplysninger om det samlede budget, lokal medfinansiering, aktiviteter og formålet med indsatsen. Der er i alt 89 helhedsplaner.

Registerdata fra Danmarks Statistik, STIL og Sundhedsdatastyrelsen

I denne rapport anvender vi oplysninger fra Danmarks Statistiks registre for perioden 1980-2017. For denne periode har vi oplysninger om hele befolkningen. Hertil har vi knyttet oplysninger fra STIL og Sundhedsdatastyrelsen.⁹

Med disse registerdata er det dels muligt at følge personer over tid; data er således longitudinale. Dels er det muligt at lave tværsnitsanalyser, hvor forskellige år sammenlignes. For lejerne giver data endvidere mulighed for at se på hele familien (se nedenfor under familieforhold), herunder forældrene til børn og unge.

På baggrund af data om beboere i den almene boligsektor og oplysninger fra Landsbyggefonden kan vi afgrænse, hvilke beboere der bor i et område med en helhedsplan. Dette bruger vi for det første i beskrivelsen af beboerne, hvor vi sammenligner beboere i områder med en helhedsplan med hele befolkningen og alle beboere i den almene boligsektor på en række demografiske og socioøkonomiske faktorer. For det andet bruger vi det til målgruppeanalysen, hvor vi sammenligner deltagere i udvalgte aktiviteter med de øvrige beboere i helhedsplanen (se bilag 2 om indsamling af deltageroplysninger).

Registre og variable

I denne rapport anvender vi oplysninger fra følgende registre fra Danmarks Statistik:

- BEF – Befolkningen
- IEPE – Indvandrere og efterkommere
- UDDA – Uddannelser (BUE)

⁹ Bemærk, at det ikke er alle registeroplysninger, vi har for hele perioden. Data fra 1980'erne og 1990'erne bruger vi udelukkende til at afgøre, om familiemedlemmer har oplevet misbrug, psykisk sygdom og kriminalitet tilbage i tid.

- UDFK – Grundskolekarakterer
- IND – Indkomst
- KRAF – Kriminalitet, afgørelser
- KRSI – Kriminalstatistik, sigtelser
- KRMS – Sigtelser for mindreårige
- LPR – Landspatientregistret diagnoser (DIAG)
- LPSY – Landspatientregistret psykiatri – oplysninger om diagnoser (DIAG)
- BFL – Beskæftigelse for lønmodtagere.

I rapporten anvender vi oplysninger fra følgende registre fra STIL:

- Elevfravær
- National trivselsmåling.

I rapporten anvender vi endvidere oplysninger fra følgende registre fra Sundhedsdatastyrelsen:

- Register over Stofmisbrugere i Behandling (SIB)
- Det Nationale Alkoholbehandlingsregister (NAB).

I følgende beskriver vi nogle af de variable, som vi anvender til analyserne i denne rapport.

Familieforhold

Vi anvender to forskellige familiebegreber i dette kapitel. For det første anvender vi Danmarks Statistiks E-familie-begreb (se Danmarks Statistik, 2012). Ifølge definitionen af en E-familie består en familie af en eller flere personer, der bor på den samme adresse og har visse indbyrdes relationer. En familie kan bestå af en enlig eller et par¹⁰ med eller uden hjemmeboende børn under 25 år. Vi deler familierne op i to overordnede familietyper: enlig og par. En par-familie kan fx bestå af to voksne, som er et par, *eller* to voksne, som er et par, og hjemmeboende børn.

Anvendelsen af E-familiebegrebet indebærer fx, at to personer, der er gift, kun er en del af den samme familie, hvis de bor på samme adresse, mens de er en del af to forskellige familier, hvis de bor på hver sin adresse. Også kun de børn, der bor på samme adresse som forælderen, er en del af forælderenes familie. For et barn, som fx bor sammen med sin biologiske mor og morens ægtefælle, som ikke er barnets biologiske far, vil både moren og morens ægtefælle blive opfattet som forældre til barnet. Det vil sige, at når vi baserer analyserne på E-familie-begrebet og inddrager forældrenes socioøkonomiske karakteristika, er det ikke nødvendigvis de biologiske forældres karakteristika, vi anvender, men "sambo-forældrenes" karakteristika. Ligeledes omtaler vi de børn, der er i E-familien, som søskende (E-familie søskende), selvom de ikke er biologiske søskende.

For det andet anvender vi oplysninger om de juridiske forældre. De juridiske forældre er oftest de biologiske forældre, men kan også være adoptivforældre. For 1,6 pct. af de 10-20-årige børn og unge mangler der oplysninger i registrene om en juridisk mor, og for 3,2 pct. af de 10-20-årige børn og unge mangler der oplysninger om en juridisk far. Hvis fx den juridiske far ikke bor på samme adresse som barnet, vil denne far ikke indgå i E-familien. I rapporten ser vi også på karakteristika

¹⁰ Et par kan være gift, samlevende eller samboende.

ved juridiske søskende, som vi afgrænser til personer, som har den samme juridiske mor og/eller juridiske far som barnet selv.

Oprindelse

Vi deler befolkningen op efter herkomst og oprindelsesland, hvor herkomst beskriver, om personen er indvandrer, efterkommer eller dansker. I de fleste analyser deler vi befolkningen op i tre grupper: personer med dansk oprindelse, personer med vestlig oprindelse og personer med ikke-vestlig oprindelse.¹¹ Personer med dansk oprindelse afgrænser efter variabelen herkomst. Personer med vestlig og ikke-vestlig oprindelse er enten indvandrere eller efterkommere.¹² Vestlige lande omfatter alle 28 EU-lande samt Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand. Ikke-vestlige lande er alle øvrige lande.

Uddannelsesoplysninger

Vi anvender igangværende uddannelse og højest fuldført uddannelse i flere af analyserne i rapporten.

Sammenligning af uddannelsesniveaut for beboere i områder med en helhedsplan og i befolkningen generelt vanskeliggøres dog af, at der bor mange indvandrere i de udsatte boligområder, og at vi har mangelfulde oplysninger om indvandrernes uddannelse. Det sidste hænger sammen med, at de fleste indvandrere ikke har afsluttet en uddannelse i Danmark. Danmarks Statistik har prøvet at mindske problemet med manglende uddannelsesoplysninger ved at gennemføre spørgeskemaundersøgelser blandt indvandrere og spørge til deres uddannelse, men der er stadig mange indvandrere, der mangler oplysninger for.¹³

Tilknytningen til arbejdsmarkedet

Som mål for arbejdsmarkedstilknytning anvender vi den socioøkonomiske klassifikation (socio13). Den socioøkonomiske klassifikation dannes ud fra oplysninger om personens væsentligste indkomstkilde eller beskæftigelse i det pågældende år. Ud fra disse oplysninger fastlægges, om personen er selvstændig, medarbejdende ægtefælle, lønmodtager, arbejdsløs eller uden for arbejdsstyrken, herunder pensionist, kontanthjælpsmodtager eller uddannelsessøgende. Oplysninger om tilknytning til arbejdsmarkedet er suppleret med oplysninger om deltagelse i uddannelse.

NEET-gruppe

Vi kombinerer oplysninger om uddannelse og beskæftigelse for at afgøre, om personerne er i NEET-gruppen og restgruppen. NEET-gruppen består af personer, som hverken er i gang med uddannelse eller i beskæftigelse. At være i beskæftigelse defineres her som havende mere end 110 løntimer i 4. kvartal.

¹¹ Personer med vestlig oprindelse vises ikke i de forskellige opgørelser.

¹² Danmarks Statistik opdeler befolkningen i indvandrere, efterkommere og personer med dansk oprindelse (se Danmarks Statistik, 2017).

¹³ Danmark Statistik har imputeret oplysninger om uddannelse for en større gruppe af indvandrerne (se fx Mørkeberg, 2000). Vi har dog valgt at kategorisere højeste fuldførte uddannelse som uoplyst, hvis uddannelsesoplysningen er imputeret. Sidstnævnte kan vi se ud fra variabelen HF_KILDE.

Afgangseksamen 9. klasse

Vi anvender også oplysninger om de unges karakterniveau i 9. klasse til at afgøre, om de efter 9. klasse har taget folkeskolens afgangsprøve. Vi kategoriserer en person som havende taget afgangsprøven, hvis der i karakterdatasættet er prøvekarakterer for personen i alle de bundne prøvafag – uanset hvilke karakterer, personen har fået.

Indkomst

I beregningen af fattigdomsraten anvender vi oplysninger om den disponible indkomst for hvert medlem af E-familien. Den disponible indkomst beregnes som summen af erhvervsindkomst, offentlige overførsler, private pensioner, formueindkomst samt anden personlig indkomst. Alle disse indkomster er før skat. Dernæst trækkes skatter, renteudgifter og underholdsbidrag fra, og lejeværdi af egen bolig lægges til.

Til at belyse fattigdom anvender vi OECD's fattigdomsmål, hvor en person anses for at være fattig, hvis den pågældende har en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianen. Beregningen af fattigdomsraten er nærmere beskrevet i bilagsboks 1.1.

Bilagsboks 1.1 Definition af fattigdom

Fattigdomsraten for en befolkningsgruppe er andel personer i gruppen, som er fattige. En person anses for at være fattig, hvis den pågældende har en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianen. Det vil sige, at fattigdomsraten er andel personer i gruppen, der har en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianen.

Medianindkomst

Medianen er det indkomstniveau, der deler befolkningen i to lige store grupper. Der er altså lige mange, der ligger over som under medianen.

Ækvivaleret disponibel indkomst

Den disponible indkomst udregnes som indkomst efter skat og *ækvivaleres* for at tage højde for størrelsen af familien. Det vil sige, at der tages udgangspunkt i hele familiens indkomst. Vi anvender her OECD's modificerede skala til beregning af ækvivaleret indkomst. Det indebærer, at den første voksne har vægten 1, den anden voksne og børn over 14 år har vægten 0,5, og børn til og med 14 år har vægten 0,3 (Danmarks Statistik, 2012). Dette betyder, at hvert medlem i familien får den samme ækvivalerede indkomst, der afhænger af familiens samlede indkomst og familiens sammensætning.

Idéen bag at anvende ækvivaleret indkomst er, at jo større familien er, jo flere er der til at deles om familiens boligudgifter og varige forbrugsgoder, og det er muligt at købe meget mad ind ad gangen, hvilket er billigere end småindkøb.

Anvendt familiebegreb

Til at afgrænse en familie anvender vi Danmarks Statistiks E-familiebegreb. Det indebærer, at barnets familie består af 1-2 voksne og eventuelt søskende på samme adresse.

Kriminalitet

Oplysninger om sigtelser og afgørelser stammer fra Det Centrale Kriminalregister, som vi har indhentet gennem Danmarks Statistik.

I analyserne medtager vi sigtelser efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Derimod inkluderer vi ikke sigtelser efter færdselsloven. I forhold til afgørelser medtager vi alle afgørelser om betinget eller ubetinget fængselsstraf for overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Derimod inkluderer vi ikke bødestrafte, uanset lovovertrædelse, og heller ikke betingede eller ubetingede fængselsstraffe som følge af overtrædelser af færdselsloven.

Vi anvender også oplysninger om "mistanker" for mindreårige. Mindreårige får en registrering hos politiet, hvis de er mistænkt for at have begået en kriminell handling, som ville give en sigtelse, hvis de var over den kriminelle lavalder. I analyserne medtager vi mistanker for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven.

I opgørelser af familiemedlemmers kriminalitet (sigtelser og afgørelser for personer, der er over den kriminelle lavalder) anvender vi oplysninger tilbage til 1980.

Psykisk lidelse

Vi måler psykisk lidelse på baggrund af data fra Landspatientregistret, som indeholder oplysninger om alle kontakter til somatiske og psykiatriske sygehuse i Danmark. De psykiske diagnoser, vi registrerer som en psykisk lidelse, omfatter både svære psykiske lidelser som fx skizofreni, bipolar lidelse og borderline, men også mere moderate psykiske lidelser såsom depression, angstlidelser, OCD, spiseforstyrrelser, ADHD og adfærdsforstyrrelser. Bilagstabel 1.1 viser de psykiatriske diagnoser med tilhørende ICD-10-diagnosekoder, som vi i denne undersøgelse har defineret som en psykisk lidelse. Endelig er der en række psykiske eller kognitive tilstande med lettere symptomer, som vi ikke medregner som psykiske lidelser, fx kleptomani og ord- og talblindhed. Vi inddrager heller ikke forskellige former for udviklingsforstyrrelser eller øvrige tilstande såsom autisme, mental retardering og demens.

I opgørelser af psykisk sygdom blandt familiemedlemmer anvender vi oplysninger tilbage til 1995.

Bilagstabel 1.1 Diagnoser for psykiske lidelser med tilhørende ICD-10-koder.

Diagnose	ICD-10-kode	Indhold
Skizofreni	F20.0-20.9	-
Skizotypisk sindslidelse	F21.0-21.9	-
Øvrige psykoser	F22.0-29.9	Paranoide psykoser, induceret psykose, skizoaffektive psykoser mv.
Mani og bipolar lidelse	F30.0-31.9	Manisk enkeltepisode, bipolar affektiv sindslidelse mv.
Borderline	F60.3	Personlighedsforstyrrelser af borderline-typen
Let eller moderat depression	F32.1, F32.2, F32.8-32.9, F33.1, F33.2, F33.4-33.9	Depressiv enkeltepisode af lettere eller moderat grad, periodisk depression i episode af lettere eller moderat grad mv.
Svær depression	F32.2, F32.3, F33.2, F33.3	Depressiv enkeltepisode af svær grad, periodisk depression i episode af svær grad mv.
Andre affektive lidelser	F34.0-39.9	Vedvarende affektive tilstande, andre affektive sindslidelser eller tilstande mv.
Angstlidelser	F40.0-41.9	Fobiske angsttilstande, andre angsttilstande, panikangst, generaliseret angst mv.
OCD	F42.0-42.9	-
Svære belastnings- og tilpasningsreaktioner	F43.0-43.9	PTSD, akut belastningsreaktion, tilpasningsreaktion mv.
Spiseforstyrrelser	F50.0-50.9	Nervøs spisevægring, nervøs spiseanfaldstilbøjelighed mv.

Diagnose	ICD-10-kode	Indhold
Personlighedsforstyrrelser	F60.0-60.30, F60.32-62.9	Specifikke forstyrrelser af personlighedsstrukturen, ikke-organiske personlighedsændringer, patologiske vane- og impulshandlinger mv.
ADHD	F90.0-90.9, F98.8C	-
Adfærdsforstyrrelser	F91.0-92.9	Usocialiseret adfærdsforstyrrelse, socialiseret adfærdsforstyrrelse, depressiv adfærdsforstyrrelse mv.

Misbrug

Oplysninger om misbrug stammer fra Register over Stofmisbrugere i Behandling, Det Nationale Alkoholbehandlingsregister og Landspatientregisteret.

Stofmisbrug inkluderer opioider (heroin, metadon, buprenorphin, andre opioider), andre hårde stoffer (kokain, amfetamin, ecstasy, hallucinogener), hash og medicin/andet (benzodiazepiner, opløsningsmidler og andet). Stofmisbrug operationaliseres ud fra, at personen har angivet et stof fra en af ovenstående kategorier som sit hovedstof i Register over Stofmisbrugere i Behandling. Personer, der optræder i Landspatientregisteret med en diagnose relateret til stofmisbrug, opgøres ligeledes med et stofmisbrug. Personer i substitutionsbehandling med metadon eller buprenorphin indgår kun i analysen som stofmisbrugere, hvis de samtidig er registreret med et aktivt misbrug af mindst et af stof typerne nævnt ovenfor.

Alkoholmisbrug opgøres som alle personer, der har været i alkoholbehandling ifølge Det Nationale Alkoholbehandlingsregister. Oplysninger om alkoholmisbrug fra denne kilde er tilgængelige fra 2006 og frem. Fra Register over Stofmisbrugere i Behandling opgøres personer, der har oplyst, at de dagligt indtager alkohol. Denne kilde er tilgængelig tilbage til 1996.

Fra Landspatientregisteret medtages endelig en række diagnoser relateret til stof- eller alkoholmisbrug, der kan ses i bilagstabel 1.2.

Bilagstabel 1.2 Diagnoser for misbrugstyper med tilhørende ICD-10-koder.

Misbrug	ICD-10-kode	Indhold
<i>Stofmisbrug</i>		
Opiatmisbrug	F11.1-11.4, F11.9 T40.1, T40.3	Skadelig brug, afhængighedssyndrom, abstinensstilstand eller uspecificeret psykisk lidelse eller adfærdsforstyrrelse, forårsaget af brug af opioider. Forgiftning med heroin eller metadon.
Misbrug af andre hårde stoffer	F14.1-14.3, F14.9 F15.1-15.3, F15.9 F16.1-16.2, F16.9 F19.1-19.4, F19.9	Skadelig brug, afhængighedssyndrom, abstinensstilstand eller uspecificeret psykisk lidelse eller adfærdsforstyrrelse, forårsaget af brug af kokain, andre centralstimulerende stoffer, hallucinogener eller multiple eller andre psykoaktive stoffer.
Hashmisbrug	F12.1-12.2, F12.9	Skadelig brug, afhængighedssyndrom eller uspecificeret psykisk lidelse eller adfærdsforstyrrelse, forårsaget af brug af cannabis.
Misbrug af medicin/andet	F13.1-13.4, F13.9 F18.1-18.2, F18.9	Skadelig brug, afhængighedssyndrom, abstinensstilstand eller uspecificeret psykisk lidelse eller adfærdsforstyrrelse, forårsaget af brug af sedativa, hypnotika eller flygtige opløsningsmidler.
<i>Alkoholmisbrug</i>		
	F10.1-10.9	Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser, forårsaget af brug af alkohol, herunder fx skadelig brug, afhængighedssyndrom, abstinensstilstand og psykotisk tilstand.

I opgørelser af misbrug blandt familiemedlemmer anvender vi oplysninger tilbage til 1996.

Elevfravær

Fraværet er opgjort for elever i 0.-10. klasse i folkeskoler og specialskoler. Skolerne indberetter elevernes dagsfravær for hver af skolens elever. Det er op til skolelederen at fastsætte, hvordan dagsfravær defineres. Fraværet skal fordeles på følgende årsagskategorier: (1) Fravær på grund af sygdom, (2) Fravær med skolelederens tilladelse (ekstraordinær frihed) og (3) ulovligt fravær. Vi har lavet analyserne for det samlede fravær og beregnet en fraværsprocent for skoleåret.

Trivselsmåling

Data vedrørende trivsel i folkeskolen stammer fra Den Nationale Trivselsmåling, der udføres årligt for elever i 0.-9. klasse på alle folkeskoler og specialskoler. Vi anvender dog kun data for 4.-9. klasse. Surveyen måler trivsel vha. fire forskellige indikatorer: (1) Social trivsel, (2) Faglig trivsel, (3) Støtte og inspiration og (4) Ro og orden, samt en samlet indikator kaldet Generel skoletrivsel, der bygger på alle de 29 spørgsmål, der indgår i de fire enkelte indikatorer. Alle spørgsmål er på en skala fra 1-5, hvorudfra vi udregner et gennemsnit. Den generelle skoletrivsel er således på en skala fra 1-5. Vi har lavet analyserne for trivsel i folkeskolen ud fra den generelle skoletrivsel.

Bilag 2 Indsamling af deltageroplysninger

En udfordring ved tidligere evalueringer af boligsociale indsatser er, at vi ikke har haft viden om, hvilke beboere der har deltaget i de boligsociale indsatser. Til evalueringen af boligsociale indsatser har vi derfor udvalgt nogle aktiviteter og bedt medarbejdere i de boligsociale helhedsplaner om at indsamle oplysninger om deltagerne i disse aktiviteter. Oplysningerne er indsamlet fra 2016 og indsamles, så længe der stadig er helhedsplaner for 2011-14-midlerne, der har disse aktiviteter. Vi har bedt om oplysninger om deltagere fra 2014 og frem. De boligsociale medarbejdere har efter samtykke fra beboerne indsamlet oplysninger om deltagernes cpr-nummer *eller* oplysninger om navn, adresse og dato for beboelse. Disse oplysninger gør det muligt for Danmarks Statistik at koble forskellige registeroplysninger på for deltagere i aktiviteter. De udvalgte aktiviteter er lommepengeprojekt, fritidsjobindsats, brandkadetprojekt, mentorordning (mentees), projekt- og eventforløb og kreativ læring.

Vi har ikke fået oplysninger om alle deltagere i aktiviteterne i hvert boligområde, hvilket især hænger sammen med, at vi har bedt om oplysninger tilbage i tid (for 2014 og 2015). Indsamlingen af oplysninger om deltagerne er blandt andet afhængige af projektmedarbejdernes viden og hukommelse. Især medarbejderskift/sygemeldte medarbejdere er da også blevet angivet som årsag til, at det har været svært at finde oplysninger om deltagere. Desuden har medarbejderskift/sygemeldte medarbejdere gjort det sværere at opnå samtykke fra deltagerne. Selvom der er flere projektmedarbejdere i en helhedsplan, er det ofte én medarbejder, der har stået for en given aktivitet. Hvis denne medarbejder har skiftet job, er det sværere at få deltagernes samtykke, da deltagerne ikke kender de øvrige projektmedarbejdere lige så godt som den medarbejder, der har stået for aktiviteten. Ud over at give oplysninger om deltagere, som de har fået samtykke fra, har vi også bedt områderne vurdere, hvor mange deltagere der i alt har deltaget i en aktivitet i perioden. Det giver os et skøn over, hvor stor en andel af deltagerne, de har oplysninger for, og som har givet samtykke. Andelen af alle deltagere, som har givet samtykke, svinger fra 0 til 100 pct.

I analyserne i kapitel 6 sammenligner vi deltagere i de udvalgte aktiviteter med jævnaldrende, som bor i de samme boligområder. Alle i den relevante aldersgruppe, der bor i disse områder i 2016, og som ikke (ifølge vores oplysninger) er startet i en af de udvalgte aktiviteter i 2014-2017, indgår i sammenligningsgruppen.

Bilagstabel 2.1 viser antallet af personer, som vi har fået oplyst, har deltaget i en af de udvalgte aktiviteter. De fleste af deltagerne er startet i aktiviteten i 2015 eller 2016. Bilagstabel 2.2 viser, hvilke aktiviteter deltagerne er startet på.

Bilagstabel 2.1 Antal 10-20-årige deltagere i de udvalgte aktiviteter. Særskilt for år for start i aktiviteten.

Årstal for start for deltagelse i aktivitet	Antal deltagere
2014	219
2015	304
2016	251
2017	41
I alt, personer	815

Anm.: En mindre andel af deltagerne har deltaget i to af de udvalgte aktiviteter, og i de tilfælde er året for den første aktivitet valgt. De udvalgte aktiviteter er lommepengeprojekt, fritidsjobindsats, mentorordning, brandkadetprojekt, projekt- og eventforløb og kreativ læring.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagstabel 2.2 Fordeling på, hvilke af de udvalgte aktiviteter de 10-20-årige deltagere er startet på.

Aktivitet	Antal deltagere
Lommepengeprojekt	330
Fritidsjobsindsats	198
Kombineret fritid-lommepenge	150
Mentorordning	32
Brandkadetter	54
Projekt- og eventforløb	15
Kreativ læring	36
I alt	815

Anm.: En mindre andel af deltagerne har deltaget i to af de udvalgte aktiviteter, og i de tilfælde er året for den første aktivitet valgt. De udvalgte aktiviteter er lommepengeprojekt, fritidsjobindsats, mentorordning, brandkadetprojekt, projekt- og eventforløb og kreativ læring.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilag 3 Metodebeskrivelse for interessent-surveyen

Interessent-surveyens målgruppe er udpegede interessenter på tværs af helhedsplaner finansieret af 2011-14-midlerne fra Landsbyggefonden. Interessenterne er identificeret af projektlederne fra helhedsplanerne. I alt har 306 interessenter bidraget til interessent-surveyen. Da nogle interessenter har besvaret spørgsmål om flere temaer, er der på tværs af temaer opnået 364 besvarelser. Fordelingen af besvarelser på temaer er vist i bilagstabel 3.1.

Bilagstabel 3.1 Fordeling af besvarelser på temaniveau.

Tema	Antal besvarelser
Skolegang og uddannelse	103
Beskæftigelse og fastholdelse på arbejdsmarkedet	57*
Kriminalitetsforebyggelse	82
Forældrekompetencer og børns trivsel	124
Total	364

Anm.: *På spørgsmålet: 'Hvilken indvirkning oplever du, at den boligsociale indsats samlet set har haft på boligområdet i forhold til beskæftigelse', er der to interessenter, som har valgt ikke at besvare spørgsmålet.

Formål med interessent-surveyen

Formålet med at gennemføre interessent-surveyen er at foretage en afdækning af de resultater, som den boligsociale indsats har medvirket til i det pågældende boligområde og organiseringen herom. Surveyen afdækker de overordnede oplevede virkninger skabt for målgruppen, det faglige udbytte og de organisatoriske virkninger af den boligsociale indsats inden for de fire temaer (skolegang og uddannelse, beskæftigelse, kriminalitetsforebyggelse, forældrekompetencer og børns trivsel). Vi ser således ikke specifikt på aktivitetstyper og virkningen heraf. Interessent-surveyen skal derimod bidrage til at belyse virkningen af de boligsociale indsatser, finansieret af 2011-14-midlerne, på temaniveau.

Tilgang til interessent-surveyen

I dette afsnit udfoldes den konkrete tilgang til gennemførelsen af interessent-surveyen. Herunder præsenteres udviklingen af spørgeskemaet, forberedelsen af gennemførelse af surveyen, identifikation af interessenter, pilottest af spørgeskema og gennemførelsen af interessent-surveyen.

Udvikling af spørgeskemaet

Konsortiet har udviklet et struktureret spørgeskema, som dannede afsæt for dialogen med aktørerne i forbindelse med interessent-surveyen.

Spørgeguiden er opbygget i en række kategorier, der hver især indeholder en række spørgsmål. Nogle kategorier kan anvendes på tværs af temaer, mens andre kategorier indeholder spørgsmål og svarkategorier, der er udviklet specifikt til at afdække arbejdet inden for ét af de fire temaer (beskæftigelse, uddannelse, forældrekompetencer og børns trivsel samt forebyggelse af kriminalitet).

De udvalgte spørgsmål (indikatorer) i spørgeskemaet er udvalgt og udviklet med udgangspunkt i evalueringens øvrige datakilder, herunder især de kvalitative casestudier samt forskningsoversigterne. Helt konkret spørges til udvalgte resultater, som i følge både forskning, kvalitative data samt det politiske og formelle opdrag, er ønskværdige at opnå.

Spørgeskemaet består primært af lukkede svarkategorier, som knyttes til 'I hvilken grad-spørgsmål', hvilket gør det muligt at kvantificere de svar, som vi får i surveyen. Derudover er der indarbejdet enkelte udvalgte åbne svarkategorier. De åbne svarkategorier giver mulighed for at udfolde svarene med mere fyldstgørende observationer og nuanceringer.

Forberedelse til gennemførelse af survey

Som forberedelse til at gennemføre de konkrete interview med relevante interessenter er der foretaget en systematisk afdækning af, hvilke temaer der er relevante at afdække i hvilke boligområder. Denne afdækning foretages med udgangspunkt i valideringsrunden fra forår/sommer 2015, hvor alle aktivitetstyper i alle områder blev afdækket systematisk. De identificerede temaer for hvert område er valideret af projektleder ved den første dialog.

Identifikation af interessenter

Sideløbende med udvikling af spørgeguiden og opsamling på valideringsrunden er de relevante og foretrukne respondenter til surveyen identificeret. Det er forsøgt at identificere ca. 3-5 aktører pr. tema pr. boligområde. Der er foretaget en intensiv indsats for at finde de rigtige aktører at interviewe, som fulgte følgende to trin:

1. En systematisk telefonrundringning til projektlederne i alle helhedsplaner, der har bistået med at identificere de relevante nøglepersoner for hvert (valideret) tema
2. En efterfølgende snowballing-metode, der sikrede, at den mest kvalificerede interessent indgik i surveyen.

I identifikation af aktører er et afgørende inklusionskriterium, at respondenterne har kendskab til det boligsociale arbejde under 2011-14-midlerne. Hermed menes, at aktørerne skal have (haft) en større eller mindre rolle i samarbejdet omkring de boligsociale aktiviteter. Der er både inddraget interessenter på et strategisk niveau og et udførende niveau, men evaluator har været særligt opmærksom på at inddrage interessenter på det udførende niveau, da erfaringen er, at disse har et tættere kendskab til de konkrete resultater af den boligsociale indsats. Derudover er interessenter, som var 100 pct. finansieret af helhedsplanen, ekskluderet.

En central erfaring i forbindelse med surveyen var, at projektlederne ofte arbejdede tæt med udvalgte få interessenter på tværs af flere temaer, hvilket vanskeliggjorde det at identificere 3-5 interessenter pr. tema pr. helhedsplan.

Mini-interview med projektledere

Som led i første trin af identifikation af de rette interessenter blev der ved kontakten til projektlederne af de boligsociale helhedsplaner gennemført et mini-interview. Interviewet havde til formål at afdække, hvordan helhedsplanerne var organiseret i forhold til de fire temaer, hvilke aktører der var involveret i diverse grupper, samt hvordan den valgte organisering fungerede.

Den samlede svarprocent hos projektlederne var 62 pct. og således højere end forventet. De resterende, det ikke var muligt at kontakte, skyldtes blandt andet skift i projektledelsen eller tidspunktet

for surveyen (oveni ny helhedsplan, der startede op mv.). I nogle tilfælde var det muligt at identificere en anden relevant person, som havde været involveret i arbejdet under helhedsplanen, og som kunne hjælpe med at identificere interessenter og besvare spørgsmål omkring organisering i forbindelse med mini-interviewet.

På baggrund af interview med de boligsociale projektledere identificerede vi i alt ca. 500 interessenter, hvilket giver en svarprocent på ca. 60 pct. Dette er en forholdsvis høj svarprocent, taget i betragtning, at interessenterne indledningsvist blev screenet, og flere ekskluderet, da de ikke var relevante.

Pilottest af spørgeskema

Inden gennemførelsen af interessent-surveyen er der gennemført en pilottest af spørgeskemaet. Her er blevet udvalgt i alt 40 af de identificerede interessenter. Interessenterne blev udvalgt med henblik på at få en variation i forhold til organisatorisk tilknytning, stilling, geografi samt antal afdelinger i helhedsplanen. Der er ikke foretaget større ændringer af indholdsmæssig karakter i forlængelse af pilottesten, men der blev foretaget mindre justeringer og tilpasninger af spørgeskemaet.

Herunder blev følgende justeret:

- Flere af spørgsmålene blev formuleret mere temaspecifikt, da det gjorde det nemmere for interessenterne at huske på at svare med udgangspunkt i ét bestemt tema frem for på tværs af flere
- Svarkategorien 'ikke relevant' blev fjernet, da det gav anledning til forvirring for flere interessenter
- Vi oprettede muligheden for at fremsende survey pr. mail efter en indledende telefonisk dialog, da flere interessenter ønskede at se skemaet selv, mens de besvarede det.

Gennemførelse af interessent-survey

Interessent-surveyen er gennemført i perioden januar-marts 2018. Det udviklede spørgeskema er opsat i SurveyXact for at sikre systematik i gennemførelsen af den. Hver interessent ringes op af en konsulent på et aftalt tidspunkt, og interviewer følger spørgeskemaet slavisk og noterer svarene elektronisk undervejs (i SurveyXact). I det interviewet foregår, spørger hver interviewer ind til alle spørgsmål og nævner alle svarkategorier. Respondenten får dog mulighed for at nuancere svarene og komme med supplerende resultater ved de udvalgte spørgsmål med åbne svarkategorier. Surveyen foregår således som systematiske telefoninterview af 20-30 minutters varighed afhængigt af, hvor mange temaer, interessenten har været involveret i.

Hvert interview indledes med en validering af, hvilke temaer, interessenten har været involveret i. En respondent kan godt krydse af i flere temaer. For eksempel kan en lokal skoleleder godt både have samarbejdet med den boligsociale indsats i forhold til at forebygge kriminalitet og i forhold til at understøtte, at børn og unge fastholder og kommer i uddannelse.

Alle identificerede interessenter blev forsøgt kontaktet tre gange via telefon. Hvis det ikke var muligt at opnå kontakt i løbet af tre forsøg, frafaldt respondenterne. Hvis der var oplyst en mail på respondenterne, blev det ligeledes forsøgt at opnå kontakt denne vej.

Bilag 4 Metodebeskrivelse for casebesøg

Der er gennemført casebesøg i forbindelse med evalueringen af 2011-14-midlerne for Landsbyggefonden. Casebesøgene er gennemført med henblik på at indsamle viden om, hvordan de udvalgte otte aktivitetstyper implementeres i praksis.

Casebesøgene er foretaget i udvalgte boligområder med helhedsplaner, som er finansieret af 2011-14-midlerne fra Landsbyggefonden. I casebesøgene er både projektledere, boligsociale medarbejdere, samarbejdspartnere og deltagere blevet interviewet med henblik på at få et indblik i deres erfaringer med de forskellige udvalgte indsatser. Der er foretaget casebesøg i udvalgte boligområder med henblik på at interviewe indsatsernes relevante aktører. Derudover er der foretaget genbesøg i udvalgte boligområder for at kunne gå i dybden med de resultater og erfaringer, som vi allerede havde stiftet i forbindelse med det indledende casebesøg.

I nedenstående tabeller præsenteres antal boligsociale medarbejdere, samarbejdspartnere og deltagere, som har deltaget i interview i forbindelse med både casebesøg og genbesøg. Samlet har vi talt med 225 relevante aktører, og dertil har vi også interviewet projektledere i hvert af de 14 udvalgte boligområder. I forbindelse med det afsluttende genbesøg med fokus på kriminalitetsforebyggelse har vi yderligere interviewet tre samarbejdspartnere, som ikke har været involveret i en konkret aktivitet, men i et generelt samarbejde med helhedsplanen omkring forebyggelse af kriminalitet.

Bilagstabel 4.1 Antal interviews på casebesøgene.

Aktivitet	Boligsociale medarbejdere	Samarbejdspartnere	Deltagere
Lommepengeprojekt	14	15	24
Fritidsjob	11	9	10
Mentor	7	9	3
Brandkadet	5	14	14
Projekt og event	3	6	7
Kreativ læring	9	2	18
Netværksmødre	5	1	7
Familieindsatser	10	9	13
I alt	64	65	96

Der er interviewet flest aktører under de første casebesøg (i alt 139 aktører). Genbesøgene har været målrettet en indsamling af viden om bestemte aktiviteter, hvor vi har set et behov for at kvalificere det eksisterende grundlag, som rapporten står på.

Vi har under genbesøgene primært haft fokus på aktivitetstyperne lommepengeprojekter, netværksmødre, familieindsatser, mentorforløb og projekt- og eventforløb. Yderligere har vi haft et særligt fokus på at indhente viden om samarbejde, særligt set fra samarbejdspartneres side, kompetencer og målgruppen for de forskellige aktiviteter.

Formål med casebesøg

Formålet med casebesøgene var at foretage en dyberegående undersøgelse af arbejdet med indsatserne og få indblik i implementeringen af aktiviteterne i praksis. Herunder har vi haft fokus på, hvilke drivkræfter og barrierer, man oplever i praksis, for at sikre de gode resultater. På den måde

afdækker vi de erfaringer, som aktørerne har med arbejdet, samt hvad der driver indsatsen, og hvilke faktorer, som blokerer for, at indsatsen lykkes. Interviewene har fokus på at afdække de fem dimensioner, som fremhæves af Dean Fixsen i hans implementeringsforskning, altså; organisering, ledelse, mennesker, indsats og kontekst. Vi har især haft fokus på at udlede, hvilke metoder der opleves virkningsfulde i det boligsociale arbejde, samt hvilke kompetencer der er afgørende for, at arbejdet med de boligsociale indsatser har den ønskede virkning for de pågældende målgrupper.

Ved de senere gennemførte genbesøg har formålet været at bygge oven på de første casebesøg og derved få endnu dybere viden omkring de udvalgte boligområder. Ved genbesøgene har vi arbejdet ud fra en række hypoteser, opstillet på baggrund af de kvantitative resultater fra registerdata såvel som de kvalitative tendenser fra de tidligere casebesøg. Ved at foretage genbesøgene har vi kunnet få endnu dybere erfaring med aktørernes og deltageres arbejde med aktiviteterne. Vi har på besøgene kunne stille mere specifikke spørgsmål til aktiviteterne, da vi i forvejen havde viden med fra de første casebesøg, og vi har således kunnet etablere en række hypoteser, som vi har testet gennem vores genbesøg.

I casestudierne har vi været inspirerede af den tilgang inden for evaluering, som på dansk kaldes virkningsevaluering og på engelsk *realistic evaluation*. I virkningsevaluering er det formålet at få nuanceret viden om, hvad der virker for hvem under hvilke omstændigheder. Det vil sige, at vi ved at basere casestudierne på virkningsevalueringens tilgang kan nuancere de generelle konklusioner, som vi opnår gennem effektstudierne. Virkningsevalueringerne i caseaktiviteterne skal dermed bidrage med en dybere forståelse for, hvad det er, der virker (blandt andet arbejdsmetode og mekanismer) under hvilke omstændigheder (blandt andet implementeringskonteksten).

Udvikling af interviewguides

Interviewguides til casebesøgene er opbygget i de kategorier, som vores implementeringsanalyse har fokus på (organisering, ledelse, mennesker, kontekst og indsats, jf. Fixsen). For hver kategori har vi udviklet en række spørgsmål, som er målrettet henholdsvis projektledere, medarbejdere, samarbejdspartnere og deltagere.

Interviewguides indledes med en afdækning af den generelle ledelse og organisering af den boligsociale indsats. Dernæst udforskede vi den pågældende aktivitetstype og arbejdet med denne. Der bliver både spurgt ind til aktivitetens målgruppe, aktivitetens historik, eventuelle ændringer i aktiviteten og tilgang og kompetencer i arbejdet med aktiviteten. Dernæst belyses drivkræfter og barrierer i forhold til arbejdet med aktiviteten, for at blive klogere på, hvad der driver eller blokerer for, at indsatsen bliver vellykket for deltagerne.

Til genbesøgene er der tilsvarende udviklet en interviewguide, som er videreudviklet på baggrund af viden – samt *videnshuller* – afdækket ved de første besøg. På den vis har vi sikret et samlet billede af de udvalgte aktiviteter implementering i praksis og drivkræfter/barrierer forbundet hermed.

Gennemførelse af casebesøg

De første casebesøg er gennemført i perioden september 2016 til april 2017, mens genbesøgene er blevet gennemført fra november 2017 frem til januar 2018. Casebesøgene er alle foretaget af erfarne konsulenter fra Rambøll samt Louise Glerup Aner, der i de fleste tilfælde har haft en projekt-assistent med som referent eller har optaget og dernæst transkriberet (på temaniveau) interviewene.

Casebesøgene har primært bestået af semistrukturerede enkelt- og gruppeinterview. Interviewene har været løst struktureret, således at det var muligt at gå i dybden med den erfaring og den viden, som interviewpersonen/personerne giver udtryk for i interviewet.

Yderligere er der på casebesøgene også gennemført observationsstudier, hvor vi har fulgt udførelsen af specifikke aktiviteter i helhedsplanerne. Her har fokus været på at følge deltagernes oplevelser med de pågældende aktiviteter, samt at opleve, hvordan aktiviteterne gennemføres i en virkelig situation, og dermed har vi fået mulighed for at koble interviewdata med observationsdata, og dermed har vi kvalificeret datavaliditeten.

Opsamling og analyse af casebesøg

Under hvert casebesøg har en assistent taget referat af de forskellige interview. Efter det enkelte besøg er der udformet en caserapport, som analytisk har samlet de vigtigste pointer i forhold til helhedsplanens organisering, resultater for målgruppen, drivkræfter og barrierer i implementeringen samt relevante pointer omkring de enkelte aktivitetstyper.

Alle caserapporter og referater fra casebesøg har dannet udgangspunkt for et efterfølgende syntesemøde mellem de udgående konsulenter hos Rambøll samt Louise Glerup Aner, hvor der i fællesskab er udledt de overordnede tematikker og erfaringer på tværs af områderne samt for hver aktivitetstype. Denne syntese har dannet afsæt for afrapporteringen i rapporten.

Bilag 5 Baggrundskarakteristika: 10-20-årige og deres forældre

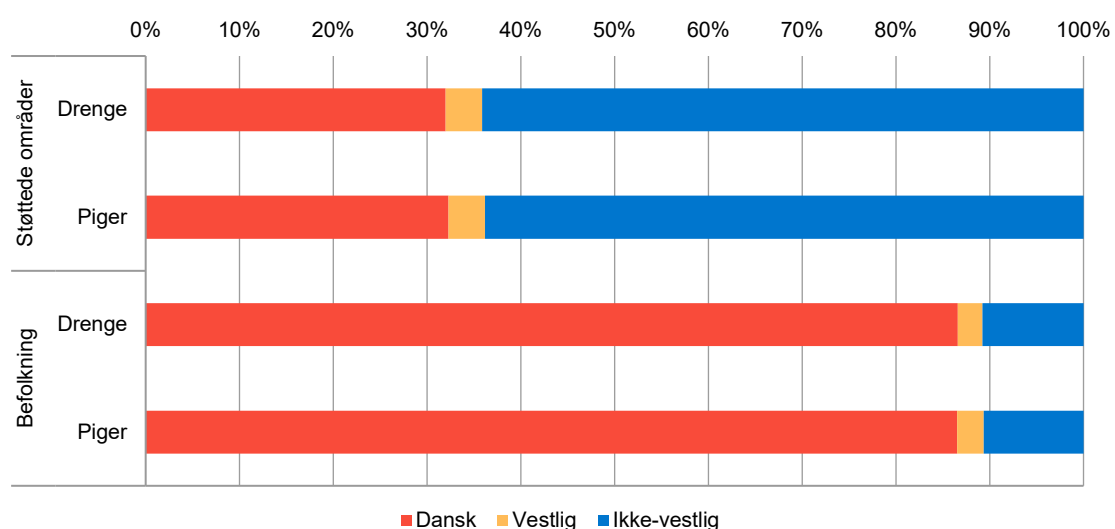
Oprindelse og familieforhold

Bilagsfigur 5.1 viser, hvordan børn og unge i de støttede områder og i befolkningen er fordelt på oprindelse. Næsten to tredjedele af de 10-20-årige børn og unge i de støttede områder har ikke-vestlig oprindelse, mens næsten en tredjedel har dansk oprindelse. Under 5 pct. af de 10-20-årige børn og unge i de støttede områder har vestlig oprindelse. Blandt alle beboere i de støttede områder har 50 pct. ikke-vestlig oprindelse. Den større andel blandt børn og unge hænger sammen med, at der er flere børnefamilier blandt beboerne med ikke-vestlig oprindelse end blandt beboerne med dansk oprindelse.

I befolkningen som helhed har omkring en tiendedel af de 10-20-årige børn og unge ikke-vestlig oprindelse, så børn og unge med ikke-vestlig oprindelse er i stort omfang overrepræsenteret i de støttede områder (bilagsfigur 5.1).

Børn og unge med ikke-vestlig oprindelse har typisk forældre, der er indvandret til Danmark.¹⁴ Selv vil de enten være født i Danmark eller indvandret til Danmark sammen med deres forældre.

Bilagsfigur 5.1 Fordeling på oprindelse for 10-20-årige opgjort for de støttede områder og for befolkningen i 2017. Særskilt for køn.

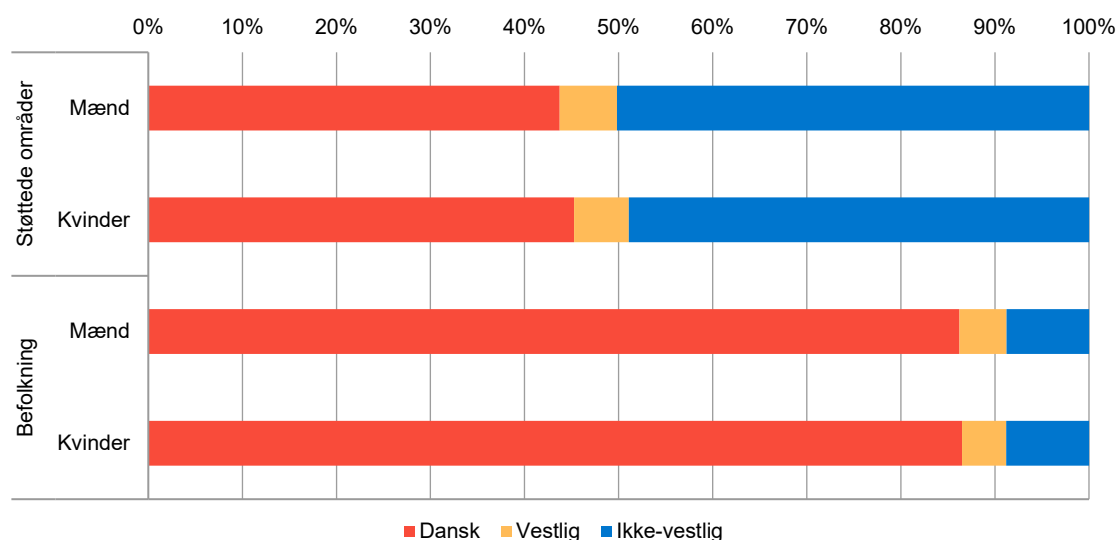

Anm.: N (Støttede områder: drenge) = 17.663. N (Støttede områder: piger) = 17.053. N (Befolkning: drenge) = 388.026. N (Befolkning: piger) = 369.630.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem

¹⁴ De kan også have en forælder, som er efterkommer, se Danmarks Statistik, 2012b.

Bilagsfigur 5.2 Fordeling på oprindelse (uanset alder) opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen i 2016. Særskilt for køn.

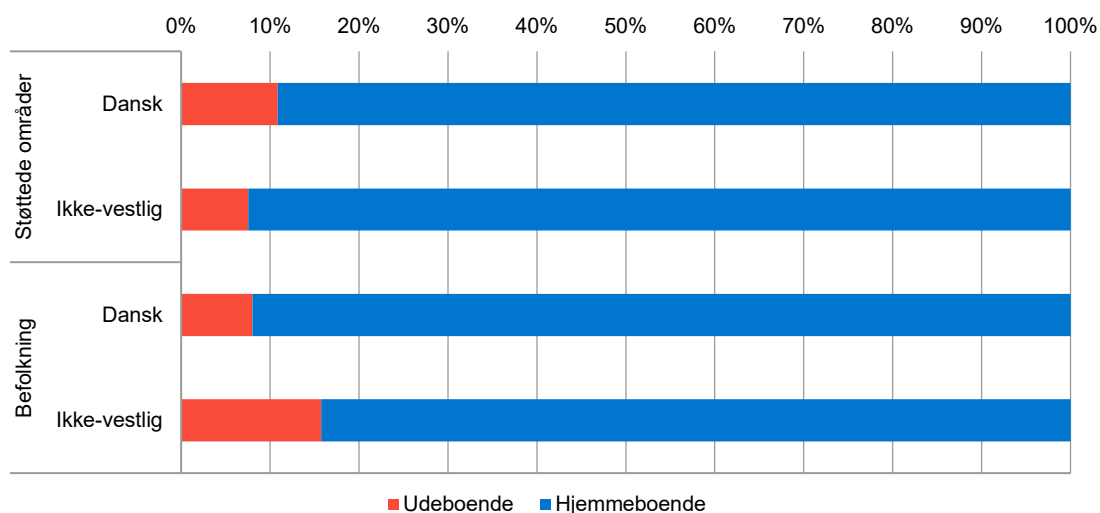

Anm.: N (Støttede områder: mænd) = 107.816. N (Støttede områder: kvinder) = 111.562. N (Befolkning: mænd) = 2.876.471. N (Befolkning: kvinder) = 2.904.719.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Omkring 90 pct. af de 10-20-årige i de støttede områder bor hos en eller to af deres forældre, det vil sige, de er hjemmeboende (bilagsfigur 5.3). I de efterfølgende figurer, som beskriver børns og unges familiekarakteristika tager vi udgangspunkt i børn og unge som er hjemmeboende.

Bilagsfigur 5.3 Fordeling på om de 10-20-årige er hjemmeboende eller udeboende opgjort for de støttede områder og for befolkningen i 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 11.155. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 22.210. N (Befolkning: dansk) = 655.756. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 81.130.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Familieforhold kan have betydning for børns livsforløb. Børn fra familier, hvor forældrene er separerede, har blandt andet en forøget risiko for at opleve ungdomsarbejdsledighed, psykiske lidelser og kriminalitet. Dette kan skyldes, at et højt konfliktniveau mellem forældrene har en negativ virkning

på børnene, men det kan også skyldes, at familieopløsning samvarierer med forskellige former for social belastning for familien, fx økonomiske problemer eller misbrug (Christoffersen, 2003).

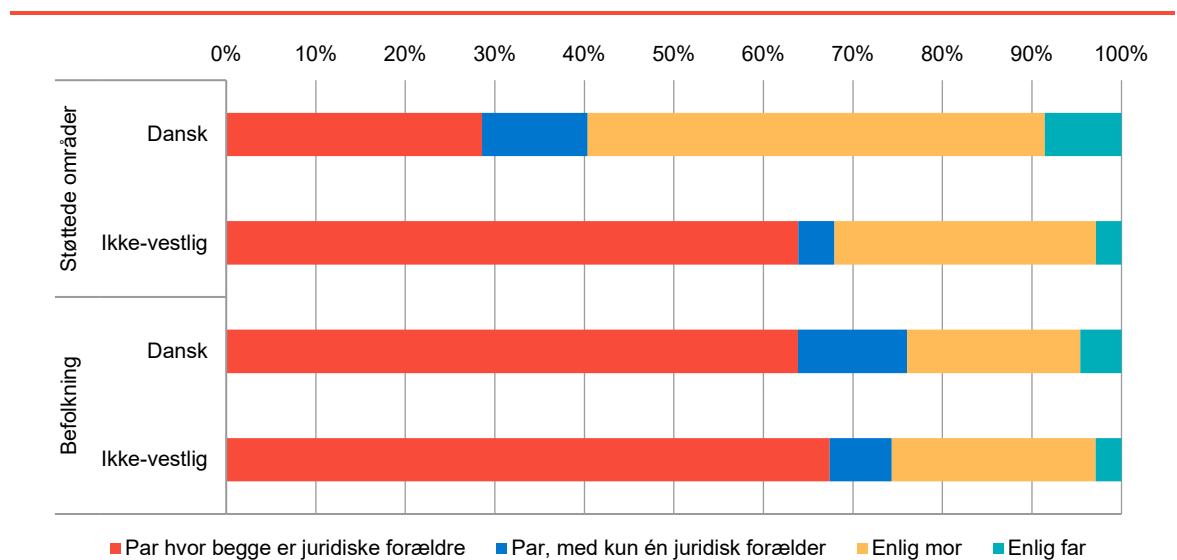
Bilagsfigur 5.4 viser, hvordan 10-20-årige børn og unge i støttede områder og i befolkningen er fordelt på familietype. Figuren viser, om de bor sammen med begge deres forældre, en af deres forældre og forældrerens nye partner eller udelukkende med mor eller far.

Der er færre børn og unge i de støttede områder end i befolkningen generelt, der bor sammen med begge deres forældre. Dette gælder især for børn og unge med dansk oprindelse, hvor 29 pct. i de støttede områder og 64 pct. i befolkningen bor sammen med begge forældre, mens 60 pct. i de støttede boligområder og 24 pct. i hele befolkningen kun bor sammen med deres mor eller far.

Forskellen på de støttede områder og befolkningen er forholdsvis lille for børn med ikke-vestlig oprindelse. For børn med ikke-vestlig baggrund bor 64 pct. i de støttede områder og 67 pct. i befolkningen sammen med begge deres forældre.

Forholdsvis få børn og unge bor sammen med en af deres forældre og forældrerens nye partner. I de støttede områder er dette tilfældet for 12 pct. af børn og unge med dansk oprindelse og under 5 pct. af børn og unge med ikke-vestlig oprindelse.

Bilagsfigur 5.4 Fordeling på familietype for 10-20-årige er opgjort for de støttede områder og for befolkningen i 2017. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt for oprindelse. Procent.

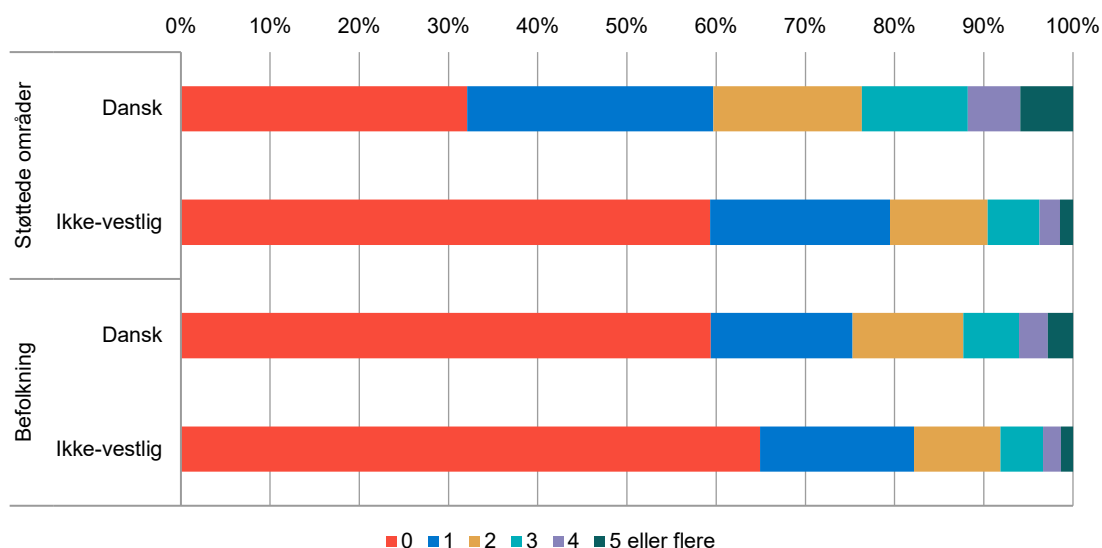
Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 9.943. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 20.533. N (Befolkning: dansk) = 603.254. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 68.353.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.4 viser, hvordan familien ser ud for de 10-20-årige i 2017. Men især børn og unge, som ikke bor sammen med begge deres juridiske forældre, kan have oplevet flere skift i deres levetid med hensyn til, hvilke voksne de bor sammen med. Bilagsfigur 5.5 viser antal skift i E-forældre-sammensætning, som 15-20-årige har oplevet, fra de blev født, og til de blev 15 år. Et sådan skift kan fx være, at barnet bor sammen med begge sine forældre, men at faren flytter pga. af skilsmisse. Det kan også være, at barnet skifter fra at bo hos moren til at bo hos faren, eller at barnet bor alene med sin mor, og morens nye kæreste flytter ind hos dem. Af bilagsfigur 5.4 fremgår det, at andelen, der bor sammen med begge deres juridiske forældre, især er lav for børn og unge med dansk oprindelse i de

støttede områder. Det er da også denne gruppe, der især har oplevet mange skift i E-forældre-sammensætningen: 24 pct. af de 15-20-årige i støttede områder med dansk oprindelse har oplevet tre eller flere skift i 0-15-årsalderen, men kun 32 pct. har ikke oplevet nogen skift (Bilagsfigur 5.5).

Bilagsfigur 5.5 Fordeling på antal skift i E-forældre-sammensætning i 0-15-årsalderen opgjort for de støttede områder og for befolkningen i 2017. Kun 15-20-årige børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt for oprindelse. Procent.

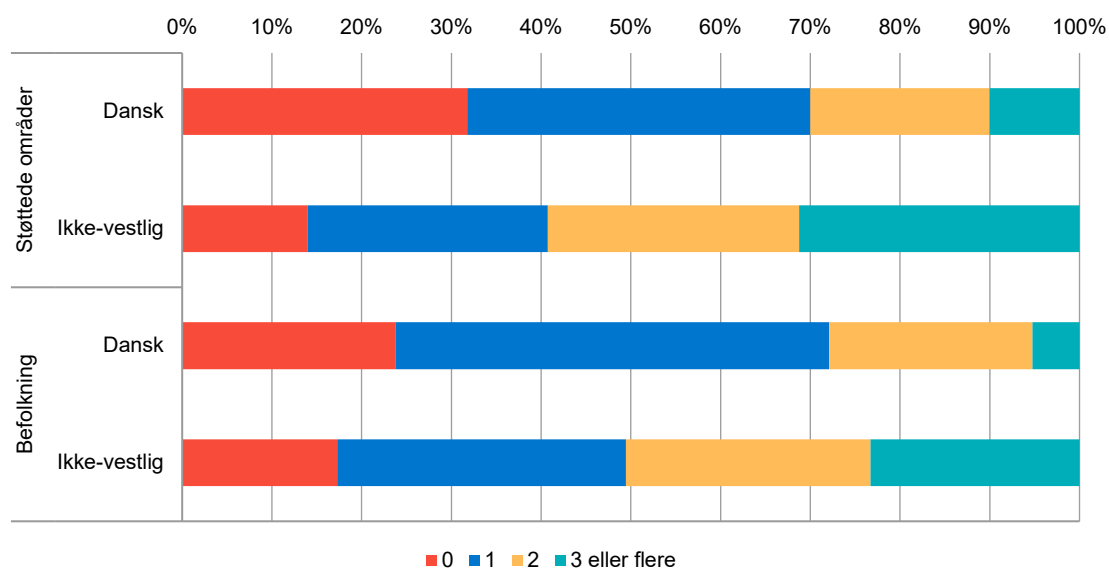
Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 5.986. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 11.677. N (Befolkning: dansk) = 357.222. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 41.617.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem

Antal børn i en familie kan have betydning for, hvor meget voksenkontakt, det enkelte barn får. Der er forskning, der viser, at et stigende antal søskende har en negativ effekt på, hvordan børn klarer sig i skolen og på udvikling af kriminel adfærd (Blake, 1989). I de støttede områder bor 10-20-årige med ikke-vestlig oprindelse i mere børnerige familier end 10-20-årige med dansk oprindelse: 31 pct. med ikke-vestlig oprindelse og 10 pct. med dansk oprindelse bor i en familie med mindst tre børn (bilagsfigur 5.6).

For 10-20-årige med ikke-vestlig oprindelse er familierne mere børnerige i de støttede områder end i befolkningen, mens billedet er mere blandet for 10-20-årige med dansk oprindelse. For børn og unge med dansk oprindelse er der både flere i de støttede områder end i befolkningen, som er det eneste barn i familien, og flere i de støttede områder end i befolkningen, der har tre eller flere søskende.

Bilagsfigur 5.6 Fordeling på antal søskende i E-familien for 10-20-årige er opgjort for de støttede områder og for befolkningen i 2017. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 9.943. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 20.533. N (Befolkning: dansk) = 603.254. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 68.353.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem

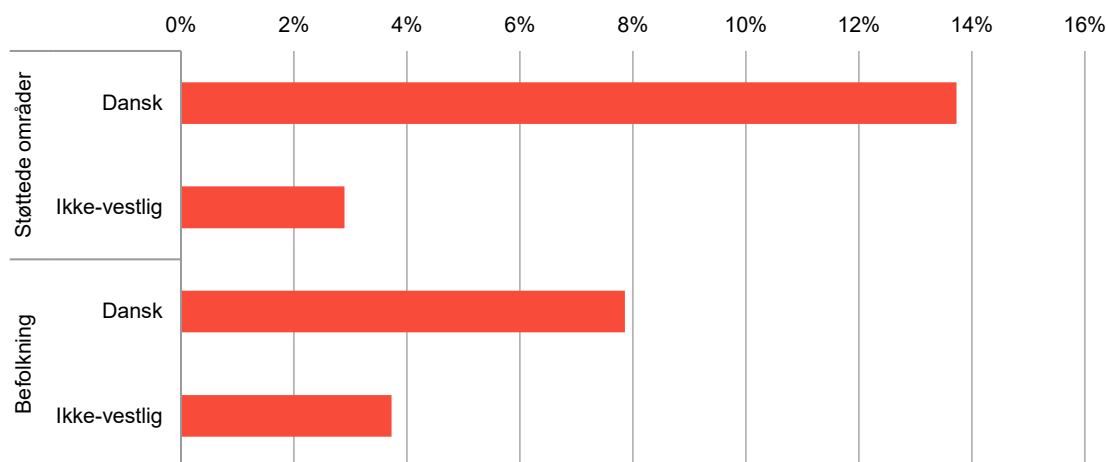
Psykisk sygdom

I dette og det næste afsnit ser vi på nogle andre karakteristika ved børnene og de unge selv, som hænger sammen med kriminalitet; først om de 10-20-årige er ramt af psykisk sygdom og dernæst deltagelsen i skolegang og uddannelse.

Bilagsfigur 5.7 viser andelen af 10-20-årige med en psykisk sygdom. Oplysningerne om psykisk sygdom er baseret på diagnoser i forbindelse med indlæggelser på psykiatriske og somatiske hospitaler. Omfanget af psykisk sygdom kan således godt være større end det, som figurerne viser i de tilfælde, hvor personer med psykisk sygdom ikke indlægges.

Figuren viser for det første, at børn og unge med dansk oprindelse oftere end børn og unge med ikke-vestlig oprindelse får en diagnose med en psykisk sygdom. For det andet viser figuren, at andelen af børn og unge med ikke-vestlig oprindelse med en psykisk sygdom er omtrent den samme i de støttede områder og i befolkningen. For børn og unge med dansk oprindelse er andelen med en psykisk sygdom derimod væsentlig højere i de støttede områder end i befolkningen: 14 pct. mod 8 pct.

Bilagsfigur 5.7 Andel 10-20-årige med en psykisk sygdom opgjort for de støttede områder og for befolkningen i 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 11.155. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 22.210. N (Befolkning: dansk) = 655.756. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 81.130

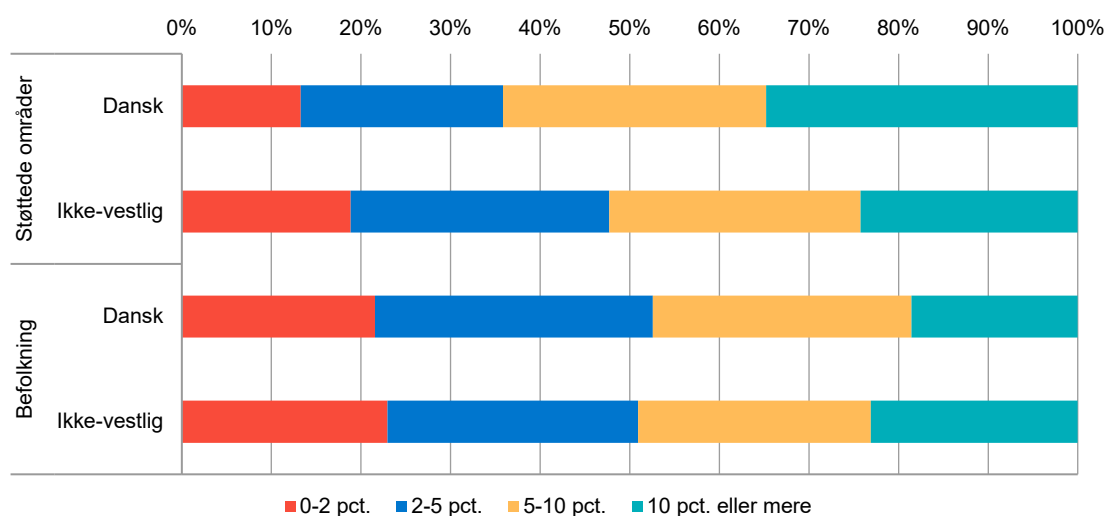
Afgrænsning af psykisk sygdom er baseret på diagnoser i det psykiatriske og somatiske system (aktions- og bi-diagnoser), se bilag 2.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Skolegang og uddannelse

Fordelingen på skolefravær blandt 9. klasses elever er vist i bilagsfigur 5.8 for de støttede områder og for befolkningen. Fraværet er større i de støttede områder end i befolkningen. Forskellene er små for 9. klasses elever med ikke-vestlig oprindelse. For 9. klasses elever med dansk oprindelse er forskellene større: 13 pct. i de støttede områder og 22 pct. i befolkningen har et fravær på 0-2 pct., og 35 pct. i de støttede områder og 19 pct. i befolkningen har et fravær på 10 pct. eller mere.

Bilagsfigur 5.8 Fordeling på fraværprocent i 9. klasse opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen i skoleåret 2016/2017. Særskilt for oprindelse.

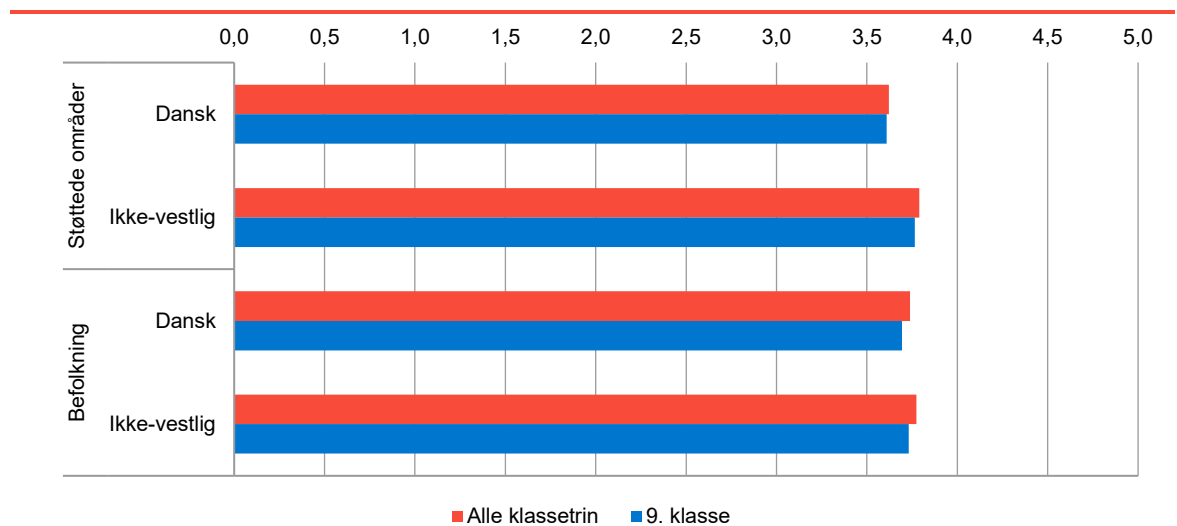

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 753. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 1.868. N (Befolkning: dansk) = 40.079. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 5.959.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Derimod er den gennemsnitlige skoletrivsel omtrent den samme i de støttede områder og i befolkningen. Skoletrivsel angives på en skala fra 1 til 5, hvor 1,0 udtrykker den lavest mulige trivsel og 5,0 udtrykker den højest mulige trivsel, se bilag 1. Både når vi ser på alle skolebørn, som er 10 år eller ældre, og på børn i 9. klasse, er den gennemsnitlige score for skoletrivsel 3,6-3,8 (Bilagsfigur 5.9).

Bilagsfigur 5.9 Gennemsnitlig generel skoletrivsel for alle børn, som er 10 år eller ældre, og for alle 9. klasses elever opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen i skoleåret 2016/2017. Særsilt for oprindelse.

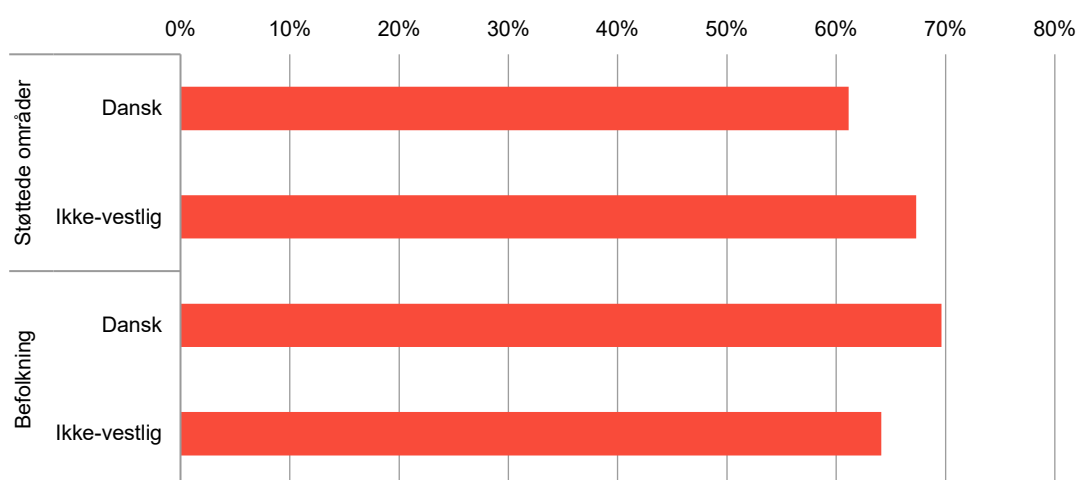
Anm.: Støttede områder: N (Dansk oprindelse, Alle klassetrin) = 4.339. N (Dansk oprindelse, 9. klasse) = 597. N (Ikke-vestlig oprindelse, Alle klassetrin) = 9.070. N (Ikke-vestlig oprindelse, 9. klasse) = 1.486.
 Befolkning: N (Dansk oprindelse, Alle klassetrin) = 255.283. N (Dansk oprindelse, 9. klasse) = 34.569. N (Ikke-vestlig oprindelse, Alle klassetrin) = 29.930. N (Ikke-vestlig oprindelse, 9. klasse) = 4.739.
 Trivselsscoren angives på en skala fra 1 til 5, hvor 1,0 udtrykker den lavest mulige trivsel, og 5,0 udtrykker den højest mulige trivsel, se bilag 2.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Både i de støttede områder og i befolkningen som helhed er hovedparten af de 17-20-årige i gang med skole eller uddannelse (bilagsfigur 5.10). For unge med dansk oprindelse er andelen under uddannelse 61 pct. i de støttede områder og 70 pct. i befolkningen. Andelen af danske unge under uddannelse er altså lavere i de støttede områder end i befolkningen. For unge med ikke-vestlig oprindelse er andelen under uddannelse derimod en smule højere i de støttede områder end i befolkningen.

Unge, der ikke er under uddannelse, kan være i gang med beskæftigelse. For at belyse, om der er forskel på deltagerne i de udvalgte aktiviteter og deres jævnaldrende i de støttede boligområder med hensyn til andelen, der hverken er i gang med uddannelse eller beskæftigelse, ser vi på andelen i NEET-gruppen. Bilagsfigur 5.11 viser, at andelen i NEET-gruppen er omkring 25 pct. for 17-20-årige med ikke-vestlig oprindelse, uanset om de bor et støttet boligområde eller ej. For 17-20-årige med dansk oprindelse er andelen i NEET-gruppen markant lavere i befolkningen (13 pct.) end i de støttede områder (24 pct.). Bemærk, at andelen i NEET-gruppen er omtrent den samme for unge med dansk og ikke-vestlig oprindelse i de støttede områder.

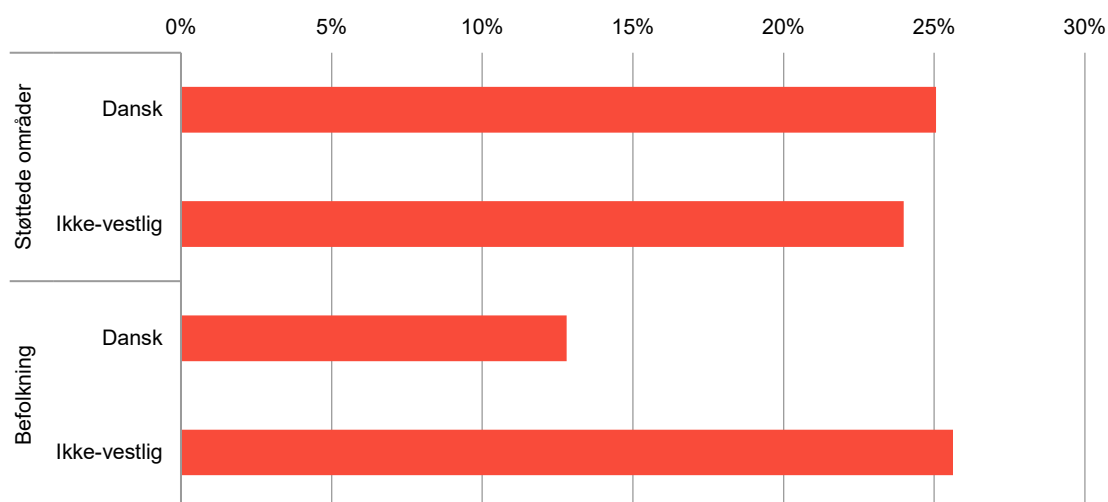
Bilagsfigur 5.10 Andel med igangværende uddannelse for 17-20-årige opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 4.071. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 7.817. N (Befolkning: dansk) = 242.313. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 32.603.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.11 Andel i NEET-gruppen for 17-20-årige opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 4.071. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 7.817. N (Befolkning: dansk) = 242.313. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 32.603.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

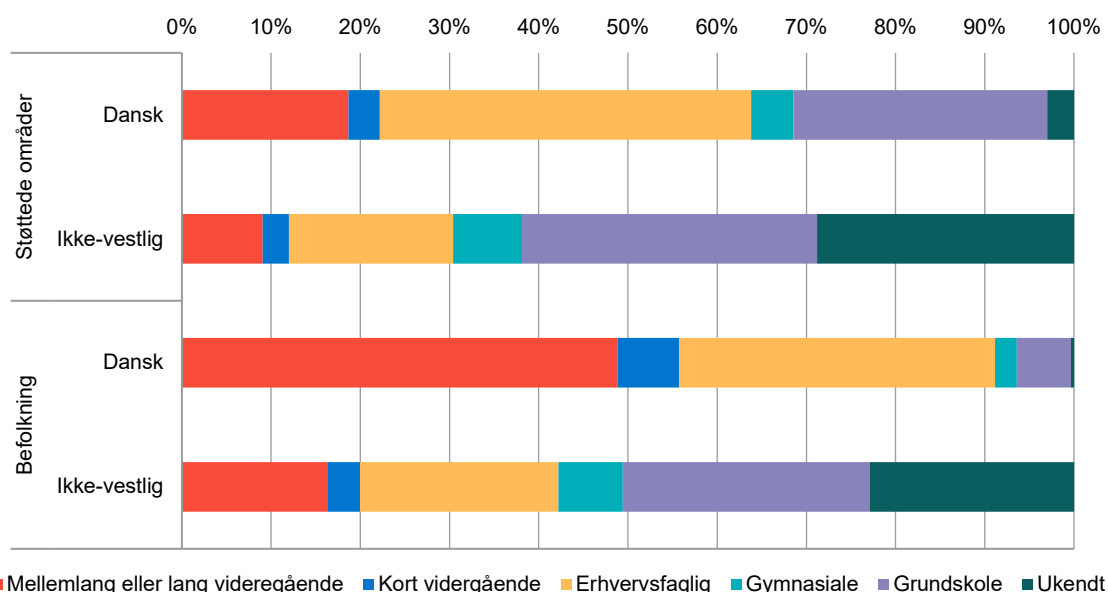
Forældrenes uddannelse og beskæftigelse

Familieforhold kan også have betydning for børns livsforløb. Børn fra familier, hvor forældrene er separerede, har blandt andet en forøget risiko for at opleve ungdomsarbejdsløshed, psykiske lidelser og kriminalitet. Dette kan skyldes, at et højt konfliktniveau mellem forældrene har en negativ virkning på børnene, men det kan også skyldes, at familieopløsning samvarierer med forskellige former for social belastning for familien, fx økonomiske problemer eller misbrug (Christoffersen, 2003).

Vi starter med at se på uddannelsesniveauet for forældre til 10-20-årige børn og unge. Bilagsfigur 5.12 viser fordelingen på højeste fuldførte uddannelse. Har barnet to forældre, viser vi uddannelsesniveauet for den forælder, som har det højeste uddannelsesniveau. Forældrene i de støttede områder har et lavere uddannelsesniveau end forældrene i befolkningen. Det gælder både forældre til børn og unge med dansk og ikke-vestlig oprindelse. Forskellene er dog størst for børn og unge med dansk oprindelse. For eksempel er andelen, hvor forældrene har grundskole som højest fuldførte uddannelse, 6 pct. for børn i befolkningen med dansk oprindelse og 28 pct. for børn i støttede områder med dansk oprindelse.

Om ingen forældre, én forælder eller to forældre er i beskæftigelse, fremgår af bilagsfigur 5.13. Relativt flere børn og unge i de støttede områder end i befolkningen har ingen forældre, der er i beskæftigelse. Andelen 36 pct. for børn med dansk oprindelse og 57 pct. for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse i de støttede områder. I befolkningen er de tilsvarende andel henholdsvis 7 pct. og 42 pct.

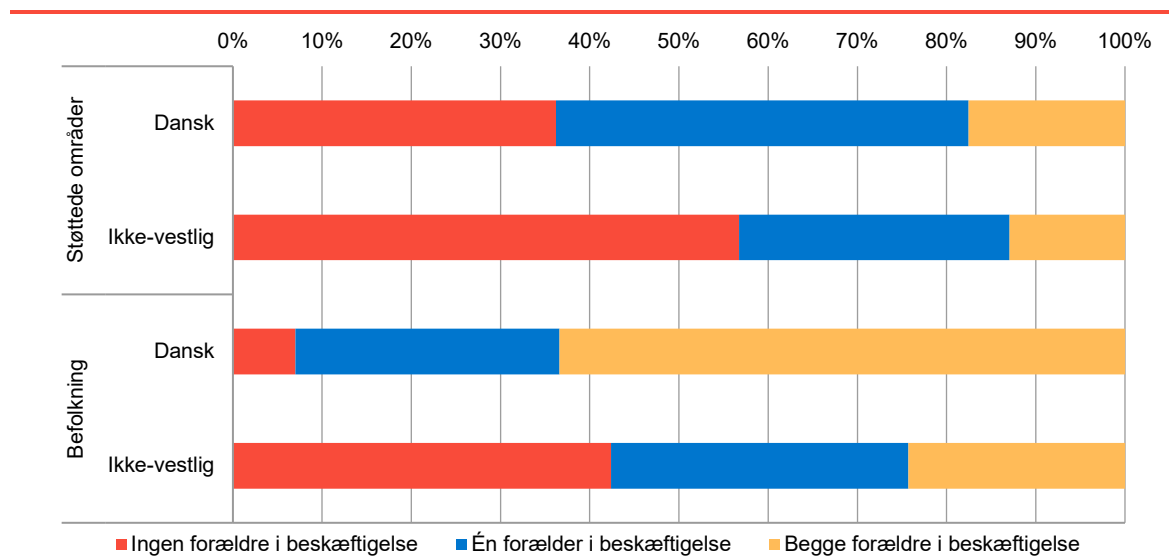
Bilagsfigur 5.12 Fordeling på E-familie forældres højeste fuldførte uddannelse opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 9.943. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 20.533. N (Befolkning: dansk) = 603.254. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 68.353.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.13 Fordeling på E-familie forældres beskæftigelse opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 9.943. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 20.533. N (Befolkning: dansk) = 603.254. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 68.353.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Fattigdom i familierne

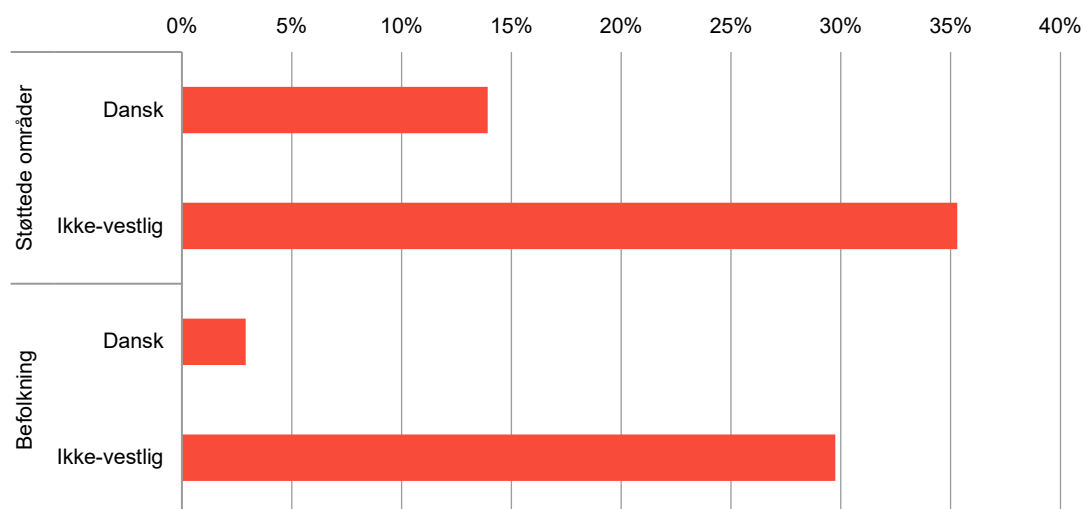
Det er veldokumenteret, at det har konsekvenser for børn at vokse op i fattigdom. Undersøgelser viser blandt andet, at børn, der er vokset op i økonomiske trængte familier, uddanner sig mindre, de tjener mindre, og de får oftere førtidspension som voksne end dem, der aldrig har oplevet fattigdom (Sievertsen & Montgomery, 2015).

Til at belyse fattigdom anvender vi OECD's fattigdomsmål, hvor en person anses for at være fattig, hvis den pågældende har en ækvivaleret disponibel indkomst under 50 pct. af medianen. Beregningen af fattigdomsraten er nærmere beskrevet i bilagsboks 1.1. OECD's fattigdomsmål er det mest udbredte fattigdomsmål i danske undersøgelser.

Målinger af fattigdom baseret alene på indkomst, som vi gør det i denne rapport, er blevet kritiseret, fordi de ikke direkte måler afsavn (Larsen, 2005). Husholdninger med samme indtægt kan nemlig have meget forskellig levestandard på grund af forskelle i fx husleje, gæld og særlige behov på grund af helbredstilstand m.v. Danske undersøgelser viser dog en rimelig grad af overensstemmelse mellem subjektive oplevelser af fattigdom og fattigdomsmål baseret på indkomstoplysninger (Larsen, 2005).

Bilagsfigur 5.14 viser andel fattige blandt 10-20-årige børn og unge. Andelen af fattige er lidt højere i de støttede områder end i befolkningen – især for børn og unge med dansk oprindelse. For sidstnævnte gruppe er andel fattige børn 14 pct. i de støttede områder og 3 pct. i befolkningen. Andel fattige er væsentlig højere for børn og unge med ikke-vestlig oprindelse: 35 pct. i de støttede områder og 30 pct. i befolkningen.

Bilagsfigur 5.14 Andel 10-20-årige, som er fattige, opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

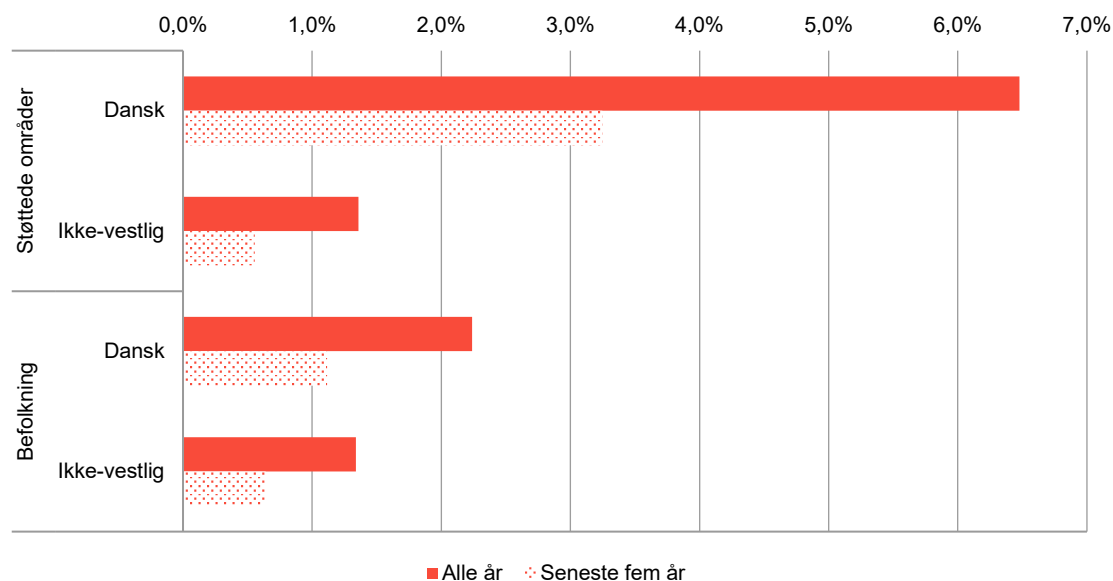
Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 9.943. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 20.533. N (Befolkning: dansk) = 603.254. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 68.353.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Misbrug og psykisk sygdom blandt forældre

Bilagsfigur 5.15 viser andel børn med forældre, der er registreret med et alkohol- eller stofmisbrug. Misbrug måles ud fra diagnoser og registreringer foretaget i behandlingssystemet (se bilag 2). Det betyder, at det er et validt mål – der er en fagprofessionel vurdering af misbruget. Ulempen ved dette mål er dog, at vi ikke har oplysninger om personer med misbrug, som ikke er i behandling (Benjaminsen et al., 2015). Andel med en forælder med et registreret misbrug er den samme i de støttede områder og i befolkningen for børn og unge med ikke-vestlig baggrund. For børn med dansk oprindelse er andelen med en forælder, der har haft et registreret misbrug, 6 pct. i de støttede områder og 2 pct. i befolkningen.

Bilagsfigur 5.15 Andel 10-20-årige, som har mindst en forælder med alkohol- eller stofmisbrug inden for 5 år eller en længere periode opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

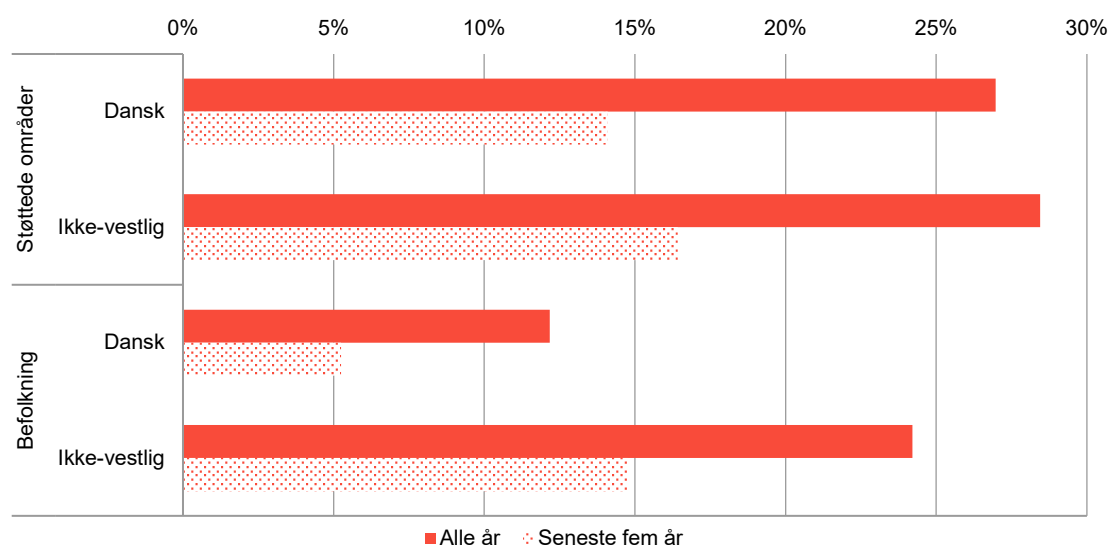
Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 9.943. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 20.533. N (Befolkning: dansk) = 603.254. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 68.353.

En længere periode er her siden 1996 i forhold til stofmisbrug og 2006 i forhold til alkoholmisbrug. Hvis oplysningerne hentes fra LPR, går de tilbage til 1980, se bilag 2.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.16 viser andel børn og unge, der har mindst en forælder med psykisk sygdom. Her finder vi også, at andelen er større i de støttede områder end i befolkningen – især for børn med dansk oprindelse. For børn med dansk oprindelse er andelen, som har en forælder, der har haft en psykisk sygdom inden for de 5 seneste år, 14 pct. i de støttede områder og 5 pct. i befolkningen, den samme andel er 15-16 pct. for børn med ikke-vestlig oprindelse.

Bilagsfigur 5.16 Andel 10-20-årige, som har mindst en forælder med psykisk sygdom inden for 5 år eller en længere periode opgjort for de støttede boligområder og for befolkningen. 2017. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 9.943. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 20.533. N (Befolkning: dansk) = 603.254. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 68.353.

Afgræsning af psykisk sygdom er baseret på diagnoser i det psykiatriske og somatiske system (aktions- og bi-diagnoser), se bilag 2. Oplysninger fra det psykiatriske system går tilbage til 1995, mens oplysninger fra det somatiske system går tilbage til 1980. Oplysninger er således fuldt dækkende fra 1995, men vi har medtaget oplysninger helt tilbage til 1980, hvis de fremgår af det somatiske system.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Karakteristika ved de støttede områder

I bilagstabel 5.1 fremgår karakteristika ved de støttede boligområder i 2017. Det fremgår, at der i gennemsnit er 2,3 pct. beboere, der inden for de seneste 5 år har været i behandling for misbrug. Den gennemsnitlige andel af beboere, der har været i behandling for psykisk sygdom, er 7,4 pct. Blandt 17-24-årige er det 22 pct., der er i NEET-gruppen; altså unge, der hverken er i uddannelse eller i arbejde. Endelig er den gennemsnitlige andel af beboere med ikke-vestlig baggrund 51 pct.

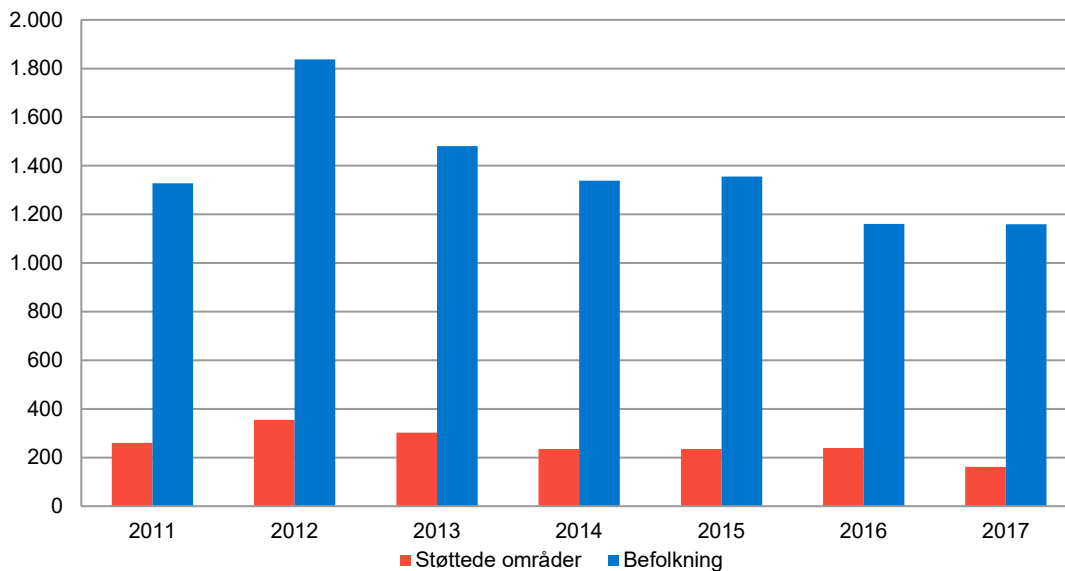
Bilagstabel 5.1 Karakteristika ved boerne i de støttede områder. 2017. Procent.

	Gennemsnit	Øvre kvartil	Median	Nedre kvartil
Andel beboere med et misbrug, de sidste 5 år	2,3	1,5	2,1	3,0
Andel beboere med psykiatrisk diagnose, de sidste 5 år	7,4	6,2	7,2	8,6
Andel 17-24-årige beboere i NEET-gruppen	22,0	17,7	21,2	24,9
Andel beboere under fattigdomsgrænsen	24,3	18,6	23,4	28,7
Andel ikke-vestlige beboere	51,2	41,8	50,0	56,8

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Supplerende figurer med kriminalitetstal

Bilagsfigur 5.17 Andel 10-14-årige med mindst en mistanke opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2011-2017. Særskilt efter oprindelse. Procent.

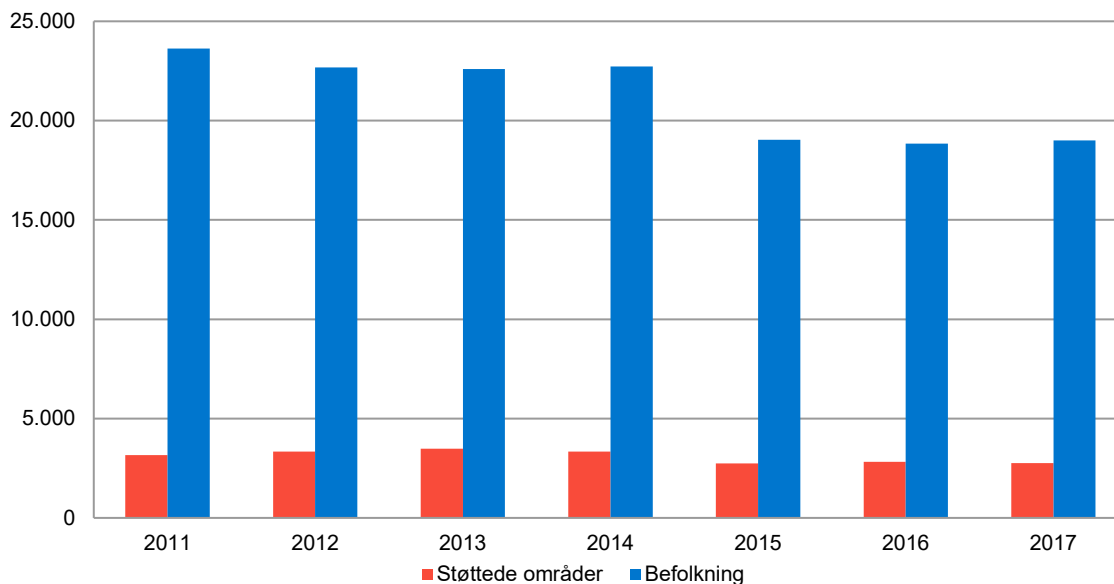

Anm.: Der er 89 helhedsplaner, der dækker 395 støttede boligafdelinger.

Inkluderer registrerede mistanker efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.18 Antal sigtelser for 15-20-årige i støttede områder og i befolkningen. 2011-2017.

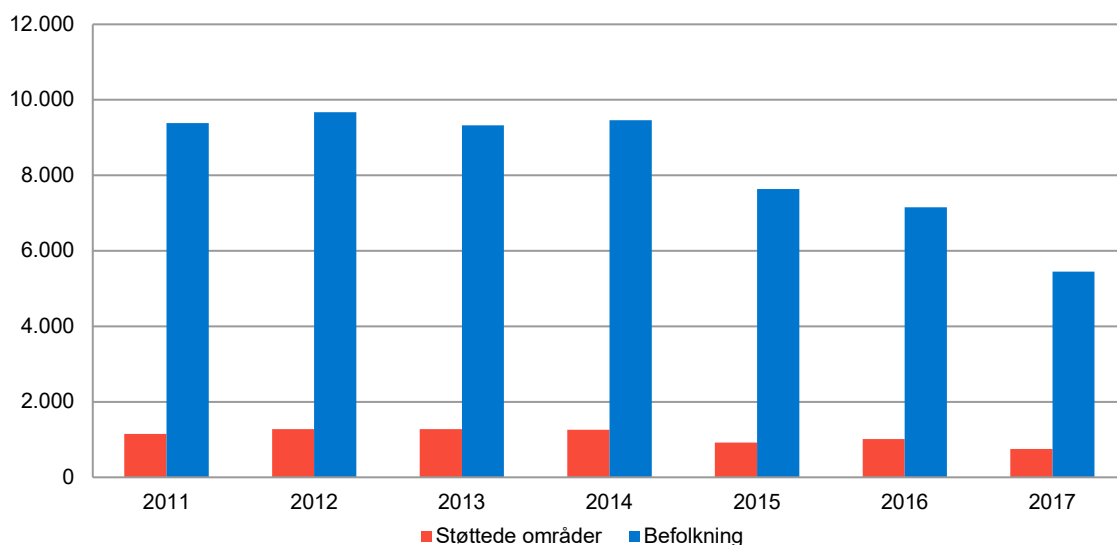

Anm.: Der er 89 helhedsplaner, der dækker 395 støttede boligafdelinger.

Inkluderer registrerede sigtelser efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

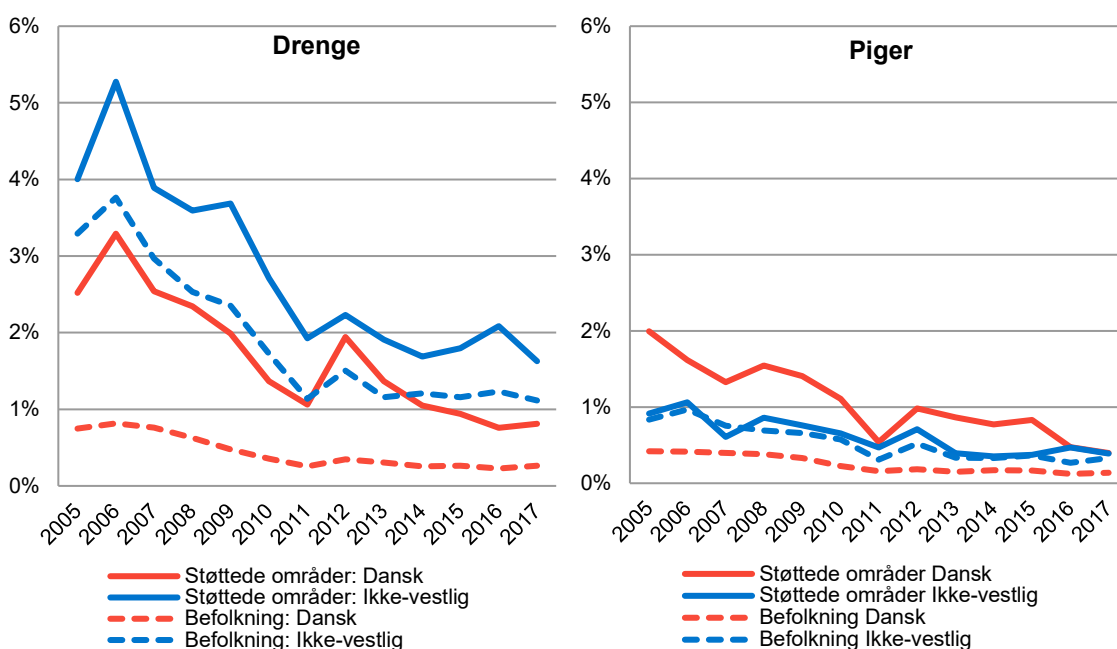
Bilagsfigur 5.19 Antal betingede og ubetingede domme for 15-20-årige i støttede områder og i befolkningen. 2011-2017.

Anm.: Der er 89 helhedsplaner, der dækker 395 støttede boligafdelinger. Inkluderer registrerede domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

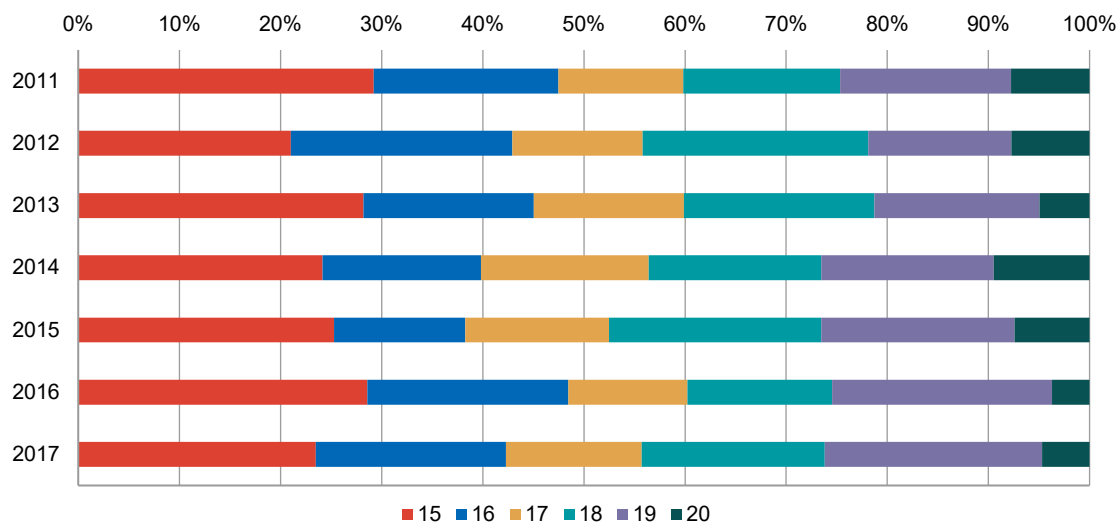
Bilagsfigur 5.20 Andel 10-14-årige med mindst en mistanke opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2011-2017. Særsilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: Drenge: N (Støttede områder: Dansk oprindelse) = 2.590-3.610. N (Støttede områder: Ikke-vestlig oprindelse) = 5.038-6.180. N (Befolkning: Dansk oprindelse) = 144.077-162.698. N (Befolkning: Ikke-vestlig oprindelse) = 15.831-17.310. Piger: N (Støttede områder: Dansk oprindelse) = 2.519-3.559. N (Støttede områder: Ikke-vestlig oprindelse) = 4.880-6.248. N (Befolkning: Dansk oprindelse) = 137.170-154.114. N (Befolkning: Ikke-vestlig oprindelse) = 14.992-16.405. Inkluderer mistanker efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.21 Fordeling på alder ved første sigtelse for 19-20-årige med dansk oprindelse, som har fået en sigtelse på et tidspunkt, fra de er fyldt 15 år. Opgjort for støttede boligområder. 2011-2017.

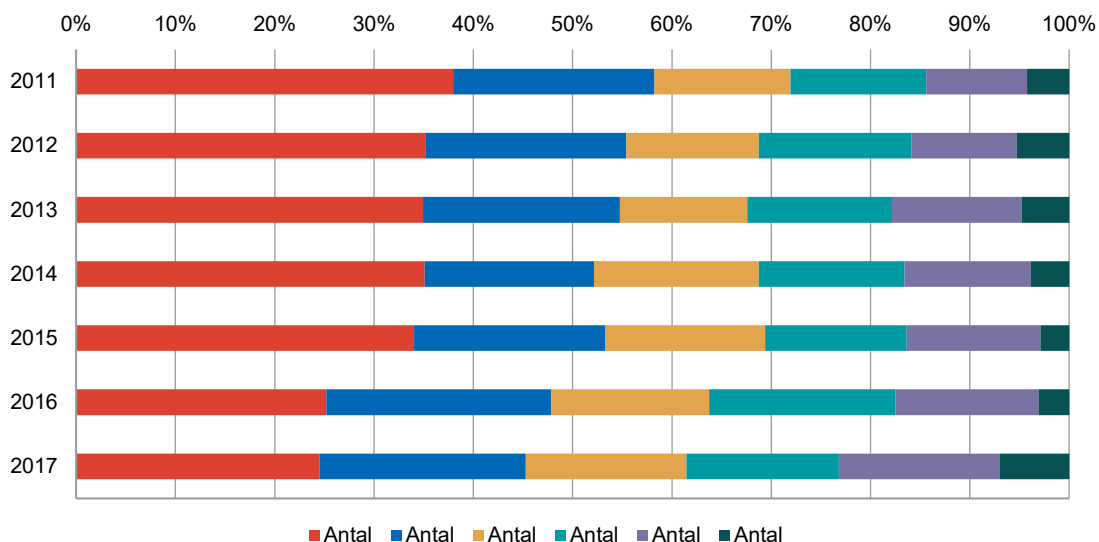

Anm.: N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 149-233.

Inkluderer sigtelser efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.22 Fordeling på alder ved første sigtelse for 19-20-årige med ikke-vestlig oprindelse, som har fået en sigtelse på et tidspunkt, fra de er fyldt 15 år. Opgjort for støttede boligområder. 2011-2017.

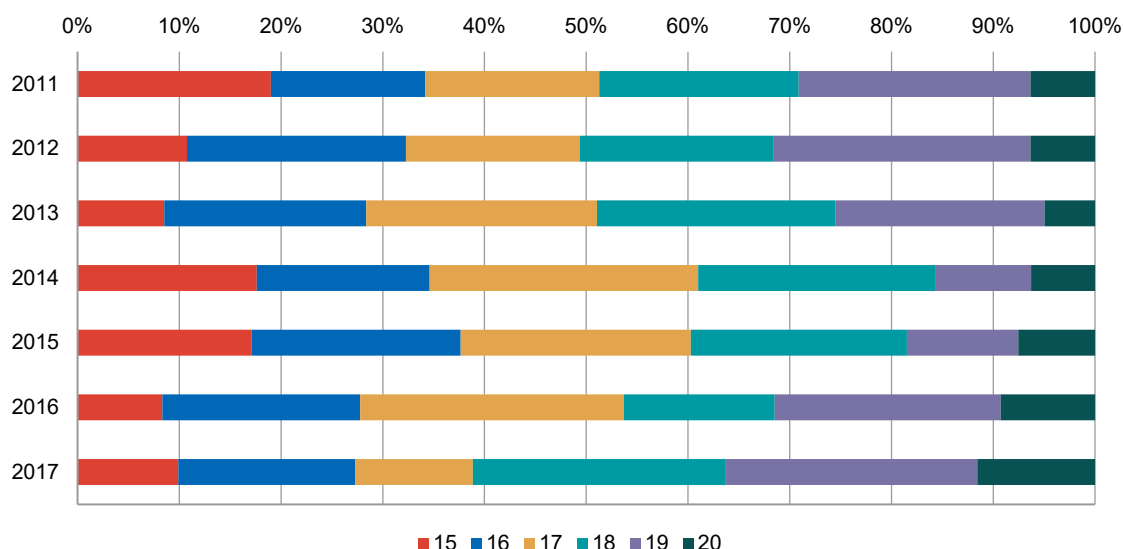

Anm.: N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 371-435.

Inkluderer sigtelser efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.23 Fordeling på alder ved første dom for 19-20-årige med ikke-vestlig oprindelse, som har fået en dom på et tidspunkt, fra de er fyldt 15 år. Opgjort særskilt for støttede boligområder. 2011-2017.

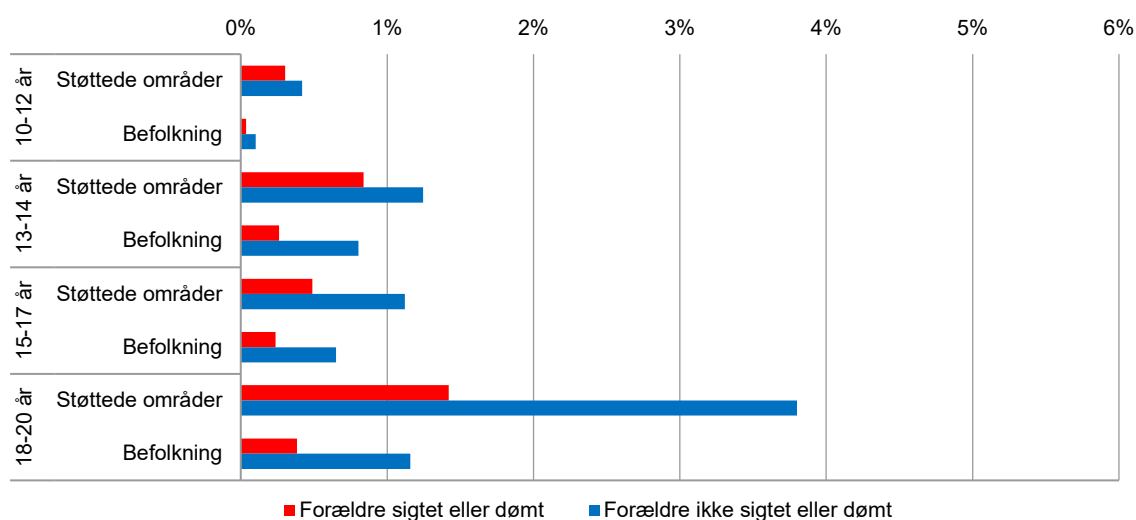

Anm.: N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 108-159.

Inkluderer domme efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.24 Andel børn og unge med dansk oprindelse i forskellige aldersgrupper med en mistanke/sigtelse opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2017. Særskilt for børn, der har mindst en E-forælder med en sigtelse eller dom, og børn, der ingen E-forældre har med en sigtelse eller dom.

Anm.: 10-12 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 1.190. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 1.980. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 37.292. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 139.334.

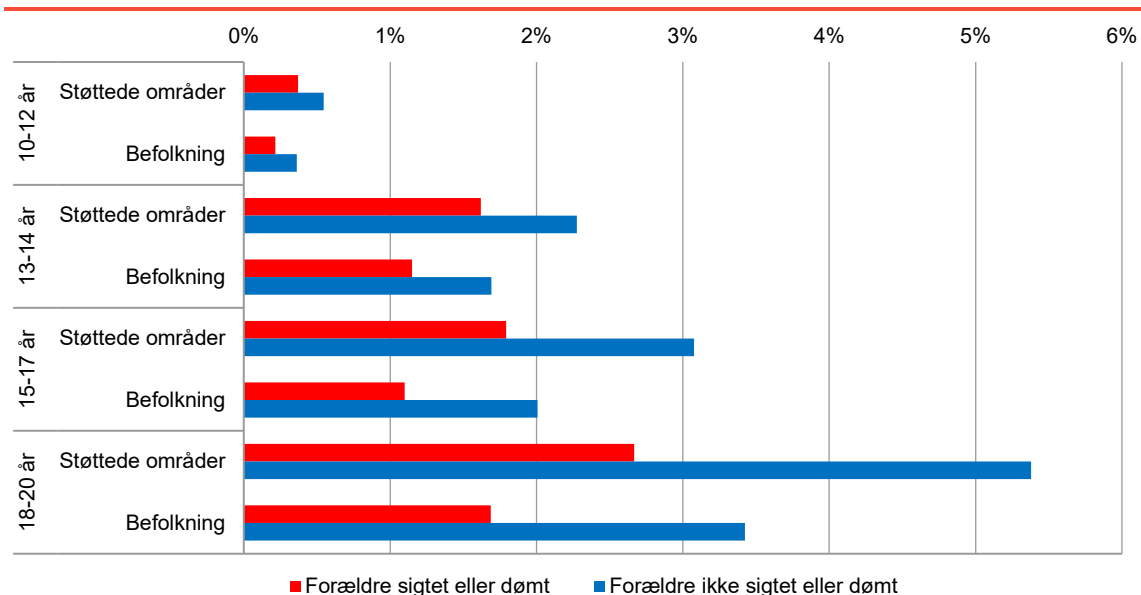
13-14 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 722. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 1.192. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 24.397. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 91.680.

15-17 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 1.071. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 1.838. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 36.300. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 136.206.

18-20 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 684. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 1.266. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 27.374. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 110.671.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.25 Andel børn og unge med ikke-vestlig oprindelse i forskellige aldersgrupper med en mistanke/sigtelse opgjort for støttede boligområder og befolkningen i 2017. Særskilt for børn, der har mindst en E-forælder med en sigtelse eller dom, og børn, der ingen E-forældre har med en sigtelse eller dom.

Anm.: 10-12 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 2.013. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 3.783. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 6.073. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 13.444.
 13-14 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 1.494. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 2.593. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 4.610. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 9.049.
 15-17 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 2.601. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 4.126. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 7.571. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 13.839.
 18-20 år: N (Støttede områder, Forældre sigtet el. dømt) = 1.487. N (Støttede områder, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 2.436. N (Befolkning, Forældre sigtet el. dømt) = 4.877. N (Befolkning, Forældre ikke sigtet el. dømt) = 8.890.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Regressionsanalyse for afgørelser

Bilagstabel 5.2 Logistisk regression: Sandsynligheden for, at 15-20-årige får en betinget eller ubetinget dom i 2017. Særskilt for støttede områder og befolkningen. Odds ratio.

	Befolkning		Støttede områder	
	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse
<i>Køn</i>				
Dreng (ref.)
Pige	0,153 ***	0,164 ***	0,130 ***	0,186 ***
Alder (2017)	1,616 ***	1,546 ***	1,632 ***	1,563 ***
<i>Herkomst</i>				
Dansk (ref.)
Vestlig	1,885 ***	2,138 *	1,518	2,236
Ikke-vestlig	2,883 ***	4,013 ***	1,788 ***	6,887 ***
<i>Familietype (som 15-årig)</i>				

	Befolkning		Støttede områder	
	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse
Par hvor begge er juridiske forældre (ref.)
Par, med kun én juridisk forælder	1,590 ***	0,946	1,005	0,728
Enlig mor	1,634 ***	1,163	1,470 *	0,927
Enlig far	1,886 ***	0,872	1,661	0,755
<i>E-familie-ustabilitet (0-15 år)</i>				
0 skift (ref.)
1 skift	0,991	1,222	0,917	1,642
2 skift	1,316 ***	1,387	1,055	1,863
3 skift eller mere	1,465 ***	1,615 *	1,158	1,483
<i>Forældres højeste fuldførte uddannelse (som 15-årig)</i>				
Ikke-erhvervskompetencegivende udd. (ref.)
Erhvervsfaglig/KVU	0,713 ***	0,873	0,626 **	0,806
MVU eller højere	0,393 ***	0,675 *	0,546 **	1,201
<i>Forældres beskæftigelse (som 15-årig)</i>				
Ingen forældre i beskæftigelse (ref.)
Mindst én forælder i beskæftigelse	0,686 ***	0,859	0,820	1,100
<i>Husstandsindkomst (som 15-årig)</i>				
Lav (under fattigdomsgrænsen)	1,048	1,144	0,964	1,093
Mellem (ref.)
Høj (over 60 %-percentilen)	0,566 ***	0,553 **	0,515	3,061
<i>Antal udsathedsfaktorer i familien*:</i>				
0 faktorer (ref.)
1 faktor	1,675 ***	1,534 ***	1,517 ***	1,679
2 eller flere faktorer	2,500 ***	1,986 ***	2,451 ***	1,452
Psyisk lidelse (0-15 år)	2,288 ***	1,402	1,138	2,126
<i>Områdevariable (2017):</i>				
Afgangseksamen fra folkeskolen		0,466 ***		0,585
<i>Fravær i 9. klasse</i>				
Lavt fravær (0-2 pct.)		0,614 **		0,559
Mellem fravær (2-10 pct.) (ref.)		.		.
Højt fravær (10 pct. eller mere)		1,830 ***		1,591
<i>Generel trivsel i 9. klasse</i>				
Lav trivsel (1-3.5)		1,319 *		1,356
Mellem trivsel (3.5-4) (ref.)		.		.
Høj trivsel (4 eller højere)		0,652 **		0,867
<i>Område variable</i>				

	Befolkning		Støttede områder	
	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse	Alle 15-20-årige	15-20-årige med oplysninger om 9. klasse
Andel beboere med et misbrug, de sidste 5 år			127.533,227	0,001
Andel beboere med psykiatrisk diagnose, de sidste 5 år			0,000	0,000 *
Andel 17-24-årige beboere i NEET-gruppen			2,313	19,911
Andel beboere under fattigdomsgrænsen			0,782	14,678
Andel ikke-vestlige beboere			3,677	0,611
Antal på 21 år og derover med en ubetinget eller betinget dom pr. 10.000 21+-årige beboere			1,385 *	1,842
Andel 10-14-årige beboere med en registrering pr. 10.000 10-14-årige beboere			0,986	0,994
Konstant	0,000 ***	0,000 ***	0,000 ***	0,000 ***
N	396.636	111.526	17.896	5.476

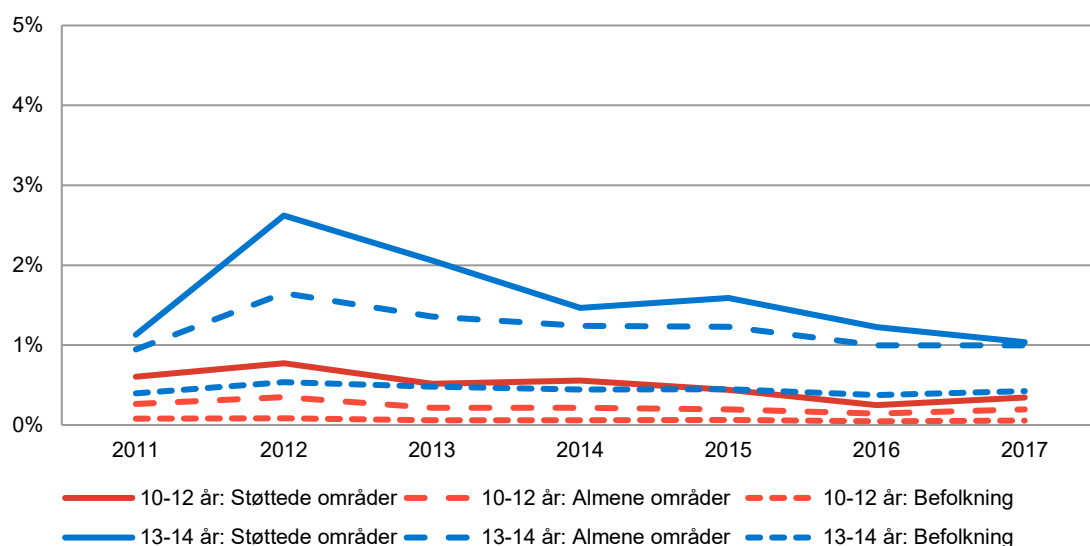
Anm.: *** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05. *** angiver et signifikansniveau på 0,1 pct. ** angiver et signifikansniveau på 1 pct., og * angiver et signifikansniveau på 5 pct.

Note: Der er anvendt en logit model.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Kriminalitet blandt 10-20-årige i almene områder

Bilagsfigur 5.26 Andel 10-14-årige med dansk oprindelse med mindst en mistanke. Opgjort for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen i 2011-2017. Procent.

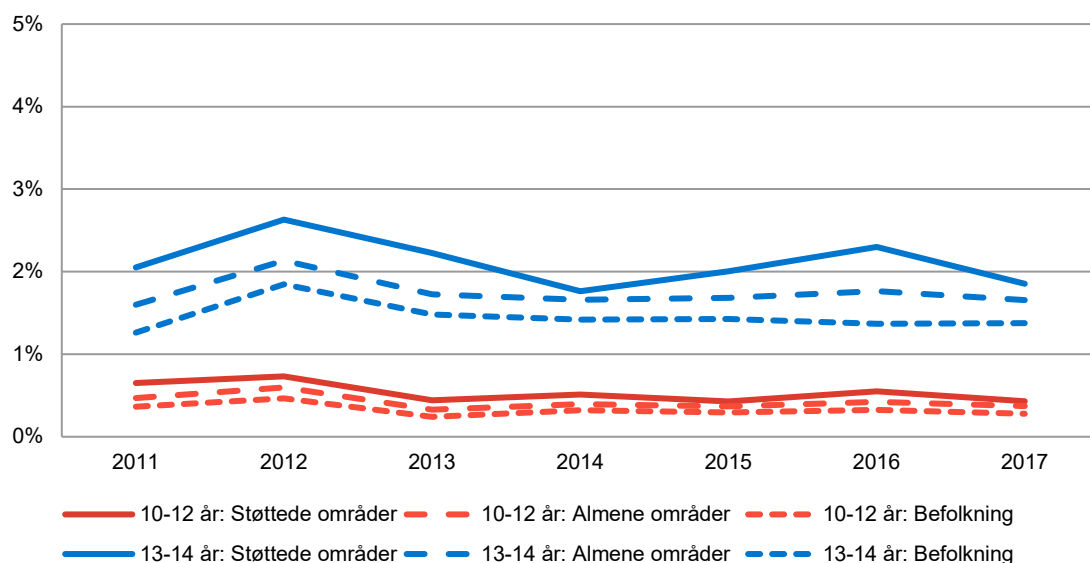

Anm.: N (10-12 år: Støttede områder) = 3.174-3.492. N (13-14 år: Støttede områder) = 1.929-2.212. N (10-12 år: Almene områder) = 17.280-19.339. N (13-14 år: Almene områder) = 11.312-13.532. N (10-12 år: Befolkning) = 175.119-179.015. N (13-14 år: Befolkning) = 116.509-121.751.

Inkluderer mistanker efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.27 Andel 10-14-årige med ikke-vestlig oprindelse med mindst en mistanke. Opgjort for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen i 2011-2017. Procent.

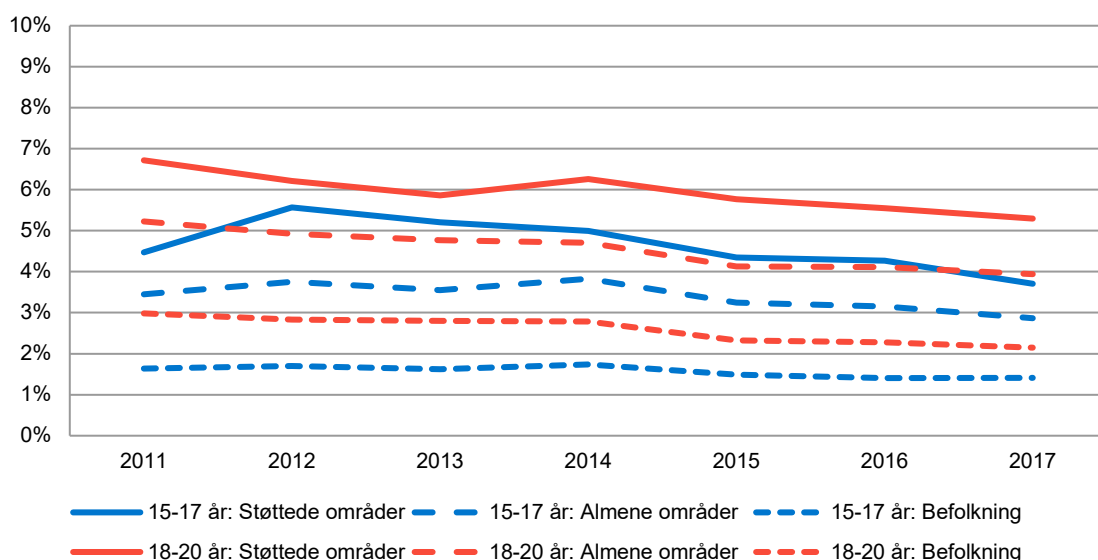

Anm.: N (10-12 år: Støttede områder) = 5.814-7.052. N (13-14 år: Støttede områder) = 4.104-4.718. N (10-12 år: Almene områder) = 12.043-12.813. N (13-14 år: Almene områder) = 8.388-8.727. N (10-12 år: Befolkning) = 19.002-19.781. N (13-14 år: Befolkning) = 12.994-14.083.

Inkluderer mistanker efter straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.28 Andel 15-20-årige med dansk oprindelse med mindst en sigtelse. Opgjort for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen i 2011-2017. Procent.

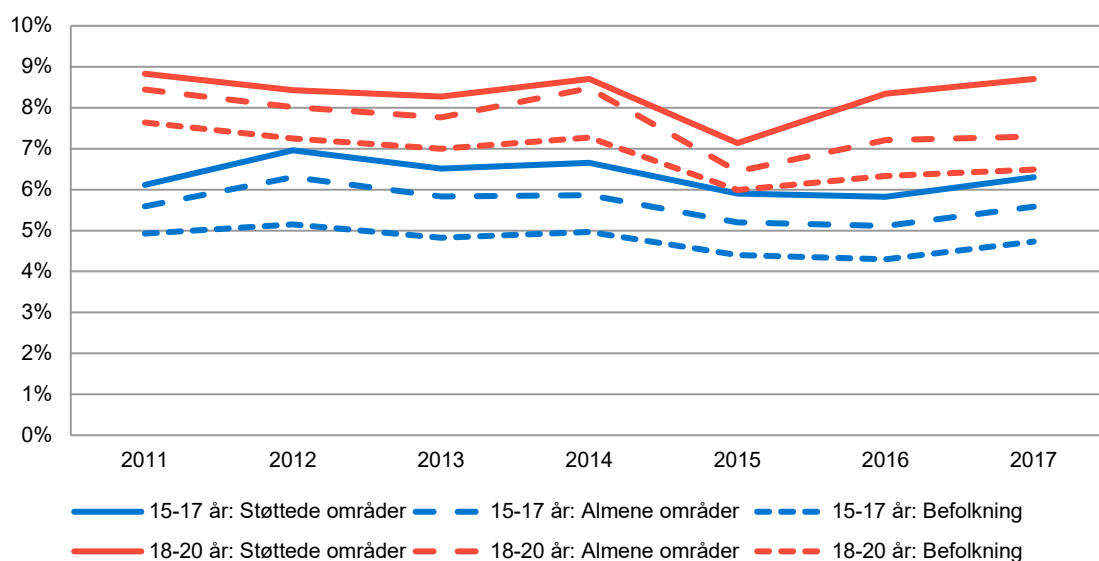

Anm.: N (15-17 år: Støttede områder) = 2.968-3.598. N (18-20 år: Støttede områder) = 3.078-4.347. N (15-17 år: Almene områder) = 18.077-22.763. N (18-20 år: Almene områder) = 21.496-28.120. N (15-17 år: Befolkning) = 177.808-191.919. N (18-20 år: Befolkning) = 181.594-191.982.

Inkluderer domme, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.29 Andel 15-20-årige med ikke-vestlig oprindelse med mindst en sigtelse. Opgjort for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen i 2011-2017. Procent.

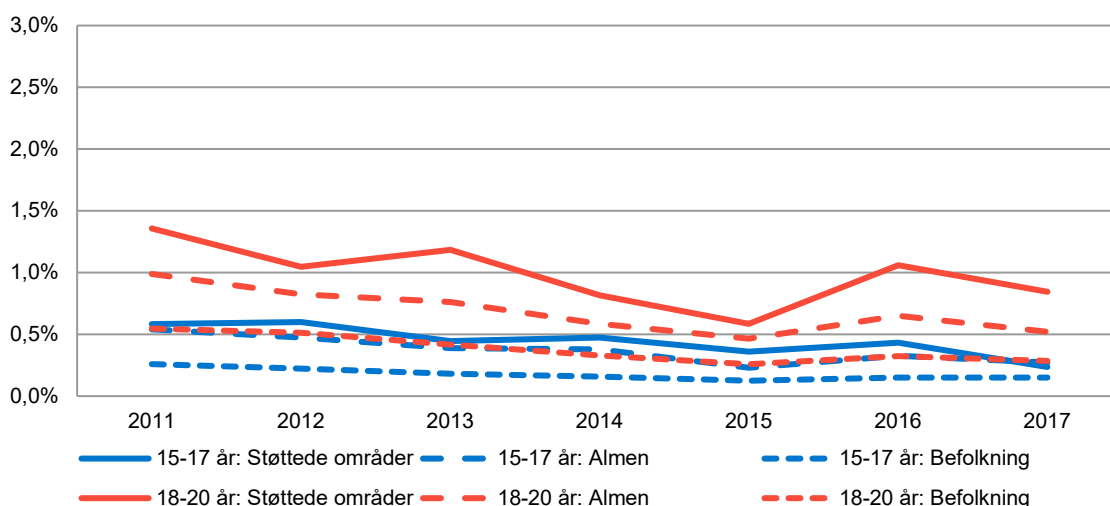

Anm.: N (15-17 år: Støttede områder) = 6.789-7.117. N (18-20 år: Støttede områder) = 3.078-4.347. N (15-17 år: Almene områder) = 12.765-13.476. N (18-20 år: Almene områder) = 10.867-12.047. N (15-17 år: Befolkning) = 20.472-22.744. N (18-20 år: Befolkning) = 20.527-24.671.

Inkluderer sigtelser, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.30 Andel 15-20-årige med dansk oprindelse med en betinget eller ubetinget dom. Opgjort for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen i 2011-2017. Procent.

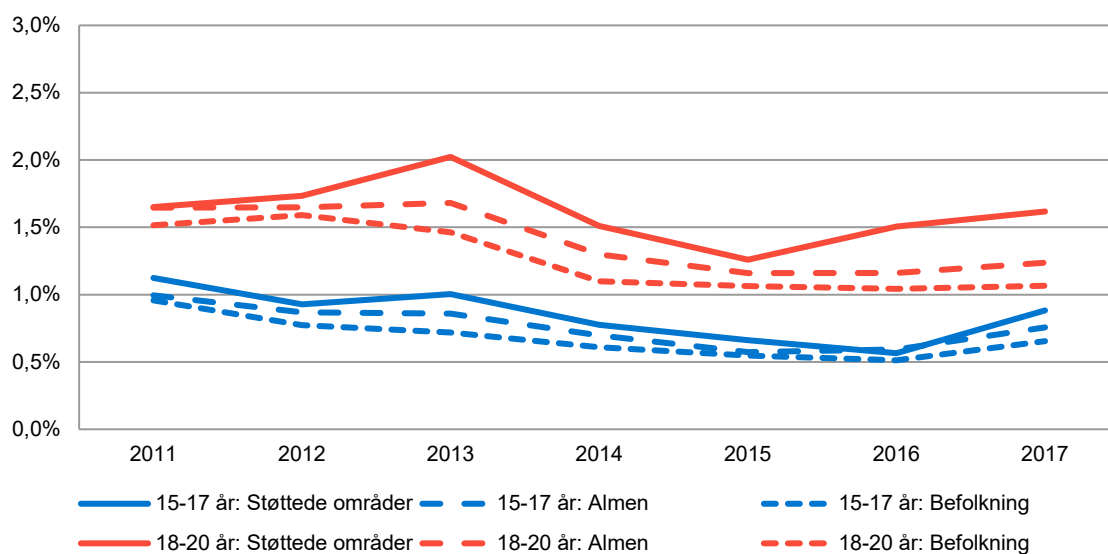

Anm.: N (15-17 år: Støttede områder) = 3.269-3.851. N (18-20 år: Støttede områder) = 3.532-4.819. N (15-17 år: Almene områder) = 18.922-23.447. N (18-20 år: Almene områder) = 23.246-29.767. N (15-17 år: Befolkning) = 163.264-171.912. N (18-20 år: Befolkning) = 164.018-171.284.

Inkluderer domme, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.31 Andel 15-20-årige med ikke-vestlig oprindelse med en betinget eller ubetinget dom. Opgjort for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen i 2011-2017. Procent.

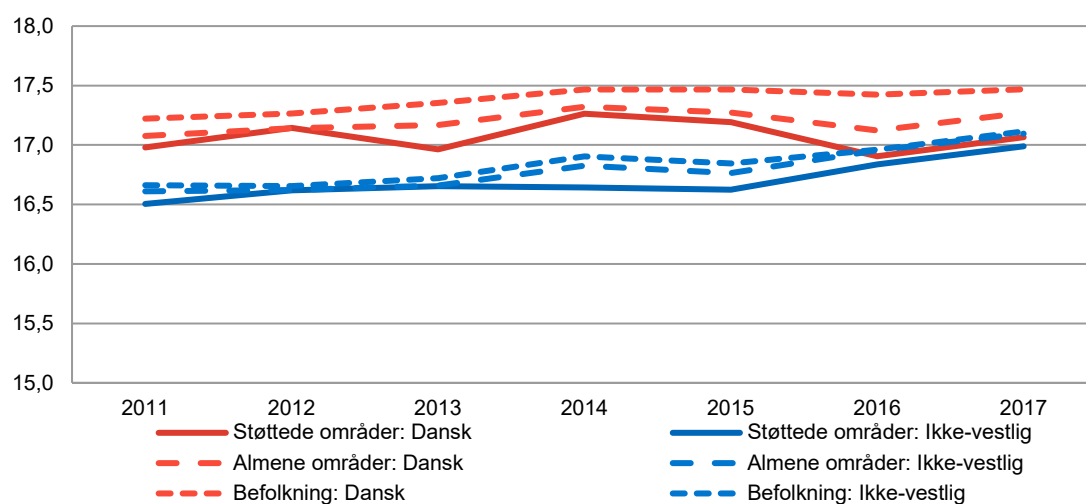

Anm.: N (15-17 år: Støttede områder) = 6.789-7.117. N (18-20 år: Støttede områder) = 5.503-5.756. N (15-17 år: Almene områder) = 12.765-13.476. N (18-20 år: Almene områder) = 10.867-12.047. N (15-17 år: Befolkning) = 20.472-22.744. N (18-20 år: Befolkning) = 20.527-24.671.

Inkluderer domme, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.32 Gennemsnitsalder ved første sigtelse for 19-20-årige, som har fået en sigtelse på et tidspunkt, fra de er fyldt 15 år. Opgjort særskilt for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen. 2011-2017.

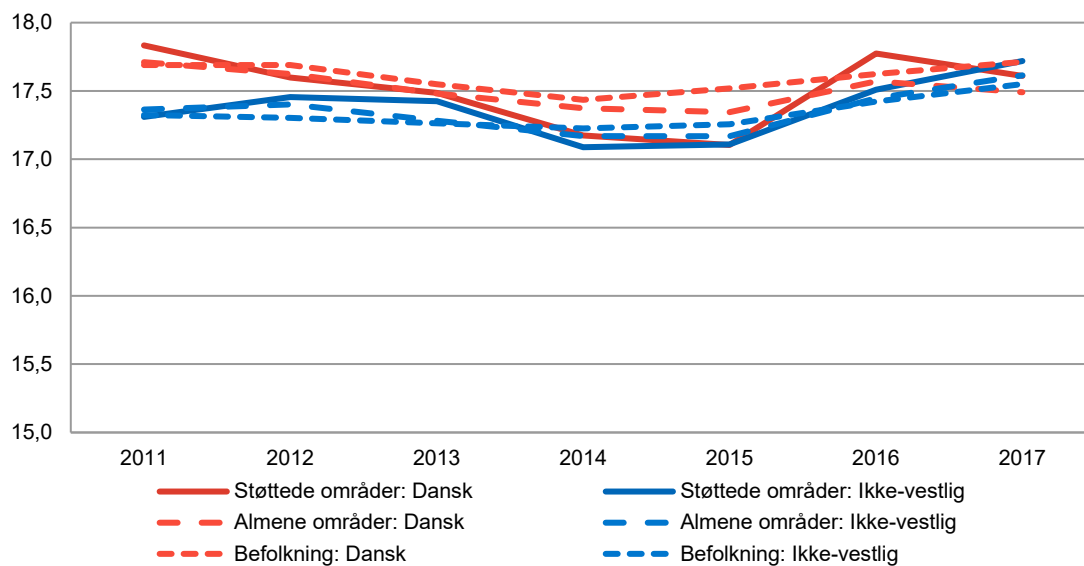

Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 149-233. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 371-435. N (Almene områder: dansk) = 743-1.252. N (Almene områder: ikke-vestlige) = 722-834. N (Befolkning: dansk) = 3.491-4.888. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 1.339-1.426.

Inkluderer sigtelser, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 5.33 Gennemsnitsalder ved første dom for 19-20-årige, som har fået en dom på et tidspunkt, fra de er fyldt 15 år. Opgjort særskilt for støttede boligområder, almene boligområder og befolkningen. 2011-2017.

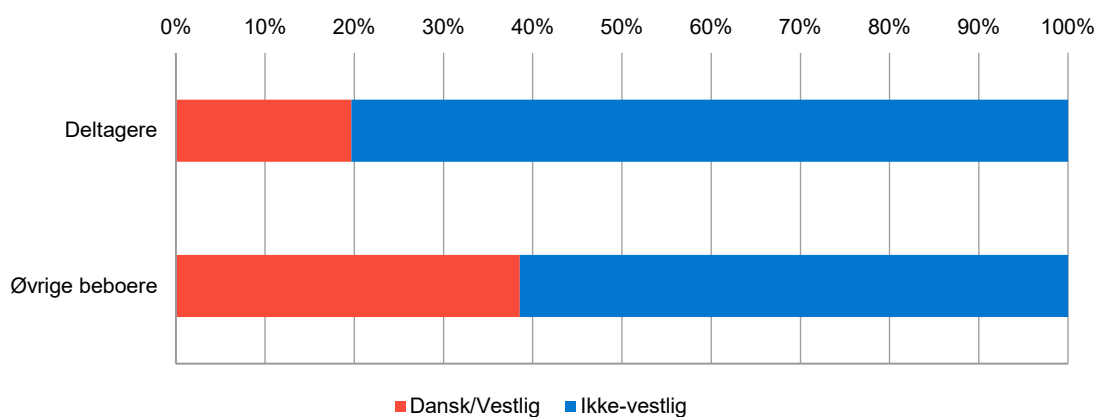
Anm.: N (Støttede områder: dansk) = 40-70. N (Støttede områder: ikke-vestlige) = 108-159. N (Almene områder: dansk) = 175-377. N (Almene områder: ikke-vestlige) = 204-289. N (Befolkning: dansk) = 708-1.398. N (Befolkning: ikke-vestlig) = 391-531.

Inkluderer domme, der hører under straffeloven, lov om euforiserende stoffer og våbenloven. Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilag 6 Figurer og supplerende analyser til kapitel 6

Bilagsfigur 6.1 Fordeling på oprindelse. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Procent.

Anm.: N (Deltagere) = 815; N (Øvrige i aldersgruppen) = 17.092; Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

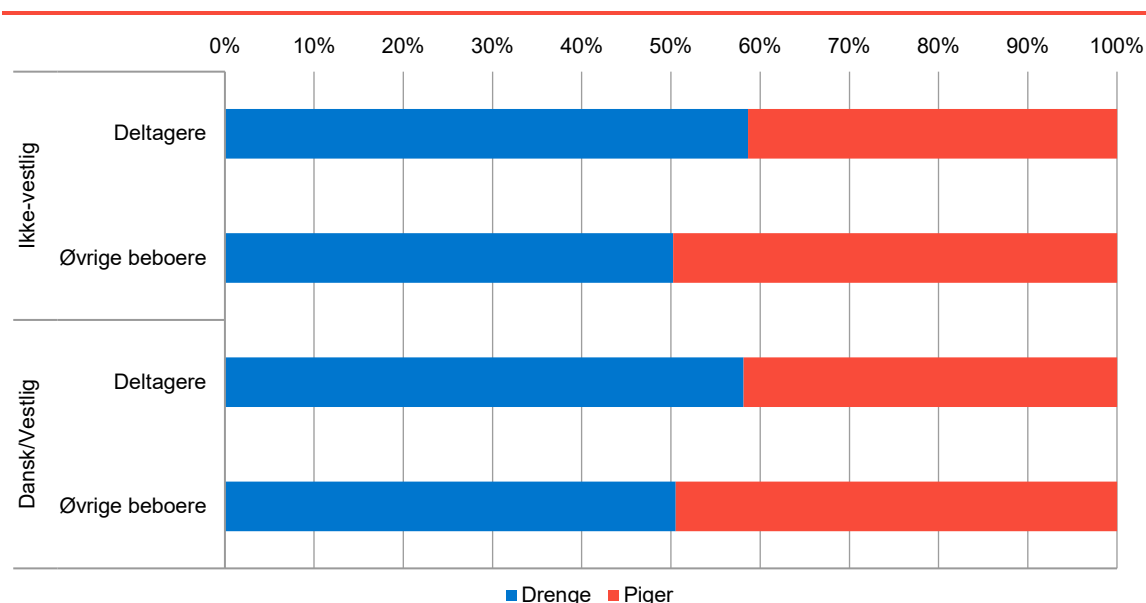
Bilagstabel 6.1 Fordeling på alder. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt efter oprindelse. Procent.

	Ikke-vestlig		Dansk/vestlig	
	Deltagere	Øvrige beboere	Deltagere	Øvrige beboere
10-13 år	16	36	25	36
14 år	23	10	27	8
15 år	26	9	24	8
16 år	18	9	13	8
17-20 år	17	35	11	39
I alt, pct.	100	100	100	100
I alt, personer	654	10.506	161	6.586

Anm.: Der er statistisk signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for både ikke-vestlige og danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

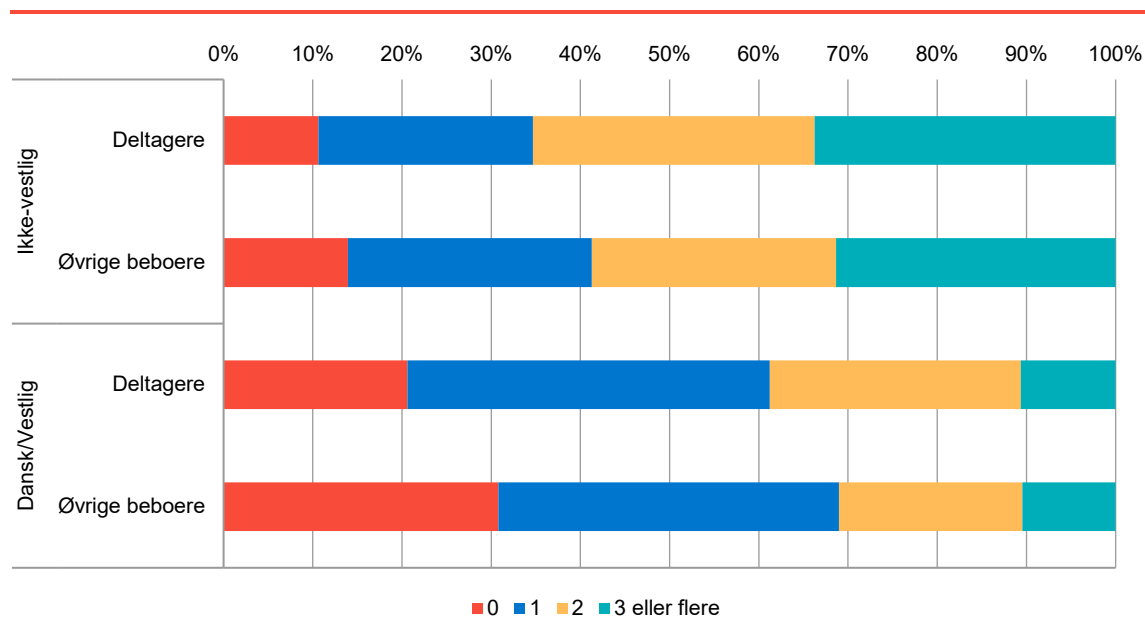
Bilagsfigur 6.2 Fordeling på køn. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt efter oprindelse. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige og på et 5-procents-signifikansniveau for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

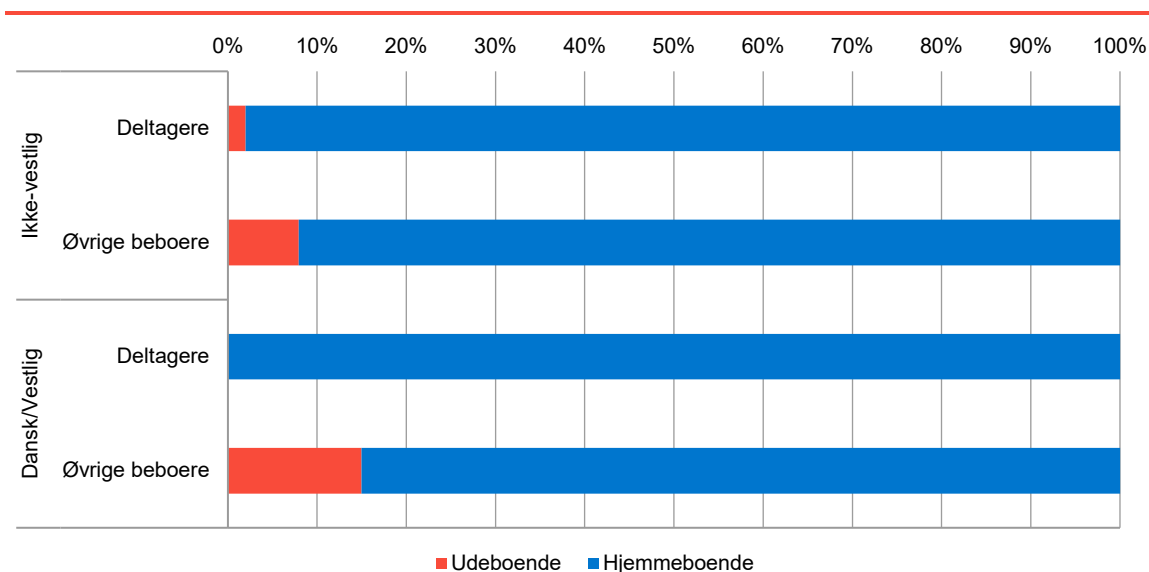
Bilagsfigur 6.3 Fordeling på antal søskende i E-familien. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 5.599; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 641; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 9.673. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige og på et 5-procents-signifikansniveau for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

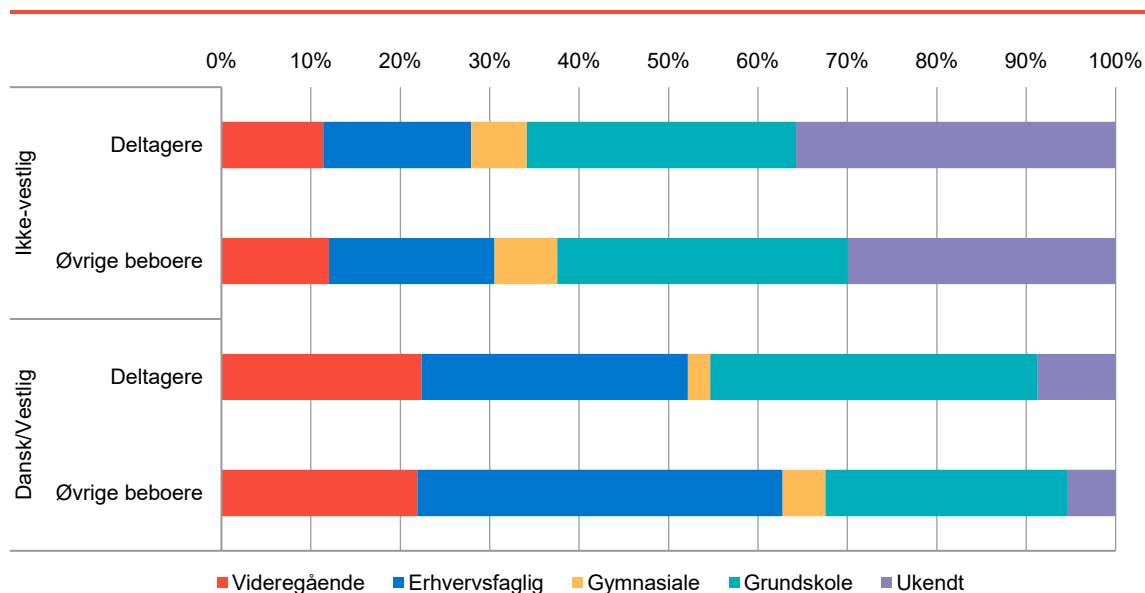
Bilagsfigur 6.4 Fordeling på, om børnene og de unge er hjemmeboende eller udeboende. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for både ikke-vestlige og danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

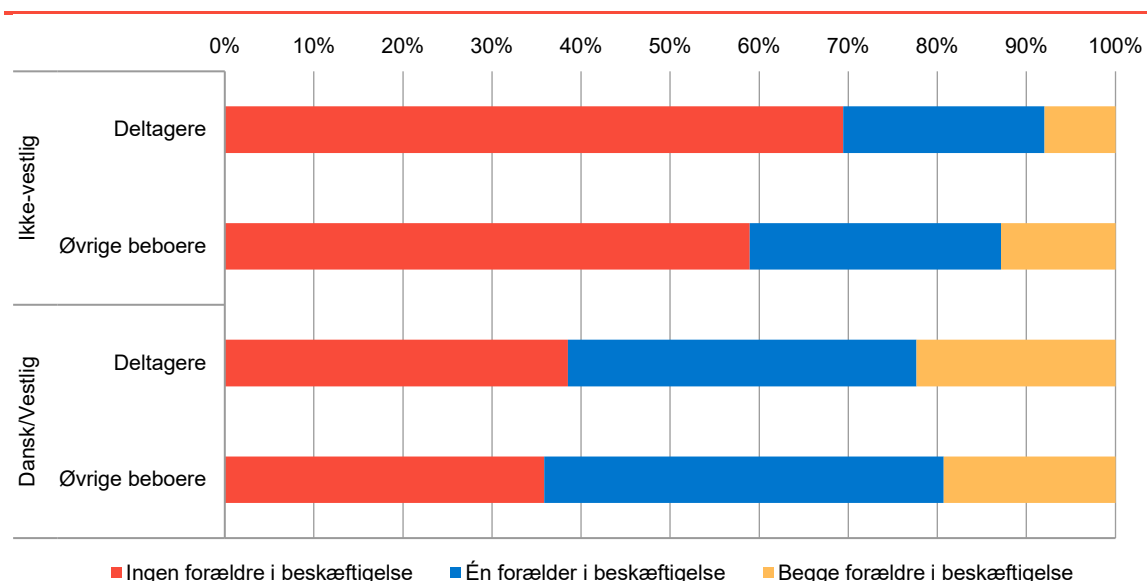
Bilagsfigur 6.5 Fordeling på E-familie forældres højeste fuldførte uddannelse. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt efter oprindelse. 2017. Procent

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 5.599; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 641; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 9.673. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 5-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige og på et 1-procents-signifikansniveau for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 6.6 Fordeling på E-familie forældres beskæftigelse. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Kun børn og unge, som er hjemmeboende. Særskilt efter oprindelse.2017. Procent.

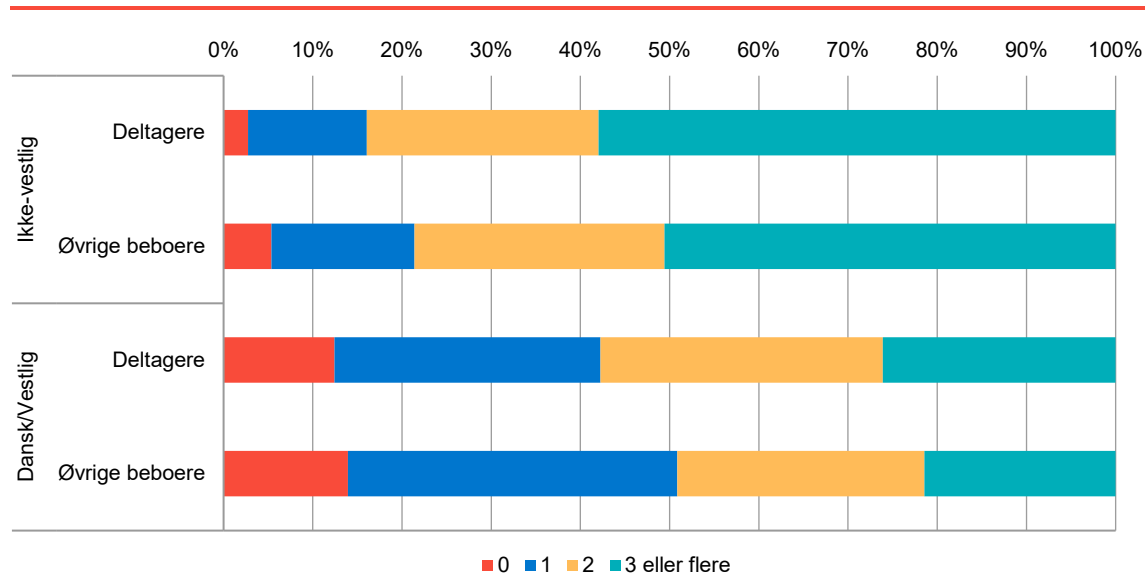

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 5.599; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 641; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 9.673. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige og ingen statistisk signifikant forskel for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Supplerende analyser

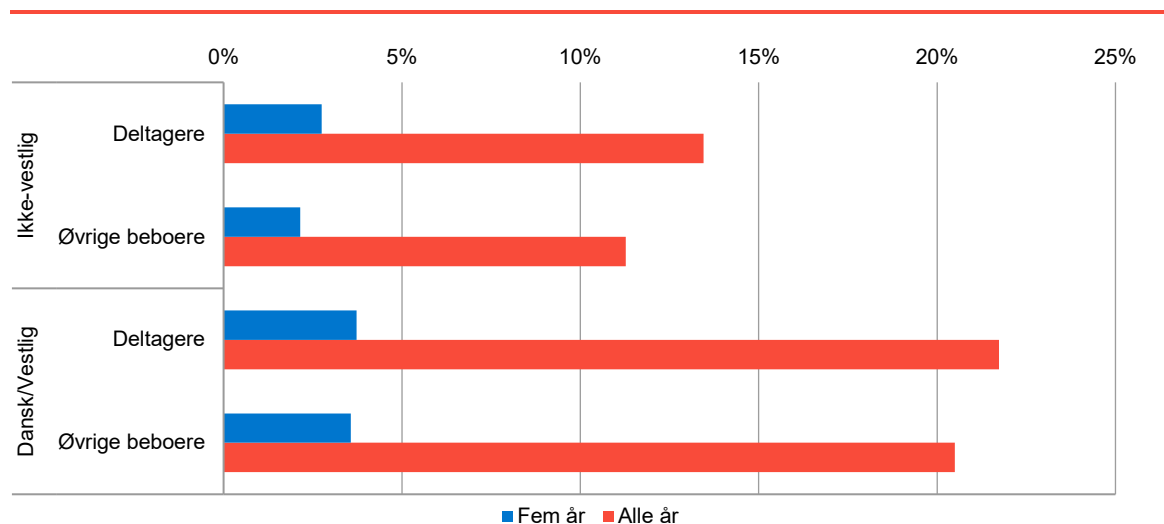
Bilagsfigur 6.7 Fordeling på antal (juridiske) søskende. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, mens der ikke er signifikant forskel for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

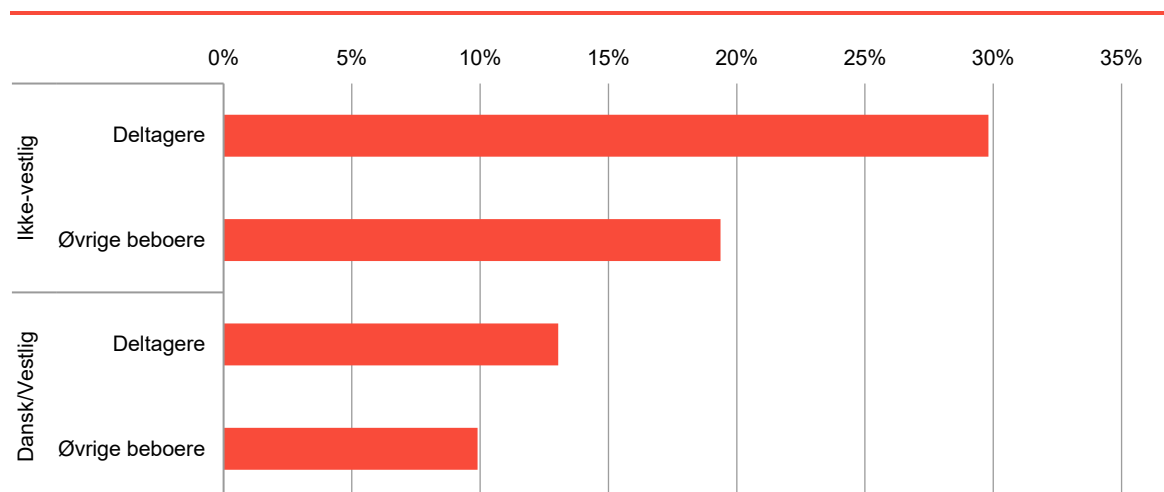
Bilagsfigur 6.8 Andelen med mindst en juridisk forælder, som har modtaget en ubetinget eller betinget dom inden for 5 år og for en længere periode (siden 1980). Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, mens der ikke er signifikant forskel for danskere/vestlige. For 5 år er der ingen statistisk signifikant forskel på deltagere og øvrige. For alle år er der signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 10-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, og ingen statistisk signifikant forskel for vestlige/danskere. Inkluderer domme, der hører under straffeloven og en række særlove (herunder lov om euforiserende stoffer og Våbenloven). Overtrædelse af færdselsloven er ikke inkluderet.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

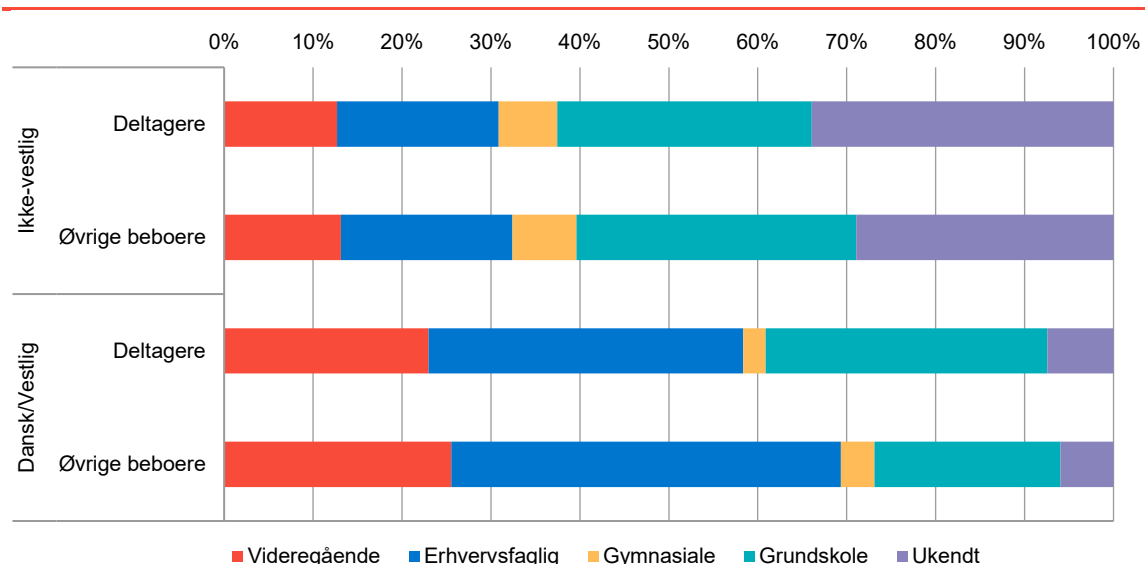
Bilagsfigur 6.9 Andel med mindst en juridiske søskende, som har fået en sigtelse inden for seneste 5 år. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, mens der ikke er signifikant forskel for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

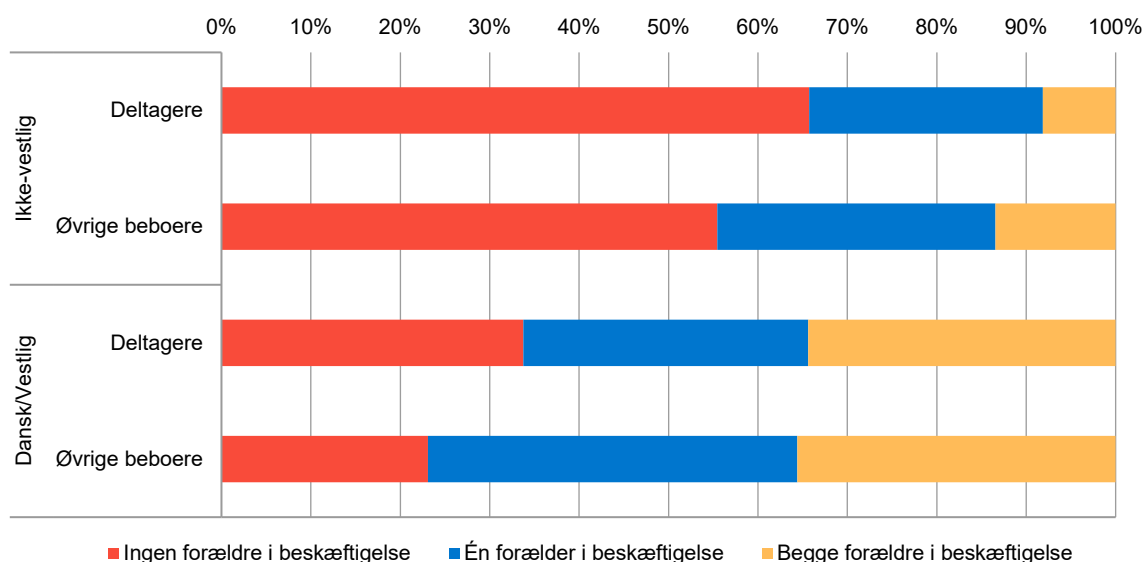
Bilagsfigur 6.10 Fordeling på forældres højeste fuldførte uddannelse (juridiske forældre). Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 643; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 5-procents-signifikansniveau for danskere/vestlige og ingen statistisk signifikant forskel for ikke-vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

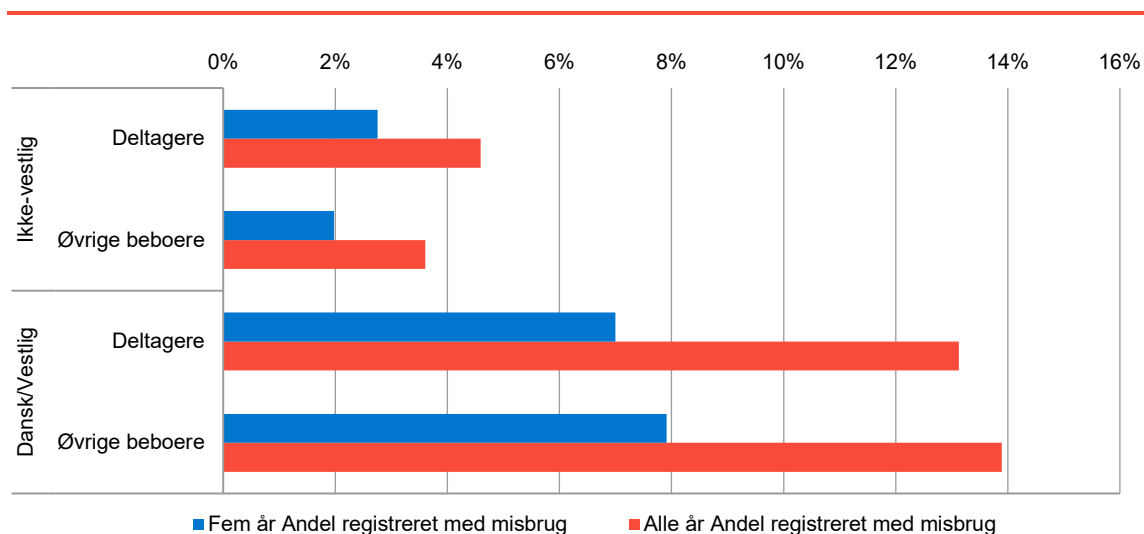
Bilagsfigur 6.11 Fordeling på forældres beskæftigelse (juridiske forældre). Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt efter oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.425; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 652; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.363. Der er signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 10-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige og for danskere/vestlige.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 6.12 Andel med mindst en juridisk forælder med alkohol- eller stofmisbrug inden for 5 år og for en længere periode. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

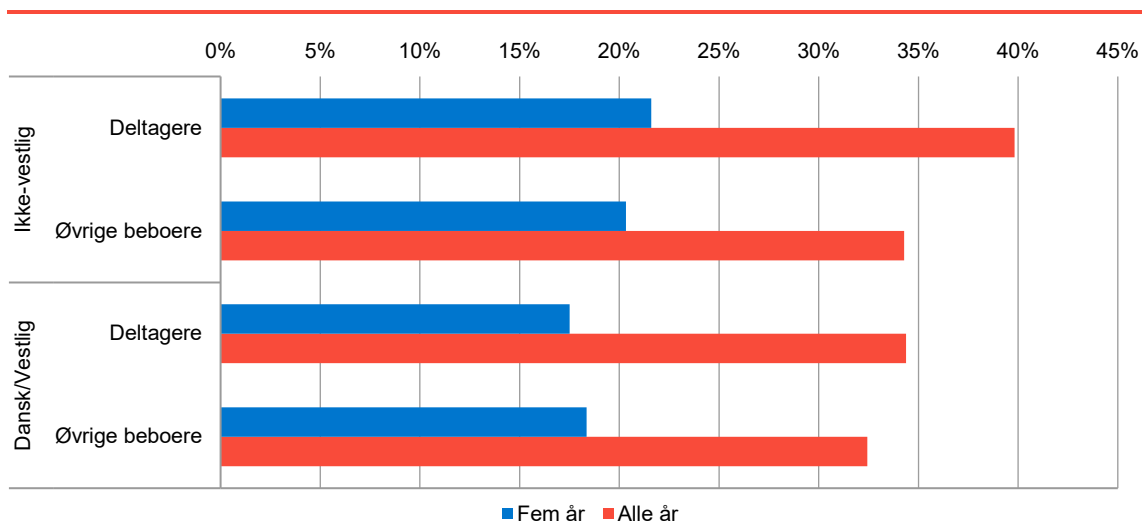

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. Der er ingen statistisk signifikant forskel på deltagere og øvrige.

En længere periode er her siden 1996 i forhold til stofmisbrug og 2006 i forhold til alkoholmisbrug. Dog hvis oplysningerne hentes fra LPR gå de tilbage til 1980, se bilag 2.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilagsfigur 6.13 Andel med psykisk sygdom for mindst en juridisk forælder inden for 5 år og for en længere periode. Sammenligning af 10-20-årige deltagere i udvalgte aktiviteter og de øvrige 10-20-årige beboere i boligområder med de udvalgte aktiviteter. Særskilt for oprindelse. Procent.

Anm.: N (Danske og vestlige: Deltagere) = 161; N (Danske og vestlige: Øvrige i aldersgruppen) = 6.586; N (Ikke-vestlig: Deltagere) = 654; N (Ikke-vestlig: Øvrige i aldersgruppen) = 10.506. For 5 år er der ingen statistisk signifikant forskel for deltagere og øvrige. For alle år er der en signifikant forskel på fordelingen på deltagere og øvrige på et 1-procents-signifikansniveau for ikke-vestlige, og ingen statistisk signifikant forskel for danskere/vestlige.

Afgrænsning af psykisk sygdom er baseret på diagnoser i det psykiatriske og somatiske system (aktions- og bi-diagnoser), se bilag 2. Oplysninger fra det psykiatriske system går tilbage til 1995, mens oplysninger fra det somatiske system går tilbage til 1980. Oplysninger er således fuldt dækkende fra 1995, men vi har medtaget oplysninger helt tilbage til 1980, hvis de fremgår af det somatiske system.

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistik og Landsbyggefondens driftsstøttesystem.

Bilag 7 Tabeller til kapitel 7 og 8

I dette bilag vises de samlede resultater fra den gennemførte interessent-survey med samarbejdspartnere inden for temaet: forebyggelse af kriminalitet. Resultaterne fra interessent-surveyen omhandler både det faglige udbytte, organisatoriske virkninger samt vurderede virkninger for målgruppen, som den boligsociale indsats har bidraget til. Nedenfor vises karakteristika af de adspurgte interessenter. Derefter præsenteres de vurderede virkninger for målgruppen samt det faglige udbytte og organisatoriske virkninger, som den boligsociale indsats har bidraget til. I alt har 82 interessenter besvaret spørgsmålene for dette tema.

Karakteristika af interessenter

Bilagstabel 7.1 Samarbejde med helhedsplanen*. Procent.

Samarbejde med helhedsplanen	Procent
Udførende i én udvalgt aktivitet	17
Udførende i flere aktiviteter	38
Deltager i arbejdsgruppe, styregruppe eller følgegruppe	57
Deltager i styregruppe/bestyrelse for helhedsplanen	9
Sparringspartner ifm. én aktivitet	27
Sparringspartner ifm. flere aktiviteter	38
Rekrutteringskanal til udvalgte aktiviteter	20
Andet	11

Anm.: *Da flere interessenter har samarbejdet med helhedsplanen om flere ting, summerer pct. sammen til over 100 pct.

Bilagstabel 7.2 Organisatorisk tilhørsforhold. Procent.

Organisatorisk tilhørsforhold	Procent
Ansæt i kommunal forvaltning (centralt placeret)	15
Ansæt i kommunal forvaltning (udgående)	29
Ansæt i kommunal institution i lokalområdet	28
Ansæt i boligorganisation	5
Tilknyttet en frivillig organisation	5
Ansæt i privat virksomhed	1
Andet	17

Bilagstabel 7.3 Stilling. Procent.

Stilling	Procent
Chef på forvaltningsniveau	2
Daglig leder	40
Medarbejder	41
Frivillig	2
Andet	13

Bilagstabel 7.4 Anciennitet med boligsocialt arbejde. Procent.

Anciennitet med boligsocialt arbejde	Procent
Under 1 år	5
1-3 år	15
4-6 år	24
7-10 år	26
Over 10 år	30

Virkninger for målgruppen

I det følgende vises undersøgelsens resultater for målgruppen, som den boligsociale indsats har bidraget til.

Bilagstabel 7.5 I hvilken grad oplever du, at den boligsociale indsats har bidraget til ... Procent.

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
At beboerne oplever, det er mere trygt at færdes i området?	13	43	38	0	0	6
At målgruppen har styrket deres deltagelse i positive faglige og sociale fritidsaktiviteter og/eller har fritidsjob?	16	50	28	1	0	5
At målgruppen har fået mere positive sociale relationer med andre jævnaldrende og rollemodeller?	18	37	35	4	1	5
At målgruppens bedre kan håndtere konflikter?	5	37	37	10	0	12
At målgruppen udviser mindre utryghedsskabende adfærd i området?	10	38	41	5	1	5
At færre børn og unge med kriminelle søskende ender i kriminalitet?	7	24	32	7	2	27
At målgruppen undlader at udvise risikoadfærd?	6	28	48	9	2	7
At unge og voksne, der tidligere har begået kriminalitet, ikke genoptager den kriminelle adfærd?	1	15	43	10	5	27

Fagligt udbytte

I det følgende vises undersøgelsens resultater for det faglige udbytte, som den boligsociale indsats har bidraget til.

Bilagstabel 7.6 I hvilken grad oplever du, at den boligsociale indsats har bidraget til ... Procent.

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Bedre kontakt til målgruppen af kriminalitetstruede borgere?	16	29	33	10	7	5
Større viden om behov og udfordringer hos målgruppen i forhold til at forebygge kriminalitet?	13	46	27	7	4	2
Nye perspektiver på arbejdet med at forebygge kriminalitet?	11	39	33	6	9	2
Udviklet nye metoder og/eller tilbud målrettet kriminalitetsforebyggelse?	10	27	30	16	10	7

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Flere muligheder for at trække på personer, som har en anden viden og kompetencer i forhold til kriminalitetsforebyggelse, end du selv besidder?	27	44	21	4	4	1
Øget viden om, hvilke forhold der bekymrer beboerne i boligområderne?	17	37	37	5	0	5
Øget viden om, hvad der skaber tryghed for beboerne i området?	13	40	34	5	4	4

Organisatoriske virkninger

I det følgende vises undersøgelsens organisatoriske resultater, som den boligsociale indsats har bidraget til.

Bilagstabel 7.7 I hvilken grad oplever du, at den boligsociale indsats har bidraget til ... Procent.

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
At styrke det tværsektorielle samarbejde om kriminalitetsforebyggelse?	22	43	26	5	0	5
At samarbejdet om kriminalitetsforebyggelse er blevet mere helhedsorienteret?	17	45	27	7	0	4
En god rolle- og ansvarsfordeling mellem de aktører, som arbejder med at forebygge kriminalitet i området?	20	40	21	12	1	6
At styrke samarbejdet om opsporing af kriminalitetstruede borgere med behov for støtte i boligområdet?	13	37	34	5	1	10
At styrke samarbejdet om at fastholde målgruppen i konkrete aktiviteter?	13	38	37	4	0	9
At der er etableret et tættere samarbejde med beboere i boligområdet med henblik på at forebygge kriminalitet?	15	35	30	2	1	16

**VIDEN
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD